

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

NURETTİN TOPÇU İLE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİ
YENİDEN DÜŞÜNMEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Fatma ÖRSDEMİR

DANIŞMAN
Dr. Öğretim Üyesi Neslin İHTİYAROĞLU

Ağustos-2019

KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Doktor Öğretim Üyesi Neslin İHTİYAROĞLU danışmanlığında Fatma ÖRSDEMİR tarafından hazırlanan “Nurettin Topçu ile Türk Eğitim Sistemini Yeniden Düşünmek” adlı bu çalışma bu çalışma.. 28/08/2019 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddesi uyarınca yapılan Tez Savunma Sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Dr. Öğretim Üyesi Neslin İHTİYAROĞLU

ÜYE : Prof. Dr. Ali TAŞ

ÜYE : Doç. Dr. Emine ÖNDER

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim kurulunun...../...../2019 tarih ve Sayılı kararı

...../.../2019

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN

Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Nurettin Topçu ile Türk Eğitim Sistemini Yeniden Düşünmek” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

28.8/2019

Fatma ÖRSDEMİR

ÖNSÖZ

Eğitimin en önemli amacının, insanı bedenî, zihnî, ahlaki ve ruhî olmak üzere bütünsel olarak, sağlıklı şekilde gelişmiş bir şahsiyete ve geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, topluma karşı sorumluluk duyan bireyler olarak yetiştirmek olduğunu söylemek mümkündür.

Nurettin Topçu, okulların, bireyi kendi ruhuna kavuşturan, bireyin hareketlerinin ahlâkî değeri olduğunu tanıtan, insanın dünyada her şeyden daha değerli olduğu anlayışı ile hâyâyâ hayran gönüller ve insanlığı seven temiz yürekler yetiştiren yerler olduğunu belirtmektedir. Topçu'nun düşünceleri, 2023 Eğitim Vizyonu'nun temel amacı olarak belirtilen, birikimini insanlık hayrına sarf eden, bilime sevdalı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirilmesi hedefleri ile aynı doğrultuda buluşmaktadır.

Düşünceleri ile geleceğe ışık tutan Nurettin Topçu'nun Eğitim anlayışını araştırma konusu olarak belirlememde ve danışman hocam olarak çalışmanın her aşamasında her zaman değerli katkılarını esirgemeyen Dr. Öğretim Üyesi Sayın Neslin İHTİYAROĞLU'na teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Tez izleme komitesi jüri üyesi olarak araştırmanın yapılandırılmasında ve izlenmesinde sunduğu değerli katkıları için Sayın Prof. Dr. Ali TAŞ ve Doç. Dr. Emine ÖNDER'e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum. Ayrıca tez çalışma süresince hep yanımda olan, manevi desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma tüm içtenliğimle teşekkür ediyorum. Oldukça geniş bir alanı kapsayan araştırma konusunun mütevazı de olsa eğitim alanına bir katkı sağlamasını ümit ediyorum.

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışı çerçevesinde, Türk eğitim sistemindeki süreçleri incelemektir. Bilim ve teknoloji alandaki hızlı gelişmeler toplumsal hayatta önemli dönüşümlere neden olmaktadır. Her alanda yaşanan değişim dinamikleri sonucu ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanabilmesi için yeni eğitim yaklaşımı ve programlarına gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda, Türk eğitim sisteminde, mevcut gelişmelerle birlikte gelecek perspektifini de göz önünde bulunduran yeniden yapılanma çalışmaları devam etmektedir. Nurettin Topçu'nun, Türk eğitim sistemine ilişkin özgün çalışmaları incelendiğinde, düşüncelerinin yalnız yaşadığı dönemle sınırlı kalmadığı, mevcut durumda da önemli ölçüde geçerliliğini koruduğu ve bazı konularda geleceğe de ışık tuttuğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle Türk eğitim sistemini, Nurettin Topçu'nun eğitime yönelik görüşleri çerçevesinde analiz eden bu çalışmada kültür ve tecrübeler boyutu çalışmaya dahil edilerek, eğitimin dün, bugün ve geleceği arasında köprü kurmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nurettin Topçu, Türk Eğitim Sistemi, 2023 Eğitim Vizyonu

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the processes in the Turkish Education System within the framework of Nurettin Topçu's understanding of education. Rapid developments in the field of science and technology lead to important transformations in social life. In order to meet the needs arising from the dynamics of change in every field, new educational approaches and programs are needed. In this context, the restructuring studies in the Turkish Education System, which takes into consideration the current developments as well as the future perspective, are continuing. When Nurettin Topçu's original studies on the Turkish education system are examined, it is seen that his thoughts are not limited to the period in which he lives, but they are still valid in some cases and shed light on the future in some subjects. From this point of view, this study analyzes the Turkish Education System within the framework of Nurettin Topçu's views on education and aims to bridge the past, present and future of education by including the dimension of culture and experience.

Keywords: Nurettin Topçu, Turkish Education System, 2023 Education Vision

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix

1.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Sınırlılıklar.....	6
1.5. Tanımlar	6

2.BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Nurettin Topçu Hakkında.....	8
2.1.1. Nurettin Topçu'nun Hayatı (1909-1975).....	8
2.1.2. Nurettin Topçu'nun Eserleri	11
2.1.2.1. Akademik Çalışmaları	11
2.1.2.1.1. İsyân Ahlakı (Conformisme et Revolte).....	12
2.1.2.1.2. Bergson	16
2.1.2.2. Kitapları	19
2.1.2.2.1. Maarif Davası	19
2.1.2.2.2. Yarınki Türkiye.....	20
2.1.2.2.3. Ahlak Nizamı.....	24
2.1.2.2.4. Mehmet Akif.....	25
2.1.2.2.5. İslâm ve İnsan Mevlâna ve Tasavvuf.....	26
2.1.2.2.6. Kültür ve Medeniyet	28
2.1.2.2.7. Diğer Kitapları	29
2.1.2.2.8. Ders Kitapları.....	30
2.1.2.2.9. Roman ve Hikâye.....	30
2.1.2.3. Makaleleri	31
2.1.3. Nurettin Topçu'yu Etkileyen Şahsiyetler.....	31
2.1.3.1. Mevlâna (1207-1273)	31

2.1.3.2.	Mehmet Akif Ersoy (1873 -1936)	32
2.1.3.3.	Abdülaziz Bekkine (1895-1952).....	34
2.1.3.4.	Remzi Oğuz Arık (1899-1954).....	35
2.1.3.5.	Henri Bergson (1859-1941).....	36
2.1.3.6.	Maurice Blondel (1861- 1949)	36
2.1.3.7.	Louis Massignon (1876-1958).....	38
2.2.	Nurettin Topçu'nun Eğitim Anlayışı.....	39
2.2.1.	Nurettin Topçu'nun Eğitim ve Öğretime Bakış Açısı	39
2.2.2.	Nurettin Topçu'nun Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısı	46
2.2.3.	Nurettin Topçu'nun Öğrenciye Bakış Açısı.....	50
2.2.4.	Nurettin Topçu'nun Müfredata Bakış Açısı.....	52
2.2.4.1.	Edebiyat	52
2.2.4.2.	Tarih.....	53
2.2.4.3.	Din Dersi- Ahlak Dersi	54
2.2.4.4.	Felsefe	55
2.2.4.5.	Müzik	56
2.2.4.6.	Matematik- Fizik -Kimya- Biyoloji.....	57
2.2.4.7.	Teknoloji.....	57
2.2.4.8.	Diğer Dersler.....	58
2.2.4.9.	Eğitimde Değerler	59
2.2.5.	Nurettin Topçu'nun Okula Bakış Açısı.....	64
2.2.5.1.	Nurettin Topçu'nun İlköğretime Bakışı.....	67
2.2.5.2.	Nurettin Topçu'nun Ortaöğretime Bakış Açısı.....	69
2.2.5.3.	Nurettin Topçu'nun Yükseköğretime Bakış Açısı.....	70
2.2.5.4.	Nurettin Topçu'nun Yabancı ve Özel Okullara Bakış Açısı	72
2.3.	Nurettin Topçu'nun Eğitim Anlayışı İle İlgili Araştırmalar	73
2.4.	Türkiye'de Eğitim Sürecindeki Gelişmeler.....	75
2.4.1.	Cumhuriyet'in İlk Döneminde Eğitim Sürecindeki Gelişmeler	76
2.4.2.	1940-1950 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler	77
2.4.3.	1950-1960 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler	78
2.4.4.	1960-1970 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler	78
2.4.5.	1970-1980 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler	79
2.4.6.	1980-1990 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler	79
2.4.7.	1990-2000 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler ve Avrupa Birliği Süreci ve Küresel Gelişmelerin Etkileri	80

2.4.8.	2000 Yılı Sonrası Eğitim Sürecindeki Gelişmeler ve Avrupa Birliği Süreci ve Küresel Gelişmelerin Etkileri	81
2.4.9.	Yapılandırmacılık Uygulamaları.....	82
2.4.10.	FATİH Projesi.....	84
2.4.11.	Zorunlu Eğitimin 12 Yıla Çıkarılması, 4+4+4 Eğitim Sistemine Geçiş.....	85
2.4.12.	Her Öğrenciye Nitelikli Bir Eğitim Sunulması.....	86
2.4.13.	STEM/STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik Yaklaşımı	87
2.4.14.	Yeni Müfredat Uygulaması.....	88
2.4.15.	Ölçme-Değerlendirme Sistemi.....	89
2.4.16.	Öğretmenlik Mesleği Yeterliliği	91
2.5.	MEB 2023 Eğitim Vizyonu.....	94
2.5.1.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Felsefi Bakışı.....	94
2.5.2.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Eğitim ve Öğretime Bakışı.....	95
2.5.3.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Öğrenciye Bakışı.....	95
2.5.4.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Öğretmenlik Mesleğine Bakışı.....	95
2.5.5.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Okula Bakışı.....	96
2.5.6.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Yükseköğretime Bakışı	97
2.5.7.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Müfredata Bakışı.....	97
2.5.8.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Değerler Eğitimine Bakışı.....	98
2.5.9.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Ölçme Değerlendirmeye Bakışı	98
2.5.10.	2023 Eğitim Vizyonu’nun Teknolojiye Bakışı	98

3.BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.	Araştırmanın Modeli	102
3.2.	Materyal.....	102
3.3.	Verilerin Toplanması.....	104
3.4.	Verilerin Analizi.....	104
3.5.	Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışmaları.....	104

4.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1.	Topçu'nun Felsefî Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	103
4.2.	Topçu'nun Eğitim Öğretim Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	105
4.3.	Topçu'nun Öğrenci Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	109
4.4.	Topçu'nun Öğretmen Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	112
4.5.	Topçu'nun Okul Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	116
4.6.	Topçu'nun Yükseköğretim Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	119
4.7.	Topçu'nun Müfredat Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	122
4.8.	Topçu'nun Değerler Eğitimi Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	126
4.9.	Topçu'nun Ölçme Değerlendirme Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	129
4.10.	Topçu'nun Teknoloji Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	131

5.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.	Sonuç	135
5.2.	Öneriler	141
KAYNAKÇA		143

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AYT	: Alan Yeterlilik Testi
FATİH PROJESİ	: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
GZFT	: Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler
IEA	: Uluslararası Eğitim Başarısını Değerlendirme Kuruluşu
LGS	: Liselere Geçiş Sistemi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
OKS	: Ortaöğretim Kurumları Sınavı
ÖİK	: Özel İhtisas Komisyonu
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
ÖYS	: Öğrenci Yerleştirme Sınav
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PİSA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
PIRLS	: 4. sınıf öğrencilerinin okuma becerilerinin düzeyini ve zaman içerisindeki gelişimini inceleyen uluslararası araştırmalar
SBS	: Seviye Belirleme Sınavı
STEM	: Bilim (Science), Teknoloji (Technology), Mühendislik (Engineering) ve Matematik (Mathematics)
STEAM	: Bilim (Science), Teknoloji (Technology), Mühendislik (Engineering), Sanat (Art) ve Matematik (Mathematics)
TEOG	: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı
TIMMS	: Uluslararası Matematik ve Fen Araştırması
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
URAP	: Akademik Performansa Göre Üniversite Sıralaması
YKS	: Yükseköğretim Kurumları Sınavı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Kapsamındaki Kaynaklar.....	100
Tablo 2. Topçu'nun Felsefi Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması	103
Tablo 3. Topçu'nun Eğitim Öğretim Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması.....	106
Tablo 4. Topçu'nun Öğrenci Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması	109
Tablo 5. Topçu'nun Öğretmenlik Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması.....	113
Tablo 6. Topçu'nun Okul Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması	116
Tablo 7. Topçu'nun Yükseköğretim Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması.....	119
Tablo 8. Topçu'nun Müfredat Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması.....	122
Tablo 9. Topçu'nun Değerler Eğitim Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması.....	126
Tablo 10. Topçu'nun Ölçme Değerlendirme Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması.....	129
Tablo 11. Topçu'nun Teknoloji Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması.....	131

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Dünyada, teknolojik alan başta olmak üzere ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda değişim ve dönüşümler yaşanmaktadır. Bu değişimlere uyum sağlayabilmeleri için insanlar, bilgi, beceri ve işgücü niteliği gibi birçok süreçte kendilerini geliştirme ihtiyacı duymaktadır. Sürekli gelişmeyle ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması için özellikle eğitim programlarında yenilik ve değişiklikler gerekmektedir. Ancak, eğitime ilişkin yapılan düzenlemelerde, mevcut ihtiyaçların ve geleceğe yönelik hedeflerin yanında, sahip olunan birikim ve kültürün de göz önünde bulundurulması büyük önem taşımaktadır. Çünkü her milletin kendine özgü tarihi birikimi, kültürü ve farklı anlayış tarzı bulunmaktadır. Mevcut gelişmeler ve gelecek hedefleri ile birlikte, genetik kodlarda mevcut olan bu birikim göz önüne alınarak oluşturulacak bir eğitim yaklaşım ile özgün düşünen, yaratıcı ve daha üretken nesil yetiştirebileceği düşünülmektedir. Bu amaçla yapılan araştırmada, kendine özgü düşünceleri olan, seçkin eğitimcilerinden Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışı ışığında eğitim sistemi yeniden ele alınmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde eğitime ilişkin farklı tanımlar ele alınmıştır. Alt başlıklarda ise araştırmanın problem durumu, amacı, önemi ve sınırlılıklara yer verilmiştir. Belirlenen yöntemle göre, kavramsal çerçeve uyarınca yapılan araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlar sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre, eğitim, okul içinde ve dışında çocukların ve gençlerin toplumsal yaşamda sorumluluklarını alabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, şahsiyetlerini geliştirmelerine, doğrudan veya dolaylı yardım etme süreci olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018). Eğitim genel anlamıyla insanı geliştirmek ve yetiştirmek suretiyle yetenek, tutum, davranış biçimleri ve becerisi kazandırmaktır. Diğer bir tanımla özümseyen bilgilerin bir amaca yönelik belli plan ve program içerisinde sunulmasıdır (Senemoğlu, 2012, s. 25)

Eğitime ilişkin önemli görüşleri olan büyük düşünür, Farabi'ye göre, ahlak eğitimi ve erdem sahibi olmak insanı mutluluğa götürmektedir. Ona göre, eğitime öncelikle, gençlerin ruhlarının terbiye edilmesiyle başlanması gerekmektedir. Farabi, eğitimin amacının, insanda olumlu yönde değişikliğin meydana gelmesinin sağlanması ve

insanda var olan iyi özün çıkarılması için, gerekli olan rehberliğin yapılması olduğunu belirtmektedir (Çelikkol, 2010, s. 95).

İnsan, diğer varlıklardan farklı, kendi türüne özgü olarak akıl, irade ve vicdan sahibi olma, tercih edebilme ve öğrenmek isteği gibi özellikleri ile dünyaya gelmektedir. İnsanın bu özelliği, Aristoteles'in "İnsanlar doğal olarak bilmek ister" (Aristoteles, 1996, s. 75) sözünü doğrulamaktadır.

Yusuf Has Hacib, Türk tarihinin başyapıtlarından olan Kutadgu Bilig eserinde, çocuk eğitimi ile ilgili olarak, babaların çocukları yetiştirmek için emek sarf etmelerini, terbiye ve nezaket kurallarını öğreterek, insani ilişkilerde uyulacak saygıya ve hürmete layık davranış şekilleri çerçevesinde çocuğu yetiştirmeleri gerektiğini belirtmektedir (Akyüz, 2007, s. 31-34).

Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme uyarınca, çocukların eğitim hakkının fırsat eşitliği içerisinde, ilköğretimin bütün çocuklar için zorunlu ve ücretsiz olarak sunulması öngörülmektedir. Ayrıca, çocuğun şahsiyetinin, zihinsel ve fiziksel kabiliyetlerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi, özgür bir birey olarak sorumluluk üstlenecek şekilde yetiştirilmesi eğitimin amaçları arasında yer almaktadır (United Nations International Children's Fund [UNICEF], 2018). Bu ilkeler, sözleşme ile teminat altına alınmaktadır.

Kendisini eğitime adanmış şahsiyetlerden biri olan Nurettin Topçu'da, Farabi'nin de işaret ettiği gibi eğitime, öncelikle gençlerin ruh terbiyesi ile başlamak gerektiğini belirtmektedir. Ruhi şahsiyeti gelişen bireyin, kendisini hırs ve ihtiraslardan koruyarak hakikat yolundan giden ve ideal insan olacağını belirtmektedir (Topçu, 2017a: 226).

1.1. Problem Durumu

Cumhuriyet'in kuruluşundan beri Türk eğitim sisteminde önemli gelişmeler sağlanmıştır. Ancak yerel, ulusal ve uluslararası araştırma ve değerlendirme sonuçları, eğitim sisteminde çözüm bekleyen önemli sorunların bulunduğunu ortaya koymaktadır. Son yıllarda eğitim ile ilgili yapılan ulusal ve uluslararası düzeydeki sınav sonuçları eğitim sistemi hakkında objektif veriler sunmaktadır. Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) sonuçları, Türkiye'de uygulanan eğitim sisteminin

öğrencilere gerekli temel becerilerle birlikte yeterli yetkinlikler kazandıramadığını ortaya koymaktadır. Nitekim PISA sonuçlarına göre öğrenciler, matematik okuryazarlığı, fen bilimleri, okuma ve okuduğunu anlama alanında, uluslararası başarı ortalamasının oldukça altında bulunmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 3).

Eğitim sisteminin kalitesinin artırılması amacıyla, 2014 yılında Özel İhtisas Komisyonu (ÖİK) raporu hazırlanmıştır. Bu rapora göre, Türk eğitim sistemindeki zayıf yönler arasında, öğretmenlik mesleğine ilişkin olarak, öğretmen niteliklerinin istenilen düzeyde olmaması, öğretmen istihdamında arz talep dengesinin istenilen düzeyde kurulamaması, bazı yerlerde norm fazlası olması, bazı yerlerde öğretmen ihtiyaçlarının zamanında karşılanamaması yer almaktadır. Ayrıca sınıf mevcutlarının bazı bölgelerde fazla olması, eğitime ilişkin düzenlemelerin kısa aralıklarla değişikliğe uğraması, eğitimle ilgili taraflarla işbirliğinin yeterince sağlanamaması, eğitimde bölgeler arası kalite farklılıklarının devam ediyor olması ve okul öncesi eğitimde okullaşma oranının istenilen düzeyde olmaması da Türk eğitim sisteminde yer alan zayıf yönler kapsamında değerlendirilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 29).

Millî Eğitim Bakanlığı 2015–2019 Stratejik Planına göre, Türk eğitim sisteminin zayıf yönleri arasında, öğretmenlik mesleğine ilişkin olarak, öğretmen yetiştiren kurumlar arasında yeterli işbirliğinin olmaması yer almaktadır. Öğrencilere ilişkin olarak üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimine ilişkin müfredat yetersizliği, sosyal, kültürel, sportif ve bilimsel faaliyet imkanlarının istenilen seviyede olmaması, kişisel, eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerinin yeterli olmaması, ortaöğretimde okul türü kontenjanları ile öğrenci taleplerinin örtüşmemesi, özel eğitim okul ve kurumlarının yetersizliği, okul öncesi eğitim imkânlarının yeterli olmaması, eğitim ve öğretime erişimde bölgeler arası dengesizlikler ve derslik başına düşen öğrenci sayısında bölgesel farklılıklar olması görülmektedir. Ayrıca, kariyer, liyakat ve ehliyeteye dayalı göreve atama ve yükselme sisteminin yetersizliği, eğitime ilişkin pilot uygulamalarının yetersizliği, çalışanların motivasyon ve aidiyet kültürünün yeterli olmaması da zayıf yönler arasında bulunmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2015, s. 20-21).

Millî Eğitim Bakanlığınca, eğitimle ilgili oluşturulan en önemli kurumlardan birisi olan Millî Eğitim Şûraları, 22 Haziran 1933 tarih ve 2287 Sayılı Kanun’la hukuki statüsüne kavuşmuştur. Şûralar, periyodik aralıklarla, eğitimciler, konusunda uzmanlar, paydaşlar ve ilgili tarafların bir araya geldiği, fikir ve düşüncelerin ifade

edildiği, eğitim, öğretim, müfredat programları ve hedeflerin belirlendiği Millî Eğitim Bakanlığı'nın danışma organıdır. Kuruluşundan bu yana Türk eğitim sisteminde köklü bir geçmişe sahip olan Milli Eğitim Şûralarında, eğitim sorunlarının çözümü amacıyla katılımcı bir anlayışla gerçekleştirilen toplantılarda tavsiye kararları alındığı gözlemlenmektedir. 1939-2014 yılları arasında yapılan 19 Milli Eğitim Şûrasında; öğretmenlik mesleğine ilişkin, öğretmen yetiştirme, öğretmen yeterliliği ve niteliğinin artırılması, öğretmen ataması, istihdamı, özlük hakları konusu, on altı şûrada gündemde yer alarak, en fazla tartışılan konu olmuştur. Eğitim, öğretim, müfredat programları ise en fazla karar alınan, ikinci sırada yer alan konu olmuştur. Bunları, okulların öğrenim süreleri, ders, sınıf geçme sistemi ve eğitimle ilgili diğer sorunların çözümüne ilişkin alınan kararlar takip etmiştir (Kılıç ve Güven, 2017, s. 597).

Yukarıda belirtilen uluslararası sınav sonuçları, Milli Eğitim Şûra kararları, Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı ve Türk eğitim sisteminin kalitesinin artırılması amacıyla hazırlanan, Özel İhtisas Komisyonu Raporunda yer alan değerlendirmeler, ülke kalkınmasının temel unsuru olan eğitim sisteminin sorgulanmasının yanında, eğitimde niteliğin artırılmasına yönelik yeni çözüm arayışının ve önerilerin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bütün bu sorunların çözümünde, eğitim tarihinde örnek teşkil eden çalışmaların yanında eğitimde vizyon sahibi şahsiyetlerin tecrübelerinden de yararlanılması gerekmektedir. Bu nedenle, eğitimle ilgili sorunların çözüme kavuşturulması sürecinde Cumhuriyet döneminin önde gelen eğitimcisi ve ahlak filozofu Nurettin Topçu'nun düşüncelerinden faydalanmanın büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Alanyazında Nurettin Topçu'nun, eğitim düşüncelerine yönelik araştırmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Onun ortaya koyduğu çalışmaların eğitim sistemi sorunlarının çözümüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışı çerçevesinde, Türk eğitim sistemindeki süreçleri incelemeyi amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışı çerçevesinde, Türk eğitim sistemindeki süreçleri incelemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için şu sorulara cevap aranmıştır.

1) Nurettin Topçu Eğitim Anlayışı Nedir?

2) Nurettin Topçu'nun,

- a) Eğitim felsefesine,
- b) Eğitim Öğretime,
- c) Öğretmenlik mesleğine,
- d) Öğrenciye,
- e) Okula,
- f) Yükseköğretime,
- g) Müfredata,
- h) Ölçme değerlendirilmeye,
- ı) Değerler eğitime,
- i) Teknolojiye bakış açısı ile mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu arasında fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Teknolojik süreçlerde meydana gelen hızlı değişimin etkisi ile bir yandan yeni paradigma denilen endüstri 4.0 ve yapay zekâ gibi alanlarda gelişmeler yaşanmakta, diğer taraftan STEAM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik) eğitim yaklaşımları ve uygulamaları tartışılmaktadır. Bu değişim ve dönüşüm bilimin temel kurallarından olan neden-sonuç ilişkisi bağlamında ele alındığında, bütün bu gelişmeleri sağlayan en önemli faktörün eğitim sistemi olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim sistemi sadece kendi içindeki gereksinimlerden değil aynı zamanda dünyadaki hızlı değişimlerin yanında, ülkede yaşanan ekonomik, sosyo-kültürel değişim ve toplumsal talep gibi çok sayıda parametreden etkilenmektedir. Bu gelişmeler, her alanda yeni ihtiyaç ve sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yeni koşullar ister istemez Türk eğitim sisteminde köklü değişikliklerin yapılmasını zorunlu kılmakta, yeni yaklaşım ve metotlara da ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar sonucu eğitim süreçlerinde yaşanan niceliksel artış, niteliksel artış ile

desteklenememiştir. Uygulanan uluslararası eğitim felsefe ve yaklaşımlarıyla mevcut olan eğitim sorunlarına, istenilen düzeyde çözümün bulunamaması, Türk eğitim sisteminde özgün felsefe ve model arayış çabalarını hızlandırmıştır.

Özgün eğitim felsefesi ve model oluşturma sürecine katkı sağlayacak önemli etkenlerden birisi de kurumsal hafıza, birikim ve tecrübelerden faydalanmaktır. Bu bağlamda Nurettin Topçu, eğitim, ahlak, felsefe, sosyoloji ve psikoloji disiplinlerini harmanlayarak, eğitim sistemi konusunda yeni fikirler ve tezler üretmiş, bu tecrübelerini de eserleri ile ortaya koymuş bir düşünürdür. Topçu, skolastik düşüncenin hâkim olduğu, ezberci ve taklitçi eğitim anlayışını her zaman eleştirmektedir. Topçu, geçmiş tecrübelerden faydalanırken aynı zamanda, insanlığın geldiği mevcut gelişmişlik düzeyini göz önünde bulundurarak, Türk eğitim sistemi için, Anadolu kültürüne uygun, özgün ve yeni çözüm yolları önermiştir. Bu çalışma, Topçu'nun eğitim anlayışı çerçevesinde, Türk eğitim sistemini incelemek ve özgün eğitim felsefesi arayışına katkı sağlamak ve mevcut sorunlara alternatif çözüm üretme açısından önemli görülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışmada Türk eğitim sistemine yönelik değerlendirmeler, Nurettin Topçu'nun eğitim felsefesi, eğitim öğretim, öğretmenlik mesleği, öğrenci, okullar, müfredat, ölçme değerlendirme, değerler eğitimi ve teknolojiye yönelik görüşleri ile mevcut eğitim uygulamaları ve 2023 Eğitim Vizyonu ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Eğitim : Toplumda yaşayan bireylerin, toplumsal anlamda pratik değeri olan yetenek, yöneliş ve davranış biçimleri kazandırabilmek için insan doğasını disiplin altına alma ve olgunlaştırma süreçleri toplamıdır. Bireyin, toplumsal yetenekleri ve kişisel davranışlarının değişim ve gelişiminin sağlanması için seçkin, kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan toplumsal ve sosyal bir süreçtir (Varış, 1991, s. 5).

Eğitim felsefesi: Felsefe bir konuyu sistemli bir şekilde düşünme işidir. Eğitim felsefesi ise, eğitimle ilgili yapılmış uygulamaların ve düşüncelerin sistematik bir şekilde parçalara ayrılıp incelenmesi, mercek altına alınması ve bu çalışmalar ışığında yeniden kurgulamak amacıyla yapılan çalışmalardır. Eğitim ve eğitimle ilgili tüm

konular üzerine düşünmek, uygulanan yöntem, teknik, strateji ve uygulamaları analiz ederek, bireye istendik davranışlar kazandırılması, yetiştirilmesi, geliştirilmesi ve yeterli hale getirilmesi işinin en iyi şekilde yapılabilmesi için yürütülen fikri çalışmalardır (Sönmez, 2002).

Eğitim Sistemi: Eğitimde hedeflenen amaca ulaşmak için eğitim sürecine dâhil olan bütün unsurların birbiriyle planlı ve uyumlu bir şekilde çalışmasını sağlayan eğitim faaliyetlerinin bütünüdür (Gür ve Çelik, 2009, s. 11).

Düşünmek: İnsanı diğer canlılardan ayıran akıl yürütme özelliği ile bir sonuca varmak amacıyla verileri incelemek, karşılaştırmak ve aradaki ilişkilerden faydalanarak zihinsel olarak kavramak, muhakeme etmek, düşünce üretmektir (TDK, 2018).

Müfredat: Müfredat, öğretmen rehberliğinde öğrencilerin, bir alanda gerekli niteliklere sahip olmak amacıyla, öğrenilmesi gerekli, temel bilgi ve becerileri içeren programdır (MEB, 2017, s. 3).

2.BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, öncelikle Nurettin Topçu'nun hayatı, eserleri, etkileyen şahsiyetler ve Topçu'nun eğitim anlayışı incelenmiştir. Daha sonra Türkiye'de eğitim sürecindeki gelişmeler ele alınmıştır. Son olarak ise 2023 Eğitim Vizyonu incelenmiştir.

2.1. Nurettin Topçu Hakkında

Bu bölümde, Nurettin Topçu'nun hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca akademik çalışmaları, kitapları ve makaleleri olmak üzere eserlerine yer verilmiştir. Müteakiben Nurettin Topçu'yu etkileyen şahsiyetler yer almaktadır.

2.1.1.Nurettin Topçu'nun Hayatı (1909-1975)

Nurettin Topçu 7 Kasım 1909 yılında İstanbul'da doğdu. Babası, Erzurumlu Topçuzâde Ahmet Efendi, annesi ise Erzincanlı Fatma Hanım'dır. Topçu'nun dedesi Osman Efendi, Erzurum'un Ruslar tarafından işgali sırasında asker olarak topçuluk görevi yaptığından dolayı kendilerine Topçuzâdeler lâkabı verilmiştir. Topçuzâde Ahmet Efendi ailenin tek evladıdır ve çok küçük yaşta iken yetim kalmıştır. Ahmet Efendi tahıl ticareti yaparak aileyi geçindirmektedir. Daha sonra Erzurum'dan canlı hayvan toplayıp İstanbul'a götürüp satmıştır. Zamanla işleri genişleyince İstanbul Tahtakale'de bir han satın alan Ahmet Efendi, İstanbul'a yerleşmiş ve Süleymaniye'de ahşap bir ev almıştır. İstanbul'a yerleştikten sonra hanımı vefat eden Ahmet Efendi'nin, bu hanımdan doğan iki oğlu Balkan Harbi'nde şehit düşmüştür. Ahmet Efendi, daha sonra Eğinli Kasap Hasan Ağa'nın kızı Fatma Hanım ile evlenmiştir. Nurettin Topçu Süleymaniye'deki bu evde doğmuştur (Kara, 2016, s. 19).

Birinci Dünya Savaşı sırasındaki ekonomik sıkıntılar, Ahmet Efendi'nin işlerinin kötüye gitmesine ve iflâs etmesine sebep olmuştur. Ahmet Efendi, ailesini de alarak Süleymaniye'deki evinden ayrılıp Çemberlitaş'ta mütevazı bire eve taşınmıştır. Nurettin Topçu'nun çocukluk dönemi bu evde geçmiştir. Nurettin Topçu altı yaşında Bezmiâlem Valide Sultan Mektebi'nin ana kısmında okula başlamıştır. Bu okulu bitirdikten sonra ilkokula Büyük Reşit Paşa Numune Mektebi'nde devam ederek okulu birincilikle bitirmiştir. Topçu, sakın içe dönük bir çocuktur. Küçük bir sandıkta kitap

ve gazete biriktirme merakı olan Topçu, hocalarından ileride büyük adam olacağına dair güzel sözler duymuştur. Mehmet Akif'e duyduğu sevgi, Türkçe hocası Nafiz Bey'in etkisi ile bu yıllarda başlamıştır. Daha sonraki yıllarda Rüştîye tahsili için Vefa İdadisi'ne devam ederken babasını kaybetmiştir (Karaman, 2010, s. 14-15). Bu nedenle ağabeyi Hayrettin Topçu, ailenin geçimini sağlamak zorunda kaldığından okulundan ayrılıp çalışmaya başlamış ve evlerinin bir katını kiraya vermişlerdir. Topçu'nun çocukluk yıllarında ailesinin yaşadığı sıkıntılar ve ağabeyinin fedakarlığı onun başarılı olması üzerinde etkili olmuştur. İstanbul Lisesini başarı ile tamamlayan Topçu'nun, felsefe ve tarih derslerine ilgisi lise yıllarında başlamıştır. Ailesinin maddi imkanlarıyla üniversite tahsili yapmasının çok zor olduğunu düşünen Topçu, eğitime yurtdışında devam etmek için çeşitli sınavlara girmiştir. Avrupa'da tahsil yapmak amacıyla girdiği bursluluk sınavını kazanarak, 1928 yılında Fransa'ya gitmiştir (Mollaer, 2009, s. 31).

Topçu, tahsiline 1928-1934 yılları arasında Fransa'da devam etmiştir. Kendisinden önce Paris'e gelen öğrenciler arasında bulunan, Ali Fuat Başgil, Remzi Oğuz Arık, Samet Ağaoğlu, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Ömer Lütfi Barkan ve Besim Darkot, Cevdet Perin, Bedrettin Tuncel, Adnan Adıvar ve eşi Halide Edip'le burada tanışmıştır. Topçu önce Fransızca öğrenmek ve Fransa'nın Türkiye'deki liselerin denkliliğini kabul etmemesinden dolayı lise fark derslerini tamamlamak için Aix Lisesi'ne kaydolmuştur. Lise fark derslerini tamamladıktan sonra Aix Fakültesine devam eden Topçu, 2 yıl sonra Strasbourg Üniversitesine geçmiştir. Felsefe öğrenimi gören, ahlâk kurlarını tamamlayan ve sanat tarihi lisansı yapan Topçu'nun lisans diplomasında aldığı sertifikalar arasında, psikoloji ve estetik, umumî felsefe ve mantık, muasır sanat tarihi, içtimaiyat ve ahlâk, ilk zaman sanat ve arkeolojisi dersleri bulunmaktadır. Topçu, Avrupa'da zamanını, ev, okul, kütüphane arasında geçirmektedir. O yıllarda Hareket felsefesinin kurucusu filozof Maurice Blondel'i tanıma fırsatını bulmuş ve sohbetlerine katılmıştır. Ünlü tasavvuf tarihçisi ve Hallac-ı Mansur mütehasısı Louis Massignon ile Strasbourg'da tanışan Topçu, Massignon'a Türkçe dersleri vermiştir (Kara, 2016, s. 23).

Strasbourg'da ahlak felsefesi ile ilgili hazırladığı “Conformisme et Revolte” başlıklı doktora tezini Sorbonne Üniversitesi'nde savunarak 2 Temmuz 1934 de çalışmasını üstün başarı ile tamamlamıştır. Doktora çalışması jüri tarafından başarılı bulunan Topçu'ya, üniversite tarafından geleneksel olarak en başarılı öğrencilere verilen ödül (altın saat/ mavi yolculuk) teklifi yapılmıştır. Fakat Topçu ödül olarak, Sorbonne

Üniversitesi'nin giriş ve çıkışta bulunan kulelerine 24 saat Türk Bayrağı'nın çekilmesini istemiştir (Karaman, 2010, s. 17-19).

Fransa'daki öğrenim yıllarında kendisini yetiştirmek için büyük çaba sarf eden Topçu, asıl ihtisasını felsefe sahasında yapmış; ahlak alanında uzmanlaşmış, psikoloji, mantık, sosyoloji ve edebiyat konularında da çalışmıştır. Fakat bütün bunlarla birlikte bir ahlak filozofu olan Topçu, (Mollaer, 2009, s. 189) yüzyılın en önemli metafizikçilerinden Blondel, Bergson ve tasavvuf araştırmacısı Louis Massignon'un düşüncelerini sentezlemeyi başarmıştır (Karaman, 2010, s. 19).

Avrupa'ya tahsile giden Türkler arasında ve Sorbonne'da felsefe doktorası veren ilk Türk öğrenci olan Nurettin Topçu'ya, doktora başarısından sonra Fransa'da akademisyenlik yapması için yapılan teklifleri kabul etmeyip 1934 yılında Türkiye'ye dönmüştür. Türkiye'ye dönen Topçu Galatasaray Lisesi'nde felsefe öğretmeni olarak göreve başlamış ve sosyoloji derslerine de girmiştir. Türkiye'ye döndükten bir yıl sonra, I. TBMM'nde Erzurum milletvekili, baba dostu Hüseyin Avni Ulaş'ın kızı Fethiye Hanım'la evlenmiş ancak bu evlilik 2 yıl sürmüştür. Topçu, düğün günü İzmir Erkek Lisesi felsefe öğretmenliğine tayin edildiğini öğrenmiştir. Galatasaray Lisesi okul müdürü Yusuf Behçet Gücer tarafından, bitirme sınavında geçmesi istenilen bazı öğrencilerin sınıfta kalması üzerine yapılan bu tayin, bir sürgün olarak düşünülmüştür. (Kara, 2016, s. 25).

Nurettin Topçu, aktif yazı çalışmalarına İzmir'de görevli olduğu yıllarda başlamıştır. Blondel'in felsefi ekolünden oldukça etkilenen Topçu "Hareket" adını verdiği dergi ile okuyucularına ulaşmaktadır (Çağ, 2016, s. 181). İzmir'den 1939 yılında İstanbul'a tayin olan ve farklı okullarda görev yapan Topçu, 1956 yılından itibaren İstanbul Erkek Lisesi'ne tekrar atanarak 1974 yılında emekli oluncaya kadar burada çalışmıştır. Topçu, 1948-1949 yıllarda İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nde Hilmi Ziya Ülken kürsüsünde eylemsiz doçent olarak görev yapmıştır. Nurettin Topçu Bergson'dan hareketle "Sezginin Değeri" başlığıyla hazırlamış olduğu doçentlik tezi ile doçent unvanı almıştır. Topçu, doçent unvanı kazanmasına rağmen, İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi kurulları tarafından görev yaptığı üniversite kadrosuna alınmamıştır (Enginertan, 2009, s. 95-96). 1975 yılında hastalanan Topçu'nun Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde yapılan ameliyat sonucunda pankreas kanserine yakalandığı anlaşılmıştır. 10 Temmuz 1975 günü 66 yaşında vefat eden Topçu'nun cenazesi Fatih Camii'nden kaldırılmıştır (Kara, 2016, s. 28).

İlk ve ortaöğrenimini Osmanlı Devleti'nin son yıllarında, lise tahsilini Cumhuriyet'in ilk yıllarında, yükseköğrenimi ve doktorasını Fransa'da tamamlayan Nurettin Topçu, Birinci Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı zamanındaki buhranlı dönemleri yaşamıştır. Coğrafi olarak Anadolu'yu, tarih ve kültür olarak Selçuklu-Osmanlı tecrübesini merkeze alan bütünsel bir anlayışa sahip olan Topçu'nun, fikir dünyasını etkileyen İslam tasavvuf düşüncesi, Hallac-ı Mansur, Mevlâna ve Yunus Emre etkisi üzerine inşa edilmiştir. Topçu'nun, fikir dünyasını etkileyen şahsiyetler arasında bulunan Mehmet Akif Ersoy, onun nezdinde vatanseverlik ve insanlık kavramlarını birleştiren bir ahlak abidesi olmuştur (Mollaer, 2009, s. 23-28).

2.1.2. Nurettin Topçu'nun Eserleri

Topçu'nun eserlerini, kitapları ve makaleleri olmak üzere ikiye tasnif etmek mümkündür. Topçu'nun eğitim felsefesinin özünü anlamak ve gelişim sürecini izlemek açısından “İsyan Ahlakı” en önemli eserlerin başında gelmektedir (Birgül, 2016, s. 394). Doktora tezi olan İsyan Ahlakı, Topçu'nun diğer eserlerindeki düşüncelerine temel teşkil etmektedir (Yıldırım, 2016, s. 118). Bergson ismiyle basılan “Sezginin Değeri” isimli doçentlik tezi de Topçu'nun önemli eserleri arasında bulunmaktadır. Bergson, felsefe-bilim-metafizik konularında Topçu'yu derinden etkileyen düşünürlerdendir (Dural, 2010, s. 169). Yarınki Türkiye adlı eserinde ise bir Türk Rönesans'ının nasıl kuracağının bir nevi programını sunmakta aynı zamanda bunu yaygınlaştıracak ve koruyacak eğitim felsefesi ortaya konulmaktadır. “Maarif Davası” Tezin ana temasını oluşturmaktadır. Bu nedenle Topçu'nun eğitim felsefesini derinden etkileyen bu eserler daha geniş ele alınmaya çalışılmıştır.

2.1.2.1. Akademik Çalışmaları

Topçu'nun, akademik çalışmalarından birincisi Sorbonne Üniversitesi'nde vermiş olduğu doktora çalışması olan İsyan Ahlakı (Conformisme et Revolte) adlı tezidir. Daha sonraki çalışması ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde hazırlamış olduğu “Sezginin Değeri” konulu doçentlik tezidir. Bu bölümde akademik çalışmalar ele alınmaktadır.

2.1.2.2. İsyân Ahlakı (Conformisme et Revolte)

Sorbonne Üniversitesi'nde vermiş olduğu doktora çalışması olan İsyân Ahlakı, Nurettin Topçu'nun temel eserlerinden birisidir. Hareket felsefesine bağı olan düşünür, eserde hareketin anlamından yola çıkarak, hareket düşüncesinden isyan ve ahlaka doğru özgün bir düşünme biçimi ortaya koymaktadır. Hareket Felsefesi XVIII. Yüzyıldan itibaren Batı'daki materyalist-pozitivist düşünce akımlarına karşı, ahlak ve moral değerlerine sahip çıkmanın insanlığı sefaletten kurtaracağını savunan spirtüalist bir akımdır. Bu akımın kurucusu M. Blondel, L'action(1893) adlı eserinde insan hareketlerinin birey, aile, toplum, devlet ve insanlık aşamalarından geçerek sonsuzluğa yöneldiğini ortaya koymaktadır (Topçu, 2016, s. 18).

Blondel'in düşüncesinin özünde ruhi bir aktivite olan hareket, her türlü iradi insan faaliyetidir. Kaba içgüdü hareketinden ayrılmaktadır. Özünde sonsuzluk özlemi olan hareket ile irade kendi dışında mükemmel bir amaca yönelmektedir. Bütün canlılar için hareketin gayesi sonsuzluğa kendi türünün mükemmeline ulaşmaktır (Gündoğan, 2006, s. 19).

Topçu, eserinde, çağın inanç ve evrensel insanlık buhranına, Anadolu insanın problemleri açısından yaklaşmıştır. Topçu, toplumun sosyo-kültürel yapısında meydana gelen değişimleri anlamaya çalışmış, aynı zamanda birtakım modeller önererek Yarınki Türkiye'yi kurma arzusunda olmuştur. "İsyân Ahlakı" adlı eseri de bu çalışmalardan biridir. Temelinde ahlak davası olan insanla ilgili hakikatlerin içerisinde yer aldığı bu çalışmaya, İsyân Ahlakı adını vermiştir. Topçu'nun düşüncesinde, isyan bir harekettir. Bu isyan, insanın kendi içerisinde bulunan hırs ve ihtiras duygusunun kendi haz, amaç ve menfaat doğrultusunda yönlendiren yıkıcı ihtiraslarına karşı vicdanın tepki göstermesi, şartları düşünmeksizin boyun eğmeyip bir baş kaldırma hareketidir (Aydoğdu, 2009, s.446). Topçu'nun, isyan düşüncesini anlamak için öncelikle onun bakış açısıyla ahlak sistemlerini ve bu konuyu nasıl değerlendirdiğini ele almak gerekmektedir. Çünkü Topçu, çalışmasında kendi Ahlak anlayışını bu ahlak nazariyeleri ve isyan düşünceleri ile karşılaştırarak ortaya koymuş bulunmaktadır. Topçu, İsyân Ahlakı adlı eserinde ahlak sistemlerini akılcı, deneyci ve sosyal dayanışmacı olmak üzere üç gruba ayırmıştır (Karaman, 2009, s. 80).

Akılcı ahlak sistemi, erdem ile bilginin aynı olduğunu kabul eden bir sistemdir. Akılcı ahlak sisteminin ilk temsilcilerinden olan Sokrates, erdemle mutluluğa aynı anlam yüklemektedir. Sokrates'e göre, erdem, bilgi sahibi olmaktan başka bir şey değildir.

Hiç kimsenin bilerek ve isteyerek kötülük yapmayacağını düşünen Sokrates’e göre, kötülük yapan ahlaki değerleri olmayan insan aynı zamanda bilgisiz insandır (Arslan, 2002, s. 133). Hiç kimse bilerek kötülük yapmaz anlayışı Eflatun ve Aristoteles tarafından da savunulmuştur. Platon’un ahlak anlayışında iynin bireyde gerçekleşmesi için erdemli olması gerekmektedir. Devlette gerçekleşmesi için ise, bilgelik, yiğitlik, ölçülülük ve adalet gibi temel değerleri taşıyan erdemlilerin devletin bünyesinde bulunması gerekmektedir (Tunç, 2009, s. 21).

Deneyci ahlak sistemi diğer bir anlayıştır. Bu anlayışa göre iynin bilinmesi yeterli değildir, tatbikatı gerekmektedir. Başkasının derdini ve ıstırabını giderebilmek için, acı çekmek ve merhamet tecrübesini yaşamak gerekmektedir. Ahlak, iynin değeri konusunda tecrübe ve kanaat sahibi olunca gerçekleşmektedir (Karaman, 2018, s. 82).

Sosyal dayanışmacı ahlak sistemi ise, mutluluk ve faydanın sosyal dayanışmaya bağlandığı ahlak sistemidir. Vicdanın unsurları arasında bulunan ve insana yap veya yapma diye emir veren otoritenin kaynağı dışarıdan gelmektedir. Bu dış kaynak, toplum ve onun kıymetleridir. Toplumun iyi gördüğünü vicdandaki ahlaki kuvvet de iyi görmektedir. Toplumun yasakladığı davranışları ise vicdandaki ahlaki otorite yasaklamaktadır (Tunç, 2009, s.23). Sosyal ödev ahlakını ortaya koyan Durkheim’e göre, ahlaki davranmak, toplum yararına davranmak demektir. Bir taraftan ahlaki davranış duyarlı ve canlı varlıkların fayda sağlamak durumundayken, ayrıca vicdanı olan insana da hizmet etmelidir. Ahlak, insanlar arası bir ilişkidir. Vicdanlı bireyin dışında ve üstünde yer alan diğer bireyler vardır. Durkheim’e göre toplum, bireyin üstünde vicdanı olan bir varlıktır. Toplumlara ve yaşanan devirlere göre ahlak kurallarının değişime uğraması, iynin toplum tarafından belirlendiğini göstermektedir. Ancak bu iynin zamana ve topluma göre değişmesi, toplumun kabul ettiği her şeyin değerli olduğu veya olmadığını ortaya koymamaktadır (Süslü, 2006, s. 24-25).

Topçu bu ahlak sistemlerini genel olarak eleştirmektedir. Bunlardan Akılcı ahlak anlayışının, ahlaki gaye ile ahlaki olayların bilgisini birbirine karıştırarak, ahlakın gerçek alanından uzaklaştırıldığını düşünmektedir. Sosyal dayanışmacı veya sosyal ödev ahlakını ise, toplumla uzlaşarak, ödev adına vicdanı sızlatan işler yapılabildiğini belirten Topçu, dayanışmaların iyilik için olduğu kadar kötülük için yapılabildiğini ifade etmektedir. Ona göre, ahlak, toplumun istekleriyle sınırlandırılarak bunlara uymak vazife sayıldığında, “gözlerimi kaparım vazifemi yaparım” anlayışı doğmaktadır. Bu durumda ferdin vicdanı körleşerek uysallık ahlakı doğmaktadır. Topçu’ya göre, deneycilerin ise, harekette ortaya çıkan iradeyi incelemek yerine,

hareketten meydana gelen mutluluk, sosyal veya bireysel menfaat gibi sonuçları incelemeleridir. Halbuki ahlaki hakikatler olgu hakikatleri değil, zaruret hakikatleridir. İnsanî hareketin gerçek amacı fayda, zevk veya menfaat olamaz. Hareketle her canlı varlığın amacı kendini mükemmele ulaştırmaktır. Topçu'nun tezi olan İsyân Ahlakı anlayışında ise, ahlakın merkezine sorumluluk bulunmaktadır. Diğer bütün ahlak doktrinlerine bakıldığında sorumluluğa negatif anlam yüklenmiştir. Hukukçuların sorumluluk anlayışında, kötü bir hareketin sonucunda karşı karşıya kalınan ceza ve müeyyide kastedilmektedir. Sorumluluk hareketin sonucunda karşılaşılabilecek zarar ve tehlikelerden insanı koruyan sakındırma sebebidir. Topçu'ya göre, insanda bulunan sonsuzluk iradesini engelleyen, diğer ahlâk nazariyelerinde yer alan mutluluk, fayda, haz, dayanışma gibi insanî esaret şekillerinden kurtulmak gerekmektedir (Topçu, 2016, s. 32-36).

Topçu'nun anlayışı olan İsyân Ahlakı'nda, sorumluluğa pozitif anlam yüklenmekte ve hareketin sebebini teşkil etmektedir. Ona göre, sorumluluk, evrensel olmaya can atan, sonsuzlukta huzur arayan, kaynağını şuur ve merhametten alan bir harekettir. Ahlaki hareketler olgu değil, zaruret hareketidir (Aydoğdu, 2009, s. 448). İnsanın, arabanın önüne çıkan bir çocuğu kurtarmak için uğrayabileceği her türlü tehlikeye rağmen, hayatı pahasına koşması örneğinde olduğu gibi, insanın içinden gelen itici sorumluluk anlayışından doğan bir harekettir.

İsyân Ahlakı anlayışını diğerler isyân hareketleriyle karşılaştırarak açıklayan Topçu'ya göre, isyân, insanın ferdiyetini ortadan kaldıran iradenin bulunduğu şartlara boyun eğmeyip baş kaldırması ile doğmaktadır. Batılı filozoflardan Stirner'in anarşizmini, Rousseau'nun ferdiyetçiliğini ve Shopenhauere'un isyanlarını ele alan Topçu'ya göre, Stirner insan benliğinin evrensel olduğu görüşünü savunarak, benliği engelleyen kurallara karşı isyân etmektedir. Stirner, insana, devlet, toplum, din gibi başkası tarafından bağışlanacak hakkın, hukuk olmayacağını, insanın kendisi için neyin hukuk olacağına kendisinin karar vermesini gerektiğini savunmaktadır. İnsanın kendisini engelleyen kutsal din, inanç, toplum, devlet gibi engellerden kurtulduğu zaman mutlu olabileceğini düşünmektedir Topçu'ya göre, Stirner'in sadece kendini tanıyan, bencil benlik tavrı, insanın sosyal, ruhi ve şuurlu hareketini inkâr eden anarşist bir isyân olup gerçek isyân değildir (Kurt, 2014, s. 112).

Rousseau, doğal hayatta ilk insanlar arasında bedensel farklılıklar dışında eşitsizlik bulunmadığını, mülkiyet hakkının ortaya çıkması ile eşitsizlik ve adaletsizliklerin ortaya çıktığını belirtmektedir. Mülkiyet hakkı sayesinde zenginler, yoksulları

işlerinde boğaz tokluğuna çalıştırıp kendine bağlayarak sömürü düzenini kurmuş ve aynı zamanda kavgayı önlemiştir. Rousseau'ya göre, toplumda yaşanan tekâmül ile birlikte toplum sözleşmesi ortaya konularak gücün yerine, adaletin hâkim olması istenmiştir. Ancak sözleşme, insanlar tarafından toplumsal mutabakat sonucu hazırlanmasına rağmen, egemen güçler tarafından uygulandığından gerçek adalet tesis edilememiştir (Topçu, 2016, s. 200). Rousseau'nun anlayışında, ahlakın kaynağı toplum, deney ve akıl değildir. Onun kaynağı, menfaatsiz, egoist olmayan, yüce duyguların barındığı kalptir. İnsan iyi doğar, toplum onu bozarak, kalbindeki ulvi duyguları yok eder. Kötülüklerin kaynağının, insanlar arasındaki eşitsizlik, menfaat ve gurur olduğunu düşünen Rousseau, toplumsal hayattan doğal hayata çekilerek ancak huzur ve adalete kavuşulacağını savunmaktadır (Kök, 2006, s. 131). Rousseau, insanın toplum halindeki sosyal yaşamının, ilkel doğal halinden daha geri olduğunu ileri sürerek topluma ve medeniyete karşı isyan etmektedir. Topçu, hayatı boyunca gururla mücadele eden Rousseau'nun, ferdin kendi vicdanı içerisinde ahlak bakımından kendine yeterli olmasını savunması ile reddettiği gururuna yenik düşerek, isyanının sonuçsuz kalmasına neden olduğu görüşündedir (Dural, 2010, s. 222).

Diğer bir filozof olan Shopenhauer'a göre, irade varlığın özünü oluşturmaktadır. İrade aynı zamanda sürekli acı veren hayatın kaynağıdır. İrade gerçekleştiğinde tatmin olur, her tatmin ise yeni bir arzuyu harekete geçirir. İradenin yaşama isteği ile ortaya çıkan bu çaba ve hayat döngüsü devamlı olduğundan, her zaman birtakım engellerle karşılaşır ve engellendiğinde ıstırap çeker. Hayat bu döngüden ibaret olup, acı ve ıstırasında sonu yoktur (Topçu, 2016, s. 213). Shopenhauer'a göre, insan sürekli aramasına rağmen mutluluğa ulaşması imkânsızdır. Acılarla dolu bu dünyada ahlaklı olmak, bireyin insanlarla iç içe olduğu şuuru ile hareket ederek başkalarının acılarını yüreğinde hissetmek, herkese karşı merhametli davranmaktır (Kök, 2006, s. 131). Shopenhauer'a göre şefkat ve merhametle başlayan kurtuluş, her çeşit kişisel ve toplumsal fayda düşüncesini ortadan kaldıran riyazetle tamamlanır. Yaşam iradesinin inkârı ve Nirvana'ya sığınmakla gerçek ahlak dünyasına girilebilir (Dural, 2010, s. 223). Shopenhauer'un İsyanını eksik bularak onu kötümser olmakla eleştiren Topçu, insanın sonlu isteklerden vazgeçip sonsuz isteğe yönelerek bu hareketi ile mükemmele ulaşarak huzura erişeceğini ifade etmektedir (Topçu, 2016, s. 215).

Topçu'ya göre, Stirner, Rousseau ve Shopenhauere gerçek isyancı değildirler. Çünkü Stirner varlığı benlik içerisine hapsedip, benliği engelleyen tüm kurallara karşı saldırmıştır. Rousseau, başka insanlara karşı üstünlük duygusuna ve gururuna mağlup

olup, hareketsiz ferdiyetçiliği ile doğaya sığınmıştır. Shophenauer, iradenin anlaşılmasından yola çıkmış ancak, hayatın bize sunduğu yaşam iradesini inkâr ederek isyanını feda etmiştir düşüncesi ile eleştirmektedir (Kurt, 2014, s. 133).

Topçu, bunların yerine İslam Mutasavvıfı Hallaç'ın ilahi iradeye teslim gayesi ile nefsin arzularına isyan edip kurtularak, kendisini aşkın bir tabiatüstü varlığa atılışını örnek almaktadır. Topçu'nun anlayışına göre, bir hareket başkaldırdığı nizamı karşı üstün bir nizamın ihtirashı iradesini taşıyorsa gerçek isyandır. Bu isyanda, hırs, gurur, kibir, kin ve hüsrân bulunmamaktadır. Bu isyan, ferdin bireysel veya toplumsal menfaat düşünmeksizin, inanın ruhunda bulunan merhametten doğarak, sevgi, ümit ve imanla beslenerek Hakka ulaştığında huzura erecektir (Topçu, 1998b, s. 84).

Sonuç olarak, Topçu'nun ahlak filozofu olarak tanınmasına vesile olan ve eserlerinin başında gelen doktora tezi İsyân Ahlakında, bütün peygamberler ve onun yolundan giden alimler, Hallaç ve Mevlâna misali mutasavvıflar kendi içerisinde ve dışındaki hiçbir güce esir olmadan, hür bir şekilde sorumluluk iradesiyle hareket ederek tüm karanlıkları aydınlattılar. Vicdanları sızlattırmadan birer asi ve ahlak abidesi oldular. İnsan, bütün kuvvetiyle sonsuzluk iradesi ile hareket ederek, kendisini sonlu olan hırs ve ihtiras gibi esaretlerden kurtarmaya sarf ettiği ölçüde ahlaklı olabilmektedir. İsyân Ahlakı, insanın içerisindeki sonsuzluk iradesinin, nefsinin ihtiras ve hırslarından kaynaklanan sefaletlere karşı yaptığı harekettir.

2.1.2.3. Bergson

Bu eser Topçu'nun Fransız filozofu Henry Bergson'un görüşlerini analiz ettiği, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde hazırlamış olduğu doçentlik tezidir. Bu çalışma "Sezginin Değeri" adıyla hazırlanmış ve "Bergson" ismiyle yayınlanmıştır. Topçu, bu eseri ile Türk üniversitelerinde ilk tezli felsefe doçenti unvanını kazanmıştır (Topçu, 2017c, s. 13).

Sezgi kelime anlamı itibariyle, gerçeğin deney veya akıl yoluna başvurmaksızın doğrudan doğruya kavranması, bir bütünü doğrudan anlama, kavrama, keşfetme gibi çeşitli anlamlara gelmektedir (TDK, 2018).

Sezgi metafizik ve soyut bir kavramdır. Sezgicilik akımının temsilcileri arasında sezgicilik anlayışı ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi, sezgi ile bilginin kavranmasının nasıl olduğu, sezgisel bilginin zihinsel, akıl veya duyularla ilgili olup, olmadığına dair görüşlerdir.

İkincisi ise sezgisel bilginin, akıl üstü veya duyular âlemine ait bilme ile ilgili olup, olmadığı konusuna ait görüşlerdir. Bergson, sezgi ile ilgili açık tarif vermeden onun felsefi değerini açıklamıştır. Bergson, net bir şekilde sezgi tarifi yapmamış olmakla birlikte sezginin kabul edilen en yaygın tanımı, doğrudan doğruya kavrama olduğu söylenebilir. Sezgiye ilişkin filozofların görüşlerine bakıldığında ortak ve farklı düşüncelere rastlanılmaktadır. Bunlardan, düşünce dünyasında sezgiye önem veren Mevlâna, sezgiyi insanın idrak ve hisle temas edemediği hakikatin bilgisine, güneşin ışıkları misali, insan ruhunu ve iç benliğini aydınlatarak temas ettirdiğini ifade etmektedir (Eroğlu, 2012, s. 92).

Düşünce tarihinin önemli sentezcilerinden Gazali'ye göre bilgi elde etmenin iki yolu vardır. Bunlardan birincisi dışarıdan, eğitim ve öğretim yöntemiyle öğrenilen, dünyadaki birtakım bilgilere akla dayanarak ulaşılan mantıkî bilgidir. Bilgi elde edilirken akıl ve duyulardan yararlanılması gerekmektedir. Ancak duyu organlarının aldığı duyular ve aklın verdiği hükümlerde hata ihtimali her zaman bulunmaktadır. Bu nedenle doğruluğundan şüphe duyulmayan gerçek bilgiye ulaşamamaktadır. İkincisi ise, insanın tefekkürü, kalbin ve ruhunun her türlü kirlerden arınması ve temizlenmesi ile bir anda doğrudan gerçekliğin bütün açıklığıyla kavranması hali olan sezgisel kesin bilgi veya vahye dayalı elde edilen bilgidir (Gazali, 1974, s. 19). Sezgisel bilgiye en üst düzeyde peygamberler ulaşmaktadır. Diğer insanların sezgisel bilgiye ulaşabilmesi, nefesine hâkim olup kalbinin ve ruhunun arınması durumuna bağlı olmaktadır. Ancak bu şartlar altında sezgisel bilgiye ulaşabilmektedir. Sezgisel bilgi konusunda önemli görüşlere sahip diğer bir filozof olan İbn-i Sina, insan aklının düşünce vasıtasıyla mutlak hakikatin bilgisine ulaşabileceğini savunmaktadır. İbn-i Sina, akıllı dört dereceye ayırmaktadır. Bunlar kuvve halindeki akıl, meleke halindeki akıl, fiil halindeki akıl ve son aşamadaki müstefad akıldan oluşmaktadır. Akıl, müstefad derecesinde mükemmellik düzeyine ulaşmaktadır. Bu süreçte ise insanın kemale ermesini, yükselerek mükemmellik düzeyine ulaşmasını sağlayan ise faal akılla ittisaldır (Ağırman ve Türkmetin, 2012 s. 199-200). Peygamberler ve filozofların “kudsî akıl” sayesinde melekî bir aydınlanma ile varlığın hakikatini bir anda kavrayan insanlar olduğunu belirten İbn Sînâ'ya göre, peygamberler sezginin zirvesine ulaşmış bulunmaktadır (Taylan, 1992, s. 160). İbn-i Sina'da sezgisel bilgiye insan kendi gayret ve çabası ile ulaşabilmektedir. Filozoflar, sezgisel bilgiye ulaşabilmede insanın çabası ve gayretinin gerekliliği açısından ortak düşünmekle

birlikte sezgisel bilgiye ulaşma yolu konusunda farklılıkları bulunmaktadır (Ağırman ve Türkmecin, 2012 s. 199-200).

Bergson'a göre şuur tarafından yaşanmış yegâne hakikat süredir. Bu yalnız sezgi ile kavranabilmektedir. Bergson'a göre bilmenin iki yolu vardır. Bunlardan birincisi bilimlerde geçerli olan mekân kavramını esas alan analitik bilme şeklidir. Bu bilme şeklinde gerçekliğin statik olduğu düşünülür. Bilimler kendi metotlarına göre varlığın bütününe değil parçalarına odaklandığından olguları bütünüyle kavrayamamaktadır. İkincisi ise zamanı, süreyi temel alan sezgi ile varlığın özünü kavrayan bilme tarzıdır. Sezgi, gerçekliği yani süreyi, yaşamı içten içe duyup yaşayarak hakikatleri saf haliyle kavramaktadır. Sezgi dile getirilemez ancak yaşanır (Topçu, 2017c, s. 31).

Bergson'a göre insanlık iki ayrı kola bölünmüş şekilde ilerlemektedir. Bunlardan birisi zekâ diğeri ise sezgidir. Zekâ değişmez haldeki cansız maddeyi tanımaya yöneliktir. Sezgi ise hayata çevrilmiş olmasına rağmen, birisi olmadan diğeri olmamaktadır. Zekâ katı bir çekirdek olarak düşünülürse, bu çekirdeği kuşatan akıcı tabaka da sezgidir. Filozofların işi her ikisinden de istifade etmek suretiyle daha anlaşılabilir ve hayatı kucaklayıcı bilgiye ulaşmaktır (Dural, 2010, s. 170).

Bergson'a göre bilmenin iki yolu vardır; bunlardan birincisi nesnenin etrafında onu dışarıdan ve durağan bir şekilde bilmek, ikincisi ise içten ve hareket halinde bilmek. Bu bilgi edinmenin her iki yolu da bilme yetisi gerektirmektedir. Bunlardan doğrudan ve aracısız bir bilme tarzı olan sezgi, süreyi ve yaşamı bilmeye yönelmektedir. Zekâ ise maddeyi nesneyi bilmeye yönelmektedir. Bergson, büyük keşif ve buluşların çoğunun sezgi ile doğduğunu açıklamaktadır. Yalnız deneycilikten bahseden bilim adamının, insan zihninin güçleri hakkında çok dar bir görüşe sahip olduğuna inanmaktadır. Bergson'a göre, teknisyen yalnız akla dayandığı halde, büyük dehaların en zor ilmi problemlere sezgi ile yaklaşması ile medeniyetler gelişmektedir. Bergson, gerçek felsefenin gerçek ilmin ve gerçek sanatın kaynağının sezgi olduğu kanaatindedir (Doğanay, 2019, s. 105).

Topçu araştırmasında, Bergson'un görüşlerine ilişkin birtakım eleştirilerde bulunmaktadır. Bunlar öncelikle Bergson'un sezgiyi açık bir şekilde tarif etmediği ve kavramlar kullanmaktan kaçındığına ilişkindir. Bergson, Kant'ın zaman diye kabul ettiği şeyin değişmeyen ve süresi olmayan bir zaman olduğunu, bunun gerçek süre olmadığını ifade etmektedir. Bergson, sezgiden bahsederken gerçek süre diye kavramlaştırmıştır. Ancak ilahi süre, hayatın süresi ve maddenin süresinden bahsettiği halde, sezginin süresinin hangisi olduğunu açıklamamıştır. Bergson eserlerinde

sezginin hayati menfaatlerden sıyrılmış bir iç güdü olduğundan bahsederken, bir başka yerde çelişkili şekilde sezginin iç güdü olmadığından bahsedebilmektedir. Blondel, sezgi ve zekayı açıklarken hakikatin kalbine nüfuz eden, aydınlatan aynı şey olduğunu ifade etmektedir. Bergson ise zekanın, eşya ve varlıklar hakkında hakikatin gerçek bilgisini vermekten uzak olduğunu bu nedenle mahiyeti itibari ile sezgiden ayrıldığını ifade etmektedir (Topçu, 2017c, s. 104-107).

Yukarıda özetle, Sezgicilik akımının temsilcilerine göre, maddenin gerçek bilgisine duyu organlarıyla kesin bir şekilde ulaşamayacağı, varlık ile mücerret düşüncenin eşit olmadığı, bunun ancak menfaatlerden sıyrılmış içgüdü yani sezgisel bilgi vasıtasıyla ulaşılacağı düşünülmektedir. Bütün bunlar insanların doğuştan kuvve akıl olarak bilme melekesine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. İnsan, doğru bilgiye ulaşabilmesi için akıl veya sezgi yolunu kullanmaktadır. Ancak insanın doğuştan sahip olduğu bilme melekesinin gelişmesi ve bilgiye ulaşmak için çaba ve gayretin gerektiğini ortaya koymaktadır.

2.1.2.4. Kitapları

Bu bölümde Nurettin Topçu'nun farklı konularda düşüncelerinin bulunduğu Maarif Davası, Yarınki Türkiye, Ahlak Nizamı, Mehmet Akif, İslam ve İnsan, Mevlâna ve Tasavvuf, Kültür ve Medeniyet adlı kitapları özetle yer almaktadır. Ayrıca bunların dışında kalan diğer kitaplarından kısaca bahsedilmektedir.

2.1.2.5. Maarif Davası

Topçu'nun Maarif Davası adlı eseri, üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler, muallim, ilkokul, ortaokul, lise, üniversite, din eğitimi ve ahlak eğitimi gibi Topçu'nun, eğitim ve öğretim konusundaki özgün görüş ve fikirlerinden oluşan, çeşitli dergilerde çıkan makaleleri ve bu konularda yaptığı konferanslarından derlenerek yazılan bir kitaptır. Eserde, yaşadığı dönemin Türk eğitim ve öğretim sisteminin mevcut durumu, nasıl bir yol izlenmesi gerektiği hakkında düşüncelerini belirten Topçu, gençlik profilini de çizerek ideal bir gençliğin nasıl olması ve ne yapılması gerektiği konularındaki görüşlerini belirtmiş, ayrıca ideal neslin nasıl yetiştirileceği, bu amaçla okullarda nasıl bir müfredat programı uygulaması gerektiğine ilişkin düşünceleri yer almıştır. Millete ait özgün bir eğitim felsefesi oluşturmanın önemi ve adeta bir nevi bir yol haritası ortaya konulan eserde Topçu, fikirleri ile günümüz eğitim

sorunlarına da ışık tutmaktadır. Maarif Davası adlı eserdeki görüşler tez konusunu oluşturmaları ve tez çalışmaları içerisinde geniş bir şekilde yer aldığından bu bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alınmamıştır.

2.1.2.5.1. Yarınki Türkiye

Bu çalışma Topçu'nun, bütün birikimiyle yarınki Türkiye'nin resmedildiği bir eserdir. Eserde, tarihi seyir içerisindeki Rönesans anlamına gelecek gelişmeleri, Doğu ve Batı anlayışı ile karşılaştırmak suretiyle ele alınmaktadır. Gençliğe, bir Türk Rönesans'ının nasıl gerçekleşebileceği, yaygınlaşabileceği ve aynı zamanda nasıl korunacağını bir nevi programı sunulmaktadır.

Rönesans, yeniden doğuş anlamına gelmektedir (TDK). Rönesans, bilim ve sanat alanında buluş, doğuş, sentez ve yükselmedir. XV. yüzyıldan itibaren önce İtalya'da başlayarak Avrupa'ya yayılmıştır. Bu süreçte, Antik Yunan ve Helenistik Çağ'a ait eserlerle birlikte, Haçlı seferlerinde Şark ve İslam eserleri batıya götürülerek tercüme edilmesi, bilim, sanat, edebiyata büyük önem verilmesi, değersiz bir varlık olarak görülen insana ait değerlerin ön plana çıkarılması, hür düşünceye önem verilmesi ve bilim ve sanat anlayışındaki yaşanan gelişmeler Rönesans'a neden olmuştur (Topçu, 2017a, s. 80).

Topçu, her toplumda gerçekleşen Rönesans hareketlerinde birtakım farklılıklar olmasına rağmen, ortak özelliklerin de bulunduğunu belirtmektedir. Bunların ise, aklın saltanatı, hür düşünce, romantizmin gelişmesi ve aşka teslim olmak olduğunun altını çizmektedir. Aydınlanma Çağı ile bilgeliliğin geliştiğini, aklın ışığında hayatın aydınlatıldığını ifade etmektedir. Aklın yeterli kullanılmadığı bir nevi sapkınlıkların hâkim olduğu dönemlerde, sebepler araştırılmadan, gayeler düşünülmeden, aklın tezatları içerisinde hareket edilerek, hakikat düşmanlığı yapıldığını vurgulamaktadır. Ona göre aklın tezatlarına göz yummak, ahlaki sefaletin ve çöküşün en büyük nedenini oluşturmaktadır. Topçu, aklın saltanatını kurmak için insanların, Sokrates'in yaptığı gibi metotlu düşünerek, sebepleri soruşturması gerektiğini; Platon'da da olduğu gibi hangi gaye ile hareket edildiğini bilmesi gerektiğini belirtmektedir. Aklın tezatlardan kurtulması ile kalp doğruluğa, insan ahlakiliğe kavuşmaktadır. Bu konuda bir nevi aşkların serdarı olan Hz. İsa sevmekte cimri davranarak saadet arayanlar için kalplerindeki tezadı herkesin birbirini sevmesi halinde kendisinin sevmiş olacağını belirterek halletmektedir. Konfüçyüs insanların kendisine yapılmasını istemediği hareketi başkasına yapmaması gerektiğini ifade ederek ahlak kaidesini ortaya

koymaktadır. Paskal ise, kahraman ile katili tasvir ederken, bir kimsenin ülke sınırının içerisinde adam öldürdüğünde canı, dışarısında öldürdüğünde kahraman olarak nitelendiğini belirterek tezatlardan kurtulmak gerektiğini ortaya koymaktadır (Topçu, 2017a, s. 89-90).

Her aydınlanma dönemi ile birlikte düşünceye vurulan prangalardan kurtulan insanlığı, düşünce özgürlüğüne kavuşmuştur. İslam dünyasında özellikle asrı saadet olarak bilinen dönemde, daha önce yaygın olan kölelik ve efendilik gibi sınıf farklılıklarına son verilmiştir. Nitekim Hz. Muhammed veda hutbesinde “Ey insanlar, Arap’ın Arap olmayanlar karşısında, Arap olmayanın Arap karşısında üstünlüğü yoktur” ifadesi ile insanlar arasındaki evrensel ve hukukî eşitliği vurgulamıştır. Ayrıca cehalete, taassuba ve haksızlığa karşı mücadele başlatmıştır. En büyük cihadı ise insanın kendi içindeki hırs ve ihtiraslarına esir olmamak için nefesine karşı açmıştır (Tirmizi’den Akt. Tuna, 2016, s. 22). Rönesans’la birlikte Batı dünyasında da taassuba, cehalete karşı büyük mücadele başlamıştır. İnsanlık değerleri ön plana çıkartılarak düşünceye önem vermeye başlanmıştır. Bu konu da Bacon ve Descartes, Batı Rönesans’ı içerisindeki düşünceleriyle fikir ve düşünce hürriyetine vurulmuş zincirleri kırmışlardır (Topçu, 2017a, s. 89-90). Rönesans düşüncesinin temel özelliklerinden birisi, doğru düşünme ve doğru bilgilerin elde edilmesidir. Bu anlamda Bacon tarafından geliştirilen yöntemle, hakikatin tetkik ve gözlem ile kavranarak, kanunların tespitini mümkün kılan “tecrübi metot” anlayışı ortaya konulmuştur (Doğan, 1997, s. 422). Bunu daha da ileri götüren Descartes, insan zihnini esarete götüren, insanlığı felakete sürükleyerek, dünyasını karartan yanılmaların nedenlerini göstermiştir. Doğru hükme ve hakikate ulaşmak için düşünme metodunu ortaya koymak suretiyle fikir aleminde, Avrupa’nın içerisinde bulunduğu karanlıktan aydınlığa kavuşmasında bu düşünürler büyük rol oynamışlardır. Descartes “Hür olamayan düşünce, düşünce değildir” görüşü ile skolastik anlayışa karşı hür düşünce çağırının açılmasına büyük katkı sağlamıştır. Hür düşüncünün sembolleri olan Hugo, Descartes, Akif ve Paskal gibi şahsiyetler tarafından hürriyet, ruhun hürriyeti olarak anlaşılırken, halk nezdinde beden ve duygu hürriyeti olarak algılanmaktadır (Topçu, 2017a, s. 90-92). Felsefi alandaki düşünceleri ile Rönesans öncülerinden Descartes, düşüncenin içten ve dıştan yanılmalarının insanları hakikatten, uzaklaştırarak, sapkınlığına yol açtığına işaret etmektedir. Descartes’e göre binlerce yıldır insanlığı aydınlıktan uzaklaştırarak felakete sürükleyen ve karanlıkta kalmasını sağlayan bu yanılmaların iç ve dış olmak üzere iki nedeni bulunmaktadır (Topçu, 2018a, s. 38).

Dış Nedenler: Düşünceyi baskı altında tutan her türlü dış etkenlerdir. Bunlar özellikle Orta Çağ Avrupa'sında hâkim olan skolastik zihniyet olarak kendisini göstermiştir. Descartes, sapkın düşüncelerden zihinlerin korunması için şu temel kuralı önermektedir. İnsan, bizzat kendisi tarafından araştırılarak, doğruluğu tetkik edilmemiş, hiçbir fikri olduğu gibi doğru kabul etmemesi gerekmektedir. Hakikatin ortaya çıkması ve doğru karar verebilmek için mutlaka önyargılardan uzak davranılmalıdır. Böylelikle insan aklı, vicdanı ve zekâsı, hakikat aşkı ile kendisine intikal eden bilgiler nereden gelirse gelsin, ilmi metotlarla tetkik edilip, karanlıklar dağıtılarak hür düşünce ışığında yeninden aydınlanacaktır. Aksi halde insanın sahip olduğu sapkınlıklar, doğru kabul edilerek hakikat makamına konularak vicdanlar karacaktır.

İç Nedenler: Bunlar dış nedenlerden daha tehlikeli olan bütün insanlarda bulunan hırslar ve ihtiraslardır. Bunlar insanların, öfkeleri, kin, haset, riyakarlık, garazları, korkuları, alışkanlıkları, şevkleri, sevgileri vb. duygularıdır. İnsanların içerisinde bulunan bu duygulardan birisinin, aklın dizginlerini eline alması halinde, hakikat karartılmakta ve kararlar objektif olmaktan uzak nesnel olmaktadır. Bu durum hakikatin ortaya çıkmasına engel olmakla birlikte ahlakı da çürütmektedir. Descartes'e göre, bir konu hakkında karar vermek istenildiğinde, önce bilgi ve belgeler toplanır. Sonra doğruluğundan şüphe duyulmayan bilgiler ışığında, kutsal olduğu düşünülen hakikat ortaya çıkarılır. Descartes, "ilmi ve iradi sabır" sayesinde kâinatta her konun aydınlatılacağına işaret etmektedir (Topçu, 2017a, s. 92-97).

Bütün Rönesans hareketlerinin bir diğer özelliği olan romantizmin içinde ise, aşk, sanat, tabiat sevgisi, ferdiyetçilik ve lirizm bulunmaktadır. Aşka teslim olan Rönesans sanatkarları aynı zamanda romantiktirler. Hümanist karakterlerle çığır açan sanatkârlar, insanlığın çektiği ıstırap ve acıları bazen volkan misali ruhlarından dışarı fırlatırlar. Tabiatla, insanda, aşkta, nefrette, ümitte, karamsarlıkta, neşe ve kederin ufuklarında gezerek, sayısız eserler vererek, edebiyat, resim, mimarlık ve diğer sanat alanlarında insanlığın rüyalarını ve ufku aydınlatmışlardır (Kök, 1992, s. 99).

Bütün aydınlanma çağlarının ortak özellikleri incelendiğinde, öncelikle her Rönesans'ı hazırlayan ve meydana getiren birtakım şartların olduğu görülmektedir. İkincisi ise Rönesans'ı toplum katmanlarına yayılmasını ve devamını sağlayan okulların olmasıdır. Yunan ve İtalya Rönesans hareketleri incelendiğinde, deniz aşırı yabancı ülkelerin kültürlerini alarak bunları mükemmel derecede sentezledikleri görülmektedir. Milli deha olan sanatkârlar, bu kültür sentezinden, yeni özgün düşünce,

ilim, felsefe ve sanat eserleri ortaya koymuştur. Eserlerde kullanılan milli motifler, diller ve zevkler ile milletler kendini bularak, değerlerini yaşatmışlardır. Batı’da ferdi milli dehalar tarafından başlatılan Rönesans hareketinin, toplumun bütün katmanlarına yayılması, muhafazası ve devamı için, skolastik zihniyete dayanan okullar yerine, Rönesans duygu ve düşüncesini verebilen, hür düşünceye dayanan Rönesans okulları sayesinde muhteşem eserler insanlığa örnek olarak sunabilmişlerdir (Topçu, 2017a, s. 97-99).

Türk Rönesans’ını oluşturacak gerekli şartlar var mıdır? Sorusuna cevap arayan Topçu, Rönesans yapmak için milli tarih ve kültürel kaynaklara inilmesini, bu milletin gençlerini yaratıcı yapacak aşka sahip bir romantizm devrinin yaşatılması gerektiğini belirtmektedir. Topçu, Anadolu’nun geleceğini müjdeleyen yarınki Türkiye’nin kurucularının, yaşatma aşkına gönül verme, yeni bir heyecan içinde, azim ve sabırla, gösterişsiz çalışma, bilim ve sanat ufuklarında dolaşma ve hep fedakârlık duygularıyla yeni nesil yetiştirme anlayışına sahip olması gerektiğini belirtmektedir (Topçu, 2017a, s. 14-17).

Topçu Türk Rönesans’ı oluşturması düşüncesinde, ilk olarak, aşk ve şevk ile başlanması gerektiğini, ilahi mesajı doğru algılayacak bir felsefi düşünceye sahip olunması gerektiğini vurgulamaktadır. İkinci olarak, aklın saltanatı ile birlikte felsefi düşünce sisteminin kurulmasıdır. Üçüncüsünün, hür düşüncenin tesis edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bilim, sanat, felsefe, güzel sanatlar, resim, musiki, heykel ve mimarlıkta ortaya çıkacak yaratıcılıkla semalara çıkılacağını ancak dehaların yetişeceği mektebe ihtiyaç bulunduğunu belirtmektedir (Battal, 2006, s. 123).

Topçu, Rönesans iştiağını yaşatan iradeye sahip şahsiyetler varsa Rönesans’ın gerçekleşebileceğini ifade etmektedir. Çünkü Rönesans ferdi dehaların eseridir. Bir toplumsal kitle hareketi değildir. Topçu, yaratıcı fertler Rönesans’ı başlattıktan sonra toplumun onların arkasından gideceğini ifade etmektedir. Topçu, Rönesans’ı başlatacak dinamizmin “ferdi dehalar” olduğunu, ancak Rönesans’ı koruyacak ve devam ettirecek gücün, ilmi zihniyeti geliştirecek, özgün eserler ortaya koyabilecek okullar olduğuna vurgu yapmaktadır (Topçu, 2017a, s.104-114).

Topçu’nun eseri değerlendirildiğinde, yarınki Türkiye kimlerle ve nasıl kurulmalı? sorusuna cevap aranmakta ve yarınki Türkiye resmedilmektedir. Tarihi seyir içerisinde Doğu ve Batı Rönesans hareketleri tahlil edilerek bunlardan alınacak derslerle, Türk Milletinin kendi Rönesans’ını nasıl kurması gerektiğine ilişkin bir nevi program

sunulmaktadır. Orta Çağ'da Batı dünyasında, skolastik düşüncenin hâkim olduğu, insanın insana tahakküm ettiği bir devir yaşanmıştır. Aydınlanma ve gelişen hümanizma ile bu anlayış yerine, hür düşüncenin hâkim olduğu, bütün bireylere evrensel insani değerin verildiği bir anlayış inşa edilmiştir. Batı'nın bu anlayış sonucu geliştiği ortaya çıkmaktadır. Bir Türk Rönesans'ının da İslam ahlâkı ve Türk romantizminden beslenen, aklın saltanatının hâkim olduğu, insanı yaşatma zevkine gönül veren idealist bir nesil ile gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

2.1.2.5.2. Ahlak Nizamı

Topçu, Ahlak Nizamı adlı eserinde, dünyada tezatların hâkim olduğu bir nizam yerine, toplumda, ahlak, sanat ve hukukta, evrensel insanlık değerlerine dayalı yeni bir nizam kurulmasını önermektedir. Ancak bu önemli görev ve sorumluluğun, neslin güçsüz omuzlarını şiddetle sarstığını belirtmektedir. İnsanlığın kazandığı evrensel değerlerin iradi veya gayri iradi olarak feda edildiğini belirtmektedir. Topçu insanlığın, hakikate ulaşacak bir anlayış ile hayatı çekilmez kılan ahlak sefaleti içerisinde çıkılarak selamete kavuşacağına, daha mükemmel olan evrensel insanlık değerlerine ulaşacağını ifade etmektedir (Topçu, 2017b, s. 16-53). Topçu'ya göre insanlığın yaşadığı problemlerin temel karakteristik özellikleri şunlardır:

1-İnsanların sefalet içerisinde düşmesinin en temel nedenlerinden birisi, ilmi metot ve en büyük tabiat kanunlarından olan sebep-sonuç arasındaki ilişkinin kurulamamasıdır. Bu nedenle evrensel hakikat bilinmemektedir. Tenkit yeteneği kullanılmak suretiyle, sebep-sonuç ilişkisi kurularak, zekanın kazı yapar gibi çalışması sağlanarak gerçek sebebin öğrenilmesi sağlanmalıdır. Tenkit yeteneği gelişmeyen zihinlerin hayatın her aşamasında yanılmaya mahkûm olduğunu belirten Topçu'ya göre, sebep-sonuç ilişkisi kurularak evrensel gerçekler bilinmiş olsaydı, insanlığın yaşadığı felaket ve sosyal sorunlar, henüz oluşum safhasında farkına varılarak kökten çözülebilirdi (Topçu, 2017f, s. 48).

2-İnsanların işleri ile sözleri arasındaki büyük çelişkilere ve yanılmaya neden olan tezatlardır. Bu tezatlar, hayatının her sahasını etkilemekte gaye olan kutsal değerlerin pragmatist bir anlayışla araç olarak kullanılması ve istismar edilmesine neden olmaktadır.

3-Şahsiyeti gelişmemiş bireyler, kendi hür düşünce ve iradesiyle hareket edememekte ve kendisini etkileyen iç veya dış etkenlerin etkisinde hareket etmektedir. Bu etkenlerin esiri olarak hareket etmesi halinde, kendi hür düşünce ve iradesini

kullanamamaktadır. İnsanların kendisini içten yanıltan ihtirasları ve dıştan etkileyen gücün tesirinden kurtulup, hür düşünce içerisinde kendi iradi düşünceleri ile karar vermeleri ve hakikate ulaşabildiği takdirde, insanlığın sefaletle sürüklenmesine neden olan anlayıştan kurtulması sağlanacaktır. Topçu'ya göre, evrende ve hayat âleminde bir düzen vardır. İnsan, akla karşı gelerek ve onun yolundan saparak, iç ihtirasları ve dış tesirlerin her isteğini yerine getirmesiyle hakikatten uzaklaşmaktadır. İnsanlar, hareketlerinde hür düşünce ile dizginleri aklın ve hikmetin eline alarak, hırs ve ihtirasların dengeli ve ölçülü olmasını sağlayarak erdemli olabilmektedir. Yani hakikate ulaşabilmektedir. Topçu'ya göre, hakikatin bilgisine ulaşmış erdemli bireylerden oluşan toplumlarda ise ideal ahlak nizamı meydana gelmektedir. Topçu'nun ahlak nizamı görüşleri arasında, otorite üzerine düşen görevlere de temas etmektedir. Topçu, ilahi iradenin doğru bir şekilde tercüme edilmesi ve her zaman insanlığın içerisine düştüğü sefaletten, imdadına yetişerek kurtaracak bir anlayışın olması, ideal öğretmen ve eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, evrensel hukuk anlayışı, işsiz insan bırakmayacak, halkın bütün ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte iş ve iş ahlakına sahip bir ekonomik yapı, her ferdin ulaşım imkânı ve her türlü sağlık ihtiyacını karşılayabilecek nitelikte sosyal sağlık hizmet yapısı öngörülmektedir (Topçu, 2017b, s. 16-53).

2.1.2.5.3. Mehmet Akif

Topçu'nun Mehmet Akif isimli eserinde, çeşitli zamanlarda yaptığı konuşmalar, konferanslar ve çeşitli dergilerde kaleme aldığı Akif hakkında yazılarının derlenmesinden oluşmaktadır Topçu'nun bu eserinde, Akif'in şahsiyeti, sanatı, idealizmi, milliyetçiliği, inkılapçılığı, din, hürriyet anlayışı, isyanı ve Safahat ile ilgili düşünceleri yer almaktadır (Karaman, 2010, s. 56).

Topçu, Akif'in kendini bütün varlığıyla sanatına vakfetmiş biri olduğunu belirtmektedir. Akif'in eserlerindeki duyguların çeşitliliğini, bütün bunları ifade edebilme gücünü ve bu yeteneğinden yola çıkarak, onun sanatkâr yönünü ortaya koymaktadır. Topçu Akif'in çok yönlü ve güçlü karakter yapısı olduğunu vurgulayarak, idealist, inkılapçı, milliyetçi ve mistik yönleri olduğunu belirtmektedir (Topçu, 1998b, s.34-37). Sanatkârları, dünya zevklerinden vazgeçemeyen ve bunlardan kaçınanlar olarak ikiye ayıran Topçu, dünya zevkinden kaçınanları da sonsuzluğa ulaşmak isteyenler ve sanatına sığınanlar olarak ikiye ayırmaktadır. Yunus Emre'nin "Ben yürürüm yane yane" ifadelerinde olduğu gibi dünyayı aşarak sonsuz

aleme ulaşmak isteyen sanatı, Akif'in şahsında da bulmaktadır. Topçu'ya göre Akif, kendi ve milletin kurtuluşunu, sanatı ile birlikte, ilerleme ve sonsuzluk yolunda bulmuştur. Akif ilham kaynağını ve sonsuzluğa götüren yoldaki aşk ateşini Kur'an'dan almıştır. Topçu, fikri açıdan güçlü bir karaktere sahip olan Akif'in, hareket adamı yönünün de ağır bastığını ifade etmektedir (Topçu, 1998b, s. 19-46). Topçu, bir ideal insan tiplemesinde aradığı bütün özellikleri Mehmet Akif'in karakterinde bulmuştur. Akif'in karakter özelliklerini şahsında yaşayıp uygulamaya çalışmıştır (Doğan,2006, s. 219). Topçu, Akif'in ahlaki dünyasındaki inkılabın, şekilsel ve maddiyatçı bir inkılap olmadığını vurgulamıştır. Akif'te dünya zevklerine karşı bir hırs ve ihtiras yoktur. Onun içindeki yaşadığı, yaşattığı ihtirası milletine çevrilen merhamet idealidir. Topçu, Akifi "hürriyet kahramanı" olarak nitelemiş ve gerçek hürriyetin ise insan ruhunun cismani kalıptan kurtulup, sonsuzluğa, ilahi kudretine kavuşmasında görmüştür. Topçu'ya göre Akif'in isyanı, Hallac'a "En el Hak" dedirten, Akif'de ise "Hakkı tutar kaldırım" diye haykırtan duygularla ifade ettiği isyandır (Topçu, 1998b, s.80- 84).

Topçu'ya göre Akif, milli değerlerin korunması, ülkenin çıkarları ve bağımsızlık yolunda büyük gayret göstermiş milli bir şairdir. Toplumsal sefalet ve ıstırapları ülkenin topraklarını adım adım gezerek, insanlarla birlikte bizzat hissederek yaşadığı anlaşılmaktadır. Akif sinesinde duyarak yaşadığı bu acıları edebi şaheserler olarak topluma aktarmış, bu elim şartlarda, Anadolu insanına ümit, heyecan ve coşku aşılayarak milli mücadeleye katkı sağlamıştır.

2.1.2.5.4. İslam ve İnsan Mevlâna ve Tasavvuf

Topçu, Batı felsefesi oluşturulurken fizikten metafiziğe yükselen Sokrates'ten yola çıkıldığını ifade etmektedir. Bu toprağın insanının da Kur'an'dan yola çıkması gereğine işaret etmektedir. Ayrıca felsefi düşünüş için, milli mutasavvıf olan Mevlâna ve Yunus'u örnek alarak, sanatta, Selçuklu mimarisi ve Sinan'ı, romantizmde ise, Fuzuli ve Akif'i birleştirerek özgün bir felsefe oluşturabileceğini ifade etmektedir (Topçu, 2017a, s. 105).

Topçu'ya göre, özden uzak şekilciliğin ve taklitçiliğin bünyede açtığı yaraların sarılmasında Mevlâna anlayışı etkin rol oynamalıdır. Müslüman Türk'ün ruhunu taşıyan Mevlana'dan milli felsefe ve özgün sanat aşkı çıkarılabilir. Mevlânâ'da, dinin statik olan kabuğu değil, İslâm dininin hakikati, dinamik olan özü bulunmaktadır.

Onun felsefesinin temelinde, ruhun amacı, ten kafesinden kurtularak gerçek hürriyet olan Hakka kavuşmak bulunmaktadır. Topçu, Mevlana'da insanlık dünyasında benzerine az rastlanacak şekilde karanlığı aydınlatacak ışığın bulunduğunu belirterek, eğitim, öğretim ve ahlaki konularda, Mevlânâ felsefesinin en sağlam temel oluşturacağını düşünmektedir (Topçu, 2017f, s. 123-126). Mevlâna, felsefesinde eğitimde aklın en doğru şekilde kullanılması ile birlikte nefsin hırs ve ihtiraslarını yenmiş kendini bilen bir insan tipi hedeflenmektedir (Erkek, 2008, s. 126)

Topçu, milletlerin düşünürleri ile ebedileştiklerini ve milletin özgün düşüncelerini yaşatan ebediliğe ulaştıran bu kervanının başında Mevlana'ların ve Yunus'ların geldiğini belirtmektedir. Topçu'ya göre, Mevlânâ kültür ve felsefesinin, eğitim, öğretim, çocuk terbiyesi ve ahlaki konulara kadar model alınması gereken doğru örnekler arasında olması yanında, Anadolu Rönesans'ı içinde bir ümit ışığı olduğunu ifade etmektedir. Topçu, maddeyi yüceltip kutsallaştırarak buhrana sürüklenen neslin kurtuluşunda, bu topraklarda bir nevi Sokrat'ın rolünü üstlenerek, Anadolu ruhuna hikmet ışıkları ile istikamet veren Yunus Emre ve Mevlânâ felsefesine yönelmenin uygun olacağını belirtmektedir (Topçu, 2017f, s. 123-126). Topçu'ya göre, Batı toplumunun aydınlanması için Goethe, Beethoven, Hugo ve Lamartine'ler ölmeyecek eserleriyle ruh dünyasına ebedî gençlik aşısı yaparak ümit, aşk ve iman ışıkları yakmışlardır. Batı, gençliği Rönesans'ta hayatın her alanında sanatta, hukukta ve ahlakta kendini gösteren romantizm içinde yaşamıştır (Topçu, 2017d, s. 19). Yunus ve Mevlanalar, Anadolu ruhunun şahlanması için aynı anlamı taşımaktadır. Millet olarak Mevlânâ ve Yunus'un, insan ve evren anlayışı, felsefi düşünceye dönüştürülüp, topluma sunulduğu takdirde, gençler yabancı özentî ve taklitçiliğinden kurtularak, özüne kavuşacaktır. Topçu "Mevlana'nın şahsiyetinde şarkın büyük hakîmi Sâdi ile Batı romantizminin zirvesi sayılan Goethe'yi birleşmiş buluyoruz. Diğer taraftan Mesnevinin bir kuvvetli tarafı da Goethe'yi düşündüren muhteşem romantizmdir" diye ifade etmektedir (Topçu, 2017f, s. 126).

Topçu, dinin amacının insanları ahlaki açıdan kemale erdirmek olduğunu, Mevlana'nın da insanların ahlaki açıdan kemale erdirmeye yolunda peygamberin izinde giden mutasavvıflar arasında olduğunu ifade etmektedir. Topçu, Mevlana'yla birlikte, Muhiddin-i Arabî, Sadreddin-i Konevî, Yunus Emre, Hallac-ı Mansur ve Beyazid-i Bistami'nin vahdeti vücud anlayışına sahip mutasavvıflar arasında olduğunu belirtmektedir. Mevlana'nın anlayışına göre, O'ndan başka varlık yoktur. Kâinat ile

Allah'ı birbirinden ayırmak demek, bir olanı iki görmek yani şaşılıktır (Topçu, 2017f, s.166- 168).

İslam alimi ve fizikçi Fahreddin er-Razi Allah'ın tecellisini anlatırken, fiilleri, sıfatları ve zatı olmak üzere üç aşamadan bahsetmektedir. Son aşama olan zatın tecellisi anında kalp gözünün açıldığına işaret etmektedir. Cüneyd-i Bağdadi tasavvufi tecrübe olarak zatının tecellisini, beşerî ve nefsani hırs ve ihtirasların bütünüyle susturulmasıyla tüm varlığın Cenab-ı Hakk'la meşgul olması şeklinde tanımlamaktadır. Hallac, tecelliye Allah'ın ilmi, hikmeti, kudreti ile her şeyi kuşatması idraki içerisinde nereye bakarsam seni görüyorum şeklinde yaşadığı tecrübeyi, ene'l hakk tasavvuru ile anlatmaktadır. Bu hallerin bütün amacı hakka'l-yakin, derecesinde varlığa ulaşmak arzusudur. (Bakış, 2011, s.72-73).

Topçu'ya göre, Mevlânâ'nın İslâm tasavvuf anlayışı, ahlaki temizlenme yolu ile hakka ulaşmak halidir. Bunun aşamalarından birincisi olan hazırlık aşamasında, servet, mal, evlat gibi insanda bulunan dünyevi varlıklardan tam bir teslimiyetle terk halidir. İkinci aşama vecd halidir. Ruhun mutlak aleme ve ilahi huzura yükselmesi ile gerçekleşen kendinden geçildiği haldir. Fırtınalı bir haldir. Bu fırtınalı durum zirveye ulaştığı zaman “Ene'l-Hak” deme sarhoşluğunun yaşandığı andır. Üçüncü aşama huzur hali, damlanın denize kavuştuğu gibi, İlahi aşka kavuşmanın yaşandığı haldir. Engel olan çokluk kalkar. İlahi vuslat gerçekleşir (Topçu, 2017f, s. 147-151). Mevlânâ'nın İslâm tasavvuf anlayışı değerlendirildiğinde, ahlaki temizlenme yolu ile hakikate ulaşılmaktadır. Bu amaçla beşerî ve nefsani hırs ve ihtiraslar bütünüyle terk edilmekte, ruhun coşku içerisinde ilahi huzura yükselmesi ile ilahi aşka kavuşmanın yaşandığı anlaşılmaktadır.

2.1.2.5.5. Kültür ve Medeniyet

Topçu'nun muhtelif tarihlerde “Kültür ve Medeniyet” konulu konferansları ve çeşitli dergilerdeki yazı ve makalelerinin derlenmesinden oluşan bir eserdir. Eserde milletin sorunlarının başında medeniyet meselesinin geldiğini, mazisinde büyüklüğü şarkta ve garpta takdir edilen, Türk Medeniyeti'nin nasıl bunalıma girdiği açıklanmaktadır. Anadolu Müslüman Türk'ün bu buhrandan, sahip olduğu kültürünü, edebiyatını, güzel sanatlarını, İslam ahlakıyla yoğurarak, nasıl çıkabileceğine ilişkin Topçu'nun görüşleri yer almaktadır (Topçu, 2018a, s. 20-24). Bu eser daha sonra ilmi zihniyetin temel prensiplerinin yer aldığı, Garbın İlim Zihniyeti ve Ahlak Görüşü adlı eser ile birleştirilmiştir. Eserin bu bölümünde, Topçu'ya göre, ilmi gelişmelerin birtakım

prensipleri vardır. Bunların başında hakikat aşkı gelmektedir. Diğerleri, realiteye bağlanıp tecrübelerin kullanması; aynı sebeplerin aynı sonuçları doğurması olan determinizm; bütün varlıkların bir oluş ve değişmeye tabi olduğu (tekâmül) prensibinin ilmi çalışmalarda göz önünde bulundurulmasıdır. Batı dünyası bu ilmi temel prensipler üzerinde yükselmiştir. Batı’da gençler, ilkokul çağından itibaren bu ilmi zihniyetle yöğrularak yetiştirilmektedir (Topçu, 2018a, s. 36-55).

2.1.2.5.6. Diğer Kitapları

Topçu’nun, Büyük Fetih adlı eseri, İstanbul’un Fethi hakkında çeşitli dergilerde neşrettiği makaleler ve bu konuya ilişkin verdiği konferansların derlenmesi ile birlikte Çanakkale zaferinin anma töreni konuşmasından oluşmaktadır (Topçu, 1998a, s. 95). Topçu’nun Var Olmak adlı eserinde, düşünceler ve duyular olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İnsanın düşünce dünyası ve insanın ruhuna seslenen yazılar bulunmaktadır (Topçu, 2017e, s. 21-23). Topçu’nun, “İradenin Davası” adlı eseri, “Devlet ve Demokrasi” isimli eser ile birleştirilerek tek kitap halinde yayınlanmıştır. Eserin “İradenin Davası” bölümünde, Topçu’nun irade kavramı, iradenin fonksiyonu önemi ve gayesi ile ilgili konulardaki düşüncelerini kapsayan çeşitli dergilerde yayınlanmış makalelerinden oluşmaktadır. “Devlet ve Demokrasi” bölümünde, milli devlet, demokrasi vb. konularda çeşitli dergilerde yayınlanmış makalelerinden oluşmaktadır (Topçu, 2018b, s. 11-206). Milliyetçiliğimizin Esasları adlı eserinde, Topçu’nun milliyetçiliğe ilişkin görüşlerine yer almaktadır. Topçu’ya göre milliyetçilik düşüncesi; yerli ve İslami değerlerden gücünü alan Anadoluçu Milliyetçiliktir (Topçu, 1978, s. 279). Varoluş Felsefesi adlı Topçu’nun serbest tercümesi olan eserde, bilinen, var olan ve duyularla tanınandan işe başlayarak bu yoldan hareket ederek, gözlemle tahlilin ulaştırabildiği yere kadar ilerlemek suretiyle hakikati tanımaya çalışmak varoluş felsefesinin temelini teşkil etmektedir (Topçu, 1999, s. 57). Millet Mistikleri adlı eserinde Topçu’nun, önem verdiği şahsiyetlerin, ilmi ve ahlaki özellikleri hakkında farklı tarihlerde, çeşitli dergilerde neşrettiği yazılarının toplandığı eserdir (Topçu, 2001c, s. 111). Topçu’nun, Amerikan Mektupları-Düşünen Adam Aramızda adlı eserinde, İstanbul’daki sosyal hayat ve insan ilişkileri alınmaktadır. (Topçu, 2004, s. 94).

2.1.2.5.7. Ders Kitapları

Topçu'nun, liseler için hazırlanan ders kitapları bulunmaktadır. Bunlar arasında sosyoloji, psikoloji, felsefe, mantık ve ahlak ders kitapları bulunmaktadır. Sosyoloji ders kitabında, metot ve sosyal gerçeklik, gerçek hakikat gibi bölümler yer almaktadır (Topçu, 2001a, s. 198). Mantık ders kitabında, terim, önerme, akıl yürütme, kıyas, metot gibi doğru düşmenin yolları yer almaktadır (Topçu, 2001b, s. 95). Ahlak ders kitabı, liseler için hazırlanan bir eserdir (Topçu, 2005, s. 205). Psikoloji ders kitabında, psikolojinin tanımı, duygu hayatı, irade hayatı ve psikoloji metotları gibi bölümlerin yer almaktadır (Topçu, 2017h, s. 7-8). Felsefe ders kitabında, felsefenin temel konularından, felsefi düşünüş ve cemiyetlere göre gelişmesi, bilgi, sanat ve ahlak gibi bölümlerin yer almaktadır (Topçu, 2018c, s. 7-8).

2.1.2.5.8. Roman ve Hikâye

Türk düşünce dünyasında önemli bir yere sahip olan Topçu'nun eserleri arasında edebiyatçı yönünü de ortaya çıkaran hikâye ve romanı bulunmaktadır. Bunlar, Taşralı adındaki hikâye kitabı ve diğeri ise Reha adındaki roman kitabıdır. Nurettin Topçu'nun Taşralı adlı eseri, şehir, öğretmen, muhtar, imam ilişkilerini ele alan yirmi üç hikâyeden oluşmaktadır. Hikayeleri üç grupta toplanabilmektedir. Birincisi, Anadolu köylüsünün konu edildiği, Anadolu insanının ele alındığı hikayelerdir. İkincisi, aydın insanların çıkmazlarını dile getiren hikayelerdir. Üçüncüsü ise, Topçu'nun kendi kişiliği, mistik-metafizik dünyası, hayalleri ile ilgili konularının yer aldığı hikayelerden oluşmaktadır (Topçu, 2017g). Sanatta her zaman Anadolu romantizmi oluşturmayı savunan Topçu, hikayelerinde idealist insanların hak yolunda verdikleri mücadeleyi anlatmış ve Anadolu insanının dertlerine ortak olmaya çağırmıştır. Topçu'nun hikayelerinde genellikle değindiği konuların ahlaki meseleler olduğu görülmektedir (Kutlu, 2009, s. 338-341).

Topçu'nun Reha adlı eserinde, Reha romanın kadın kahramanın adıdır. Topçu'nun, 17 yaşında kaleme almaya başladığı, heyecan dolu, platonik, mücerret, hayalle gerçeğin birbirine karıştığı bir aşk romanıdır. Reha insanı realitenin kısıkcından mistik bir atmosfere taşıyan, romantizmin baskın olduğu bir eserdir. Şiire has bir üslup ve tasvirle yazılan romanda, gençlik döneminde ümit ve ümitsizlik girdapları arasında yaşanan insan ilişkileri ve sosyolojik olaylar, aşk hikayesi olarak ele alınmaktadır (Civelek, 2009, s. 343-344).

2.1.2.6. Makaleleri

Değişik yayın organlarında çok sayıda makalesi çıkan Nurettin Topçu, İzmir’de öğretmenlik yıllarında kurduğu “Hareket Dergisinde” yazılarını yazmaya başlamıştır. Topçu’nun en fazla yazı yazdığı Hareket Derginde 1939-1974 yılları arasında 211 makalesi yayınlanmıştır. Yazılarını neşrettiği gazete, dergi vb. yayın organı sayısı 50 civarında olup bu yayın organlarında tespit edin 578 makalesi yayınlanmıştır. Bu makalelerin önemli bölümü yayınlanan kitaplarının içerisinde yer almaktadır (Kara, 2009, s. 164-165).

2.1.3. Nurettin Topçu’yu Etkileyen Şahsiyetler

Bu bölümde Nurettin Topçu’nun düşünce dünyasını etkileyen şahsiyetlerden Mevlâna, Mehmet Akif Ersoy, Abdülaziz Bekkine, Remzi Oğuz Arık, Henri Bergson, Maurice Blondel ve Louis Massignon’un hayatı kısaca yer almaktadır.

2.1.3.1. Mevlâna (1207-1273)

Mevlâna 1207 Horasan’ın Belh şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası Bahâeddin Veled, Belh’e yerleşmiş “sultânü’l-ulemâ” olarak tanınan bir ulemâ ailesine mensuptur. Mevlânâ’nın annesi Mümine Hatun’dur. Bahaeddin Veled’in Belh şehrinden ayrılmasına ilişkin iki görüş bulunmaktadır. Bunlardan birisi Moğol istilas tehlikesi nedeniyle, diğeri ise sufiler ve Fahreddin er-Râzî gibi alimlerle arasındaki görüş ayrılığı nedeniyle yönetimle arasının açılması sonucu Bahâeddin Veled’in ülkeden çıkarılmasıdır. Önce küfe üzerinden hacca giden daha sonra Şam ve Halep’i ziyaret eden Bahaeddin Veled oradan Erzincan’a ve sonra ailesi ile birlikte Karaman’a yerleşmiştir (Öngören, 2004, s. 441-448)

Bu yıllarda, Konya Selçuklu Devleti’nin baş şehri idi. Konya, kültür ve sanat eserleri açısından zengin, ilim adamları ve sanatkârlarla dolup taşmaktaydı. Selçuklu Devleti en ileri döneminde bulunmaktaydı. Devrin Selçuklu Hükümdarı Alâeddin Keykubad, Bahaeddin Veled’i Karaman’dan Konya’ya davet ederek, Konya’ya yerleşmesini istedi. Bahaeddin Veled daveti kabul ederek ve 1229 yılında ailesi ve dostları ile birlikte Konya’ya geldiler. Hükümdarın tahsis ettiği medresede 1231 yılında vefat edinceye kadar ders verdi (Baldock, 2007, s. 53).

Sultânü'l-Ulemâ'nın ölümünden sonra müritleri bu defa Mevlâna'nın çevresinde toplanmışlardır. Moğol baskısına karşı bir nevi İslâm bayraktarlığı yapan Mevlâna, karamsar haldeki Anadolu insanının içinde bulunduğu durumdan kurtulması için onlara bir nevi umut tohumları saçıp, manevi güç aşılayarak, Anadolu insanının yılgınlık halinden kurtulmasında etkin rol oynamış milli bir şahsiyettir (Karaman, 2009, s. 8). Mevlâna 1244 yılında Şems-i Tebrizî ile karşılaşmıştır. Mevlâna Şems'te "mutlak kemâlin varlığını" cemalinde de "Tanrı nurlarını" görmüştür. Fakat beraberlikleri çok uzun sürmemiştir. Şems'in aniden ölümüne çok üzülen Mevlâna uzun yıllar inzivaya çekilmiştir. Yaşamını "Hamdım, piştim, yandım " sözleri ile özetleyen Mevlâna 1273'te hastalanarak 17 Aralık gecesi Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Mevlana'nın anlayışına göre ölüm günü, yeniden doğuş olarak kabul edilmektedir. O öldüğü zaman sevdiğine yani Allah'ına kavuşacağı inancını taşımaktadır. Onun için Mevlâna'nın ölüm gününe düğün günü veya gelin gecesi manasına gelen Şeb-i Arûs denilmektedir (Baldock, 2007, s. 66).

Topçu'ya göre, vatan toprağına ruhunu karıştırarak ebedileştiren, mezarında ebedilik bayrağını dalgalandıran, milleti yaşatan büyük ruhlar bulunmaktadır. Bu büyük kervanın başında Mevlâna ve Yunuslar olduğunu düşünmektedir. Anadolu insanını doğru istikamete yöneltmesi ve onları hikmet ışıklarıyla aydınlatması açısından Sokrates'in Atina yaptığı büyük rolü, Anadolu'da Mevlâna ve Yunuslar üstlenmiştir (Topçu, 2017f, s.125-126).

Mevlâna bir mutasavvıf olarak, insanlığa dinin statik, kabuk kısmından daha çok özünü sunan eserleri ile asırlar sonrasına da ışık tutmaya devam etmektedir. Mevlana'nın yaşayış ve eserlerinde, İslamiyet'in özü ve tasavvuf anlayışı bulunmaktadır. Topçu'ya göre, Türk dünyasının Müslüman ruhunu içinde taşıyan Mevlâna felsefe ve anlayışı ile yıllardır yaşanan bunalımından çıkış arayışında, Anadolu insanının doğru istikamete yöneltmesi ve onların hikmet ışıklarıyla aydınlatmasında önemli rol oynamaktadır.

2.1.3.2. Mehmet Akif Ersoy (1873 -1936)

Akif, Arnavutluk'tan tahsil amacıyla İstanbul'a gelen Fatih dersiamlarından Tahir Efendi ile Tokat'a yerleşmiş olan Buharalı bir ailenin kızı olan Emine Şerife Hanım'ın oğludur. İstanbul'da doğmuştur. Öğrenim hayatında başarılı olan Akif, Arapçayı, babasından öğrenmiştir. Fatih Merkez Rüştîyesini bitirdikten sonra Mülkiye

Mektebi'ne başlamıştır. Bu okulun ilk üç yılını tamamlayıp yüksek kısmının birinci sınıfında iken babasını kaybetmiştir. Bunun üzerine meslek sahibi olmak amacıyla Mülkiye Baytar Mektebi'ne giren Akif, Mülkiye Baytar Mektebi'ni birincilikle bitirmiştir. Aynı yıl Ziraat Nezaretinde müfettiş yardımcısı olarak göreve başlamıştır. İstanbul'da bulunduğu yıllarda çeşitli okullarda Osmanlı edebiyatı ve Arap edebiyatı derslerini okutmuştur. Sırat-ı Müstakim dergisinde yazılar yazdı. İstanbul Darülfünun Edebiyat Şubesi'nde Osmanlı edebiyatı müderrisliği yaptı. Mehmet Akif, Millî Mücadele yıllarında önemli rol oynayan bir şahsiyet olarak memleketin içerisinde bulunduğu bunalım karşısında, orduya yardım etmek, milli birlik ve beraberlik duygularını pekiştirmek amacıyla Süleymaniye, Fatih ve Beyazıt camilerinde halka vaaz yoluyla ümit aşlamış konuşmalarını Sebilürreşad Dergisi'nde yayımlamıştır (Okay ve Düzdağ, 2003, s. 432-434).

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı devletinin zayıflaması ile birlikte Anadolu halkı istiklal mücadelesi vermektedir. Zor durumda olan devlet tarafından bölücü hareketlerin önüne geçilmesi ve milli birlik ve beraberliğin tesisi amacıyla Akif'e yurt içi ve yurt dışında yürütülen mücadelede görev verilmiştir (Tosun, 2006, s. 207).

Bu görevler çerçevesinde, Akif önce 1914 yılında Almanya'ya (Berlin), daha sonra, Eşref Sencer'in (Kuşçubaşı) başkanlığındaki heyetle birlikte Şerif Hüseyin'in isyanına karşı devletin yanında yer alan kabilelerin desteğinin devamı için Arabistan'a gitmiştir. Bu görev esnasında ziyaret etme imkânı bulduğu Medine ve Ravza-i Mutahhara'nın uyandırdığı hislerin etkisiyle şaheser olarak nitelenen "Necid Çöllerinden Medine'ye" kaleme almıştır. Anadolu'da başlayan milli kurtuluş hareketine katılan Akif, birinci mecliste Burdur milletvekili olarak görev yaptı. Kastamonu'daki Nasrullah Camii'nde Sevr Antlaşması'nı kabul etmeyip, Batı sömürgecilerinin karşısına iman ve silahla dikilmenin mecburiyet olduğuna ilişkin, Millî Mücadelenin teşvik edildiği ünlü vaazını verdi. Bu konuşma Sebilürreşat Dergisinde yayımlanarak Türkiye'nin her tarafına yayılması sağlandı 1920'de açılan milli marş yarışmasına katılması istenen Akif, İstiklal Marşı ile yarışmaya katıldı. Meclis'in 12 Mart 1921 tarihli oturumunda şiir, ulusal marş olarak kabul edildi. 1923'te Abbas Halim Paşa'nın daveti üzerine Mısır'a gitti. 1936'da İstanbul'a döndü. Son günlerini geçirdiği İstanbul'da vefat ederek cenazesi Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verildi (Okay ve Düzdağ, 2003, s. 435-438).

Son dönemin düşünür ve şairleri arasında müstesna bir yere sahip Mehmet Akif'in, şiirlerinde yer yer bir tür mistisizmi yansıtan lirik parçalarda vardır. "Gece", "Secde"

ve “Hicran” adlı şiirleri dini-lirik parçalar arasındadır. Mehmet Akif’in hayatı üç safhada ele alınabilir. Bunlardan birincisi, İstanbul’da yaşadığı Çanakkale Savaşı’na kadar olan zaman dilimini kapsar. Akif, bu dönemde şarkta ve garpta dolaştı. İslam Dünyası’nın yaralarını sarmak ve her karış toprağına ümit tohumları saçmak için çırpınışı onda “Kanayan bir yara gördüm mü yanar ta ciğerim” (Topçu, 1998b, s. 82) gibi nağmeler haline geldi. Sonra bu karanlığın dağılmadığını görünce “Şu sessiz kubbenin altında insandan eser yokmuş” (Sılay, 2006, s. 470) diyerek haykırdı. İkinci safha ise Çanakkale Savaşı ile başlayarak milletin kalbinin attığı Anadolu’ya harekettir. Bu safha “Gece”, “Secde” ve “İstiklal Marşı” gibi şaheserler ile devam etmiştir. Üçüncü safha olan huzur haline ait bilgi olmadığını belirtilmektedir. Topçu, Mehmet Akif’i tanımlamak amacıyla, “Vatanperverin üstünde...Fazilet diyorsunuz yetmiyor..” demektedir. Ahlak anlayışında sorumluluğa olumlu anlam yükleyen Topçu, hakiki isyanda olumlu anlam yüklemektedir. Ona göre isyan, insanın kendi içinden veya dışından hiçbir güce esir olmadan, hür bir şekilde iradenin kendi içerisinde bulunduğu şartları düşünmeksizin boyun eğmeyip, kaynağını merhametten alan, ümit ve imanla beslenen ahlaki bir başkaldırı hareketidir (Topçu, 1998b, s. 84-94). Topçu, en sefil insanın da şahsi menfaatlerine dokunulduğu zaman, bir yılanın kuyruğına basıldığı zamanki gibi isyan ettiğini belirtmektedir. Halbuki Akif’in isyanı egoizm isyanı değil, toplumsal sefaletlere karşı kaynağını imandan alan, ümit ve imanla karışık hakiki bir isyan olduğunu ifade etmektedir. Topçu’nun, Akif’te asıl bulduğu ahlakın kaynağını oluşturacak olan merhamet, sorumluluk ve hareket ilkelerini içeren yaşayışıdır (Sılay, 2006, s. 470).

Akif, milletin üzerinde kara bulutların gezdiği bir dönemde, insanların yaşadığı ıstıraplar, haksızlıklar ve zulmüne karşı istiklal aşkıyla yüreğinden kopan isyan çığlıklarını ve iniltilerini nağmeler halinde “Çiğnerim, çiğnenirim Hakkı tutar kaldırırm” (Topçu, 1998b, s.82) diye mısralara ve eserlere dönüştüren milli bir şairdir. Karakterini sanatına yansıtmış, şiirini bizzat yaşamış, çıkar endişeleri ve korkuları, semtine uğramamış bir şairdir. Akif’in eserlerinde, milli birlik ve beraberlik duygularına büyük önem veren en olumsuz şartlarda milletin yeniden dirilişi için nefes veren bir idealist olarak, Topçu’yu etkileyenler şahsiyetler arasında yer almaktadır.

2.1.3.3. Abdülaziz Bekkine (1895-1952)

İstanbul’da doğan Abdülaziz Bekkine, Nakşibendî-Hâlidî şeyhi ve âlim bir şahsiyettir. Ailesi Kazan asıllı olup, göç ederek İstanbul’a yerleşmiştir. Beyazıt Kaptanpaşa Camii

imamından Arapça ve din dersleri almıştır. Müteakiben Dârüttedris Mektebi'ne girerek mezun olup, daha sonra Kazan ve Buhara'da dersler almıştır. 1921'de İstanbul'a gelerek, Beyazıt Medresesi'ne devam etmiştir. Yirmi yedi yaşlarında iken mânevî ilimlerde irşat salahiyeti ile Râmûzü'l-Ehâdîs'i okutma icâzeti almıştır. Abdülaziz Bekkine icazetini aldıktan sonra imamlık görevine başlamış, Beykoz, Aksaray ve Çivizâde Ümmü Gülsüm Camii'nde görev yapmıştır. 1952 yılında vefat etmiştir (Azamat, 1992, s. 365).

Topçu, mütevazilik içinde, maddi hırs, ihtiras ve dünyevi zenginliğe karşı mesafeli yaklaşarak, ruhi ve ahlaki değerlerin ön plana çıkarılarak yaşanan bir anlayış olarak telakki edilebilecek tasavvuf anlayışını, Bekkine'nin şahsında görme fırsatı bulmuştur (Mollaer, 2009, s. 51). İslam dininin özünü tasavvufta bulan Topçu'nun, Bekkine'den, ahlaki değerleri ve tasavvufi eğilimleri nedeniyle etkilendiği değerlendirilmektedir.

2.1.3.4. Remzi Oğuz Arık (1899-1954)

1899 yılında Konya (Kozan)'da doğmuştur. İstanbul Muallim Mektebi'ni bitirmiştir. Binici Dünya Savaşı'na savaşına katılmak için gönüllü asker olarak yazıldı. Darülfünun 'da (Fen Edebiyat Fakültesi) felsefe eğitimini tamamlayan Arık, 1926 yılında devlet bursuyla arkeoloji alanında yükseköğrenim yapmak için Fransa'ya gönderilmiştir. Arık, Fransa'da yaşadığı yıllarda vatan hasreti ve milliyetçilik duyguları içerisinde, Paris'te karşılaştığı Türk öğrenci arkadaşları ile karşılaştığında Anadolu için ne yaptığını sormakla tanınmaktadır. Paris'te geçirdiği yıllarda Nurettin Topçu ile karşılaşması, dostlukları ve Anadoluçuluk fikrinin gelişmesinde etkisi olmuştur. Arık, öğrencilik yıllarında Fransa'da ilk Türk Öğrenci Birliği'ni kurmuştur (Bülbül, 2016, s. 80-83).

Anadoluculuk düşüncesinin I. Kuşak temsilcileri arasında yer alan Arık, Fransa'da bu düşünceyi benimseyip, fikrî çalışmalarını öğrenci arkadaşları nezdinde yoğunlaştırmıştır. Anadolu'nun her sahada kalkınması için gayret sarf etmiştir. Vatan, din, dil, soy, kültür ve köklü bir maziye dayanan tarih şuurunun zihinlere yerleşmesi için çaba harcamıştır (Dural, 2010, s. 262-263).

Fransa'da öğrencilik yapmakta olduğu yıllarda, öğrenci arkadaşları üzerinde Milli bir proje olan Anadoluçuluk fikrinin gelişmesinde önemli rolü olmuştur. Remzi Oğuz Arık, öğrencilik yıllarında Fransa'da tanıştığı Nurettin Topçu'yu, Anadoluçuluk düşüncesi konusunda derinden etkileyen şahsiyetler arasında yer almaktadır.

2.1.3.5. Henri Bergson (1859-1941)

Bergson, idealist yaşama felsefesinin Fransa'daki temsilcisi olarak tanınır. Süreç felsefesi adı verilen felsefenin de en önemli temsilcilerinden olan Bergson, pozitivizmin gerçeklik iddialarına şiddetle karşı çıkarken, insani ve tinsel değerlerin önemini vurgulamıştır. Hakikatin sezgi yoluyla bilinebileceğini savunmuştur. Bergson, zekâ yerine sezgiyi ön plâna çıkarmıştır. Dikkatleri metafiziğe çekip güçlendirmeye çalışarak materyalizme karşı çıkmıştır. Sezgicilik ve metafizik felsefe anlayışının önemli filozoflarından Henry Bergson, XIX. yüzyılda, pozitivizm ile birlikte hakikatin bireylere, toplumlara ve çağlara göre değiştiği anlayışın hâkim olduğu felsefi akımlardan kaynaklanan buhran ile insanlığın mutlak hakikati elde edebilme ümit ve inancını kaybettiği bir devirde, ortaya koyduğu sezgicilik metodu ile insanlık vicdanının kurtuluş ümidi olmuştur. Hayatının son döneminde yedi sekiz senelik inzivadan sonra “Ahlak ve Dinin İki Kaynağı” isimli eserinde mistisizmi tahlil eden orijinal tezini ortaya koymuştur. (Topçu, 2017c, s. 15-39). Yaşadığı dönemde anlaşılacak suretiyle son derece takdir ve ilgi gören filozof 1927’de Nobel Ödülü kazanmıştır (Demir, 2018, s. 110)

Bergson, Sezgicilik felsefesi ile Doğu felsefesindeki mistik akımın Batı dünyasındaki önemli temsilcileri arasındadır. Metafiziksel oluş halinde hissedilen sezgi ancak yaşanabilen bir haldir. Nitekim sezgi, her türlü dünyevi menfaatlerden sıyrılarak bir an da bilginin kavranılması halinin bütünüyle şuuru kaplaması durumudur. Bu düşünce akımı temsilcilerinden Bergson tarafından hakikatin sezgi yolu ile ulaşılabileceği savunulmuştur. Pozitivist ve rölativist felsefi düşünce akımlarının insanlığı buhrana sürüklediği dönemde, Bergson’un insani ve moral değerlere dayalı bir felsefi sistemi ile insanlığın ümit ve imanını geliştirmeye yönelik çalışmaları, Topçu’nun etkilendiği konuların başında gelmektedir.

2.1.3.6. Maurice Blondel (1861- 1949)

Blondel, 1893 yılında savunduğu doktora tezinde "L'Action"da (Eylem) felsefenin önemli konularını ele almıştır. Çıkış noktası olarak özneyi esas alan Blondel, tezindeki varlıkla düşünce arasında boşluğu eylem felsefesi ile kapatmanın ve birlikte insan yazgısının ne olduğuna ilişkin sorunu çözümlemeye çalışmıştır. XVIII. yüzyıldan beri batıda gelişen materyalist ve pozitivist akımlara karşı, Blondel’in hareket felsefesi akımı, insanlığın kurtuluşunu, moral ve ahlaki değerlerin yükselişinde gören bir felsefi

akımdır (Topçu, 2016, s. 18). Topçu'nun düşünceleri üzerinde önemli etkisi olan Blondel'in hareket felsefesine göre mistik sezgi insanı tanımak için yetersiz kalmakta olup, insan kendisini eylemleri ile tanıyabilmektedir. Blondel felsefesinde, insan hareketli bir varlıktır (Mollaer, 2009, s. 34). "Hareket insanla Allah'ın bir terkididir" (Topçu, 2016, s. 73). İnsan kâinattan sorumlu olması nedeniyle, hareket ferdi alemde tamamlanamaz. Hareket, birey, aile, toplum, sosyal yaşam ve insanlık aşamalarından geçmektedir. İrade sonsuzluğu arzuladığı için hiçbir basamakta tatmin olmayarak, Allah'a doğru ilerlemektedir. Hareket, sorumluluk sahibi insanın elini sonsuzluğa açarak, kendisini ve evreni, kendi eliyle değiştirmesidir (Mollaer, 2009, s. 34).

Blondel'in düşünce yapısını teşkil eden felsefesinin özü olan hareket, içgüdüsel, refleks veya kaba bir davranış olmadığı belirtilmektedir. Hareket kavramından metafizik, ahlak, estetik, bilimsel veya dini faaliyetler gibi insan faaliyetleri anlaşılmaktadır. Blondel, hareket kaynağında sonsuzluk iradesi bulunan insanın, her hareketiyle daha mükemmel olmak istediğini ve bu durumun metafiziğe ulaşmıca kadar devam edeceğini belirtmektedir (Gündoğan, 2014, s. 226).

Maurice Blondel'in hareket felsefesinden etkilenen Topçu'ya göre, evren üç şeyden oluşur: düşünce, varlık ve harekettir. Hareket noktası varlıktır. Kılavuz ve iş düşüncedir. Hayatın amacı ise harekettir. Hareketsiz bir yaşam düşünülemez. Düşünce varlığın dışına çıkmadan, içsel bir hareketten başka herhangi bir şey değildir (Aydoğdu, 2009, s. 442).

Blondel tarafından kurulan Hareket Felsefesi sisteminde, insan hareketini merkeze alınarak, her şeye ancak insan hareketlerinin ortaya koyduğu inançla ulaşılabileceği düşünülmektedir. Hareket felsefesinde bilim, felsefe ve din yakınlştırılmaya çalışılmıştır. Hareket sonsuzluğun çağrısı olarak görülmüş ve sonsuzdan gelen hareketin sonsuza ulaştığı düşünülmüştür. Blondel'in Hareket Felsefesinde insan hareketi fani olan dünyevi hiçbir şeyde tatmin bulamayarak, ancak kendi kaynağı olan sonsuzluğa yani Allah'a ulaşarak amacına ulaşmaktadır. Blondel insan ile tanrı arasındaki ilişkiden hareket ederek öznenin tüm hareketlerinin yalnızca, aşkın bir Mutlak'a yönelmekle anlaşılabileceğini savunmaktadır.

Blondel felsefesinde, aksiyona metafizik özellik kazandırmak amaçlanmıştır. O felsefesi ile hareketin maddi sonucuna değil manevi özüne değer vermiştir. Blondel, felsefesinde insanın bütünlüğüne dikkat çekilmiştir. İnsanın şuurlu hareketi amaçsız değil hakikate ulaşmaktır. Bir hareket felsefecisi olan Topçu, Blondel'in bu düşüncelerinden etkilenmiştir.

2.1.3.7. Louis Massignon (1876-1958)

Massignon yüksek tahsilini, Fransa'nın uluslararası akademik alanda en prestijli okullarından Paris Ecole des Hautes Etudes'te, Fransız Edebiyatı, tarih ve arkeoloji konularında yapmıştır. Ecole des Langues et Civilisations Orientales'in Arap Edebiyatı dalından mezun olmuştur (1906). 1907-1908 yıllarında Irak'ta arkeoloji çalışmaları yaparken tasavvuf ve Hallac-ı Mansur ile ilgili araştırmalar yapmıştır. 1921'de Paris'e gelen Gandi ile görüşerek onun şahsiyetinden etkilenmiştir. 1922'de Sorbonne Üniversitesi'nde Hallac-ı Mansur üzerine hazırladığı " İslâm'ın Mistik Şehidi Hallac'ın Azabı" adlı tezi savundu. Tezinde İslâm Mistisizminin özgünlüğünün yanı sıra Hristiyan Mistisizmi ile temas noktaları da vurgulamıştır (Bilici, 2003, s.100).

Massignon, ilmi çalışmalarını Sünnî bir mutasavvıf olan Hallaç araştırmalarına adanmıştır. Massignon'a göre Hallâc, Türkler'in İslâmiyet'e girmesinde önemli bir fonksiyonu olan dinî ve toplumsal hareketi başlatan öncüler arasında bulunmaktadır. Massignon'a göre, Hallaç, aşkın bir ıstırap olduğunu yaşamıyla göstermiştir. İnsanları, dinin özünden uzak, yalnız gözüken ve şeklen uygulanmasından kaynaklanan zorluklardan kurtarmak için onların Allah sevgisine kavuşması yolunda büyük gayret sarfetmiştir. Hallaç ömrünü, dinî anlayışın özü üzerinde durarak, insanla sonsuz arasındaki kalbi ilişki kurulmasına adanmış bir mutasavvıftır (Uludağ, 1997, s. 377-381).

Massignon'a göre, Hristiyanlık'la İslam arasında önemli benzerlikler vardır. İslamiyet'in Hz. İbrahim dinleri içerisinde olduğuna ve İslam Peygamberi ile ilahi vahyin devam ettiğine inanmaktadır. Massignon'un, ciddi araştırmalar yaptığı Hz. Fatıma ve Selman-ı Farisi'ye karşı büyük hayranlık duymaktadır. Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesi hadisesi ile Hallac-ı Mansur'un idamı arasında benzerlik kurarak bu durumun İslamiyet'le Hristiyanlığın önemli bir ortak noktasını teşkil ettiğini belirtmektedir. Massignon, Hz. Fatıma'nın, Hz. Peygamber'in kızı olarak harikulade vasıflara sahip günümüz kadınlarına emsalsiz bir örnek olarak sunulabileceğini ifade etmektedir (Bilici, 2003, s.102).

Massignon, Hallacı Mansur ve tasavvuf ile ilgili önemli araştırmalar yapmıştır. Doktora tezi ve diğer çalışmalarında, İslam mistisizminin kendisine özgü olduğu ve Kuran'da kaynaklarının bulunduğu görüşündedir. Hz. İbrahim dinleri içerisinde olduğuna inandığı İslamiyet ve Hristiyanlık dini mensuplarının, birebirlerini kardeş gibi sevmeleri ve anlamaları gerektiği görüşünü savunmaktadır. Massignon, tasavvuf,

İslam mistisizmi ve İslamiyet hakkındaki düşünceleri ile Topçu'yu etkileyen şahsiyetler arasında yer almaktadır.

2.2. Nurettin Topçu'nun Eğitim Anlayışı

Bu bölüm, Nurettin Topçu'nun eğitim ve öğretime bakış açısı, öğretmenlik mesleğine bakış açısı, öğrenciye bakış açısı, müfredata bakış açısı ve okula bakış açısı başlıkları altında ele alınmaktadır.

2.2.1. Nurettin Topçu'nun Eğitim ve Öğretime Bakış Açısı

Türkiye'deki en önemli konulardan birisinin eğitim sorunu olduğunu düşünen Topçu, yaşadığı dönemin eğitim sistemine yönelik eleştiride bulunmanın yanında, bu sorunların çözümüne yönelik öneriler de getirmiştir. Topçu, eğitimi bir bütün olarak düşünmektedir. İlmi zihniyet ve şahsiyet oluşturmaya katkı yapan, fertte düşünme yeteneğini geliştiren, kadim kültürel değerleri yeni nesillere aktarabilen, algısı açık hür düşünen fertler yetiştirebilme sanatı olarak ifade etmektedir. Topçu'ya göre, bütün milletler, tarihinden miras olarak alıp taşıdığı kültürel birikimlerinin üzerine, eğitimle yeni değerler katarak toplumsal karakterini geliştirmekte ve bir sonraki nesle aktarmaktadır. Topçu'ya göre her medeniyet, gençliğinde geleceğinin ruhunu taşımakta olup, eğitim hangi yöne giderse milletin ruhu da onu takip etmektedir. Topçu, eğitime önem vermeyen milletlerin inşasını çürük zemin üzerine yükselterek kendi çöküş ve yıkılışlarını kendi elleriyle hazırlamış olduklarını vurgulamaktadır (Topçu, 2017d, s. 30).

Topçu, milletlerin, kültür ve eğitim temeli üzerinde kurulup yükseldiğini belirtmektedir. Selçuklu Hükümdarı Alparslan'ın önderliğinde, Nizamülmülk tarafından Anadolu'daki ilk düzenli eğitim müesseseleri olan Nizamiye Medreseleri kurulmuştur. Bunlar bugünkü üniversite mahiyetindeki eğitim kurumlarıdır. Topçu, bu eğitim müesseselerinin, Bağdat Nizamiye Medresesi müderrisi Gazali gibi büyük ilim sahibi şahsiyetleri bünyesinde toplayarak, ilim ve devlet adamı yetiştirilmesi yanında, Selçuklu Devleti'nin gelişmesinde önemli rol oynadığına işaret etmektedir (Topçu, 2017d, s. 210).

Türk İslam coğrafyasında, ilmin ve hikmetin en fazla itibar gördüğü, IX. ve XIII. yüzyıllarda, felsefi alanda en parlak dönem yaşanmıştır. Bu dönemlerde Farabi, İbn Sina, Kindi, Gazâli, Bağdadi ve İbn Rüşt gibi büyük filozoflar yetişmiştir. Selçuklular

döneminde Nizamiye Medreseleri'nde olduğu gibi, Fatih tarafından yaptırılan, Sahn-ı Seman Medreseleri, Fatih külliyesi içerisindeki en yüksek düzeyli medresedir. İlk Türk yükseköğretim kurumu niteliğindeki bu medreseler, okutulan ileri düzeyde dinî ilimlerle birlikte felsefe, tıp, astronomi gibi bilimlerde dönemin câzibe merkezi haline gelmeyi başarmıştır. Bu çağlarda Türk İslam düşüncesine olduğu gibi dünya medeniyet tarihine de büyük katkılar sağlanmıştır (Yıldırım, 2013, s. 203-204).

Selçuklu'dan itibaren günümüze kadar felsefe denilince öncelikle Gazâlî'nin felsefecilere yönelik eleştirilerinin yer aldığı "Tehâfütü'l-Felâsife" adlı eseri akla gelmektedir. Eserde, Gazâlî tarafından İslam felsefecilerinden, Fârâbî ve İbn Sînâ'nın eserleri incelendikten sonra, "Tehâfütü'l-Felâsife" adlı eser yazılmıştır. Bu eserde, yirmi konudan on yedisinde filozofların görüşleri hatalı bulunarak bid'at sayılmıştır. Diğer üç konu olan, "âlemin ezelîliği", "Allah'ın sadece küllîleri bildiği" ve "âhiret hayatının ruhanî olduğu" yönündeki düşüncelerinden dolayı filozofların küfre düştüklerini belirtmiştir (Kaya, 2011, s. 313-314). Gazâlî'nin "Tehâfütü'l-Felâsife" adlı eserindeki görüşlerine "Tehâfütü't Tehâfüt" adlı eser ile İbn Rüşd tarafından cevap verilmiştir. İbn Rüşd eserinde, Gazâlî'nin metafizik konusunda gereken hassasiyeti göstermediğini iddia etmiştir. İbn Rüşd'e göre, Gazâlî'nin yapmış olduğu eleştirinin en zayıf yönü, Aristo'ya ait olduğundan şüphe duyulan tercüme metinlere dayanarak, İbn Sînâ'ya ait eserler üzerinden bütün filozofların eleştirilmesidir. Bu nedenle, Gazâlî'nin eleştirilerinin özü İbn Sînâ'ya ilişkindir. İbn Rüşd'e göre, Gazâlî, Aristo felsefesini eleştirirken, Aristo'nun eserlerini doğrudan yani orijinal metinleri incelemek suretiyle yapmış olsaydı daha doğru bir yöntem kullanmış olacağını belirtmektedir. İbn Rüşd bu durumu betimlerken, Gazâlî için "iyi cins bir at da tökezleyebilir" diye nükteli bir şekilde eleştiride bulunmuştur (Sarioğlu, 2011, s. 313-314). Bu tartışmalardan da anlaşılacağı üzere, filozofların görüşlerinin, hangisinin din konusunda ve hangisinin felsefe konusunda olduğunu tespit etmenin oldukça zor olduğu görülmektedir. Ancak ilmi araştırmalar, İbn Rüşd, İbn Sînâ ve Farabi anlayışındaki filozofların, Aristo metafiziğini Müslümanlık akidesi doğrultusuna çekmeye çalıştıklarını, bu mirası özümserken İslami bir içerik kazandırarak yön vermeye çalışıldığını ortaya koymaktadır. Fakat bu filozofların, Yunan felsefi geleneğini kendi değerlerine dönüştürmeye çalışmakla birlikte, tehafüt tartışmasında olduğu gibi Aristo anlayışına dönüşmüş olarak değerlendirildiği görülmektedir (Şeker, 2016, s. 56).

Eğitim açısından büyük önem taşıyan ve etkisini devam ettiren “Tehâfüt” konulu tartışma, asırlar sonra XV. yüzyılda yeniden yaptırılmıştır. Fatih Sultan Mehmet’in bizzat izlediği bir hafta süren bu tartışmada, İbn Rüşd’ün görüşünü savunan Molla Zeyrek’e karşı, Gazali’nin görüşünü savunan Hocazade tarafı galip olmuştur (Topçu, 2017a, s. 60). Topçu, bunun son önemli felsefe tartışması olduğunu işaret ederek, Fatih Sultan Mehmet tarafından İstanbul’da yaptırılan devrin en önemli eğitim kurumu olan “Sahn-ı Seman” medreselerinde felsefe okutulduğunu belirtmektedir. Ancak, XVI ve XVII. yüzyıllardan itibaren felsefe zararlı ilimler arasında görülmek suretiyle, zayıflatılarak medreselerden kaldırılmıştır (Best, 1994, s. 269). Topçu’ya göre bu gelişmelerle birlikte, XVII. yüzyılda içtihat kapısının kapanması ile medrese eğitim anlayışında nakilci, ezberci, eski metinleri tekrarlayan, eleştirel düşünme yoksunluğunun yaşandığı bir döneme geçilmiştir (Topçu, 2017d, s. 30). Topçu’ya göre eleştirmek, “Fikirleri eleme, değerlendirme ve onları hakikatin güneşinde yıkama yetisidir. Bir fikri tenkit etmek, onu tahkir veya reddetmek demek değildir; bilakis onu tamamlamaktır. Tenkit herkes için hak, alimler içinde bir vazifedir” (Topçu, 2017f, s. 48).

Topçu, Anadolu’nun zihin kodlarına uygun kültürle birlikte yeni bir terkip ve özgün felsefe yapılamadığını, hazır bilgilerin sunulmasıyla hakikat aşkının yeşertilmediğini (Topçu, 2017d, s. 42) belirtmektedir. Topçu, İlmi esaslardan, tenkit, şüphe ve hakikat aşkını harekete geçiren kuvvetlerin yokluğu, düşünceleri Batı’ya esir etti. Okullarda hakikat araştırmaları yapılacağı yerde, Batı’nın fikirlerini genç beyinlere aktaran ve bunları ezberleten yerler oldu diye ifade etmektedir. Topçu’ya göre, hür düşünceden uzak, fikir üretimi ve yorumu olmayan bir anlayış sonucu eğitim hayatında sarsılma dönemi yaşanmıştır. Bu dönemden kurtulmak için çeşitli arayışlara girilerek, Fransız, Alman, İngiliz ve Amerikan eğitim sisteminden birtakım örnek modellerin alındığını belirtmektedir. Topçu, Gabriel Tarde’nin ortaya koyduğu prensipte olduğu gibi taklit, “Doğurucu iradeye sahip olmayanların işidir. Kuvvetli iradeliler doğurur, zayıf iradeliler taklit eder” (Topçu, 2017d, s. 94) düşüncesine katılarak, millet olarak gençliği zayıf iradeli, taklitçi olarak değil, eleştirel düşünen, üreten, çığır açan ve Rönesans yapacak zekalar olarak yetiştirmenin önemini vurgulamaktadır.

Rönesans ‘yeniden doğuş’ anlamına gelmektedir. Topçu’ya göre, Türklerin Anadolu’ya gelip yurt edinmeleri, milletleşmeleri büyük bir Rönesans’tır (Kök, 1992, s. 99). Topçu’nun toplumsal projeleri arasında bir Türk Rönesans’ı yapma fikri vardır. Batı’da nasıl Rönesans gerçekleştirildi ise, onları taklit etmeden, Anadolu insanı da

kendine özgü, Anadolu’da var olan enerjiyi ortaya çıkararak kendi Rönesans’ını gerçekleştirebilecektir. Ferdi dehalar Rönesans’ı yarattıktan sonra, özgün eserler yazabilen zihniyetin yetişmesine uygun iklim oluşturulması gerekliliğine işaret eden Topçu, son basamakta Rönesans’ı doğurabilecek ve sürdürebilecek anlayışa sahip okullara ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, Topçu okullara büyük sorumluluk yüklemektedir (Topçu, 2017a, s. 98-99). Rönesans’ın nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin temel esasları Topçu şu şekilde basamaklandırmaktadır:

1- Rönesans’ın Batı’da Sokrates’le başladığını, Türk Rönesans’ının ise, felsefi anlayış ve metotları ile Kuran’ın tahlil edilerek bir kâinat metafiziği ve insan merkezli felsefe ile başlanmasının gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü Topçu’ya göre, felsefenin üç temel davası “hayatın değeri, insanın kainattaki yeri ve akıbetimiz davası” Kur’an’da çözüme kavuşmuş bulunuyor” (Kök, 1992, s.101).

2-Daha sonraki basamakta ‘Aklın saltanatını’ kullanmak gerektiğini belirtmektedir. Aklın saltanatını engelleyen; sebeplerin bilinmeyişi, gayelerden habersizlik, tezatlarla göz yuman anlayıştan kurtulmak gerekmektedir. Aklın saltanatını kurmak için, Sokrates’in yaptığı gibi metotlu düşünerek, sebeplerin mutlaka soruşturulmasını; Platon’da olduğu gibi hangi gaye ile hareket edildiğinin düşünülmesi gerektiğini belirtmektedir. Gayeleri düşünen zihnin metafiziğe ve onunla kendi varlığının gayesine ulaşacağını ifade etmektedir. İnsanın ‘aklın tezatlarından’ kurtulması ile kalp doğruluğa, insan ahlakılığı kavuşmaktadır. Böylelikle kendisini ilmi araştırmalara adanmış münevver nesiller yetişecektir (Topçu, 2017a, s. 89-90).

3-Daha sonra insanın özgürlüğünü engelleyen, içteki ve dıştaki düşmanlardan kurtularak hür düşüncenin tesis edilmesidir.

4-Son basamakta, romantizminin yaşanmasıyla Rönesans’ta zirveye ulaşılmaktadır. Romantik devirlerde, aşka teslim olan, çığır açan sanatkarlar, toplumsal hayatta yaşanan ıstırap ve acıları volkan misali ruhlarından dışarı fırlatırlar. Tabiatla, aşkla, ümitte ve kederde ufuklarda gezerek, sayısız eserler vererek, insanlığın rüyalarını ve ufkunu aydınlatırlar. Rönesans için, edebiyattan, sanata, mimarlıktan, musikiye ve birçok alanda verdikleri eserlerle insanlığı aydınlatan, Sinan’dan, Fuzuli ve Akif’e, Yunus’tan Mevlana’ya milli ilham kaynakları örnek alınarak, bir realist hikâye, bir psikolojik roman sanatını, Anadolu’nun mustarip bağrından çıkarıp, yaşatmakla Rönesans’ın gerçekleşeceğine işaret etmektedir (Kök,1992, s.101-102).

Nurettin Topçu, eğitim sisteminde, Anadolu kültürüne uygun olmayan, Doğu veya Batı'dan taklit edilen metotların hepsinin aynı kapıya çıktığını, bu ikisi arasında hiçbir fark olmadığını ifade etmektedir (Topçu, 2017d, s. 94). Topçu, mazide tarih şuuru, hayal gücü ve sanat aşkı gibi değerlerin gelişip, Yunus ve Fuzuli'nin ruhundan taşarak Anadolu'ya yayıldığını ifade ederek, tarihi kahramanlıklarla dolu bir millet olarak eğitim sisteminde bu kültürel değerlerden faydalanmanın önemine dikkat çekmektedir (Topçu, 2017d, s. 31-41). Nitekim araştırmalar, kültürel değerlerin verildiği eğitim sisteminde yetişenlerin “kendini bilen” bireyler olarak dışarıdan etkilenmeden bağımsız karar verebildiğini, daha özgün ve yaratıcı düşünebildiğini ortaya koymaktadır. Uygulanan “inorganik müfredat” ise bireylerin özgün düşünmesini olumsuz yönde etkilemektedir (Aydoğan, 2016, s. 51).

Topçu, Anadolu'da Mevlâna ile özgün bir felsefe yapabilme fırsatı yakalandığını ancak kabuk ve şekilciliğe önem vermek suretiyle bu fırsatın kaçırıldığını vurgulamaktadır (Topçu, 2017d, s. 33). Topçu, Türk-İslam medeniyeti içerisinde, Farabi ve İbni Sina ile başlayarak, Mevlâna, Mimar Sinan, Yunus Emre vb. birçok dehâ ve şahsiyetler yetiştirdiğini, bu şahsiyetlerin her birisinin kendi alanlarında ortaya koydukları eserlerle çığır açtıklarını vurgulamaktadır. Ancak bu büyük şahsiyetlerin gençlik tarafından tam olarak anlaşıp, özümsemişmediğini ve bugünlere yansıtılmadığını düşünmektedir. Topçu, Mevlana'nın tasavvuf zevkinden, Fuzuli'nin romantizminde, Sinan'ın mimarlığından örnekler alınması gerektiği konusu üzerinde özellikle durmaktadır (Topçu, 2017a, s. 100).

Topçu'ya göre, bilimsel metotlar varlığın bütününe değil parçalara odaklandığından, varlığın hakikatini kavrayamamaktadır. İnsan, varlığın hakikatini metafizik bilgi ile kavrayabilmektedir (Dural, 2010, s. 179). Bu nedenle, ilmi zihniyetin ilkokuldan başlayarak öğrencilere verilmesi büyük önem taşımaktadır. Topçu, ahlak eğitimi ve kalp terbiyesi ile yoğrulan dimağ üzerine verilecek fen bilimleri eğitiminin daha sağlam ve verimli bir eğitim olacağı görüşündedir. Fen bilimleri ve matematikle birlikte, ahlaki, felsefi, sanatsal, dini ve kültürel kaynaklarla beslenerek yapılan eğitimin, iskelet sisteminden oluşan bir bedenin, ete kemiğe büründüğü gibi hayat bulacağını düşünmektedir (Topçu, 2017d, s. 36).

Topçu eğitimle, fen ve teknoloji eğitiminde asıl amaca ulaşılabilmek için öncelikle öğrencilerde insan sevgisi ve hakikat aşkının yeşertilmesi gerektiğini bu değerlerin yetersizliği halinde istenilen hedeflerin gerçekleşmeyeceğini ifade etmektedir. Çünkü maddi kazanç hazzına ulaşan ruhlar, bu hazzın sona ermesiyle can vermekte,

sonsuzluk gayesinde olan şahsiyetler ise engellere takılmamaktadır. Topçu, eğitimin tek yönlü yapılmaması gereğine işaret ederek, felsefe derslerinin müfredattan çıkarılması ile düşünen insanın yok edildiği görüşündedir. (Topçu, 2017d, s. 32).

Topçu, ilim tek olmasına rağmen toplumlardaki farklılıklar nedeniyle, bilimsel yaklaşımlarında farklı olduğunu düşünmektedir. Örneğin, hareket noktası Yunan düşünce ve felsefesi olmasına rağmen, İngiliz bilim adamı eleştirel, Alman sentezci, Fransızların ise analizci özelliğinin ağır bastığını vurgulamaktadır. Anadolu insanının kendi zihinsel kodlarına uygun olan bir tarzda ilmi gelişmelerden faydalanması gerektiğine işaret etmektedir (Topçu, 2017a, s. 172).

Topçu, insanın düşünen bir varlık olduğunu, insanların topluluk halinde yaşarken kendilerine ait yaşam felsefelerinin de oluştuğunu ifade etmektedir (Topçu, 2017a, s. 58). İnsanlık, topluluk halinde din, dil, soy birliğiyle bir arada yaşayarak kendi medeniyetini oluşturmuştur. Batı dünyasının temellerini teşkil eden Yunan medeniyetinin üstadı Sokrates felsefeyi fizikten metafizik ve ahlâkla yükseltmiştir (Topçu, 2017d, s. 41). Avrupa’da Rönesans, skolastik düşüncenin zincirlerini kırarak, hür düşünce ile sanatta ve fikirde yeni çığırılar açan toplumu peşinden koşturan dehalar, sanatçılar ve bilim adamları ile doğmuştur. Mısır medeniyeti, tabiat ve çalışma aşkını sonsuzluğa ulaştırmaya çalışmış, kültür ve eğitim temeli üzerine yükselmiştir

Roma medeniyetinin, tüm dünyaya saldırdığı adalet anlayışı XXI. yüzyılda halen devam ettiği görülmektedir. İslam medeniyeti ise adalet ve ahlâk aşkıyla doğmuştur. Topçu, medeniyetleri kuran düşüncelerin izleri ve köklerinin tarihin derinliklerinde bulunduğunu belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 210). Toplamların, mensubu olduğu medeniyetin hangi değerler üzerine yükseldiğini özümseyip, bilmesinin önemine işaret etmektedir.

Bu bağlamda, İslam Bilim Tarihi Araştırmacısı Fuat Sezgin’e göre, Abbasi halifesi el-Me’mun’un IX. yüzyılda Bağdat’ta “Beyt-ül Hikmet” adıyla kurduğu Orta Çağın aydınlık yüzü olan akademide, Hiçbir ayırım yapmadan Müslüman, Hristiyan ve Sabii dini mensubu ilim adamları bir araya getirilerek, Mısır, Mezopotamya, Yunan ve Roma gibi klasik döneme ait önemli eserler, öncelikle tercüme edilmiştir. Sonra, tahlil ve terkip edilerek özümsemiştir. Ardından yaratıcı bir anlayış ile özellikle, matematik, optik, astronomi, tıp, coğrafya, felsefe, meteoroloji, kimya gibi alanlarda yapılan araştırmalarla bilimlerin gelişmesine önemli katkılarda bulunulmuştur. VIII. ve XV. yüzyıllar arasında Avrupa’da Orta Çağ karanlığı yaşanırken, İslam dünyasında

bilimsel ve kültürel gelişmeler yaşanmıştır. Ancak, Haçlı seferleri ve Moğol istilası gibi nedenler İslam dünyasında ki bu gelişmelere önemli ölçüde engel olmuştur. XVI. yüzyılda duraklama başlayıp, XVII. yüzyıla birlikte bilimsel üstünlük Avrupa'ya geçmiştir. X. Yüzyılda başlayan Arapça eserlerin tercüme çalışmaları, İspanya'da Latinceye, Bizans'ta Yunancaya çevrilmeye başlanarak birkaç yüzyıl sürmüştür (Akt. Yılmaz, 2019, s. 64-93).

Fuat Sezgin'e göre, Avrupa'nın gelişmesine neden olan bilimlerin kaynağının, Yunanlılara dayandırılması ve İslam toplumuna ait çevirilerin ve yapılan özgün eserlerin yok sayılması, İslam dünyasının, bilimler tarihinde hak ettiği yeri almasına engel olmuştur. Fuat Sezgin, İslam Bilim Tarihi konusundaki araştırmalarının asıl amacının, İslam Medeniyetinin bilimlere olan katkısını doğru bir şekilde ortaya koymak olduğuna işaret etmektedir. Bu çalışmaların, Türk ve İslam toplumunun, Avrupa'nın bilimsel üstünlüğü karşısında kendini küçük görme anlayışından kurtularak, ferdin özgüven ve yaratıcılığına olan inancını kazanmasına katkı sağlayacağını ifade etmektedir (Saygılı, 2019, s. 23).

Topçu'ya göre mazi ve eski denilen şey insanlığın şuuru, toplumsal belleği yani hafızasıdır. Mazisini bilmeyen, medeniyet tarihinden habersiz bir millet hafızasını da kaybetmiş demektir. Topçu, eğitim ve öğretimle mazideki değerler ve tecrübeleri alıp, çağın değerleri ile yoğurup sağlam temeller üzerine yeni şeyler inşa etmek gerektiğini savunmaktadır. Gençliğin ait olduğu medeniyet ve tarihi değerler ne kadar büyükse şahsiyeti de o kadar büyük olacağını belirtmektedir (Topçu, 2017a, s. 220-222).

Topçu, öğrencilere bilginin hazır verilmesi ve ezberletilmesi yerine araştırma yol ve yöntemlerinin öğretilmesi gerektiğini düşünmektedir. Araştıran, alanı ile ilgili eleştiri yapabilen, sanat ve edebiyat anlayışı olan, sahasında özgün fikirler üretilen bireyler yetişmesini sağlayacak bir eğitim sistemi tasavvur etmektedir (Topçu, 2017d, s. 95-96). İdealist bir öğretmenin, bu anlayış ve donanımlara sahip bir nesil yetiştirme düşüncesi taşıması gerektiğini belirtmektedir.

Eğitimin, maddi menfaatleri doğrultusunda çalışan bir nesil yetiştirmek değil, aklın hakimiyet kurmasını sağlayacak, tezatlarından kaçındıracak bir eğitim anlayışıyla yapılması gerektiğini belirtmektedir (Topçu, 2017a, s. 64). Topçuya göre, eğitim ile toplumsal yaşamda karşılaşılan sorunların üstesinden gelebilme yolları öğretilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, çocukluk yıllarından başlayarak, hakikat sevgisi ve ilmi

zihniyetin genç dimağlara yerleştirilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir (Topçu, 2018b, s. 39).

Topçu'nun eğitim anlayışı değerlendirildiğinde, idealist bir eğitim sistemi tahayyül ettiği görülmektedir. Eğitim ve öğretimde sayısal değerlerin başarı göstergesi olamayacağını belirterek nitelikli eğitime vurgu yapmaktadır. Büyük bir özenle gerekli vasıflara sahip öğretmenler yetiştirilmeden yapılacak hiçbir eğitim hamlesinden sonuç alınamayacağını ifade etmektedir. Temel değerler olarak, ahlak, vatanseverlik, merhamet, sanat ve kültürel değerlerin verildiği karakter yapıcı bir eğitim öğretim anlayışı ön plana çıkmaktadır. Çocukluk çağından başlayan nitelikli bir eğitim ile ilmi zihniyetin verildiği, Anadolu insanının kadim geleneğinden ve köklü geçmişinden örnekler alınarak, hür düşünce ortamında, her şeyin üstünde insanı yaşatma ve hakikat aşkına değer verilen, merhamet ve sevgi idealleriyle dimağların yoğrularak nesillerin yetiştirildiği bir eğitim anlayışı ve gelecek tasavvuru bulunmaktadır. Böyle bir eğitim anlayışı ve okul ikliminde, çığır açacak dehaların, büyük sanatkârların ve filozofların yetişebileceği düşünülmektedir.

2.2.2. Nurettin Topçu'nun Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısı

Topçu, öğretmenin yarınki Türkiye'nin temelini atacak kişiler olarak görmekte ve öğretmenlerin bir sanatçı maharetiyle öğrencilerini yetiştireceğini ifade etmektedir. Topçu, artık zaferlerin meydanlarda savaşılarak değil kalemle kazanıldığını, bunun ancak nitelikli bir eğitimle yeni nesiller yetiştirmekle olabileceği görüşündedir. Topçu'ya göre, öğretmenlerin eğitim kalitesinin arttırılarak mesleğe en iyi şekilde hazırlanması sağlanmalıdır. Topçu, ilkokuldan başlayarak çocukların öncelikle her haliyle öğretmenini örnek aldıklarını, bundan dolayı da öğretmenlerin verdikleri dersle birlikte tutum ve davranışlarının da çok etkili olacağını savunmaktadır. Topçu, öğretmenleri, örnek bir şahsiyet, erdemli nesiller yetiştiren bir bilge, kalemiyle mücadele eden bir aydın, nesli hayata hazırlayan bir rol model, öğrencilere vatan sevgisi aşılayan ve bütün bunların kapısını aralayan bir rehber olarak görmektedir (Topçu, 2017d, s. 115-128).

Topçu, öğretmeni, ruhların inşasını yapan, genç zihinlere şekil veren bir sanatkâr olarak düşünmektedir. Öğretmenin görevinin sadece müfredatı işleyerek yıl sonuna yetiştirmek olmadığını, gençliği hayata hazırlaması gerektiğini düşünmektedir. Hayata hazırlanan gençlik en uygun yetenekleri kazanarak kendine ait fikir ve düşünceler

ortaya koyabilmelidir. Gençliğe bu kabiliyet ve yetkinlikleri kazandırmak öğretmenin ödev ve görevleri arasında bulunmaktadır. Topçu, öğretmenlerin eğitim faaliyetlerini gerçekleştirirken, öğrencileri yetiştiren ve aynı zamanda zihninde yeni keşifler yaptırabilen, hayata anlayış ve farklı bakış açısı katabilen, şahsiyet kazandıran özelliğinin olması gerektiğini öngörmektedir. Topçu, öğretmenin öğrenciyi yetiştirmek ve hayata hazırlamak için gösterdiği gönüllülük, fedakârlık ve ideal duygularını, arının balını yapıp, onu yemeyip insanlığa sunması gibi görmektedir (Topçu, 2017d, s.68- 75).

Topçu, öğretmenlik mesleğinin dünyada en zor ve sorumluluk gerektiren bir meslek olduğunu, zihni biçimlendiren ve hakkı tavsiye eden “peygamber mesleği” olarak gördüğünü belirtmektedir (Karaman, 2010, s. 228)). Sadece kişileri değil toplumları etkileyenlerin öğretmenler olduğunu vurgulamaktadır. Toplumların alçalması da yükselmesi de öğretmenlere verilen değerle ölçülebilmektedir. Anadolu’yu fetheden Oğuzlar, Nizamülmülk gibi bir muallimin önderliğinde, ilim ve ahlâkı nesillere aşılıp ilim adamlarını, Bağdat’da açtığı Nizamiye Medresesi çevresinde toplamıştır. Devamında Osmanlı, öğretmene değer verilerek baş tacı yapıldığı dönemlerde yükselmiştir. Padişahlar, şehzadelerini yetiştirmek üzere muallime emanet etmiştir. Orhan’ı, Fâtih’i yetiştiren muallimleridir. Dünyaya söz geçirmesini bilen Yavuz’un yalnız âlimin önünde eğildiğini “...atının ayağından sıçrayan çamuru..” şeref olarak kabul ediyordu. “Babam beni gökten yere indirdi. Hocam beni yerden göğe yükseltti” diyen İskender, öğretmenlik mesleğinin ne anlama geldiğini ve önemini en iyi şekilde anlatmıştır. Topçu’ya göre öğretmenler, yalnız genç beyinleri yetiştiren değil, toplumları geleceğe hazırlayan, amacı yaşamak değil, yaşatmak için insanlığa hizmet eden kişilerdir (Topçu, 2017d, s. 71-73). Bu bağlamda Topçu, öğretmenliği, sorumluluk ruhuna sahip, şahsiyetli bir nesil yetiştirmek için yapılan her türlü çalışma, gayret ve fedakarlığın yapıldığı bir meslek olarak görmektedir (Civelek, 2016, s. 14).

Topçu, öğretmeni, “belki genç ruhları kendilerine mahsus manadan bir örs üzerinde döverek işleyen bir demirci” ye benzetmektedir. Topçu, öğretmenleri sanatkâr inceliği ile akıl ve kalbi birleştiren ve ahlakın merkezine sorumluluğu koyma duygusunu aşılıp doktor olarak görmektedir. Eğer insanlar faziletli olmayı tarih kitaplarında okuyup unutmuşsa, ilmi zihniyetin en temel prensibi olan hakikat aşkı sönmüş ve menfaat ilişkisi bir marifet olarak görülüyorsa, güçlünün yanında yer alıp, mazlumların göz yaşlarını kurulayan bulunmuyorsa, bu durumdan öğretmenleri

sorumlu tutmaktadır. Çünkü sanat eserindeki eksiklikler sanatkardan kaynaklanmaktadır (Topçu, 2017d, s.68-80).

Topçu, öğretmen her şeyden önce yaptığı işi sevgiyle yapmasını icap ettiğini belirterek, öğretmenlik mesleğinin bir sevgi ve gönül işi olduğunu vurgulamaktadır. Topçu, öğretmenlerin idealleri uğruna sevgi, şefkat ve tahammülü sentezleyip, güzellik çıkaran bir anlayışa sahip olmaları gerektiğini vurgulamaktadır (Taşdelen, 2015, s.48). Topçu'ya göre, heykeltıraşın mermere şekil vermesi, ressamın sanatıyla kâğıda hayat kazandırması, edebiyatçının kelimeleri duygu haline getirmesi gibi öğretmenlerinde gençliğe erdem aşılayarak onların ufkunu açması gerektiğini düşünmektedir (Topçu, 2017d, s. 77).

Topçu'ya göre, öğretmen ve okullar çocuğa her şeyi öğretmeye çalışmakla onların zihni yeteneklerinin gelişmesine engel olarak çile devri yaşatmaktadır (Topçu, 2017d, s.56). Nitekim, Rousseau, öğretmenler tarafından çocukların yaşını ve seviyesini düşünmeden, yetişkinler için önemli olan konulara ağırlık vererek, öğrencilerden yaşının ve kapasitesinin üzerinde olgunluk beklenmesinin yapılan en büyük hata olduğunu ifade etmektedir (Rousseau, 2015, s. 11-15).

Topçu'ya göre, öğretmenlik mesleğinin temel özelliklerden birisi de hür düşüncedir. Çünkü öğretmenler en büyük mesuliyeti taşıyan kimselerdir. Sorumluluk duygusu, her türlü olumsuz dış tesirlere karşı bizi içten koruyan ilahi güçtür. Dışardaki her türlü olumsuzlukların bertaraf edilebilmesi öğretmenin hür düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Topçu, öğretimle ilgili müfredat, kitap, sınav sistemi ve diğer sorunların çözümleme işlerinde öğretmenlerin büyük görevler üstlenmesi gerektiğini belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 80-81).

Nurettin Topçu, öğretmenlik mesleğinin kendine özgü nitelik ve formasyon gerektirdiğini belirterek, kendi mesleğini yapamayan bazı meslek gruplarının öğretmenlik mesleğinde değerlendirilmesini, eğitim sistemi yanında bu kutsal görevin saygınlığına zarar verdiğini belirtmektedir. Eğitimde yaşanan temel sıkıntıların öğretmenlik niteliğine sahip olmayan meslek gruplarının bu görevde değerlendirilmesi uygulamasından kaynaklandığını düşünmektedir (Taşdelen,2015, s.47). Topçu, üniversite mezunlarının hemen öğretmenlik yapmalarını eleştirip, onların Avrupa üniversitelerinde belirli bir süre eğitim almalarının önemine değinmektedir. Öğretmenlerin kendi alanları ile ilgili literatürü takip edip, okuyup, anlayacak düzeyde yabancı dil bilinmelerini, çağın gelişmelerine ayak uydurabilmek için bilgi birikimlerini sürekli yenilemeleri gereği üzerinde önemle durmaktadır. Topçu,

meraklı, sorgulayan, araştıran, okuyan, kendisini geliştirmek için çalışan öğretmeni ideal öğretmen olarak düşünmektedir (Topçu, 2017d, s. 107-115). Topçu genç nesillere umut, heyecan, sevinç, ideal verecek olan öğretmenlerin ilk başta bunları kendi içinde yaşayıp daha sonra gence vermesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Topçu, eğitimcinin davranışları ile anlattıklarının birbiriyle uyumlu ve bağlantılı olmasını, asıl imtihan verenlerin öğretmenler olduğunu açıklamaktadır (Topçu, 2017d, s. 202). Öğrenciler, öğrenmelerin ders dışı hareketlerini gözlemler, her halini taklit etmek ister. Öğretmenlerin davranışları da öğrencileri için adeta eğitim niteliğindedir (Topçu, 2016, s. 148). Yeterli derecede alan bilgisi öğretmen için sahip olunması gereken özelliklerin başında gelir. Ancak her yönüyle kendini geliştirmek öğretmenler açısından büyük önem taşımaktadır. Yalnız kendi alanı ile ilgili bilgilere sahip olup, kendini geliştirmeyen dış dünyadaki gelişmelere kapalı olan öğretmenler, öğrencilerin derslerine katkı sağlayabilir, ancak onların hayata bakış ve davranışlarında istenilen yönde değiştirmede yeterli etkiye sahip olamamaktadırlar (İhtiyaroğlu, 2010, s.177).

Öğretmenler önce kendi eksik taraflarını görüp, tamamlayıp, kendini yetiştirmelidirler. Bütün bu eksiklikler tamamlandıktan sonra gençlere ideal eğitim verilebilecektir. Topçu, öğretmenliğini yaparken sınıfın kapısından, mabedin kapısından girer gibi girdiğini (Taşdelen, 2015, s. 47) ifade etmektedir.

Topçu'nun öğretmenlik mesleğine bakış açısı değerlendirildiğinde, öğretmen, her yönüyle örnek bir insan olmalı fikri ön plana çıkmaktadır. Öğretmenlik sıradan bir meslek değildir. Öğretmenlik mesleği son derece donanımlı ve nitelikli çok değerli özelliğe sahip bir meslek olarak görülmektedir. Öğretmenlere yeterli alan bilgisi yanında, yurt dışında eğitim imkânı sağlanmalı ve alanları ile ilgili literatürü takip edebilecek derecede yabancı dil bilmesi gibi önemli niteliklere sahip olmalıdır. Öğretmenler, yalnız mesleki konuda değil, sürekli kendisini yenileyerek sosyal hayattaki davranışlarıyla da eğitimde rol model ve saygın bir karakter olarak görülmektedir. Bu göreve talip olan öğretmenler, meslek aşkı bulunan, öğrencilerin yetişmesi konusunda karşılaşılan her türlü fedakârlık yapma ideali taşıyan, sevgi, sabır ve tahammülü terkip ederek güzellik çıkaran şahsiyet olarak tasavvur edilmektedir. Öğretmenlik mesleğini yapanlar, sorumluluk bilincini sevgiyle harmanlayarak öğrenendeki yetenekleri ve güzellikleri ortaya çıkarmalıdır.

2.2.3.Nurettin Topçu'nun Öğrenciye Bakış Açısı

Topçu'ya göre, öğrenci, öğrenmek isteyen, arayan, araştıran, terbiye almaya hazır olan, ümit ve aydınlık kapılarını aralayan, talep eden olmalıdır. Ona göre, tarih sayfalarında, farklı medeniyetlere ait çok farklı gençlikler görülmektedir. Her medeniyetin gençliği kendi milletin şahsiyetini yansıtmaktadır. Medeniyetlerin önünde çığır açanların başında okullar, nitelikli eğitim ve onun eseri olan gençlik gelmektedir. Topçu, bu eğitim ve öğretim yuvalarını dolduran gençliği gelecek için dikilen fidanlar olarak görmektedir (Topçu, 2017d, s. 19-21).

Topçu, gelişmiş ülkelerde şehir planlamalarının, çocukların ihtiyaçlarını bilen çocuk gelişim uzmanı ve pedagogların görüş ve önerileri dikkate alınarak yapıldığını ve çocuk eğitimine büyük özen gösterildiğine işaret etmektedir. Topçu'nun, eğitim için ele aldığı konular arasında çocuğun psikolojik durumu da bulunmaktadır. Çocuğun çocukça davranışlarda bulunması ve çocukluğunu yaşaması gerekmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların içerisinde bulunduğu şartların önemine dikkat çeken Topçu, doğal ortamda tabiatla iç içe, doğayı temaşa ederek çocukluğunu mutlu bir birey olarak doya doya yaşayarak, büyüyen çocuğun daha mutlu ve sağlıklı olacağını düşünmektedir. Rousseau'nun doğaya dayalı eğitim anlayışını destekleyici fikirler ileri sürmektedir. Topçu, çocukluğunu yaşamadan yetişen bireylerden oluşan bir cemiyette, dâhilerin, idealistlerin ve aşıkların yetişmeyeceğine işaret etmektedir (Topçu, 2017d, s.109- 110).

Topçu'ya göre eğitimin en temel konulardan birisi öğrenciye, insanın her şeyden değerli ve hürmete layık olduğu bilincinin verilmesidir. Bu duygunun, çocukluk döneminden başlayıp ilk mektepten itibaren, insana hakkettiği değer verilmesi ile mümkün olabileceğini belirtmektedir. İnsanın her şeyden değerli olduğu bilincinin, ferdin bütün hürriyetlerine hürmet prensibi ile yerleştirilebileceğini ifade etmektedir. Öğrencilerin, hiçbir otorite tarafından haksız yere, insanlık değerlerine ve hürriyetine dokunulamayacağı, cezalandırılmayacağı ve insana tahakküm edilemeyeceği şuuru ile yetiştirilmesi gerektiği konusunun önemine işaret etmektedir (Topçu, 2018a, s. 48-49).

Topçu' göre, öğrenciler, ilim, ahlak ve hakikat öğrenmeyi hedeflemiş, toplum için örnek teşkil edecek nitelikli bir gruptur. Öğrenciler, örnek davranışlarıyla kendini fark ettirmeli, varlığını hissettirip, saygı uyandırmalıdır. Öğrenci hareketlerindeki disiplinin önemine de vurgu yapan Topçu, sevgi ve saygı sınırını aşan davranışların

özgürlük olmadığına işaret etmektedir. Ona göre, sevgi, saygı ve görgü kurallarına dayalı bir disiplin anlayışının hürriyete aykırı olmadığı, tam tersine gerçek hürriyet olduğunu belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 104-114).

Topçu, öğrencilerin iş başarma yetilerini ortaya çıkarma adına yapılan kol çalışmaları yanında idari işlerde görev verilmesinin, henüz karakteri yeterince olgunlaşmamış öğrencilerde pedagojik açıdan olumsuzluklara neden olabileceğini belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 105). Topçu'ya göre, öğrencilere öncelikle kendi sorumluluğunu yerine getirebilme bilinci verilmeli ve bu imkân sağlanmalıdır. Bu nedenle öğrencilere verilen görevlerin pedagojik olarak yaşına uygun olması yanında derslerini olumsuz etkilememesi gerektiği üzerinde durmaktadır (Topçu, 2017b, s. 58).

Topçu'ya göre çocuklar küçük yaşta ilmi zihniyeti almalıdır. “İlim ruh için süt gibi bir gıdadır. Onun ilk ve son gıdasıdır. Onu küçük yaşta almayan ruhlar kemik hastalığına tutulabilirler” (Topçu, 2018a, s. 47). Öğrencilere ilmi zihniyetin verileceği ideal dönemin ilk mektepte olduğunu belirten Topçu, ilim, sanat ve ahlak idealleriyle zihinlerin yoğrulmasını böylelikle şahsiyetlerinin şekillenip olgunlaşmasının sağlanacağını belirtmektedir. Öğrencilerin manevi şahsiyetlerinin yeterince gelişmemesi halinde ihtiras ve hırslarına yenik düşeceklerini ifade etmektedir (Topçu, 2017a, s. 226). Nitekim Ali Fuat Başgil'de, öğrencilerin şahsiyet ve karakter terbiyesinin taşıdığı öneme binaen, milli tarih, dil ve ilmi kültür derslerinin ilim aşkı, vatan ve insanlık ideali kazandıracak şekilde verilmemesi halinde gençlerde boşver anlayışı oluşturacağını belirtmektedir (Dursun, 2019, s.146).

Topçu'nun, öğrenciye ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, öğrencilerin karakter eğitiminin öneminin altı çizilmiştir. Bu amaçla, okulların ilk yıllarından itibaren ilmi zihniyetle birlikte evrensel insani değerlerin aynı zamanda verilmesi gerekmektedir. Öğrencilik yılları, kadim kültürden insani değerlerin aktarıldığı, iyi bir insan olma bilincinin olduğu yıllardır. Öğrencilik, insanlığın en yüce değeri olan erdemlerle birlikte, hürmet, merhamet, sevgi, dürüstlük, adaletli olma, başkalarına saygı duyma gibi temel değerlerin mutlaka kazandırıldığı bir süreç olarak görülmektedir. Öğrencilik, kültürel, etik ve evrensel değerler temeli üzerine, ilmi, fenni, sanat ve edebiyat gibi ihtisas alanlarında araştırma yol ve yöntemlerinin öğrenildiği ve uzmanlaşıldığı bir çalışma dönemidir.

2.2.4. Nurettin Topçu'nun Müfredata Bakış Açısı

Müfredat (öğretim programı) en genel tanımı itibariyle öğretmen rehberliğinde öğrencilerin kazanması gereken temel bilgi ve becerilerin amaçlandığı programlar bütününe denir (MEB, 2017, s. 3). Topçu'nun yaşadığı dönemden günümüze kadar okul türleri itibariyle sık aralıklarla olmak üzere önemli değişimler yaşanmıştır. Bu uygulamalar arasında, zorunlu eğitim önce 8 yıla, sonra 4+4+4 olmak üzere 12 yıla çıkmıştır. MEB tarafından 2013 yılında liselerde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilmiştir. Bu düzenleme ile düz liseler kaldırılarak, Anadolu Lisesi statüsüne geçilmiştir. Yeni yapı içerisinde mesleki ve teknik eğitim veren okul türlerinin, Anadolu Lisesi statüsüne dönüştürülmesi gibi köklü değişikliklerde yer almaktadır. Bu nedenle bu farklılıklardan dolayı okul türleri itibari ile karşılaştırma imkânı kalmadığından, Topçu'nun derslerle ilgili genel görüşlerine yer verilmiştir.

2.2.4.1. Edebiyat

Topçu, ezbere dayalı edebiyat dersini ve işleniş metodunu, gerçek bir sanat anlayışı ve idealini vermediğini belirterek öneriler getirmektedir. Topçu'ya göre, Akif, Fuzuli, Şeyh Galip, Namık Kemal, Hamid ve Yunus'tan ilham ve esintilerin yer aldığı edebiyata ihtiyaç vardır. Edebiyat dersi içeriği oluşturulurken, milletin temel değerleriyle uyumlu metinler seçilmelidir. Gençlere, iyilikler aşlamak için en kuvvetli ve etkili vasıta olan edebiyat, estetik zevki, sevgi ile öğrencilere heyecan vermeli, kabiliyet, yetenek ve duygularını hissettirerek ortaya çıkmasını sağlayacak metotlar uygulanmalıdır. Topçu, liseler de ki edebiyat derslerinde, eserleriyle döneminde nam salmış olan sanatçılardan birkaç tanesinin ön plana çıkarılarak, bütün eserlerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesini, şair ya da yazarın hayatı, edebi şahsiyeti, eserin yazıldığı dönemdeki zihin yapısının iyice anlaşılmasını ve bunun için gerekli yöntemlerin uygulanması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca etkisi daha az olan edebiyatçılara da kısaca değinilmesinde fayda görmektedir. Topçu'ya göre, edebiyat derslerine bir takım değişiklik yaparak temeline estetik kültürü ve psikoloji ekleyerek gençliğin basmakalıp halden ruha yükselişi sağlanmalı, sanat kültürü ve güzellik heyecanı oluşturulmalıdır (Topçu, 2017d, s.131- 138).

2.2.4.2. Tarih

Topçu'ya göre, tarih dersi sadece okullarda bilgi vermek için değil gençlere tarihten alacakları özgüvenle geleceği inşa edebilecek iradeyi veren bir dil ve formatla işlenmelidir. Topçu'ya göre, tarih öğretmenleri olayları öncelikle geçmişte yaşanmış bir olay gibi değil de şimdi yaşıyormuş gibi bir laboratuvar inceliğiyle metotlu bir şekilde gençlere, yansıtılabilmelidir. Tarihi olayların yalnız zaman sırasına bağlı olarak, gayesiz bir anlatım tarzının masalcılıktan farklı olmayacağına işaret etmektedir (Topçu, 2017d, s. 139). Topçu'ya göre, derslerde, olaylar arasında bilimin en önemli ilkesi olan sebep-sonuç ilişkileri kurularak tarihte yaşanan olayların sebepleri öğrenilmelidir. Tarihi olayın birçok sebebi olabilir. Tenkit yeteneği kullanılarak, zekanın kazı yapar gibi çalışması sağlanarak gerçek sebebin öğrenilmesi sağlanmalıdır. Tenkit yeteneği gelişmeyen zihinlerin hayatın her aşamasında yanılmaya mahkûm olduğunu belirten Topçu, sebep-sonuç ilişkisi kurulmasının gençlere muhakeme gücü kazandıracağını ifade etmektedir. (Topçu, 2017f, s. 48). Topçu, büyük bir medeniyetin vârisi olan Türk milletinde, son üç yüz yıldan beri taklitçilik nedeniyle yaratıcılığın gölgelendiğini belirtmektedir. Özellikle Avrupa'yı görenler ilmi düzey ve ortaya çıkan eserler karşısında hayret ve şaşkınlık içerisinde kaldıklarını belirtmektedir. Yeni fikirler ileri sürüldüğünde, Batı ne düşünüyor? kompleksi ve taklit içgüdüsünün Anadolu insanının hür düşünce ve iradesini kullanamaz hale getirdiğine işaret etmektedir (Topçu, 2017a, s. 178). İslam bilim ve teknoloji tarihi konusunda, dünyanın önde gelen bilim adamlarından Fuat Sezgin, Müslümanlar insanlık ilimler tarihi içerisindeki kendilerine ait hakikatleri bilmediğinden bahisle,

“...aşağılık duygusuna kapılıyoruz, başkalarını taklit ediyoruz, en büyük noksanımız yaratıcılık özelliğimizi kaybetmiş olmamızdır...Onun için Türklerin medeniyetler tarihindeki yerini göstermek ve onların 17. Yüzyıl başından beri düştükleri kompleksten kurtarmak lazımdır” (Sezgin, 2017, s. 105) diye ifade etmektedir.

Topçu ve Sezgin, 17. Yüzyıl başından beri taklitçiliğin, Türk milletini verimsiz kılarak, yaratıcılığını gölgelediği ve aşağılık kompleksine neden olduğunu belirtmektedirler. Bu nedenle, Türklerin, medeniyetler tarihi içerisinde “medeniyet yayan” bir millet olduğu bilimsel olarak gösterilerek, tarih bilinci ve tarih şuurunun metotlu bir şekilde gençliğe kazandırılmasının önemi vurgulanmaktadır.

2.2.4.3. Din Dersi- Ahlak Dersi

Topçu, İslam kültürü diye yaşananların, artık gerçek özünden uzaklaşarak kaide ve kurallardan oluşan ritüel davranışlar halini aldığını, zaman içerisinde ilim ve hakikat aşkı kalmamış bir topluluk haline dönüştüğünü ifade etmektedir. Öncelikle düşünülmesi gerekenin kalp terbiyesi olduğunu vurgulamaktadır (Topçu, 2017d, s. 176-177). İslam'ın ve Kuran'ın felsefesinin yapılmamış olmasını büyük eksiklik olarak değerlendiren Topçu'ya göre, din, olgunluk, terbiye, değer ve hayat demektir (Taşdelen, 2015, s. 46). Din öğretiminin, ahlak, sanat ve hakikat ideallerini kapsayan geniş bir yelpazesi bulunduğuna işaret eden Topçu, din dersinin sadece bir ders adıyla öğretilmeyeceği görüşündedir. Topçu, din dersini birçok dersin içeriği ile ilişkilendirilerek konuların içerisinde sindirilmiş olarak sunulmasını önermektedir. Topçu'nun, din kültürü konusundaki iradeyi, özgürlüğü ve şahsiyeti öne çıkaran bakış açısına göre, felsefe ile temelini atıp, bir nakış misali işlenerek sanatlarla güzelliğini ortaya çıkartıp, tarih içerisindeki dini yaşamla ilgili örnek teşkil edecek motiflerle süslenerek öğrenciye sunulmasını önermektedir (Topçu, 2017d, s. 148).

Topçu'ya göre dini eğitim veren okullar iki türlü olmalıdır. Topçu dinin meslek olmadığını belirterek, imam hatip okullarının isimlerinin İslam Enstitüleri olarak değiştirilmesini önermektedir. Topçu'ya göre, bu okullar orta bölümü olmayan lise düzeyinde dört yıllık okullar şeklinde tanzim edilmelidir. Bu okulların genel ders programını üç bölüm halinde tasarlamaktadır. İlk bölümünde, felsefe, kelam psikoloji, sosyoloji, tasavvuf ve din psikolojisi dersleri okutulmalıdır. İkinci bölümünde, hukuk, tefsir, hadis, fıkıh, metodoloji ve dinler tarihi dersleri okutulmalıdır. Üçüncü bölümde ise Kurani kerim, Arapça dili ve ayrıca Batı dili derslerinin okutulmasını önermektedir. Diğer din eğitimi veren okulların ise İlahiyat Fakülteleri olmalıdır. Buranın İslam Enstitülerinden farkı ise derslere daha geniş bir şekilde yer verilmesidir. Topçu, dinin özü ve hakikatini kavrayabilmek için, psikoloji ile başlayarak metafiziğe ulaştıran felsefi eğitiminin yeterli düzeyde verilmesi gerektiğini düşünmektedir (Topçu, 2017d, s. 185-186).

Topçu'ya göre, İslam dininin özünün ahlak olduğunu belirtmektedir. Ahlakın ise; hürmet, merhamet ve hizmet olmak üzere üç temel esası olduğunu ifade etmektedir (Emer, 2006, s.309). Topçu, ahlak dersinin amacının, şahsiyet sahibi, güzel ahlaklı nesiller yetiştirmek olduğuna işaret etmektedir (Topçu, 2017d, s. 199). Topçu, insanın eşrefi mahlukat olarak, dünyadaki her şeyden kıymetli olduğunu belirterek, ahlaklı

olmanın temel esasının insan sevgisi olduğunu vurgulamaktadır. İnsanın, küçümsenemez, tahakküm altına alınamaz ve saygı duyulmaya değer en yüce varlık olduğunu belirtmektedir. Bütün bu evrensel insanlık değerlerine hürmetin ahlaklılığın ilk ve en temel şartı olduğunu ifade etmektedir (Topçu, 2018a, s. 48-49).

Topçu'ya göre, ilkokullarda sadece tabiat bilgileri dersinin değil, kalp terbiyesinin de verilmesi gerektiğini belirtmektedir. İç terbiyenin ihmal edilmesi halinde, kendi gurur ve kibrine boğulmuş, kendi menfaati ve istikbalinden başka bir şey düşünmeyen, insanlık değerini yeterince anlamayan bir nesil yetişeceğinin altını çizmektedir. Bu nedenle gençliğe uygun yaşta iç terbiyesi verilmesinin büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır. Topçu, ilkokul, ortaokul ve liselerin son sınıflarında İslam ve Batı düşüncelerinin yer aldığı pratik ahlak esasları okutulmasını, ahlak dersinin, karakter, iç terbiyesi ve sanat zevki kazandıracak nitelikte olması önerileri arasındadır. Ahlak dersinde, insanı yaşatmak arzusunda olan, şöhretten, servetten ve kuvvetten uzak, evrensel insanlık değerleri uğruna merhametle harekete geçen, hürmet ve insanlık sevgisi dolu, fedakârlık duygularıyla yaşayan, mesuliyet sahibi genç nesiller yetiştirilmesinin hedeflenmesini önermektedir (Topçu, 2017d, s. 196-199).

Ahlakın merkezine sorumluluğu koyan Topçu, yeni nesilleri her türlü zararlı alışkanlıklardan kurtarmanın yolu öncelikle kalp terbiyesi olduğuna işaret etmektedir. Kalp terbiyesinin ilkokullardan başlaması gerektiğini, eğitim yapılırken gençlere baskı ve korku yerine, hürmet ve sevgi duygusunun aşılmasının önemini vurgulamaktadır. Ahlaki değerlerin, insanlık için örnek teşkil eden, tarihte yaşanmış abide şahsiyetlerin ahlaki davranış örnekleriyle birlikte derslerin içeriğinde verilmesini önermektedir (Topçu, 2017d, s. 205).

2.2.4.4. Felsefe

Topçu'ya göre, insanın kâinata ilişkin düşüncesi olan felsefe, milletin benliğinde oluşarak, kâinata ulaşmak isteyen iradesinin sistemli bir şekilde tanımlanmasıdır (Topçu, 2018c, s. 33). Descartes' göre felsefe, bilgelik, “yalnız işlerimizde ölçülülük değil”, pratik yaşamı her yönüyle içerisine alıp kapsamaktadır (Descartes, 1998:5-6). Aristo felsefeyi “ilk sebepler ve son gayeler” ilmi diye açıklamıştır (Topçu, 2018c, s. 33). Topçu, felsefenin kaldırılması ile özgün düşüncenin gelişmediğini, felsefesiz eğitimin endişe verici bir durum olduğunu ifade etmektedir. Ona göre, felsefi düşünce

ikliminin olmaması aslında hür düşünceye değer verilmediğini göstermektedir (Topçu, 2017a, s. 59-60).

Topçu, felsefeyi okuduğunu anlamak, düşünmek ve aklın kullanma kılavuzu olarak görmektedir. Topçu, Anadolu’da Mevlâna, Fuzuli, Yunus ve Sinan’ın kendi alanlarındaki açtıkları çığır takip edilebilseydi, tasavvufun zevkenden kâinat metafiziğine; Fuzulinin ıstırabından romantizme; Selçuklu ve Sinan’dan heykeltıraşlığa ve mimarlığa yükselerek özgün bir felsefe yapılabilme imkanı yakalanmışken, bu fırsatın kaçırıldığını vurgulamaktadır (Kök, 1992, s. 100). Müfredatta felsefeye yeterince yer verilerek, nitelikli bir eğitim ve felsefi düşünüşle okuduğunu anlayan, sorgulayabilen yalnız hazır değerleri kullanan değil yeni değerler üretebilen bir gençliğin yetiştirilmesine katkı sağlanacağı anlaşılmaktadır.

2.2.4.5. Müzik

Alman şair Goethe, “İnsan her gün bir güzel şiir okumalı, bir güzel resme bakmalı bir güzel müzik eseri dinlemeli ki Tanrı’nın insan ruhuna doğuştan bahsettiği güzellik duygusu dünyevî kaygılar yüzünden silinip kaybolmasın” der (Pilav, 2018, s. 39-48). Topçu ilkokul, ortaokul ve lise de gençlerin ruhunu yükselterek aşk ve coşkuyu harekete geçirecek en güzel aracın musiki olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, sabahları ders başlamadan önce kısa bir süre öğrencilere musiki dinletilmesinin önemine işaret etmektedir. Topçu, musikinin, insan ruhunu semaya yükselttiğini düşünerek “sınıflara ruhlar böyle ilahî iksir ile yıkanıp temizlendikten sonra girilmelidir” (Topçu, 2017d, s.113) diye ifade etmektedir.

Topçu, musiki ile temizlenmeyen gençlik ruhunun kirlenip, köreleceğini, hırçınlaşıp, uçamayacağını ifade etmektedir. Musiki ile ruha doldurulan hakikatin “sonsuz varlığın sevgisi” olduğunu belirtmektedir. Topçu, musikinin genç ruhların temizlenmesini sağlayarak, bunların yüce duygu semalarına yükselişi için kanat olacağına işaret etmektedir. Musiki ile sıkı temas halinde olan gençlerin kötülüklerden kurtulacağı, bu sayede algılarının berraklaşarak, etrafındakilere sevgi ve merhametle yaklaşacağı kanaatinde (Topçu, 2018a, s. 146). Topçu, bugün insanlara sevgi aşılayan ve ahlaki kültür verilebilecek çalışmaların başında musiki terbiyesinin yer alması gerektiğini savunmaktadır (Topçu, 2017d, s. 113).

2.2.4.6. Matematik- Fizik -Kimya- Biyoloji

Topçu'ya göre, matematik dersi ile, öğrencinin zihni kabiliyetinin ortaya çıkarılması; soyut düşünebilme kuvvet ve becerisi kazandırılmalıdır. Zihinde sonsuz bir ölçme kuvveti olduğunu belirterek, formül ezberletmekle bu kudret ve bu kuvvetin yok edilerek gençlerdeki matematik zevkinin yok edildiğine değinmektedir. Gençlerin bilmesi gereken en önemli derslerden birisi olan matematik dersinin, zevk haline getirilmesinin mümkün olduğunu bunun için öğretilen konuların sosyal hayattaki karşılığının olması gerektiğini belirtmektedir. Topçu, matematik dersinin öğrencilere verilirken, insan yaşantısına sanatsal bir zevk katacak düzen sistematığının içerisinde sunulmasını, matematik öğretiminde ezberlemekten çok düşünme ve anlamaya dayalı bir yöntem izlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Topçu'ya göre, fizik dersi, öğrenciye evrendeki kanunları tanıtmak, uzaydaki hareketliliklerin birbirini tetikleyen yapısını algılamayı ve yorumlamayı öğretmeyi hedeflemektedir. Böylelikle etrafındaki olayların öğrencinin zihninde daha somut olarak oluşması hedeflemektedir. Ancak matematiksel yoğunluk dersin asli hedefinden uzak kalmasına sebep olmaktadır. Topçu'ya göre, kimya dersi, zekanın gelişmesinde hiçbir fonksiyonu olmayan, belli formüllerle daha çok ezbere dayanan, az kısmı yoruma dayalı olan bir ders olmaktadır. Kimya dersi lise son sınıf fen kolunda birer ders halinde diğer sınıflarda fizik derslerinin sonuna ilave edilerek işlenmesi önerilmektedir. Topçu'ya göre, biyoloji dersi ise, kainattaki bütün yaşamın evrimini yani gelişim ve değişimini idare eden, neden ve nasıl çalıştığını açıklayan kanunlar ve bunlara bağlı açıklamalar bu dersin esasını teşkil etmesi gerektiğini düşünmektedir Topçu, biyoloji dersinde canlı varlıkların organ isimlerinin, hazır bilgilere dayalı olarak ezberletilmesi yöntemini eleştirmektedir (Topçu, 2017d, s. 131-142).

2.2.4.7. Teknoloji

MEB teknoloji ve tasarım dersinin amaçları arasında genel olarak, teknoloji ve tasarım süreçlerini dünyadaki gelişmelere uyum sağlayabilecek şekilde kavrayabilen, plânlayabilen, yönetebilen ve kontrol edebilen niteliklere sahip bireyler yetiştirmek yer almaktadır (MEB, 2018a). Günümüzde okul müfredatlarında önemli yer tutan teknoloji konusunda Topçu, hayatın bir realitesi olan tekniğin, insan iradesi ile yönetilerek insanlık yararına kullanılması görüşündedir. Topçu, ilimlerin gayesinin hakikati tanımak ve tekniğin ise ilmi çalışmaların tatbikata dönüşmüş hali yani araç

olduğunu belirtmektedir. Şayet teknik gaye olursa, insanı sefaletе düşüreceğini, bu nedenle her zaman insanlığın emrinde olması gerektiğine işaret etmektedir. Topçu, insanların ihtiraslarına yenik düşerek, kendi geliştirdiği teknolojinin peşinden gitmesi halinde insanlığın tahakkümüne neden olacağına işaret ederek, dünyada yaşamakta olan acı ve ıstıraplara dikkat çekmektedir (Topçu, 2018a, s. 25-30).

Topçu, ilmi çalışmaların doğal sonucu olarak teknik ve teknolojik gelişmelerin insanların yaşamını kolaylaştırdığını belirterek bu çalışmaları yapmanın insanların görevi olduğuna işaret etmektedir. Ancak, tekniğin amaç haline getirilerek ilmin gayesinin önüne geçirilmesinin endişe verici olduğunu belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 153). Topçu, duyulan bu endişelerin kültürle önlenebileceğini ifade etmektedir. Topçu'ya göre kültür, ilim, felsefe, sanat ve dini anlayışla kuşatılmış değerlerden oluşmaktadır. Topçu, “Modern medeniyetin hayatında hudutsuz bir inkişafa kavuşan bu teknik bedeni, kültür denilen ruhumuza itaat eder, onun kumandası ile ilerlerse hayatımız saadet olur” demektedir. İnsan zekasının ürünü olan ilimlerin tatbikatı sonucu oluşan gelişmiş teknik ve teknoloji, çocukluk yıllarından itibaren ilmi zihniyeti almış bir nesil tarafından yönetilmesi halinde, insanlığa saadet getireceği belirtmektedir (Topçu, 2018a, s. 20).

2.2.4.8. Diğer Dersler

Coğrafya, Jeoloji, Sağlık Bilgisi, Ekonomi, Medeni Bilgiler ve Yurt Bilgisi, Sosyoloji, Yabancı Dil, Sanat Tarihi: Topçu, coğrafya dersinde, genel olarak ezbere dayalı, özümsemeden yapılan eğitim metodunu eleştirmektedir. Jeoloji dersinin, yer kürenin yapısı, fiziksel özellikleri ve yer kabuğunu şekillendiren süreçlerin incelenerek öğrencilere sayısız taş ve fosil isimleri ezberletilmesini eleştirmektedir. Topçu, jeoloji dersini lise son sınıf fen kolunda bir ders halinde, diğer sınıflarda coğrafya derslerine ilave edilerek işlenmesini önermektedir. Sağlık bilgisi dersinin, her insanın kendisi ve yakınlarının küçük sağlık sorunlarının üstesinden gelebilecek içerikte olması gerektiğini önermektedir. Ekonomi dersinin, liselerde okutulması gerekli ders olduğunu belirtmektedir. Ekonomi dersinin, insana kazancını emeği ve alın teriyle kazanabilmesinde yol gösterici içeriğe sahip olmasını önermektedir. Medeni Bilgiler ve Yurt Bilgisi dersinin, ortaokullarda devlet dairesi ve fonksiyonlarına en ince ayrıntılarına kadar açıklama getiren içeriğinin öğrencisinin zekâ ve kabiliyetinin gelişmesine herhangi bir katkı sağlamayacağını düşünerek eleştirmektedir.

Sosyoloji dersinin, toplumsal yaşantı içerisinde gelişen ve çeşitlenen tüm olayları tahlil ve tenkit yoluyla öğrettiği için gençlerin bilmesi gereken önemli derslerden biri olduğunu düşünmektedir. Topçu, yabancı dil derslerinin mevcut durumda öğretilmediğine işaret ederek, ortaokul ve lise arasına eklenecek bir yıllık yabancı dil hazırlık sınıfının dil öğreniminde daha fazla etkili olabileceğini düşünmektedir. Sanat Tarihi dersinin, lise öğrencilerinde tabiat aşkı ve estetik ruh inceliklerinin oluşması açısından önemli olduğunu belirtmektedir. Topçu'ya göre, estetik zevk, sonsuzluk duygusu, tabiat aşkı ve teması gelişmeyen gençlerin biyolojik şahsiyetten öteye geçmesi zordur. Sanat tarihi dersinde yapılacak olan doğru öğretim yöntemi sayesinde, sanat ve estetik duygularıyla birlikte özgüven ve şahsiyeti gelişmiş nesiller yetiştirilmesine katkı sağlanabilecektir. Sanat tarihi dersi kapsamında, Türk mimarisi, güzel sanatlarını ve İslam sanatlarını yanı sıra Rönesans Sanatının da yer almasını önermektedir (Topçu, 2017d, s. 132-144). Topçu güzel sanatları toplumların kültürel mirasının ortaya çıkması olarak düşünmektedir. Selçuklu mimarisinin ruha sükûn veren göz kamaştırıcı güzelliği, Fatih ve Süleymaniye gibi estetik sanatların değeri ile diğer İslam şaheserlerden alınacak ilhamla, mimari, resim, heykel, müzik vb. görsel ve sözel sanatlarda, kabiliyetli sanatçılar yetiştirilmelidir. Böylelikle, milletin kendine has kültürünü yansıtacak özgün eserler ortaya konulabileceğini ifade etmektedir (Okay, 2009, s. 328-332). Sanat tarihi dersi ile geçmişte ortaya konulmuş olan sanat eserlerinin incelenip değeri anlaşılması ile bu tarihi şaheserlerin kaybolmadan gelecek kuşaklara aktarılması sağlanacaktır. Tarihten gelen sanat kültürü, güzellik heyecanı ile uygun iklim oluşması halinde, genç beyinlerdeki estetik ve ruhi şahsiyetin gelişmesi ile milletin karakterini yansıtabilecek sanatçılar yetişerek özgün eserler verilebilecektir.

2.2.4.9. Eğitimde Değerler

Topçu'ya göre, okullarda uygulanan müfredatlar, etkinlikler, öğrencilerin değerlere ilişkin bilgi ve görgülerinin artırılmasına ve bu değerlerin davranışa dönüştürmelerine yardımcı olmaktadır. “İlk mektepçilik denen büyük sanat, o kalbin çarpıntılarını millî mefahirin temposuna uydurmak sanatıdır. Bu aşk idealiyle birlikte sunulan değerler, hakikatlerin sevgisi, hayatın ve başkalarının sevgisi, kendi ruh hayatını samimiyetle ve dikkatle yaşamak sevgisidir” (Topçu, 2017d, s. 113) diye ifade etmektedir.

Topçu'ya göre bir milletin mazisinin övünülecek değerlerini yaşatmak bir millete yapılacak en büyük hizmettir. Millî, manevi ve evrensel değerlerin kavranılması büyük

önem taşımaktadır. Topçu'nun eğitim felsefesi incelendiğinde, merhamet, adalet, vatanseverlik, sevgi, hürmet, ilmi zihniyet, hür düşünce, sorumluluk gibi değerlerin öne çıkan değerler arasında yer aldığı görülmektedir.

- Merhamet

Topçu'ya göre ilkokulda çocuğa insanlık dersi en güzel örneklerle, sevgi ve merhamet yoluyla aşılanır. İlk öğrencilik yıllarında verilmesi gereken en temel değerler arasında merhamet gelmektedir. Topçu,

“İçimizdeki ilahi cevher olan merhameti karartan, kin ve hasetlerimizdir. Dıştaki bu diken ve kabuk tabakasını sıyrınız, alemi saf ve samimi yani katıksız ve garazsız temasının merhametle temashadan ibaret olduğunu göreceksiniz...Pascal değerleri bakımından ruhları bedenlerden, merhameti ruhlardan ve her şeyden üstün tutmak suretiyle, insanın kendisini sonsuz olarak geçen kendi cevherinin merhamet olduğunu söylüyordu. Bu cevheri kaybeden insan kendini yitirmiştir ve merhametin yok edildiği yerde zulüm ayaklanır. İnsan, kendi cevheri olan merhameti kaybettikten sonra acaba var mıdır” (Topçu, 2017f, s. 102) diye belirtmektedir.

Jean Jacques Rousseau, çocuğun duygulu ve merhametli birisi olabilmesi için kendisi gibi acı çeken ve duygulu varlıklar olduğunu bilmesi gerektiğini belirterek, insanlık ve sevilen duyguların canlandırılabilmesi için kıskançlık, kin ve vahşilik gibi kötü duyguların ortaya çıkmasının engellenmesi gerektiğine işaret etmektedir (Rousseau, 2015, s. 136-137).

- Adalet

Topçu, menfaatlerden arınma, adalet ve merhamet duygusunun okullarda her zaman hâkim olması gereken bir haslet olduğunu belirterek, “Adil insan, merhametli ve mesul insandır. Hakiki adalet, ruhi cevher olan merhametin cemiyet içerisinde eşitlikle yapılan tatbikatıdır. Merhamet ve mesuliyet iradesine sahip insanın adil olmamasına imkân yoktur” demektedir (Topçu, 2017f, s. 103).

- Vatanseverlik

Okulu; tarih ve vatan sevgisinin verildiği, şefkatin, anlayışın ve sabrın kazanıldığı yer olarak düşünen Topçu, “Tarih gözlerimizin önüne bütün bir mesuliyet manzarası sergilemektedir. Bir milletin hayatı, bir medeniyetin eserleri, gelecek nesillerin mesuliyetli ellerine emanet ediliyor. Gerçek vatandaş bir vatanın tarihiyle beraber

bütün mesuliyetini üzerine almak iradesini yaşatan insandır” (Topçu, 2017a, s. 213-214) diye ifade etmektedir.

- Sevgi

Okulda verilen eğitimin insanı, nefsin esaretinden kurtarıp, örnek insan mertebesine kavuşturma ideali gibi insanlık sevgisine kavuşturması gerektiğini belirten Topçu, “Duygular sahasında eğitim en küçük yaşta başlayacaktır. Kalbe yapılan ilk aşı, merhamet aşısıdır. Sonra, hemcinsini sevmek ve sevdiği için aldatmamak, ihmâl etmemek aşıları yapılır” (Topçu, 2017d, s. 77) diye belirtmektedir. Ayrıca sevgiyle ilgili bir başka yazısında Topçu, “Sevginin yaşanmadığı hep nefretlerin barındığı ve kalplerin çarpıştığı bir cemiyette, hayat yaşamaya değmez hal alacaktır. Hayat yük olacak, aile içi kahredecektir. Mektep usanç verecek, mabet sevilmeyecektir” (Topçu, 2017a, s. 61-62) diye ifade etmektedir.

- Hürmet

Hürmet duygusu ahlâk eğitiminin başında yer almaktadır. Hürmet, alçalma veya kendini eksiltmek demek değildir. İnsanlık cevherine karşısı duyulan sevgi ile karışık hayranlıktır. Eğitimde çocuğun kazanması gereken ilk duygu hürmet duygusu olmalıdır. İnsanın kendi içinde oluşan merhamet ile yardım etme isteği harekete geçmektedir.

Topçu’ya göre, hürmetin en güzel tahlilini yapan Kant, vicdanın önünde engel olan kendini beğenme duygusu kaldırıldığında ortaya çıkan ahlak duygusunun hürmet olduğunu belirtmektedir. Ona göre, insan hürmet duyduğu anda gerçekten büyüüp yükselecektir. Hatta bütün varlıklar üzerinde yükselebilmek kabiliyeti kazanacağını ifade etmektedir (Topçu, 2017f, s. 98).

- Sorumluluk

Dünyada en büyük sorumluluğa sahip insanların başında muallim gelmektedir. Çünkü yeni nesiller onun eseridir. Muallimler, insanlara ilmi hakikatin öğretilmesi ve karakter oluşmasında en fazla sorumluluğu üstlenmektedirler. “Ahlak meselesinin merkezine sorumluluk kavramını koyuyoruz. Ona göre ahlak sistemlerinin hepsi de bu kavramı olumsuz açıdan ele aldılar.... Oysa Topçu’ya göre sorumluluk müspettir ve hareketin sonucu değil sebebidir” (Topçu, 2016, s. 22) diye belirtmektedir. Topçu’ya göre ahlaklılığı anlamak için, gayesi sonsuzluk olan hareketin tahlil edilmesi gerekmektedir.

- Hür düşünce

Topçu'ya göre, hür düşünce ilme hayat vermektedir. Batı'da Rönesans'la skolastik zihniyet yerine hür düşüncenin zaferi, ilmi zihniyetin gelişmesine neden olmuştur. Topçu, hür düşünce ve buna bağlı gelişen ilmi zihniyetin bütün Rönesansların ortak özelliği olduğunu belirtmektedir. Her Rönesans hareketi insanlığı düşünce esaretinden kurtarmıştır. Yunuslar, Akifler, Hugolar ve Pascallar ruhun hürriyetini savunmuştur. Descartes'e göre, "Hür olmayan düşünce, düşünce değildir" (Topçu, 2017a, s. 91) diye ifade etmektedir.

Müfredata ilişkin anlamlı bir şekilde karşılaştırma ve değerlendirme yapılabilmesi için Topçu'nun dersler ve eğitimde değerler hakkındaki görüşleri ele alınmıştır. Topçu bazı derslerin amacı, içeriği ve işleniş yöntemine ilişkin köklü eleştiri ve önerileri olmakla birlikte bazı derslere ilişkin görüşlerinin beklentileri yeterince karşılamadığı ve genel görüşlerle sınırlı kaldığı görülmektedir. Müfredata ilişkin görüş, öneri ve eleştirileri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz (Topçu, 2017d, s. 51-144)

Müfredata İlişkin Eleştiriler:

- Öğrencinin düşünüp, araştırarak bir şeyler katmadığı, merak duygusunu körelten, zihni harekete geçirmeyen, ezberleyip tekrarlamaya dayalı ders işleme yöntemine,
- Düşünüp, sorgulayıp, anlama ve kavramaya dayalı olmayan ders işleme tarzına,
- Her şeyi bilmeyi amaçlayan "malumat adamı" yetiştiren müfredat içeriğine,
- Ölçme değerlendirme sistemine,
- Öğrenci zekasını zorlayan yoğun müfredat programına,
- Dinin özünden uzak, kabuğuna yönelik, ritüellere dayalı din eğitim anlayışına,
- İlim, şuur ile nesne arasında menfaatsiz ilişkisi olması gerekirken, ilim anlayışının menfaate dayalı olmasına,
- Temelinde ahlak ve ilmi zihniyet olmayan eğitim öğretim anlayışına,
- Felsefesiz eğitim anlayışına,
- Sanatın inceliklerinin öğretilmediği eğitim öğretim anlayışına,
- Müziksiz eğitim anlayışına,
- Teknolojinin gaye olarak görüldüğü eğitim anlayışına,
- Standart yöntemlerin her ders için uygulandığı eğitim anlayışına,
- Talebe zekâsının kavrayabilme gücünü aşan yüklü müfredata eleştirilerde bulunmaktadır.

Topçu, müfredat programına yaptığı eleştirileri genel olarak değerlendirildiğinde, özellikle ders içerik ve işleme yöntemlerinin, öğrencinin düşünüp, araştırarak bir şeyler katmasını sağlamayan; merak duygusunu ve zihnini harekete geçirmeyen, ezberleme ve tekrarlamaya dayalı sistemi eleştirmektedir. Bunların yanında, müfredat programı ile ders içeriklerinin her şeyi bilmeyi hedeflemesi, öğrenci zekasını zorlayan yoğunlukta olması eleştirilen konular arasında yer almaktadır. Öğrencilere sanatın inceliklerinin öğretilmemesini, ruhun gıdası olarak düşündüğü müziksiz eğitim sistemine, temelinde özgün felsefe olmayan, ahlak ve ilmi zihniyete dayanmayan eğitim öğretim anlayışına eleştiriler getirmektedir.

Müfredata İlişkin Öneriler:

- Anlama ve kavramaya dayalı olan bir ders işleme yöntemini,
- Safahat'ın nesir hale getirilip ilköğretimde okutulmasını,
- Öğrenim sürecinde ezber yerine, öğrencinin aktif katılmasını sağlayan, zihni harekete geçiren, yöntemler kullanılmasını,
- Menfaatsiz ilim anlayışına dayalı ilmi zihniyetin verilmesini,
- Yabancı dil eğitiminde liseden önce bir yıl hazırlık eğitimi olmasını,
- Matematik öğretiminde öğretilen konuların sosyal hayattaki karşılığının olmasını, insan yaşantısına sanatsal bir zevk katacak düzen sistematığının içerisinde sunularak, öğrencilerin akıl gücü ve zihnin soyut tarafının kullanılmasının keşfedilmesi sağlanmasını,
- Dersleri işlerken ilmi bir metot olan sebep sonuç ilişkisi kurmaya özen gösterilmesini,
- Felsefe dersine daha geniş yer verilmesini,
- Sanat eğitimine gereken değerin verilmesini,
- Toprak sevgisi ve tarih şuurunun verilmesini,
- Müzik eğitimine gereken önemin verilmesini,
- Ölçme değerlendirme sisteminin öğrenci ve öğretmenin kendini değerlendirerek sürekli geliştirebileceği bir şekilde yeniden düzenlenmesini,
- Değerler eğitimine gereken önemin verilmesini,
- Öğrenci zekâsının kavrayabilme gücüne uygun sadeleştirilmiş ve içerik yoğunluğu azaltılmış müfredatı önermektedir.

Topçu, müfredat programına yaptığı önerileri genel olarak değerlendirildiğinde, anlama ve kavramaya dayalı olan; ezber yerine öğrencinin aktif katılmasını sağlayan,

toprak sevgisi ve tarih şuuru veren; sanat ve müzik eğitimine önem veren müfredat programını önermektedir. Dersleri işlerken ilmi bir metot olan sebep- sonuç ilişkisi arasında bağ kurmayı ve içerik yoğunluğu azaltılmış müfredatı önermektedir. Mehmet Akif Ersoy'un Safahat adlı eserinin, nesir hale getirilip ilköğretimde okutulması önem verdiği konular arasındadır. Değerler eğitimine gereken önemin verilmesi de en çok üzerinde durduğu konular arasına bulunmaktadır.

2.2.5. Nurettin Topçu'nun Okula Bakış Açısı

Topçu'ya göre okullar, milletin kendine özgü, zihniyeti, müfredatı, terbiye prensipleri, kültürü ve yapı tarzıyla kendini başka milletlerden ayıran kurumlardır (Topçu, 2017d, s. 14). Ona göre okullar, neslin on beş yıllık eğitim hayatından sonra, kendine özgün hayat değeri ortaya koyabilen, kendi alanında bir sistemin eleştirisini yapabilen, bir sanat anlayışına sahip, şahsiyetlerin yetiştiği ve öğrencilerin girdiği gibi çıkmadığı, zihin yetilerini geliştirerek mezun olduğu yerlerdir (Topçu, 2017d, s. 96). Topçu'ya göre okul, bireylerin içtimai görevlerini yaptıkları yer değildir. Okuldaki bir takım çalışma ve uygulamalar hayatla asla karıştırılmamalıdır. Okullar, hayat için hazırlanma ve alıştırma yeridir. Öğrenciler açısından toplumsal görev ve sorumlulukların okulda yapılması, acemi bir askerin yeterli eğitim görmeksizin savaşa sokulması gibidir. Topçu, okullarda öğrencilerin kendi ödev ve sorumlulukları dışında sınıf yoklama defteri taşıması, birtakım ihtiyaçlar için para toplama faaliyetlerinde bulunması, okul kooperatifinde satış yapması gibi faaliyetlerin eğitim açısından yanlış davranışlar olduğunu ve bunların okulun karakter yapısını bozabileceğini düşünmektedir. Her şeyi bilen ve öğrenen öğrenci anlayışı ile talebe yetiştirmenin psikolojik açıdan da uygun olmadığını işaret etmektedir. Nitekim okullardaki bu “hayat adamı yetişsin” anlayışı sonucu “neslimiz içinde tam bir katiyet ve salahiyetle bir memleket ve dünya meselesi üzerine söz söyleyecek tek adamın yetişmesine mâni olunmuştur” diye ifade etmiştir. Topçu, gelişen dünyada iş bölümü ve ihtisaslaşmaya gidildiğini belirtmektedir. Okulların öğrencileri belli alanlara doğru aşamalı olarak uzmanlaştırdığını belirterek, medeni toplumlarda olduğu gibi öğrencilerin ihtisaslaşma yolunda ilerledikçe alanlarını “daraltan ve o nispette derinleştiren” okulların bulunması gerektiğini düşüncesindedir (Topçu, 2017b, s.57-59).

Topçu, okul sayılarının çoğaltılmasını yeterli bulmamaktadır. Okulların, düşünen, ilmi seven, insanlığı aydınlığa kavuşturan insan yetiştiren yerler olması gerektiğine işaret etmektedir. Bu nedenle, nitelikli okulların büyük önem taşıdığı görüşüne sahiptir

(Topçu, 2017b, s. 60). Topçu'ya göre, toplumlar genel itibariyle iki tip insandan oluşmaktadır. Bunlardan bir grup düşünen, diğerleri ise düşünce üretmeden yaşayanlardır. Genelde düşünce üretmeden yaşayanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Bunlar daha önceden döşenmiş raylar üzerinden giden bir tren misali, toplumsal yaşamda aynı tarzda düşünmeye devam etmektedirler. Bu kişiler, ortaya konulmuş fikirleri kullanarak bu doğrultuda hareket ederler. Yeni bir düşünce üretmek yerine ortaya atılan düşünceleri kullanan tiplerdir (Topçu, 2017a, s. 57). Bu nedenle Topçu'ya göre, düşünen, araştıran, üreten, ilmi zihniyete sahip insan yetiştiren okulların oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Okulları, sadece meslek memuru yetiştiren bir yer olmaması gerektiğini belirten Topçu, okulları bilim, sanat, felsefe başta olmak üzere, ruhun ihtiyacı olan ahlaki değerleri veren, yürekleri insan sevgisiyle dolu, rol model şahsiyetler yetiştiren, hakikatin bilgisini veren, gençliğe karakter aşılayan bir yer olarak görmektedir (Topçu, 2017d, s. 46-47). Topçu, Anadolu insanının düşünüş tarzı ve kültürüne uygun, milli felsefeye sahip bir eğitim sisteminin önemine vurgu yapmaktadır. Ona göre okullar, gençliğin akli ve ruhi bütün melekeleri çalıştırıp, şanlı mazinden ilham alarak, Anadolu insanının düşünüş tarzına uygun, Türk sanatlarının korunması, geliştirilmesi gereken yerlerdir. Yarınların daha da aydınlık olması için okulların gençliğe dört elle sahip çıkmasının gerektiğine işaret etmektedir (Topçu, 2017d, s. 88).

Topçu, bütün çocukların eğitime erişimde aynı imkanlara sahip olmasını savunmaktadır. Ancak özellikle nitelikli eğitime erişim konusunda fırsat eşitliği olmadığına dikkat çeken Topçu, “Zenginler çocuğunu deniz aşırı kıtaların güzide mekteplerinde okutuyor. Onlardan ziyade alını terleyen fukara ise...sokak kaldırımlarının yanı sıra süründürüyor” (Topçu, 2017b, s. 43) diye ifade etmektedir. Her vesilede nitelikli eğitimin her çocuğun hakkı olduğu belirterek fırsat eşitliği içerisinde eğitime erişimin sağlanmasının önemine vurgu yapmaktadır.

Öğrencilerin, okul sıralarındaki emek ve gayretle ulaştığı başarıların, sosyal yaşamda karşılık bulmasının önemine de temas eden Topçu, “Sınıf birincisi olanın hayatta sonuncu olması tabii karşılandı. Cemiyet nizamındaki adaletsizlik, mektebi gözlerde çok küçültmüş ve cemiyet hayatıyla mektep arasındaki en değerli münasebeti felce uğratmıştır” (Topçu, 2017d, s. 100) diyerek, öğrencilerin okul sıralarında alın terlerinin karşılığının cemiyet hayatında alınamamasının vicdanları yaralayıp, okulların itibarını ortadan kaldırdığına işaret etmektedir.

Nurettin Topçu'ya göre, milli mektebin dört duvarı bulunmaktadır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür: Dersler, Öğrenci, Öğretmen, Okul (binası) (Topçu, 2017d, s. 111-117).

Ders: Dersi gerçeklerin araştırılması olarak gören Topçu, öncelikle hayatın hakikatlerini öğrenmenin derslerdeki asıl amaç olması gerektiğini düşünmektedir. Topçu'ya göre ilköğretimde verilen derslerin gayesi kalp terbiyesi ve ilmi zihniyetin verilmesidir. Ortaöğretimde akıl, liselerde üniversiteye hazırlık, üniversitelerde ise alanda uzmanlaşma eğitimi verilmesi gereğine işaret etmektedir

Öğrenci: Topçu'ya göre öğrenci, öğrenmeyi talep ederek hakikatler peşinde koşan, milletin geleceği olan gençlerdir. Amaçları diploma değil hakkıyla yapacakları ilmi ve meslekleri en iyi şekilde öğrenmek olmalıdır “Mektep, gence bilgi yükleyici bir fikir antreposu değil, aklın yetilerini, ayrı ayrı işletmeyi öğretici bir maharet kazandırma ve olgunlaştırma atölyesidir” (Topçu, 2017b, s. 59). Öğrenciler, okul koridorlarını kendilerini aydınlığa götürecek, irşat edecek bir yol gibi görmeli, okuldan aldığı ilim ve ışıkla farklı fikirler üretebilme düşüncesi taşımalıdır. Topçu, öğrencilere en büyük değerleri vermiş aynı zamanda da vazifeler yüklemiştir.

Öğretmen: Topçu, öğretmenlerin yetiştirdiği ideal gençliğin medeniyetlerin kurucusu olduğunu, yeni neslin ve geleceğin öğretmenlerin eseri olacağına işaret etmektedir. Öğretmen, gençlere bilgi aktaran ve öğreten değildir. Öğretmen insan ruhuna şekil veren bir sanatkardır. Asıl kahramanlığın okullarda eğitim yolu ile ilmen, fikren, şahsiyet sahibi gençlik yetiştirmek olacağını vurgulayarak, öğretmenlere büyük fedakârlık, görev ve sorumluluk yüklemektedir. Öğretmenlerin aydınlık yolları açma ideallerini gerçekleştirebilmesi için en iyi donanımla yetiştirilmesinin, devletin görevi olduğunu da hatırlatmaktadır (Topçu, 2017d, s. 71-81). Öğretmenliğin diğer mesleklerden farklı olduğuna inanan Topçu, kırk yıl boyunca büyük bir şevk ve heyecanla mesleğini yapmış bir öğretmendir (Elverdi, 2009, s.89).

Okul: Topçu okulları, eğitim programları ile çocuğun ruhsal yapısına uygun şekil veren, ilmin ve ahlakın öğretildiği, huzur, sevgi ve merhamet duygularının verildiği yer olarak düşünmektedir (Topçu, 2017h, s. 46). Millet, kültürü, kalbi, dili ve öğrencileri ile birlikte olduğu yer olarak tanımlamaktadır. Batı ve Doğu medeniyetlerine ait doğruların alınmasını ancak bu medeniyetlerin yapmış olduğu yanlış ve hatalara da düşülmemesi gerektiğini savunmaktadır. Topçu okulların yapı

tarzlarının da milli sanatları yansıtmaları özlemi içerisinde bulunmaktadır (Topçu, 2017d, s. 110-111).

Örgün eğitim dışında da okul telakkisi olan Topçu'ya göre, öğrenim yapılan her yer okuldur. Aile bir okuldur, orada şahsiyet hamuru yoğurulmaktadır. Sevginin, sabırlı olmanın, fedakârlığın, şefkatli olmanın, merhametin ilk tohumlarının atıldığı yerdir. Hayatın her safhasında hayat boyu öğrenim ve okul bulmaktadır. Kaide, düzen ve nizamın olduğu her yerde okulun varlığından söz edilebilir. Topçu'ya göre, insanlar hayat boyunca, öğrenci ve çıraklık ilişkisi içerisinde bir nevi okul hayatı yaşamaktadırlar (Topçu, 2017d, s. 59-62).

Genel olarak değerlendirildiğinde, okul, öğrenci ve öğretmen tarafından müfredatın işlenerek eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiği bir yer olarak ele alınmaktadır. Dört temel unsurdan oluşan okulda öğrenci, ilmi aşk ile talep eden, öğretmen, yeni nesil gibi bir eser inşa eden, ders, hayatın hakikatini öğretene, okul ise, milli felsefeye sahip, kültürel özelliklerini yansıtan, aydınlığa açılan bir kapı olarak düşünülmektedir.

2.2.5.1. Nurettin Topçu'nun İlköğretime Bakışı

Topçu, ilköğretimin asıl amacının kalbin terbiyesi olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle eşya bilgisinin ilkokulda gereğinden fazla olmamasını vurgulayan Topçu'ya göre, kalpler sevgi ve merhamet ile yoğrularak şahsiyetli bir gençlik oluşturulmalıdır. İlkokulda çocuklara hayatı anlamlandıran küçük hikayelerle sevgi, saygı, şefkat gibi yüce duygular verilmelidir. Topçu, ilkokulda hayat bilgisi dersiyle insani duyguların, yaşanılan örnek olaylarla öğretilmesi halinde etkili olacağını düşünmektedir. Topçu, öğrencide var olan aşk ve enerjiyi harekete geçirecek en önemli metotlardan birisinin de müzik eğitimi olduğunu, bu nedenle özellikle ilköğretimde derslere müzikle başlamanın çocukların gelişimini desteklemesinin yanında derslere olan ilgisini de artıracak değerlendirilmesini yapmıştır (Topçu, 2017d, s. 119-121).

Topçu'ya göre bir milletin gelişmesi, ilerlemesi okulda verilen eğitimle başlamaktadır. Her milletin kendine özgü bir okulu bulunmaktadır. Milletler, örf, adet, gelenek ve ilim zihniyeti, sanat üslubu, terbiye şekliyle hatta binasının mimarisi ile birbirinden farklıdır. İlkokulda okula başlayan çocuğun, derslerle birlikte şahsiyet gelişimi de sağlanmalıdır. Topçu'ya göre şahsiyetin üç unsuru olup, bunlardan birincisi doğuştan gelen biyolojik yani bedeni şahsiyet, ikincisi iç etkenlerden oluşan ruhi şahsiyet, üçüncüsü ise cemiyette kazanılmış olan toplumsal şahsiyettir. Henüz sadece bedeni

şahsiyete sahip olan çocuğa, ilkokula başladığında verilmeye çalışılacak ilk duygu hürmet yani insanlığa karşı hayranlık duygusu olmalıdır. Bu duygunun çocukta gelişmesi çocuğun, hayata, arkadaşlarına, çevreye karşı duyarlılık ve sevgisini geliştireceğinden akranları ile birlikte aynı zaman da insanlığa karşı merhamet ve yardım etme duygusunun gelişmesini sağlanacaktır (Topçu, 2017d, s. 113-125).

Topçu, ilkokullarda toprak sevgisi, tarih şuuru da verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Ona göre tarih şuuru öyle verilmelidir ki gençlerin çocukluk çağından itibaren bütün varlığıyla geçmişine sahip çıkabileceği ve tarihiyle gurur duyabileceği bir gelişim sağlanmalıdır. İlkokullarda kalplerin merhametle yoğrulmasının önemine vurgu yapan Topçu'ya göre, Akif'in şaheseri Safahat bir "merhamet ocağıdır". Akif'in merhameti insan sevgisiyle birleşerek topluma çevrilmiştir (Sılay, 2006, s. 470). Topçu, bu bağlamda Mehmet Akif'in Safahat adlı eserinin nesir hale getirilip, ilkokul okuma kitaplarına aktararak okutulmasını önermektedir (Topçu, 2017d, s. 118-119).

Topçu, ilkokulda her çocuğun farklı bir dünyası olduğunun altını çizerek çocuklarla birebir ilgilenmek gerektiğini düşünmektedir (Topçu, 2017b, s. 133). İlkokulda öğrenim yapmaya gelen çocuğu bir bilgin olarak değil de ahlâklı insan adayı olarak görülmesini gerektiğini vurgulamaktadır. Topçu, ilkokulun amacının, çocuklara kolay öğrenmenin yollarını öğretmek olmayıp, şahsiyet sahibi, olgun, ahlâklı insan yetiştirilmesi olması gerektiğini belirtmektedir. Fen ve teknik bilgilerin öneminin artması ile çocuktaki ahlaki eğitime verilen önemin azaldığını düşünen Topçu, teknik bilgiye olan aşırı istekten dolayı, çocuğun ahlaki terbiyesinin ihmal edilmemesi gerektiği üzerinde önemle durmakta, merhametsiz, insafsız ve hürmetsiz yetişebilecek nesillere dikkat çekerek, Mehmet Akif'in şu "Bırak tahsili sen evladım, sen ilkin bir hayâ öğren." sözlerini bizlere hatırlatmaktadır (Topçu, 2017d, s. 126-128).

Köy çocuklarının ayaklarına kadar gidip onların eğitilmesi gerektiğini savunan Topçu, zekâ ve kabiliyetlerini ortaya çıkarma imkânı olmayan köydeki çocukların eğitiminin asla ihmal edilmemesi gereğini vurgulamaktadır. Topçu, "Bulgar papazının" köy köy gezip eğitimsiz çocuk kalmayana kadar dolaşması misali, Anadolu'da gerçek inkılabın, bu coğrafyanın her yerindeki öğrencilere nitelikli eğitim imkânı sağlanmasıyla gerçekleşeceğini "Üniversite profesörlerimiz köy çocuğunu okutmaya başladığı zaman memleket kurtulacaktır" düşüncesini taşımaktadır (Topçu, 2017d, s. 66). Topçu, imkânsızlık nedeniyle kabiliyetini kullanamayan köy çocuklarına nitelikli eğitim fırsatı sağlanmasının önemine vurgu yapmaktadır (Bora, 2007, s. 62).

Genel olarak ele alındığında, ilkokul çağında çocuğa, ilmi zihniyetin verilmesi, ahlaklı bir insan olması için insanlık sevgisi, hürmet, merhamet ve saygı gibi duyguların özenle geliştirilerek, olgunlaştırılması amaçlandığı görülmektedir. Şahsiyetin üç önemli unsurundan özellikle çocuğun iç dünyasını teşkil eden ruhî şahsiyetin asıl gelişiminin, ilkokul aşamasında sağlanabileceğinin önemine işaret edilmektedir. Bu aşamada yeterli gelişimi sağlanmış çocuklar arasından geleceğin sanatçıları ve dehalarının da çıkacağı belirtilmektedir. Aksi takdirde ilkokul aşamasında özellikle insani duyguları dolayısıyla ruhi şahsiyeti gelişmemiş çocukların gelecekte yalnız biyolojik ve ferdi menfaatlerini düşünen veya cemiyetin içinde kendi şahsiyetlerini geliştirememiş, hoyrat ve saldırgan bireylerden oluşan bir toplum meydana geleceği endişesi taşınmaktadır.

2.2.5.2. Nurettin Topçu'nun Ortaöğretime Bakış Açısı

Topçu, ortaöğretimde aklın ön plana çıkarılması ve aklî eğitimin önemli olduğunu belirtmektedir. Ortaokul ve lise de yapılan eğitimde tüm dünyanın kullandığı metotlu hakikat araştırmalarına açık olmanın gerekli olduğunun üzerinde durmaktadır. Topçu, aklın ve ilmin sınır tanımaz bir ışık gibi her yere yayılarak insanlığı kucaklama özelliği bulunduğunu, bu nedenle doğru bilgi nereden gelirse gelsin ister Doğu'dan ister Batı'dan, bu bilgilerin alınıp öğrenilmesini tavsiye etmektedir (Topçu, 2017d, s. 113).

Topçu kendi dönemindeki ortaokulun, fonksiyonel olmadığını düşünmektedir. Ortaokul mezunu olmanın öğrencilere sosyal ve mesleki hayatta önemli bir fayda sağlamayacağını belirterek, ortaöğretime işlerlik kazandırmak amacıyla öneriler sunmaktadır. Topçu, ortaokul derslerinin daha kapsamlı ve geniş bir şekilde liselerde verildiğini, bu nedenle ortaokulun kaldırılmak suretiyle lise sisteminde değişiklik yapılmasını belirtmektedir. Ortaokul müfredatının liselere ilk üç sınıf olarak eklenebileceği düşüncesini taşımaktadır. Lisenin ikinci üç yıllık kademesinde, ilk iki yılı fen ve kültür (edebiyat) kolları olmak üzere iki bölüme ayırmalı, son sınıfta ise ayrılan bu fen ve kültür(edebiyat) kolları da tekrar kendi aralarında iki kola ayrılmalı fikrini savunmaktadır. Bunlardan fen kolunun, matematik ve tabiat bilgileri (fizik, kimya, biyoloji) olarak kendi içerisinde bölümlere ayrılmasını, edebiyat kolu ise biri felsefe, tarih, edebiyat; diğeri, lisan olmak üzere iki bölümden oluşması önerisinde bulunmaktadır. Topçu, lise eğitiminin ön hazırlık mahiyeti taşıdığını bu nedenle, üniversitedeki uzmanlık eğitiminden önce öğrencilere, ilimlerin her birinden genel olarak verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Topçu, ayrıca lise eğitimine devam

etmeyen gençler için özellikle köy ve kasabalardaki gençlerin, bir meslek edinmesini ve hayata hazırlanmasını sağlamak amacıyla ziraat ve teknik derslerle birlikte tarih, matematik, din derslerinin de verileceği meslek okulları açılması gerektiğini belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 129-135).

Topçu müfredatın aşırı yüklü olması ve öğrencilerin kavrama gücünü aşması nedeniyle öğrencilerin ezbere yöneldiğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle müfredatın sadeleştirilmek suretiyle ezberciliğin önlenmesi ve anlamlı öğrenmeye geçilmesi gereği üzerinde durmaktadır. Topçu, uygulanan yanlış eğitim metodu sonucunda okul hayatını tamamlayan öğrencilerin özgün bir değeri ortaya koyamadığını düşünmektedir (Kayışlı, 2012, s. 214).

Yukarıdaki ortaöğretim sistemine ilişkin eleştiri ve öneriler değerlendirildiğinde, ortaöğretim çağındaki gençlerin zekâ seviyesinde her ilimden orta seviyede bilgiler edinerek, gençlerin sahip olduğu meleke ve yeteneklerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Öneriler arasında, ortaokulların işlevsizliği nedeniyle kaldırılması ve lisenin ilk basamağına eklenmesi gibi yeni düzenlemeler teklif edilmektedir. Yoğun ve yüklü olduğu belirtilen müfredat azaltılarak, lisenin son üç yıllık bölümü, üniversitelerin ihtisas eğitimine hazırlık teşkil edecek şekilde yeniden düzenlenmektedir. Lisede öğrencilere, kendine özgü yetenek ve ilgi alanlarını keşfederek kabiliyeti olan uygun alanlara ve doğru mesleklere yönlendirilebilme imkânı sağlanması hedeflenmektedir. Aynı zamanda öğrenciler, sadeleşen müfredat neticesinde gerçekleştirecek anlamlı öğrenme ile üniversitelerin ihtisas eğitimine daha hazırlıklı bir şekilde başlayabilme imkânı öngörülmektedir.

2.2.5.3. Nurettin Topçu'nun Yükseköğretime Bakış Açısı

Üniversitelerin felsefi bir adım ve ilmi anlayışla kurulmasının önemine değinen Topçu, felsefesi olduktan sonra her binanın üniversite olabileceğini düşünmektedir. Bu özellikleri taşıyan Sorbonne Üniversitesi'nin, çok eski tarihi bir binası olmasına rağmen, köklü bir ilmi geleneğe sahip olduğunu bu nedenle önemli düşünür ve fikir adamları yetiştirdiğini belirtmektedir (Topçu, 2017b, s. 64-65). Topçu'ya göre, ilmi zihniyetin en önemli özelliği, düşünce ile eşya arasında hiçbir menfaat gözetmeksizin ilişki kurulmasıdır. Bu çıkar gözetmeden kurulan münasebete “hakikat aşkı” denilmektedir. Hakikat aşkı, hür düşünce ile birlikte, tekâmül prensibi, determinizm, tecrübe ve realitelere bağlanmak, ilmi karakterin dayandığı temel unsurları

oluşturmaktadır. Topçu, Batı Rönesans'ının bu ilmi zihniyet ve prensipler üzerine inşa edildiğine vurgu yapmaktadır (Topçu, 2018a, s. 38-39).

Topçu, üniversiteyi bir milletin düşünce merkezi olarak nitelendirmektedir. Nasıl ki bir insanın harekete geçmesine ve çalışmasına karar veren, yönlendiren akıl, beyin ve hafıza neyi ifade ediyorsa bir millet içinde üniversite aynı şeyi ifade etmektedir. Topçu, üniversitelerin, evrensel hukuk doktrini, sanat, mimari, musiki ve pedagojiye kadar birçok alanda, kabul görmüş bir dünya görüşü ortaya koyabilmesi halinde, toplumu, beşerî sefaletten ahlaka, ızdırabdan metafizik ve romantizme yükselterek bir Türk Rönesans'ının başlamasında etkili olacağını düşünmektedir (Topçu, 2018a, s. 67-68).

Topçu, yaşadığı dönemde üniversitelerde, yeni fikir ve düşünceler ortaya konulmamasını eleştirerek üniversitelerin, yaratıcı düşünce ve ilmi araştırmalarla, özgün çalışma ve eserler üretilmesi gereken yerler olduğunu vurgulamaktadır. Topçu'ya göre, hiç eleştiri almadan hazırlanmış birbirinin kopyası niteliğindeki özgün olmayan düşünce ve eserler, ilim idealini zayıflatmaktadır. Topçu, üniversitelerin toplumu aydınlatıcı ve yol gösterici olmasına dikkat çekerek, üniversitede yapılan bilimsel çalışmalara, eserlere ve tezlere kolay ulaşılabilir olması gerektiğini belirtmektedir. Topçu, üniversite giriş sınavı konusuna ilişkin eleştirilerinde, ortaöğretimde yeteneklerini keşfeden öğrencilerin üniversite sınavı sonucunda istediği ve kabiliyeti olduğu bölümü kazanamaması halinde, şans eseri kazandığı ve istemediği alanda okumak zorunda kaldıklarına işaret etmektedir. Bir öğrencinin istemediği, yeteneğiyle ilgisi olmayan bir bölüme girmesinin, ülke geleceği açısından büyük bir kayıp olduğu gibi bireyin kabiliyetinin gelişmesine de engel olduğunu ifade etmektedir (Topçu, 2017d, s.160- 163).

Topçu, ideal bir eğitim sistemi oluşturulması konusunda üniversitelerin öncü rolü olması gerektiğini savunmaktadır. Bu anlamda Türk eğitim sisteminde, değişim ve dönüşümün hangi kademedan başlatılması ve nasıl yapılacağı konusunda II. Meşrutiyet döneminden itibaren birtakım tartışmalar yaşandığına işaret etmektedir. Dönemin Maarif Bakanı Emrullah Efendi, yenileşmenin üniversiteden başlatılması gerektiğini “Tuba Ağacı Nazariyesi” teorisi ile savunmuştur. Aynı dönemin önemli eğitimcileri arasında bulunan Satı Bey ise, eğitimde yenileşmenin ilkokuldan başlatılmasının uygun olacağını savunmuştur. Eğitimde yenileşme çalışmaları Emrullah Efendi'nin görüşleri doğrultusunda şekillenmiştir. Satı Bey, eğitim kademelerinin birbiri ile sıkı bağlantısı olduğunu, üniversitelerin gelişmesinin bu

okullarda öğrenim gören öğrencileri yetiştiren ilk ve ortaöğretimin gelişmesine bağlı olduğunu savunarak, dönemin Maarif Bakanı Emrullah Efendi'yi pedagoji bilmemekle eleştirmiştir (Polat, 2015, s. 37-38).

Tuba Ağacı Nazariyesi taraftarı olan Topçu'da, eğitim sistemi reformunun üniversitelerin önderliğinde yürütülmesini, yükseköğretimden, ilkokula kadar tüm eğitim aşamalarındaki müfredat dahil sistemin üniversiteler tarafından belirlenmesini savunmaktadır (Topçu, 2017b, s. 65-66). Topçu, kendi devrindeki üniversitelerin milli kültüre karşı alakasız olduğunu, bu nedenle ders kitaplarında Avrupa ve Amerika kültürlerinin hâkim olduğunu ifade ederek, millet kültürüyle yoğrulmuş ve okul hayatına yön verebilecek, ilmi zihniyete sahip üniversitelere ihtiyaç duyulduğu görüşündedir (Topçu, 2017b, s. 67).

Eğitim konusunda kendine özgü tezleri olan Topçu'nun, yükseköğretime ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, en önemli hususların başında üniversitelerin felsefi bir adımla kurulması ve ilmi geleneğe sahip olması gelmektedir. Hakikat aşkı ve hür düşünüş ile hareket edilmesi de üniversitelerde bulunması gereken en temel ilmi karakter olarak yer almaktadır. Üniversiteleri toplumun beyni olarak nitelendirilmektedir. Üniversiteler, ilmi sahalarda kabul görmüş evrensel dünya görüşü ortaya koyabilen, toplumdaki beşerî ıstıraplardan, ahlaki ve etik değerlere kadar sorumlu olan bir kurum olarak nitelemektedir. Eğitim kademelerine ilişkin temel görev ve düzenlemelerin sorumluluğu üniversitelere yüklenmektedir.

2.2.5.4. Nurettin Topçu'nun Yabancı ve Özel Okullara Bakış Açısı

Topçu, Türkiye'den ekonomik kapitülasyonların kaldırılmış olduğunu ancak, yabancı okullarla birlikte maarif alanında bu ayrıcalıkların devam ettiğini düşünmektedir. Bu okulların kendi kültürel amaç ve ideallerine uygun bir eğitim anlayışları olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, bu okullarda yetişenlerin kendi milli kültür kökenlerine ve Anadolu ruhuna uzak kaldığı düşüncesini taşımaktadır (Topçu, 2017b, s. 62).

Topçu, yabancı okulların milli kültür ağacının gelişmesine engel olduğunu, bu nedenle gerçek okulların millet okulu olduğunu, yabancı okullarda verilen eğitimle öğrencilere milli değer ve kültür aktarılamayacağını vurgulamaktadır (Topçu, 2017d, s. 63). Topçu'ya göre, milletin kimliği, yaşadığı tarihi süreç içerisinde oluşturduğu değerlerin bütünü olan kültürle yoğrularak oluşmaktadır. Bunlar, ilim, sanat, ahlâk, dini vb. değerlerdir. Eğitim şahsiyet ve karakter oluşturulmasında en önemli unsurların başında

yer almaktadır. Okullarda eğitimle öğrenciye milli değerler verilmek suretiyle şahsiyet oluşturulmaktadır (Topçu, 2017a, s. 168-169). Özel okulların ticaret amaçlı bir eğitim yeri olduğunu vurgulayan Topçu, yabancı okullarla birlikte özel okulların, Türk milli maarifinin amacını gerçekleştiremeyeceği düşüncesini taşımaktadır (Topçu, 2017d, s. 34). Topçu'nun, yabancı ve özel okullara ilişkin düşünceleri değerlendirildiğinde, Topçu milli eğitimin amaçlarını gerçekleştiremeyeceği düşüncesiyle bu okullara karşı çıkmaktadır. Ancak buna karşın, başarılı gençlerin özellikle öğretmenlerin yurt dışında eğitim görmesini önermektedir. Bu durumun Topçu'nun yabancı okullara yönelik düşüncesi ile çeliştiği düşünülmektedir.

2.3. Nurettin Topçu'nun Eğitim Anlayışı İle İlgili Araştırmalar

Alanyazın taramasında Nurettin Topçu ile ilgili çok sayıda araştırma yapıldığı saptanmıştır. Bu araştırmaların bazılarında Topçu ile diğer düşünürlerin eğitim düşüncesi karşılaştırılmıştır. Farklı disiplinlerde yer alan diğer araştırmalarda ise Topçu'nun eğitimle ilgili düşünceleri farklı değişkenlerle birlikte değerlendirilmiştir. Araştırmacının bu bölümünde, Topçu'nun eğitim anlayışı ile eğitim konusundaki diğer düşünürlerin anlayışlarındaki benzer ve farklılıkların belirlendiği araştırmaların bazılarına yer verilmiştir.

Nurettin Topçu'nun Eğitim Anlayışının Felsefi Yaklaşımlar Açısından Bir Değerlendirmesi (Uslukaya, 2018) adlı araştırmada, Nurettin Topçu ve Hilmi Ziya Ülken'in Eğitim Düşünceleri ve Eğitim Felsefeleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Kayışlı, 2012) adlı araştırmada, Nurettin Topçu ve Mümtaz Turhan'ın Eğitim Düşünceleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Acar, 2011) ve Nurettin Topçu ve Erol Güngör'ün Eğitim Anlayışları (Bora, 2007) adlı araştırmalarda, Topçu'nun eğitim anlayışı karşılaştırmalı olarak felsefi açıdan da değerlendirilmiştir. Bu araştırmalar sonucunda düşünürlerin benzer ve farklı görüşleri olduğu saptanmıştır. Benzer görüşler arasında öncelikle eğitimde millilik vasfının temel alınmasına vurgu yapılmaktadır. İlkokulda kalp eğitimi ve ahlak eğitim anlayışı esas alınmaktadır. Taklitçi ve ezberci eğitim anlayışını eleştiren düşünürler, müfredatının sadeleştirilmesi, eleştirel ve hür düşünme yeteneğinin kazandırılması görüşünde birleşmektedirler. Eğitimde öğretmenlerin yaşantıları ile öğrencilere model olması gerektiği, ayrıca çocuğun bilgi ve düşünce dünyasının temelini atıldığı, algılama ve anlamlandırma yeteneğinin geliştiği bir yer olan ailenin önemi birleşilen konular arasında yer almaktadır. Yabancı okulların kültürel bağları zayıflattığı konusu benzer

düşünceler arasında bulunmaktadır. Ancak Topçu ve Erol Güngör Batılâşma fikrine karşı çıkarken, Ziya Ülken ve Mümtaz Turhan, Batılâşmadan faydalanılması gerektiği düşüncesi ile farklı olan görüşlere sahip olduğu saptanmıştır.

Nurettin Topçu'nun Sosyolojik Görüşlerinde Milli Mektep ve Sosyo-Kültürel Fonksiyonları (Özpolat, 1998) adlı Sosyoloji alanındaki araştırmada eğitime sosyolojik açıdan yaklaşılmıştır. Bu araştırmada, Nurettin Topçu' nun sosyolojik ve pedagojik görüşleri ışığında, Milli Mektep diye adlandırdığı eğitim kurumunun üstlendiği sosyo-kültürel fonksiyonların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Topçu, Türkiye'deki temel problemlerin çözümünün eğitimle mümkün olabileceği görüşünü taşımaktadır. Topçu, Milli Mektep adlı okullarda, sorumluluk duygusu yüksek, şahsiyet sahibi, milli, felsefi, ahlaki ve İslami yönü ağır basan bir nesil yetişeceğini tahayyül etmektedir. Topçu, Milli Mektepte yetişecek münevver nesile, önemli bir sosyo-kültürel fonksiyon olarak, Türk Rönesans'ı gerçekleştirmek görevini yüklemektedir. Bu araştırma ile Topçu'nun Milli Mektep olarak tanımladığı okulların sosyolojik yönden fonksiyonları ortaya konulmuş aynı zamanda da eğitim açısından önemi belirtilmiştir.

Nurettin Topçu'nun Eğitim Anlayışında Öne Çıkan Değerler (Şahin, 2011) adlı araştırmada, Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışında öne çıkan değerler tespit edilerek, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve diğer öğretmenlere ders kaynağı konusunda yardımcı olması amaçlanmıştır. Yapılan araştırmada sonuç olarak, Nurettin Topçu, sorumluluk, sevgi, merhamet, hürmet, adalet, gayret ve sabır gibi değerleri temel değerler olarak görmektedir. Topçu'ya göre değerlerin kaynağı Allah'tan aldığı ruhudur. Bu sebeple değerlerin aslı yaratılış olan 'fitrat'ta bulunabilir. Bunun için ilahi hitaba ve iç gözleme önem verilmelidir. Çünkü, her ikisinin de insanı eğitici ve ruhuna döndürücü özellikleri vardır. İlköğretim çağı öğrencilerin bu değerleri kazanmasını sağlayabileceği en uygun zaman dilimidir. Nurettin Topçu'nun hürmet olarak ifade ettiği saygı kavramı, sevgiden sonra en çok önemseddiği değerdir. Topçu'ya göre adaletin kaynağı merhamettir. O sorumluluğu müspet anlamda yapılan, şuurlu ve bilinçli hareketler olarak ifade eder. Milli değerlere öncelik veren Topçu'ya göre, milleti oluşturan değerlerin en başında din ve tarih bilinci olmak üzere edebiyat, musiki, resim ve estetik unsurlar gelmektedir. Yapılan bu araştırma ile ortaya çıkarılan değerlerin oldukça önemli olduğu ve eğitim çalışmalarında ders kaynağı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Nurettin Topçu, Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç'ta İdeal Gençlik Tasavvuru (Akdemir, 2010) adlı bu araştırma ile Topçu, Kısakürek ve Karakoç'un eserleri çerçevesinde tasavvur edilen ideal gençlik özelliklerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda bir gençliğin yetişmesi için din psikolojisi, rehberlik ve danışmanlık konularındaki çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır. Nurettin Topçu, Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç tarafından, toplumsal buhranların çözümünde umut ışığı olarak gençlik görülmektedir. Yazarlar çözümün ideal gençliğin enerjisi ile olacağına inanmaktadırlar. Araştırmada, üç şahsiyetin ideal gençlik anlayışlarının ortak temaları saptanmıştır. İdeal gençlikte, millilik, Anadoluculuk, ruh olgunluğuna sahip olmak, nefis terbiyesi yapmak, mistik ve ahlâki düşünce özelliklerinin bulunması, yaşanan toplumsal ıstırapları derinden duymak ve sıkıntılara çare bulmak ortak özellikler olarak tespit edilmiştir. Bu özelliklerde gençlik yetiştirilmesinin ideal gençlik oluşmasına katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Nurettin Topçu'nun Eğitim Anlayışı ve İdeal Öğretmen Modeli (Yıldırım, 2015) adlı araştırmada, Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışı üzerinden özellikle ideal öğrenci ve öğretmen anlayışının açıklanması amaçlanmıştır. Topçu'ya göre ilkokulda, öğrencinin maddi, ruhi, içtimai şahsiyetini geliştirecek şekilde bir eğitim verilmesinin gerektiği tespit edilmiştir. Topçu'nun insan ruhuna şekil veren bir kimse olarak tanımladığı öğretmen, eğitimin merkezinde yer almaktadır. İdeal öğretmen her alanda öğrencilere rol model olacak kişilikte olmalıdır. Öğretmenlik mesleği yalnızca öğretmenlik alanında eğitim almış kimseler tarafından yapılması gerektiği saptanarak eğitim sisteminde öğretmenin önemine vurgu yapılmıştır.

Topçu hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde, bazı araştırmalarda Topçu'nun görüşleri ile diğer eğitim düşünürlerinin görüşlerindeki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulduğu görülmektedir. Bazılarında ise Topçu'nun eğitim anlayışı ahlak, değerler, felsefe ve sosyoloji gibi değişkenler bağlamında ele alınmıştır. Bu araştırmada Topçu'nun, Türk eğitim sistemine ilişkin düşünceleri mevcut eğitim uygulamaları ve 2023 Eğitim Vizyonu'nda yer alan uygulamalarla karşılaştırılmış, benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırma bu yönüyle, Topçu ile ilgili yapılmış diğer tüm araştırmalardan farklılaştığı söylenebilir.

2.4. Türkiye'de Eğitim Sürecindeki Gelişmeler

Topçu'nun kendine özgü eğitim düşüncelerinin günümüze yansımalarını sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilmek için onun yetiştiği dönemdeki kültürel, estetik ve toplumsal

şartların ve eğitim sürecindeki gelişmelerin bilinmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü tekâmül prensibi gereği bugünkü gelişmeler ve uygulamalar geçmişin izlerini taşımaktadır. Dolayısıyla bu bölümde, Topçu'nun yaşadığı Cumhuriyet döneminden günümüze kadar, Türkiye'de Eğitim Sürecindeki Gelişmeler ele alınmaktadır.

2.4.1. Cumhuriyet'in İlk Döneminde Eğitim Sürecindeki Gelişmeler

Cumhuriyet'le birlikte uygulanan eğitim anlayışını ve bu anlayış üzerinde etkili olan felsefi düşünceyi, eğitim ile ilgili yasal düzenlemeler, eğitim politikalarına temel teşkil eden önemli toplantı ve şûralar, kalkınma plânları ve özellikle müfredat programları ortaya koymaktadır. Tanzimat'tan sonra eğitim teşkilâtında, ilköğretim sisteminde özellikle yükseköğretimde, Fransız eğitim sisteminin etkisiyle yapılan uygulamalar olduğu görülmektedir (Erkek, 2009, s. 131-202).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında eğitim politikalarına yön veren önemli toplantılardan olan, 1921 yılında Ankara'da yapılan Birinci Maarif Kongresinde Atatürk, "Bir millet irfan ordusuna malik olmadıkça savaş alanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferler kalıcı sonuç vermez" (Dönmez, 2006, s. 101) diyerek eğitimin önemine değinmiştir. Millileşme evresi olarak adlandırılabilen bu dönemde Türk Milli Kültürü, milli eğitimin temel esası olarak benimsenmiştir. Atatürk'e göre eğitimin temel esası milli olmaktır. Atatürk bu anlayışı, "Okul genç dimağlara, insanlığa hürmeti, millet ve memlekete muhabbeti, şerefî, istiklali öğretir. İstiklal tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için takibi muvafık olan en salim yolu belletir" (İzgi, 1985:272 Akt. Dönmez, 2006, s. 101) demek suretiyle ortaya koymuştur. Yeni eğitim sisteminin oluşturulmasında önemli rol oynayan, Birinci Heyet-i İlmiye Toplantısı 15 Temmuz 1923, İkinci Heyet-i İlmiye Toplantısı 23 Nisan 1924, Üçüncü Heyet-i İlmiye Toplantısı 26 Aralık 1925 de yapılmıştır (Erdoğan, 2009, s. 239). Bu toplantılarda eğitim her yönüyle ele alınıp tartışılarak eğitim stratejisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat yasası ile tüm öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmak suretiyle okul ve programlar üzerinde köklü değişiklikler yapılmıştır (Demirel, 2015, s. 12).

Cumhuriyet kurulduktan sonra eğitimle ilgili çalışmalar yapılmak üzere ABD ve Avrupa'dan bazı uzmanlar Türkiye'ye davet edilmiştir. Bunlardan, ABD'den J. Dewey 1924 yılında genel eğitim sistemi üzerine; Almanya'dan Kühne, 1925 yılında özellikle teknik öğretim konusunda, Belçika'dan Omar Buyse, 1927 yılında mesleki

eğitim üzerine; İsviçre’den Albert Malche, 1932 yılında üniversiteler hakkında rapor hazırlamışlardır (Akyüz, 2015, s. 140).

ABD’den J. Dewey’in, incelemeleri sonucu genel eğitim sistemi hakkında hazırladığı rapordaki görüşleri, 1926 yılı ilköğretim programının esasları üzerine önemli derecede yansıtılmıştır. Dewey’e göre eğitim “Bir vazoyu suyla doldurmak değil, bir çiçeğe kendi tarzında büyüebilmesi için yardımcı olmaktır”. Dewey eğitimi pragmatist bir anlayışla açıklamış “yaparak öğrenmek” onun temel felsefesi olmuştur J. Dewey’in eğitim sisteminde eğitimin merkezinde çocuk bulunmaktadır (Yeşiltaş, 2009, s. 230).

Eski klasik okul, çocuğun bilgi deposu yapıldığı, öğretmen merkezli bir eğitim yeridir. Yeni eğitim, çocuğu eğitimin merkezine alır ve müfredatı, çocuğun psikolojik gelişimi ve kavrama yeteneğine göre düzenlemeyi önerir. Bireyselci bir eğitim anlayışı sergiler, pragmatik bir anlayış hakimdir. 1926 yılında hazırlanan İlköğretim Programı’nın yeni eğitim sistemi, pragmatizm anlayışına rağmen, ortaöğretimde Fransız etkisi devam etmiştir. Türk eğitim sisteminde pragmatizmin geçici etkisi dışında, Cumhuriyet döneminde Gökalp’in savunduğu sosyolojizm kökenli Durkheimci, toplumcu eğitim anlayışı etkili olmuştur. Yani bireyselci anlayıştan çok toplum ön plânda olmuştur. Gökalp sosyolojisinin etkili olmasının asıl sebebi onun Türk toplumunun sosyal yapısına ilişkin geliştirdiği “Türkçü-İslamcı-Batıcı” anlayıştan kaynaklanmaktadır (Hesapçioğlu, 2009, s. 129).

1936 programının temel felsefesi, yeni nesillere Cumhuriyet rejimini benimsetmektir. Bu amaçla, cumhuriyetçi, devletçi, laik ve inkılapçı karakterin programlara yansıtılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda 1926 programı ihtiyaçlar doğrultusunda iyileştirilmiştir (Fer, 2005, s. 106).

2.4.2.1940-1950 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler

17 Nisan 1940 yılında 3803 sayılı yasa ile Köy Enstitüleri açılarak, nüfusun büyük çoğunluğunun köylerde yaşayan Türkiye’de, köylerin öğretmen ihtiyacı karşılanmıştır. Köy Enstitüleri eğitim düşüncesinin temel ilkesini, “İş içinde, işle birlikte, yaparak yaşayarak öğrenme” fikri oluşturmaktadır (Çağlayan, 2007, s. 80-81). Fikirleriyle Batı’da Rönesans’ın doğuşu ve aydınlanmaya katkıda bulunan düşünürlere ait çok sayıda klasik ve ilmi eser benzer amaçlarla, 1940 yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulan tercüme bürolarında tercüme edilerek, okur ve öğrencilerle buluşması sağlanmıştır (Odacıoğlu, Köktürk ve Uysal, 2015, s. 117). 1943

de toplanan İkinci Milli Eğitim Şuarasında ahlak eğitiminin amacı, yüksek ahlak ilkelerini benimsemiş insan yetiştirmek olarak belirlenmiştir (Keskin ve Yazar, 2018, s. 398).

1948 yılından önce, köy okullarında uygulanmakta olan 1930 Köy Mektepleri müfredat programı ve şehir ilköğretim okullarında uygulanan 1936 müfredat programı birleştirilerek, 1948 yılında tek program uygulamasına geçilmiştir. Bu müfredat programında her ders ile ilgili özel amaçlara da yer verilmiştir (Arslan, 2000).

2.4.3.1950-1960 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler

27 Ocak 1954 tarihli ve 6234 sayılı yasa ile Köy Enstitüleri, ilköğretmen okulları ile birleştirilerek kapatılmıştır (Binbaşıoğlu, 2009, s. 552-557). 1948’de açılan İmam-Hatip kursları, 1951 yılında yapılan yeniden düzenlemeyle birinci devresi 4 yıl, ikinci devresi 3 yıl olmak üzere 7 yıl süreli İmam-Hatip okullarına dönüştürülmüştür. 1947 tarihinde ABD ile imzalanan eğitimde iş birliği antlaşması çerçevesinde, 1950 yılından itibaren çok sayıda öğrenci yüksek lisans ve doktora öğrenimi için ABD’ye gönderilmeye başlanmıştır. 1952 yılında ABD’den Türkiye’ye davet edilen Prof. Kate Wofford tarafından, bir eğitim raporu hazırlanmıştır. Bu raporun da etkisiyle yeni eğitim sisteminde, dersler ve konu listesi anlamında kullanılan müfredat programı anlayışından, eğitimden ne beklendiği, derslerin öğrenme ve öğretme sürecinde nelerin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren, büyük resme bakan, program geliştirme anlayışına geçilmiştir (Fer, 2005, s. 111). 1950-1960 döneminde, ABD’li uzmanlar tarafından Türk eğitim sistemi üzerinde yapılan incelemelerin ve iş birliğinin etkisiyle gerçekleşen projeler arasında, Deneme Lisesi, Fen Lisesi, Atatürk Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Maarif koleji ve Robert koleji gibi proje çalışmaları bulunmaktadır (Taşdöven, 2013, s. 100). Bu dönemden itibaren eğitim sistemi ABD etkisine girmiştir. Bu dönemde eğitim sistemi pragmatist bir felsefe gibi gözüktüğü de toplum kökenli bir sistem uygulanmaktadır. Eğitim sisteminde davranışçılık paradigması uygulanmış olup, bilginin öğretmen tarafından öğrenciye aktarıldığı bir anlayış uygulamaya hâkim bulunmaktadır (Hesapçıoğlu, 2009, s. 130).

2.4.4.1960-1970 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler

1968 yılında uygulamaya konulan, 1962 İlkokul Program Taslağı, aralarında öğretmen, müdür, müfettiş, uzman ve yöneticilerden oluşan 108 kişilik bir komisyon

tarafından hazırlanmıştır. Program taslağı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca, 5 yıl süre ile deneme okullarında uygulanması izlenerek değerlendirilmek suretiyle komisyon tarafından gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra 1968 yılında program uygulamaya konulmuştur. 1968 programı, katılımcı bir anlayışla tarafların görüşleri ışığında hazırlanmış, tartışılmış ve eğitim sistemine yenilik taşımış bir programdır (Fer, 2005, s. 113).

2.4.5. 1970-1980 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler

1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Eğitim Sistemi örgün ve yaygın eğitim olarak yeniden düzenlenmiştir. İlk ve ortaokullar birleştirilerek 8 yıla çıkarılmış olup ancak o günkü koşullarda uygulama imkânı bulamamıştır (MEB, 1973). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun da Türk Milli Eğitiminin Amaçları yer almakta olup bunlar, ferdin ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, manevi, insani ve kültürel değerlerini benimseyen, demokratik laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen yurttaşlar olarak, gelişmiş kişilik ve karakter sahibi, hür ve bilimsel düşünebilen, insan haklarına saygılı, şahsiyet ve teşebbüse değer veren, toplumsal sorumluluk bilinci olan öngörülü, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetiştirmektir (Şişman, 2015, s. 97-100).

Türk Milli Eğitim sistemi genel itibariyle, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim kurumları düzeylere göre sınıflanmış okul çatısı altında eğitim vermektedir. Bunlar okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar. Örgün eğitim faaliyetleri bu kurumların faaliyetlerini kapsamaktadır. Yaygın eğitim ise örgün eğitim faaliyetleri dışında kalan bireylerin ilgi veya ihtiyaç duydukları alanlarda yürütülen eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır (Gür ve Çelik, 2006, s. 11).

2.4.6. 1980-1990 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler

1980'li yıllarda öne çıkan anlayışla, program geliştirmede çağdaş bir model tasarlanmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. 1982 yılında, Millî Eğitim Bakanlığı program geliştirme konusunda bir model oluşturmak ve programların bu modele göre hazırlanmasını sağlamak amacıyla üniversitelerden akademisyenlerle ortak çalışma grubu oluşturmuştur. Ortak çalışma sonunda amaç-davranış-işleyiş-değerlendirme

aşamalarını içeren derslere göre program hazırlanmasına dayalı bir model oluşturmuştur. Bu model çerçevesinde ilk olarak, İlkokul Matematik Programı hazırlanarak 1984-1985 öğretim yılında uygulanmaya başlanmıştır (Demirel, 2015, s. 14).

2.4.7. 1990-2000 Dönemi Eğitim Sürecindeki Gelişmeler ve Avrupa Birliği Süreci ve Küresel Gelişmelerin Etkileri

1990'lı yıllarda küreselleşmenin hız kazanması ile uluslararası örgütlerin eğitime yönelik çalışmalarının Türk eğitim politikaları üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Türkiye'de özellikle 1990'lı yıllardan itibaren eğitim sisteminin iyileştirilmesi amacıyla uluslararası kuruluşların da desteğiyle çok sayıda proje çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda öne çıkan hususlar, fırsat eşitsizliğinin giderilmesi, eğitim niteliğinin artırılması, altyapılarının iyileştirilmesi ve müfredat geliştirilmesidir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 10).

Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1990)'nin 28. maddesi, bütün çocukların eğitim hakkı olduğunu ve bu hakkın fırsat eşitliği içerisinde geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Sözleşmenin 29. maddesi, çocuk eğitiminin amacı kişiliğinin, yeteneklerinin ve zihinsel ve fiziksel kabiliyetlerinin geliştirilmesini esas almaktadır. Bu maddeler, nitelikli eğitim için bir referans oluşturmaktadır. Dünyada kaliteli eğitim bu kriterlere göre değerlendirmektedir. İyi bir eğitim sisteminden bahsedilebilmesi için, kaliteli eğitimin yaygınlaştırması gerekmektedir. Bu nedenle, UNECSO/ILO'nun 1966 tarihli Öğretmenler Statüsü ile ilgili belgesinde, bütün ülkelerin öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin artırılması tavsiye etmektedir. Aynı dokümanda eğitimin devamlı bir süreç olduğu ve bütün öğrencilerin, fırsat eşitliği içerisinde kaliteli eğitim alabilmesi için, öğretim hizmetinin bütünlük ve koordinasyon içerisinde yürütülmesi gerektiği ifade edilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 3-4).

1990'lı yıllarda, Türkiye'nin, öğrenci başarısını OECD ülkeleri ortalamasına yaklaştırmak, öğretmen eğitiminde OECD ülkelerindeki standartlarına ulaştırmak amacıyla, Millî Eğitimin reform çalışmaları kapsamında Millî Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) hazırlanmıştır. Dünya Bankası'na desteklenen proje, 18 Mayıs 1990 tarihinde imzalanan antlaşma ile başlayarak, 30 Haziran 1999'da tamamlanmıştır. MEGP kapsamında, Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO) oluşturulmuştur. MLO,

ilköğretim okulu, Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi dahil olmak üzere 208 okulda uygulanmıştır. MLO ile geliştirilen öğretim programları, sistemin geneline yaygınlaştırılmadan önce test edilerek uygulama çalışmalarından elde edilecek deneyimler ile diğer okullara rehberlik yapılması amaçlanmıştır (Fer, 2005, s. 120-122).

1997-1998 öğretim yılından itibaren Türkiye genelinde sekiz yıllık kesintisiz (ilköğretim çağı çocukları için zorunlu olan) ilköğretim eğitime geçilmiş ve ilkokul ile ortaokul ibareleri ilköğretim okulu olarak değiştirilmiştir (Gürol ve Bavlı, 2015, s. 360). Proje ile 8 yıllık kesintisiz eğitimin yaygınlaştırması ve ilköğretimin niteliğinin artırılması amaçlanmıştır. Bu büyük çaplı proje çalışmalarını gerçekleştirmek için 1998-2003 yılları arasında Dünya Bankası Fonu kullanılmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 10).

1999 tarihinde gerçekleştirilen Helsinki Zirvesi'nde, Türkiye'nin, Avrupa Birliği'ne aday ülke statüsü kabul edilmiştir. Şubat, 2001 yılında AB Konseyi tarafından, AB ile Türkiye arasında katılım ortaklığı belgesi onaylanmıştır. AB adaylık sürecinin başlamıştır (Şişman, 2015, s. 120-121).

2.4.8. 2000 Yılı Sonrası Eğitim Sürecindeki Gelişmeler ve Avrupa Birliği Süreci ve Küresel Gelişmelerin Etkileri

Eğitim Sürecindeki Gelişmeler ve Avrupa Birliği Süreci ve Küresel Gelişmelerin Etkileri Türkiye'nin AB adaylık sürecinin başlamasıyla birlikte, AB komisyonu tarafından, Türkiye'den AB'ne uyum amacıyla ulusal program hazırlanması istenilmiştir. Türkiye'nin hazırladığı, Mart 2001 tarihli Ulusal Programda, eğitimle ilgili mevcut durum ve hedefler genel olarak yer almıştır. Bunlar arasında eğitim sisteminin, nitelikli işgücü yetiştirilmesine ağırlık verecek şekilde geliştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra zorunlu eğitim süresinin 12 yıla yükseltilmesi, yaygın ve örgün eğitimi bir bütün olarak kapsayacak şekilde yeniden düzenleme çalışmalarının yapılması yer almaktadır (Tuzcu, 2006, s. 37). AB adaylık statüsü ile AB uyum çerçevesinde, ulusal politikaları yakınlaştırmak amacıyla açılan “Fasıl 26- Eğitim ve Kültür” başlığı çerçevesinde AB 2020 Stratejisine uygun olarak, eğitim ve öğretimin iyileştirilmesi amacıyla birtakım yeni hedefler belirlenmiştir: Kapsayıcılık ve fırsat eşitliğinin artırılması, istihdam edilebilirliği yüksek olan beceriler ve dijital çağın gereksinimlerini kapsayacak

nitelikte yenilikçiliğin artırılması, eğitim ve öğretiminde, işgücüne uyum ve entegrasyonunun sağlanması, öğretmenlik mesleğinin statüsünün yükseltilmesi, yükseköğretimde araştırma ve öğretimde mükemmellik düzeyinin yükselterek uluslararası çekiciliğin artırılması gibi çalışmalar hedefler arasında yer almaktadır (AB Bakanlığı, 2016 s. 193-198). Genel çerçevede ifade edilen eğitim ve öğretimin iyileştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar, Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımına Geçiş, FATİH Projesi, Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması, 4+4+4 Eğitim Sistemine geçiş, Her Öğrenciye Nitelikli Bir Eğitim Sunulması, STEM/STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik Yaklaşımı, 2015-2016 Yılı Yeni Müfredat Uygulaması, Ölçme-Değerlendirme Sistemi, Öğretmenlik Mesleği Yeterliliği başlıkları altında aşağıda ele alınmıştır.

2.4.9. Yapılandırmacılık Uygulamaları

Uluslararası düzeydeki ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle birlikte, ulusal düzeyde yapılan ölçme değerlendirme sınavlarının yanı sıra, Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimlerini Araştıran TIMSS sınavı, 4. sınıf öğrencilerinin okuma becerilerinin düzeyini ve zaman içerisindeki gelişimini inceleyen PIRLS gibi uluslararası araştırmalar ve OECD tarafından üçer yıllık dönemler hâlinde yapılan PISA sınav sonuçları, Türk eğitim sisteminin yetersizliğini ve köklü bir yeniliğe ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymuştur. Bu değerlendirmeler ışığında eğitimde niteliğin artırılması, eleştirel ve özgür düşünebilen nesiller yetiştirilmesi ve ezberciliğin önlenmesi amacıyla eğitim reformu yapılması kararlaştırılmıştır. Avrupa Birliği normları da göz önünde bulundurularak, konu merkezli, öğrenenin edilgen olduğu davranışçı anlayış yerine, öğrenen merkezli, bilişsel ve yapılandırmacılık anlayışa geçilmiştir. Yeni yaklaşımın uygulanmasına 2004-2005 öğretim yılında dokuz ilde 120 okulda pilot olarak başlanılmıştır (Yürük, 2011, s. 170).

Yapılandırmacılık yaklaşımı bilginin aktarılması değil, öğrenenin deneyimleri, birikimleri ve mantıksal çözümlemeleri sonucunda kendine özgü bir şekilde yeni bilginin yapılandırılmasıdır (Akınoğlu, 2005, s. 36-37). Yapılandırmacılık, öğrenenlerin bilgiyi kendisi için yapılandığı öğrenme esasına dayandıran bir yaklaşımdır. Öğrenenler yeni karşılaştığı bilgiyi direkt olduğu gibi kabul etmeyip, önceki bilgileri ile ilişkilendirip, karşılaştırıp, özümseyip, yorumlamak suretiyle kendi zihninde yapılandırıldığı, keşfettiği süreçleri içerir (Arslan, 2007, s. 46). Yapılandırmacılık yaklaşımı, öğrenen merkezli, neden-sonuç ilişkisi kurarak,

tartışarak, düşünme ve sorgulama gibi öğrenenin anlamlı bir şekilde katılımı yoluyla bilgilerin, zihinde özümseyip, yerleştirilip, yeniden yapılandırılmak suretiyle öğrenme halidir (Baysen ve Silman, 2012, s. 220-224).

2004-2005 öğretim yılında uygulanmaya başlanılan yapılandırmacılık yaklaşımı ile ilgili olarak, 2017 tarihli Eğitim programları ve öğretim alanındaki eğitim bilimcilerin yapılandırmacılıkla ilgili görüşlerinin analizi adlı doktora tezindeki araştırma sonucuna göre, eğitim bilimcilerin ağırlıklı olarak yapılandırmacılık yaklaşımı ile pragmatizm arasında bir ilişki olduğu görüşündedir (Çeliköz, 2017, s. 89). Nitekim, “Glaserfeld’e göre radikal yapılandırmacılık, düşünceleri sorunlarla başa çıkmada bir araç olarak gören pragmatizmin bir biçimidir” (Ünder, 2010, s. 206). Felsefi açıdan pragmatizmde bilgi göreceli olarak görülmektedir. Bu anlayışa göre, şu andaki bilgiler gelecekte yanlış olabileceği anlayışı ile mutlak doğrulara itibar edilmemektedir. Bilgiler, yararlı oldukları ve insanın amacına katkı sağladıkları zaman doğru olarak görülmekte, aksi takdirde ise yanlış olarak değerlendirilmektedir. Gerçek ve hakikat gibi kavramlar pragmatik bir anlayışla ele alınmaktadır. Gerçek ve hakikatin öznel olduğu, nesnel olmadığı düşüncesi savunulmaktadır (Shook, t.y, s. 99-101).

Eğitimde yapılandırmacılık yaklaşımı uygulamaları ile ilgili eğitim bilimcilerinin, “Zihniyetle İlgili Sorunlar” başlığı altındaki görüşlerinde, bir kısım öğretim üyeleri tarafından, zihniyet sorunlarının başında yapılandırmacılık yaklaşımının temel mantığının doğru anlaşılması, benimsenmemesi ve faydasına inanılmaması şeklinde belirtilmektedir. Bu gibi nedenlerle öğretmenler tarafından, ön görüldüğü şekilde yaklaşımın gereklerinin uygulanmaya konulamadığı ifade edilmektedir. Öğretim üyelerinden bazıları ise, Türk kültüründe eğitimin merkezinde öğretmenin yer aldığını, halbuki yapılandırmacılık yaklaşımında ise eğitimin merkezinde öğrenen olduğunu bu durumun uygulamayı olumsuz etkilediği görüşündedir. Bu nedenle eğitimde yapılandırmacılık yaklaşımının uygulanabilmesi için zihinsel dönüşüm gerektiğini belirtmektedirler. Öğretim üyelerine göre, sistemden kaynaklanan sorunlar sıralamasının başında öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yapılandırmacılık yaklaşımını uygulama konusundaki yetersizliği gelmektedir. Bu sorunları, merkezi sınavlar, derslik ve laboratuvarların yetersizliği, öğrencilerin kabiliyetleri doğrultusunda yönlendirme sorunları, öğrenci sınıf mevcutlarının fazlalığı, milli eğitim politikaları, ders kaynak ve materyal yetersizliği gibi hususlar izlemektedir (Çeliköz, 2017, s. 117-118).

Bu araştırmadan yola çıkarak Türk eēitim sisteminde yapılandırmacılık yaklaşımın geçilmesine raēmen büyük ölçüde ēretmen merkezli davranışçı modelin halen uygulanmakta olduēunu söylemek mümkündür. Yapılandırmacılık yaklaşımının uygulanabilmesi için okullardaki fiziki ve teknik eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Bunların yanında ēretmenlerin yaklaşım konusundaki yetersizliklerinin giderilmesi büyük önem taşımaktadır.

2.4.10. FATİH Projesi

Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) 2006-2010 yılları için hazırlamış olduēu Bilgi Toplumu Stratejisi raporunda; eēitim sisteminde ērenci ve ēretmenlerin bilgi teknolojilerini etkili bir şekilde kullanılması hedeflenmiştir. Bu strateji doērultusunda, MEB tarafından hazırlanan FATİH projesi 2010 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Fatih Projesi ile 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanan, okulöncesi, ilköēretim ve ortaēēretim kademelerindeki ērencilere, bilgi teknolojileri kullanımı, analitik düşünme, etkili iletişim, problem çözme, iş birliēi gibi becerilerin kazandırılması ve eēitim ve ēretimde fırsat eēitliēinin saēlanması gibi hedefler ön plana çıkarılmıştır. Bu amaçla, ēretmen ve ērencilere tablet verilmesi ve dersliklerde bilişim teknolojisi (BİT) donanımının eēitim sürecinde etkin kullanılması planlanmıştır. Bu süreçte eēitsel e-içeriklerde oluşturulmuştur. MEB 2015-2019 Strateji Planında, bilgi toplumuna geçiş hedefleri açısından eēitim sisteminde ērenci ve ēretmenlerin bilgi teknolojilerini etkin kullanmasının önemli olduēu vurgulanmıştır. Bununla birlikte, internet ortamında doēru ve güvenilir bilgiyi ayırt etme zorluēu gibi nedenlerle bilgi kirliliēinin eēitim ve ērimi tehdit eden etkenler arasında bulunduēu belirtilmektedir (MEB, 2015, s. 23).

Öksüz tarafından yapılan, FATİH projesi uygulanmasına ilişkin idareci, ēretmen ve ērenci görüşlerini ortaya koyan araştırma sonuçlarına göre, projenin faydasına inanıldıēı, en çok kullanılan BİT bilişim teknolojisi elemanın etkileşimli tahta, slayt ve video olduēu tespit edilmiştir. Projenin uygulanmasında en önemli rol, ēretmenler tarafından üstlenilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, projede istenilen hedeflere ulaşabilmek için, ēretmenlerin sürece etkili bir şekilde dahil edilmesi ve ēretmenlere yönelik sürekli olarak, her branş için ayrı olarak uygulamaya dayalı hizmet içi eēitim verilmesi ve teknoloji kullanma yetkinliklerinin artırılmasının gerektiēi belirtilmiştir (ksz, 2018, s. 18).

2.4.11. Zorunlu Eğitimin 12 Yıla Çıkarılması, 4+4+4 Eğitim Sistemine Geçiş

Türkiye’de zorunlu eğitimin 2012 yılında, 12 yıla çıkarılması ve kademelendirilmesi öngörülen kamuoyunda 4+4+4 düzenlemesi olarak bilinen düzenleme ile eğitim sisteminde köklü bir değişiklik yapılmıştır (Zelyurt ve Özel, 2015, s. 4). Türkiye’de okula katılım süresi ortalaması, AB ve OECD’ye üye ülkelerin ortalamasının altında bulunmaktadır. Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasının temel gerekçeleri içerisinde, Türkiye, AB ve OECD ülkeleri arasındaki ciddi olan bu farkın ortadan kaldırılması ve ortaöğretimdeki cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi gibi nedenler yer almaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 5-6). UNDP Birleşmiş Milletler 2014 İnsani Gelişme Raporu’na göre, yüksek insani gelişme endeksine sahip ülkeler arasında, 25 yaş üzeri nüfusun ortalama eğitim süresi 9,1 yıldır. Bu ülkeler arasında yer alan Türkiye’de ortalama eğitim süresi 6,5 yıldır. Kişi başına millî gelir itibarıyla Türkiye ortalamasının üzerinde iken, eğitim süresi ortalamasının 1,5 yıl gerisinde bulunmaktadır. (MEB, 2015, s. 33). UNDP Birleşmiş Milletler 2016 İnsani Gelişme Raporu’na göre, Türkiye’nin 2015 yılındaki insani gelişme endeks değeri (İGE) 188 ülke arasında 71. sırada bulunmaktadır. Zorunlu eğitim süresinin 12 yıla çıkarılması ile ortalama eğitim süresinde iyileşme beklenmektedir (UNDP, 2016, s. 2).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu olan UNESCO tarafından 2015 yılında Dünya Eğitim Formunda, 17 hedeften oluşan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma hedefleri arasında bütün öğrencileri kapsayan, herkese eşit düzeyde nitelikli eğitim sağlamak ve hayat boyu eğitim fırsatına kavuşturulması eğitim hedefi olarak belirtilmiştir. Bu hedefler doğrultusunda Türkiye’de kamu tarafından finanse edilen 12 yıllık parasız eğitim imkânı ve kaliteli eğitime erişimde fırsat eşitliği sağlanması hedefler arasında yer almaktadır. Bütün çocuklar için fırsat eşitliği içerisinde bir yıllık bedava, nitelikli ve zorunlu okulöncesi eğitim sağlanması aynı zamanda nitelikli bir şekilde okulöncesi çocuk gelişim ve bakım eğitimi de hedefler arasında bulunmaktadır (Altun, 2017, s. 189).

Türkiye’de eğitim öğretim konusundaki çalışmalarda, küresel gelişmeler ve nitelikli işgücü talepleri göz önünde bulundurulmaktadır. OECD, UNICEF, UNESCO ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların eğitime ilişkin çalışmaları yakından takip edilmekte, aynı zamanda aktif olarak çalışmalara katılım yapılmaktadır. Eğitimde uluslararası gelişmelerde göz önünde bulundurularak, Millî Eğitim Şura Kararları, 10. Kalkınma Planı ve diğer üst politika belgeleri ışığında, Millî Eğitim Bakanlığı 2015–

2019 Stratejik Planı hazırlanmıştır (MEB, 2015, s. 60). Planda çerçevesi belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. 12 yıllık kesintisiz eğitim bu çalışmanın başında gelmektedir.

2.4.12. Her Öğrenciye Nitelikli Bir Eğitim Sunulması

Türkiye’de gerek ulusal düzeyde yapılan sınavlar gerekse uluslararası düzeyde yapılan PISA, TIMSS ve PIRLS gibi değerlendirmeler, eğitim sisteminin her öğrenciye nitelikli bir eğitim sunma konusunda önemli sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar, öğrencilerin çoğunluğunun temel bilgi ve becerileri istenilen düzeyde kazanmadan mezun olduğunu göstermektedir. Eğitim sisteminde kalite sorunu olduğu eğitim konusunda otorite olan kuruluşlarca yapılan bilimsel değerlendirmelerde görülmektedir. Araştırmalar, Türkiye’de kaliteli eğitimin küçük bir kesime sunulduğunu, bütün öğrencilere yaygınlaştırılamadığını ortaya koymaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 22). UNESCO, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasında “Herkesi kapsayan ve herkese eşit derecede kaliteli eğitim sağlamak...” yer almaktadır (UNESCO, 2015). SETA tarafından hazırlanan eğitim raporunda, gelir düzeyi yüksek olan aile çocuklarının iyi okullara giderek üniversiteye giriş sınavında avantaj sağladığı belirtilmektedir. Bu durumun, gelir düzeyi yetersiz olan aile çocukları ile arasındaki eğitimde fırsat eşitsizliğinin artmasına neden olduğuna işaret edilmektedir. Bütün bunlar, Türkiye’de herkese fırsat eşitliği içerisinde nitelikli bir eğitim sunmak için önemli ölçüde iyileştirme çalışmalarına ihtiyaç olduğunu göstermektedir (Gür ve Çelik, 2009, s. 40). Millî Eğitim Bakanlığınca, ihtiyaçlar doğrultusunda eğitime erişim konusunda iyileşmenin sağlanması amacıyla, 4+4+4 düzenlemesi olarak bilinen, kamu tarafından finanse edilen zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmıştır. Bu düzenlemeye uygun olarak MEB 2015-2019 Stratejik Planı’na eğitime erişim konusunda öğrencilere fırsat eşitliği sağlanması konusunda çalışmalar yürütülmesi hedefler arasında yer almıştır (SETA, 2017, s. 299). Nitekim, 11. Kalkınma planında, bütün öğrencilerin fırsat eşitliği içerisinde eğitime erişim sağlanması ve tüm eğitim kurumlarının niteliğinin artırılarak okullar arası başarı farkının azaltılması hedeflenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin bedensel ve ruhsal gelişimlerine uygun eğitim ortamlarının oluşturulması hedefler arasında yer almaktadır (SBB, 2019, S. 6).

2.4.13. STEM/STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik Yaklaşımı

STEM eğitimi ile çağın gerekliliklerine uygun bireyler yetiştirilmesi hedeflenmektedir. 21. Yüzyılda yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte, düşünen, sorgulayan, araştıran ve buluş yapabilen insanlara olan ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır (MEB, 2017a, s. 44). 10. Kalkınma Planı, Eğitim Sisteminin Kalitesinin Artırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporunda, hazırlanan programlarda, iletişimi yeteneği gelişmiş, özgüven sahibi, yeniliklere açık, problem çözme kabiliyeti kazanmış bireyler yetiştirme hedeflemelidir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 26) ifadesi yer almaktadır. Türkiye'nin uluslararası alanda gelişmiş ülkeler arasında hakkettiği yeri alabilmesi, 10. Kalkınma planında da işaret edildiği gibi, donanımlı genç nesiller yetişmesine bağlı bulunmaktadır.

STEM, bütün bu amaçlara hizmet eden fen, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinleri arası bütünleşik bir yaklaşımdır (MEB, 2017a, s. 44). STEM, proje tabanlı bir eğitimidir. STEM eğitiminin temelinde; öğrencileri daha çok soru sormaya, eleştirel düşünmeye, araştırmaya, tasarlamaya, üretime ve yeni buluşlar yapmaya yönlendirme bulunmaktadır. STEM eğitimi sürecinde öğretmenlerin rolü öğrencilere fen, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerinde yalnız teorik bilgilerin kazandırılması değildir. Aynı zamanda bu disiplinlerde eğitim veren diğer öğretmenlerle işbirliği içerisinde, öğrencilerin, araştırma, üretim ve buluş yapmaya yönelik projelerin tasarlanması ve bu projelerin gerçekleştirilmesinde rehberlik yapmaktır (MEB, 2017a, s. 10).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, öğrencilere evrensel beceriler kazandırmak olan STEM eğitiminin, eğitim-öğretim sistemine entegre edilmesi amacıyla STEM Eğitimi Raporu ve STEM Eğitimi Eylem Planı hazırlanmıştır (MEB, 2016, s. 13). MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEĞİTEK) tarafından 2017 yılında öğretmenlere yönelik olarak gerçekleştirilen “Küresel STEM Yaklaşımları” araştırmasında, öğretmenlerin %85,4'ü STEM etkinliklerinin faydalı olduğunu, %88,3'ü bu etkinliklerin öğrencilerin derse karşı ilgisini artırdığını, %90,9'u STEM etkinlikleri çerçevesinde tasarım çalışmalarının öğrenci başarısını arttırdığını vurgulamışlardır (MEB, 2017a, s. 2).

Genellikle, teknoloji geliştirme odaklı, yazılım ve robot yapımı üzerine yoğunlaşmış olan bütünleşik STEM eğitimi ABD'de gelişmiş bulunmaktadır. 2010 yılında Başkan

Obama'nın, ABD'nin uluslararası rekabet gücünün fen, matematik, mühendislik ve teknoloji uygulama alanlarındaki eğitim niteliği ile doğrudan ilgisi olduğunu açıklaması ile STEM eğitimi bütün dünyada ilgi görmeye başlamıştır (İdin, 2019, s. 65). Ayrıca, bu eğitim uygulamasına Kore ilköğretim okullarında, estetik bakış açısı, tasarım ve ürün geliştirme becerilerine sahip bireyler yetiştirilmesi amacıyla, sanat (Arts) ilave edilerek, STEAM (science, technology, engineering, arts, mathematics) eğitimi şekline dönüştürülmüştür. STEM' e sanat alanının da ilave edilerek oluşan, STEAM eğitimi ile disiplinler arası bütünlük yaklaşım geliştirilmiştir. STEAM yaklaşımıyla şu ana kadar eğitim programlarında ortak beceri ve amaç içermeyen, mühendislik ve sanat alanları ile fen alanlarının harmanlanıp, kaynaştırılarak uygulanması amaçlanmıştır (Batı, Çalışkan ve Yetişir, 2017, s. 96-97).

MEB tarafından, farklı yıllarda yapılan yenilemelerle fen ve matematik ders programlarında öncelikle yapılandırmacı yaklaşım gereği araştırmacı ve sorgulayıcı bir öğrenime geçildiği görülmektedir. 2017 yılında ise yapılan yeni düzenlemelerin STEM yaklaşımı ile yapıldığı ve fen bilimleri dersinin son ünitesinin 3. sınıftan 8. sınıfa kadar "Fen ve Mühendislik Uygulamaları" şekline dönüştürüldüğü görülmektedir (İdin, 2019, s. 67). Teknolojik gelişmelerle birlikte hayatın her alanında yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm, ihtiyaç duyulan birey becerilerinde de önemli değişikliklere neden olmuştur. STEAM eğitim yaklaşımı ile ihtiyaç duyulan çağın becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu eğitim yaklaşımı ile, düşünen, düşündüğünü hayata geçirebilme yetkinliklerine sahip, yenilikçi, yaratıcı ve üretken bireyler yetiştirmesi hedeflenmektedir.

2.4.14. Yeni Müfredat Uygulaması

Bilim ve teknolojideki hızlı değişim, insanların ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelik ve becerilerde farklılaşmaya neden olmaktadır. Bu değişim ve gelişim çağın gerekliliklerini karşılayabilecek insanların yetişmesini sağlayacak olan eğitim programlarının güncellenmesi ve yenilenmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Bu nedenle Millî Eğitim Bakanlığınca 2005'te katılımcı bir anlayışla başlayan müfredat güncelleştirme ve geliştirme çalışmaları 2015-2016 yılında tamamlanmıştır (MEB, 2017b, s. 3-4).

2017-2018 eğitim öğretim yılında yeni müfredat uygulanmasına geçilmiştir. Yeni müfredat programında öncekilerden farklı olarak değerler eğitimine müfredatta yer

verilmiştir. Yeni müfredatta, öğrencilere kazandırılması gereken millî, manevî, evrensel değerler, tutum ve davranışlara, bu değerlerin öğrencilere nasıl aktarılacağına ilişkin metotların yer aldığı görülmektedir. Yeni öğretim programlarında bir diğer yenilik ise öğretim programının temel felsefesi başlığının bulunmasıdır. Öğretim programının dayandığı temel felsefenin ortaya konulması önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Fakat programlarda yer alan felsefe başlığı altında genellikle, öğretim programının dayandığı felsefî temellerin açıklanması yerine, dersin hedeflerinden yani vizyondan bahsedildiği anlaşılmaktadır. Müfredattaki aşırı yoğunluğun ve gereksiz tekrarların önlenmesi amacıyla yenilenen öğretim programlarında derslerin büyük kısmında kazanım sayılarında azalma sağlandığı görülmektedir. Ancak temel derslerin içeriği incelendiğinde bilgi ve içerik yoğunluğunun önemli ölçüde aynı olduğu, derslerin bir bölümünde ise artış olduğu görülmektedir. Bu nedenle yenilenen öğretim programlarında derslerin içeriğinde hedeflenen azalmanın sağlanamadığı görülmektedir (Karip, 2018, s. 48-49).

2.4.15. Ölçme-Değerlendirme Sistemi

Ölçme-değerlendirme, eğitim sisteminin en önemli unsurlarından birisidir. Ölçme değerlendirme sistemi olarak öğretmenlerin okul düzeyinde yaptığı sınıf içi sınavlar dışında, merkezi olarak da yapılan sınav sistemi bulunmaktadır. Merkezi olarak yapılan ölçme değerlendirme sisteminde 1999 yılından, 2006 yılına kadar LGS olarak bilinen Liselere Giriş Sınavı uygulanmıştır. Bu sınav kalktıktan sonra 2008-2009 öğretim yılına kadar 8. Sınıftan mezun öğrenciler için tek oturumda gerçekleşen Ortaöğretim Kurumları Sınavı (OKS) uygulanmıştır. Daha sonra müfredatın yenilenmesi nedeniyle farklı ölçme ve değerlendirme sistemi olan Seviye Belirleme Sınavına (SBS) geçilmiştir (Gür ve Çelik, 2009, s. 21). 2013 yılından sonra ise sınav sistemi değiştirilerek TEOG olarak bilinen Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı uygulanmaya başlanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 27). 2018 yılında Liselere Geçiş Sistemine (LGS) geçilmiştir. 2 Haziran 2018 tarihinde yapılan LGS Merkezi Sınavına 971.657 öğrenci katılmıştır. Yapılan sınav sonucunda doğru cevap verme oranı en yüksek olduğu alt testin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi testi, doğru cevap verme oranının en düşük olduğu alt testin ise Matematik olduğu belirlenmiştir (MEB, 2018b, s. 7-8).

Ortaöğretim sınavları yanında üniversite adaylarının Yükseköğretim Kurumları Sınav sonuçları, 11-12 yıl eğitim almış lise mezunu öğrencilerin kazandıkları temel bilgilere

ilişkin önemli bir fikir vermektedir. Bu sınav soruları, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen eğitim programlarındaki konu ve kazanımlar esas alınarak hazırlanmaktadır (Karip, 2019, s. 10). 2019 yılında uygulamaya başlanan Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) giren öğrenciler hiçbir alanda Türkiye genelinde %50 başarı yakalayamamıştır. İki aşamadan oluşan sınavlarda herhangi bir lisans programına girebilmek için gerekli olan Alan Yeterlik Testi'ne (AYT) giren öğrencilerin ortalama puanları, 14 fizik sorusunda ortalama 1,034; 13 biyoloji sorusunda 1,298; 13 kimya sorusunda 0,963; 40 matematik sorusunda ortalamanın 4,775 dir. 2019 sınav sonuçları başarı ortalamasının oldukça düşük olduğu ortaya koymaktadır (ÖSYM, 2019, s. 3).

Verilere dayalı izleme değerlendirme, eğitim sisteminin kalitesinin yükseltilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle iyi bir ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulması ve eğitimin her boyutu ile değerlendirilmesine ilişkin ve hedefler, MEB 2023 Eğitim Vizyon belgesinde yer almıştır. Belgede, eğitim kalitesinin yükseltilmesi için ölçme ve değerlendirme metotlarının etkinleştirileceği, akademik başarı ölçütleri ve değerlendirme kriterlerinin çeşitlendirileceği, bilgi depolama ve formül ezberlemeye dayalı yaklaşım yerine, yorumlama, eleştirel düşünme gibi zihinsel becerilerin ön plana çıkarılacağı bir ölçme değerlendirme anlayışına geçileceği ifade edilmektedir (MEB, 2018c, s. 34-35). Öğrenci gelişim değerlendirmeleri üzerinden, eğitim sisteminin, öğretmen ve okul yöneticisinin değerlendirilebileceği bir ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulması hedeflenmiştir (MEB, 2018c, s. 33). 2023 Eğitim Vizyon belgesindeki tespitler, mevcut ölçme değerlendirme sisteminin, verilere dayalı olarak bütünsel bir şekilde eğitim sistemini değerlendirmekteki zayıf yönlerini ve yetersizliğini ortaya koyar niteliktedir.

Genel olarak ele alındığında eğitim sürecinin son halkası olan ölçme ve değerlendirmedeki amaç, hedeflenen kazanımların öğrenciler tarafından ne derece elde edildiğinin tespit etmenin yanında, eğitim sisteminde yapılan çalışmaların okul, öğretmen ve öğretim süreçlerinin bütünsel olarak izlenip verilere dayalı analizinin yapılmasıdır. Ölçme değerlendirme sisteminin yetersizliği ve yapılan sık değişikliklerin, eğitim sisteminin periyodik aralıklarla etkili bir şekilde karşılaştırılabilir performans değerlendirmesini ve analizini güçleştirdiği görülmektedir.

2.4.16. Öğretmenlik Mesleği Yeterliliği

Yapılan araştırmalar dünyadaki en başarılı eğitim sistemlerinin, öğretmenlik niteliği ile doğrudan ilgili olduğunu, bir eğitim sistemi kalitesinin, öğretmen mesleki kalitesini aşabilmesinin mümkün olmadığını ortaya koymaktadır. Öğretmen adaylarının, alan bilgisi, pedagojik bilgi ve becerisi, öğretmenliğe ilişkin davranış ve iletişim becerisi eğitim sistemini doğrudan etkilemektedir. Türkiye’de öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin sayısında, 2002-2016 yıllarında büyük artış yaşanmış 63’ten 92’ye çıkmıştır. Öğretmen Stratejisi Belgesine göre, yeni açılan eğitim fakültelerinde bu artış ile orantılı olarak, nitelikli öğretim elemanı ihtiyacı, akademik imkânlar ve benzeri hususların sağlanamaması sebebiyle, öğretmen adaylarının istenilen nitelikte yetiştirilmesi ile ilgili önemli sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenle eğitim fakültelerinin, uluslararası standartlara uygun eğitim verebilecek, nitelikli bir yapıya kavuşturulması büyük önem taşımaktadır. YÖK istatistiklerine göre, Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) başvurmuş, ancak öğretmen olarak atanamamış olan öğretmen adayı sayısı 2016 yılında toplam 438.134 kişidir. Bunların dışında 2016 yılı itibarıyla eğitim fakültelerinde okuyan öğrenci sayısı yaklaşık 228.279’dur. Fen edebiyat fakülteleri ve ilahiyat fakültelerinde okuyarak öğretmen olmayı ümit eden öğrenciler ile birlikte 653.899 öğretmen adayı olduğu görülmektedir. Diğer bölümlerden pedagojik formasyona devam eden ve mezun olan öğrenciler de göz önünde bulundurulduğunda öğretmen adayı olarak atanma ümidi taşıyanların sayısı bir milyonu aşmaktadır. Bu nedenle, öğretmen yetiştirme sisteminin, Türkiye’nin nitelikli öğretmen ihtiyacı doğrultusunda yeniden ele alınarak, bu sorunun çözümüne yönelik düzenleme yapılması gerekmektedir (MEB, 2017c, s. 6-7). Ayrıca, Türkiye’de öğretmen alımlarında, KPSS’nda elde edilen puanlar esas alınmaktadır. Kamu Personeli Seçme Sınavı sorularının öğretmenlerin branşlarına ilişkin bilgilerini ne derece ölçtüğü konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Öğretmen istihdamında, KPSS’de asgari bir puan şartı aranmaması nedeniyle çok düşük puanlarla öğretmen atanabilmesi branş bazında istikrarsızlığa neden olmaktadır. Örneğin, bazı yıllar rehber öğretmenleri, bazı yıllar sınıf öğretmenleri çok kolay veya tersine az sayıda atanabilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 24-25). Ayrıca, ulusal ve uluslararası sınav değerlendirme sonuçlarında istenilen başarı düzeyine ulaşılamaması ve toplumun eğitimden beklentisinin artması sonucu, eğitim sisteminde sık aralıklarla değişim yaşanmasına neden olmaktadır. Eğitime ilişkin bu değişim, dönüşüm ve beklentilerin odağında kalan öğretmenlerin, bu gelişmeler karşısında eğitim süreçlerini

yürütmesini güçleştirmekte ve motivasyon ihtiyacını artırmaktadır (Karabağ, Taş, Küçükçene ve Karataş, 2018, s. 255).

Türkiye’de öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılım oranları, OECD ülkelerine göre oldukça düşüktür. Aynı zamanda öğretmenlerin, hizmet içi eğitim talebi konusunda da oldukça isteksiz olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye’de hizmet içi eğitimlerin, öğretmenlerin güncel ihtiyaçlarını yeterince karşılamaktan uzak olduğunu göstermektedir. Zor şartlarda çalışan öğretmenlere kendilerini geliştirme konusunda sağlanan destek ve fırsatlarda yeterli düzeyde bulunmamaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 24-25). Öğretmen ihtiyacı, yetiştirilmesi, seçilmesi, atanması ve görev süreci boyunca öğretmen mesleki koşulları ve niteliğin geliştirilmesi çalışmaları, MEB, YÖK ve ÖSYM tarafından yürütülmektedir. Ulusal raporlar yanında uluslararası raporlarda da bu kurumlar arasındaki koordinasyon yetersizliği, sistemli bilgi alışverişi ve ortak planlama eksikliğinden kaynaklanan sorunlar bulunduğu ifade edilmektedir (Dünya Bankası, 2011, s. 19). Bu nedenler, öğretmenlik mesleği ile ilgili önemli sorunların oluşmasına neden olmaktadır.

Bütün bu sorunların çözümüne yönelik olarak MEB tarafından hazırlanan Öğretmen Strateji Belgesinde, özellikle öğretmen adaylarının yetiştirilmesinden emekliliğine kadar olan yol haritasındaki bütün aşamaları kapsayan eylemler yer almaktadır (Karip, 2018, s. 52-53). Öğretmen Stratejisi Belgesinde, öğretmen yetiştirme programlarının iyileştirilmesi için kurumlar arasında etkin bir koordinasyon sağlanması, öğretmen yetiştirmeye yönelik kurumların, uluslararası standartlara uygun olarak yeniden yapılandırılması hedeflenmektedir (MEB, 2017c, s. 12). Ancak bütün bunlar, öğretmen yetiştirme programlarına kabulünden sonraki süreçlere ilişkindir. Önceki süreci kapsamamaktadır. Özellikle Finlandiya gibi, uluslararası düzeyde eğitim sistemindeki başarılarıyla tanınan ülkelerde, eğitim sisteminin en temel ortak özelliği ise, öğretmen olabilecek niteliklere sahip doğru adayları öğretmen yapmayı başarmaktır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 5).

Finlandiya eğitim sisteminde öğretmen olmak isteyen öğrenciler için öğretmen yetiştirme programlarına kabulü sürecinde bir değerlendirme yapılmaktadır. İlk aşamada ÖSYM benzeri merkezi bir sınav yapılmaktadır. Bu aşamadan sonra öğrenciler üç basamaktan oluşan değerlendirme sürecinde başarılı olmak zorundadır. Bunlardan birinci basamakta uygun soru tipleri kullanılarak aday öğrencilerin, analiz etme, sentez ve eleştirel düşünme ve yorumlama yeteneğine ilişkin zihinsel özelliklerinin hangi düzeyde olduğunu belirlenmektedir. İkinci aşamada, adayın

şahsiyetinin öğretmenlik mesleğine uygun olup, olmadığı analiz edilmektedir. Son aşamada ise adayın iletişim ve konuşma kabiliyeti, sunum yapma gibi sosyal yetenekleri ölçülmektedir. Bu değerlendirme süreci sonunda, müracaat eden öğretmen adaylarının yalnız yüzde onu başarılı olarak Finlandiya’da öğretmen yetiştirme programlarına kayıt hakkı kazanabilmektedir (Özdemir, 2017, s. 62-63). Öğretmen adayı olma ümidi taşıyanların sayısının bir milyonu aşarak büyük bir sorun oluşturduğu Türk eğitim sisteminde, doğru adayların öğretmenlik mesleğine girmesini sağlayacak bir sisteme de ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de son yıllarda eğitime ciddi kaynaklar aktarılmış, eğitimin fiziksel ve beşerî altyapısını geliştirmek için önemli yatırımlar yapılmıştır. Bu faaliyetler sonucunda, başta okullaşma oranı olmak üzere birçok alanda ciddi bir ilerlemeler kaydedilmiştir. Bütün bunlarla birlikte, ulusal ve uluslararası PISA, TIMSS ve PIRLS değerlendirmeleri, Türkiye’de öğrencilerin başarı seviyelerinin istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir. Öğrenciler için diğer önemli bir sorun ise, kaliteli eğitim ve kaliteli eğitime erişim konusunda fırsat eşitsizliği ile karşı karşıya bulunulmasıdır. Eğitimin en önemli aktörü olan öğretmenlerin, eğitim sürecinde yaşanan sorunlar nedeniyle alan bilgi seviyesi ve pedagojik formasyon bakımından yetersizlik yaşamasına neden olmaktadır. Ayrıca, öğretmenlik görevini yürütürken başta hizmet içi eğitim olmak üzere, öğretmenlerin kendisini geliştirebilmesi için sağlanan desteklerin yeterli olmadığı görülmektedir. Bu durum, hazırlanan ulusal ve uluslararası raporlarda, öğretmenlerinin alan bilgisi ve pedagojik formasyon başta olmak üzere mesleki yeterliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Bütün bunlar, Milli Eğitim şuralarına, MEB Strateji belgelerine yansımaya rağmen, Türkiye genelinde binlerce branş öğretmeni açıkta beklerken, okullardaki öğretmen ihtiyacının branş dışında, alan bilgisi yetersiz, pedagojik formasyonu bulunmayan ücretli öğretmenlerce karşılanması devam etmektedir. Türkiye’yi 2023 hedeflerine ulaştırmadaki en önemli unsur, eğitimde kalitenin istenilen düzeye çıkarılarak, eğitim aşamasında bulunan her öğretmen adayının nitelikli eğitim alma imkanına kavuşmasıdır. Bu amaçla, bütün gelişmiş ülkelerde olduğu gibi öğretmenlerin mesleki yeterliliğini artırmak, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak, eğitim programlarının etkin bir şekilde sürekli izleme ve değerlendirmesini yapmak ve geliştirmek, okullar arasındaki beşerî kaynak ve kalite farklılıklarını gidermek gibi temel sorunların çözümüne yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

2.5. MEB 2023 Eğitim Vizyonu

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılı olan 2023 tarihi büyük bir anlam taşımaktadır. Bu açıdan ülkenin birçok alanındaki hedefleri ile birlikte eğitim alanında da stratejik hedefler tespit edilerek 2023 yılına odaklanılmış bulunmaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu, eğitim sisteminin bütünsel olarak iyileştirilmesi amacıyla somut hedeflerin belirlendiği bir belgedir. Bu hedefler eylem planı ve stratejik plan haline dönüştürülmüştür. Bu bölümde Türk eğitim sistemi süreçlerinden 2023 Eğitim Vizyonu'nda yer alan, felsefi, eğitim öğretim, öğrenci, öğretmenlik mesleği, okul, yükseköğretim, müfredat, ölçme değerlendirme, değerler eğitimi ve teknoloji konularındaki bakış açıları ele alınmaktadır.

2.5.1.2023 Eğitim Vizyonu'nun Felsefî Bakışı

2023 Eğitim Vizyonu'nda nasıl bir insan yetiştirilmek istendiği ortaya konulmadan ve Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu eğitim paradigmasını belirlemeden gayesi ve eğitim felsefesi olan bir evrensel pedagoji yaratılmasının güç olduğuna işaret edilmektedir. 2023 Eğitim Vizyonu'nda “insanın” odak noktası olduğu belirtilmektedir (MEB, 2018c, s. 15).

Yalnız işe yarayanın ve faydalı olanın doğru kabul edildiği pragmatizm eleştirilmektedir. İnsanın bilgiyle olan pragmatik ilişkisinin, Türk toplumu tarafından yeniden düşünülmesinin önemine vurgu yapılmaktadır. Türk eğitim sisteminde özgün felsefi bir anlayış için zihniyet meselesinin çözülmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu sorun çözülmeden geleceğe yönelik politika ve belirlenen hedeflere ulaşılma şansının düşük olduğuna işaret edilmektedir (MEB, 2018c, s. 16-17).

2023 Eğitim Vizyonu'nda, ahlak düşüncesine dayalı, insan merkezli bir varlık ve bilgi anlayışı amaçlanmıştır. İstihdam edilebilir, becerileri yüksek ve dijital çağın gerekleriyle donanmış aynı zamanda bu birikimini insanlığın hayrına sunabilecek, bilim aşkı olan, ahlaklı ve kültürlü bireyler yetiştirmek amaçlar arasında yer almaktadır. Eğitim Vizyonu'nda, beşerlikten insanlığa yükselme hareketi olarak görülen eğitim anlayışında, evrensel anlamda yalnız faydalı ve kullanabilir olduğu ölçüde doğru kabul eden pragmatik düşünüşten, paradigmatik bir değişime ihtiyacı olduğu vurgusu yapılmaktadır (MEB, 2018c, s.7- 18).

2.5.2. 2023 Eğitim Vizyonu’nun Eğitim ve Öğretime Bakışı

2023 Eğitim Vizyonu’nda, öğrencileri öğrenme ortamı içerisinde çağın yetkinlikleri ile donatarak, geleceğe hazırlayacak nitelikte bir bilinç oluşturmak ve odaklanabilmeyi geliştirmek, talim ve terbiyenin amacı olacağı belirtilmektedir. Çocukların zihinsel, duyuşsal ve bedensel olarak bütünsel gelişimi sağlanacaktır. Bütün öğrencilerin, öğrenme ekosistemi içerisinde başladığı üretebilme düşüncesi geliştirilecek, çevrenin, tabiatın, kültürel değerlerin farkındalığı ve korunması konusundaki duyarlılığı artırılacaktır. Tüm öğrencilerin, eğitim seviyesine ve yaşına uygun olarak bilimsel zihniyet, davranış ve değerleri kavrayabilecekleri, bilgiden ziyade yaparak yaşayarak öğrendiği uygulama temelli bir müfredat anlayışı hedeflenmektedir (MEB, 2018c, s. 84)

2.5.3. 2023 Eğitim Vizyonu’nun Öğrenciye Bakışı

2023 Eğitim Vizyonu’nun temelinde ahlak telakkisine dayalı, insanı merkeze alan bilgi anlayışı ile öğrenci yetiştirileceği belirtilmektedir. Okullarda eğitim ve öğretimin bütün aşamalarında, öğrencilerin ilgi ve kabiliyet gruplarıyla irtibatlı olarak becerilerini uygulama imkânı kazanabilecekleri “Tasarım-Beceri Atölyeleri” oluşturulacağı belirtilmektedir. Öğrencilere ait bireysel ilgi, yetenek ve mizacına yönelik verilerle birlikte akademik verilerinin entegre edilip, bütünsel olarak değerlendirildiği “Öğrenme Analitiği Platformu” oluşturulacağı belirtilmektedir. Veri analizleri sonucu desteğe ihtiyaç duyan öğrenciler belirlenerek, okul çapında gelişim için gerekli etkinliklere yer verilmesi sağlanacağı belirtilmektedir (MEB, 2018c, s. 25-31). Ortaöğretimde öğrencilerin bireysel ilgi ve kabiliyetlerine göre tasarlanmış esnek değişebilir müfredat anlayışına geçilmesi hedeflenmektedir.(MEB, 2018c, s. 94).

2.5.4. 2023 Eğitim Vizyonu’nun Öğretmenlik Mesleğine Bakışı

2023 Eğitim Vizyon belgesinde, öğretmenlerin, her çocuğun öğrenme açısından farklı özellikler taşıdığı yaklaşımıyla hareket ederek, çocukların durumlarına göre, müfredatı ve öğrenme materyallerini düzenlemesi gerektiği belirtilmektedir. Öğretmenlerin imtihanları asla korkuya yol açmayacak bir yöntemle, öğrenme eko-sistemini iyileştirici bir enstrüman olarak ele alması ve değerlendirme süreçlerinde kendini öğrencilerin yanında konumlandırması gerektiği belirtilmektedir. Sonuç olarak kendi

öğretmenlik bilgi ve becerilerini de değerlendirerek sürekli öğrenme heyecanını hissettirmektedir. MEB 2023 Eğitim Vizyonu'nda, öğretmen bilgi transfer eden değildir. Öğretmen, düşünme ve yapmayı değişik yöntemlerle tetikleyen, rehberlik edendir. Öğretmen bilgi aktarmaz, ustalığını konuşturur. Öğretmen, çocukların eğitim ve yetişmesinde bütün birikimiyle, anne misali şefkat ve fedakarlığıyla bütünsel olarak gelişmesinde rehberlik rolünü üstlenir. Bir öğretmenin eğitim ve öğretimde önce öğrenciye sevgi ve şefkatini göstermesi, öğrenme etkileşiminin en önemli esasıdır. Böyle davranıldığında her öğrencinin kendi içindeki öğrenme istek ve ihtiyaçları açığa çıkacaktır. Bu ortam sağlandığında öğrencinin merak duygusu tetiklenerek, cesaret bulup öğrenme coşkusunun başlayacağı belirtilmektedir (MEB, 2018c, s. 21).

Öğretmen mesleki gelişim etkinliklerinin lisansüstü öğrenimle desteklenerek yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistem ve modeli oluşturulacağı belirtilmektedir. Öğretmen ve okul yöneticilerinin atanmaları, çalışma usul ve esasları, özlük hakları vb. hususları belirleyen “Öğretmenlik Meslek Kanunu” çıkarılacağı belirtilmektedir. Ayrıca, MEB ve YÖK iş birliği içerisinde gerekli standartları taşıyan eğitim fakültelerinde, öğretmenlik uygulamalarına odaklanmak suretiyle, öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenleneceği belirtilmektedir (MEB, 2018c, s. 43-44).

2.5.5.2023 Eğitim Vizyonu'nun Okula Bakışı

2023 Eğitim Vizyonu'nda, 21. yüzyılda eğitimin yalnız okullarla sınırlı olmadığı, okul, sınıf, ev, her türlü eğitim imkânı sunan medya ve sokağın, öğrenmenin çeşitli şekillerde meydana gelmesini sağlayan ortamlar olduğu belirtilmektedir. Toplumun tüm fertlerinin, hayat boyu öğrenmeyi bir yaşam tarzı hâline getirmesine işaret edilmektedir. Çocukların öğrenmesine yönelik olarak eğitimle ilgili paydaşların yer aldığı “Okul Gelişim Modeli” kurulacaktır. Okullar olabildiğince özerkleştirilerek şahsiyet bulması sağlanacaktır. Okullar çocukların her şeyden daha değerli olduğu inancıyla, onların mutluluğuna mutluluk katan bir yaşam alanı olarak görülmektedir. Okulların, yaşam becerileri ile birlikte evrensel değerlerin, millî ve manevi erdemlerin içselleştirildiği mekânlar olarak görülmektedir (MEB, 2018c, s. 22-27) denilmektedir. Okullar arası başarı farkının azaltılması amacıyla, okul imkânların artırılmasına ve nitelik farklılıklarını gidermek için çalışmalara hız verileceğine işaret edilmektedir (MEB, 2018c, s. 89).

2.5.6.2023 Eğitim Vizyonu’nun Yükseköğretime Bakışı

2023 Eğitim Vizyonu’nda, eğitim sisteminin temel unsuru olan öğretmenlik mesleğinin gerekli yeterliliklere kavuşması ve uluslararası standartlara uygun bir şekilde eğitim almalarının önemine vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda, YÖK ile iş birliği içerisinde yükseköğretim kurumları giriş sınavında, başarı ortalaması yüksek olan öğrencilerin eğitim fakültelerini tercih edebilmesi için iyileştirmeye yönelik düzenleme yapılacağı belirtilmektedir. MEB ve YÖK sıkı işbirliği içerisinde, öğretmen ve eğitim yöneticilerinin, alan ve mesleki gelişimlerini, uluslararası standartlara uygun bir yaklaşımla, lisansüstü eğitim derecesine bağlı olacak şekilde yeniden düzenleneceğine işaret edilmektedir. Ortaöğretim kurumlarının başta Fen ve Sosyal Bilimler liselerinin eğitim öğretim faaliyetlerini kuruluş amaçları doğrultusunda yürütülmesi amacıyla, üniversitelerle iş birliği artırılması hedeflenmiştir (MEB, 2018c, s. 41-101).

2.5.7.2023 Eğitim Vizyonu’nun Müfredata Bakışı

2023 Eğitim Vizyonu’nda müfredatla, bilgiyi beceriye, beceriyi ise tutum ve davranışa dönüştürmek amaçlanmıştır. Ayrıca, eğitimin ve öğretmenin ana kahramanı öğretmenlerin iyi yetişmesi, okullar arasındaki nitelik farkının en aza indirilmesi ve dolayısıyla sınav baskısının düşürüleceği belirtilmektedir. Gerekli niteliklere sahip öğretmenlerin bulunduğu eğitim ekosisteminde “çerçeve müfredat yeterlidir” denilmektedir. Müfredat kelimesi fert kökünden çoğalmış bir kelimedir. Burada fert olarak bahsedilen öğrencidir. Öğrencinin içerisinde çıkarılarak işlenmeyi bekleyen bir cevher tarafı bulunmaktadır. Öğretmenler bir sanatkâr inceliğiyle cevher olan öğrenciyi mücevhere dönüştürebilir. “Şahsiyeti şahsiyet yapar”. Öğretmen, mesleğinin icap ettirdiği şahsiyet ve yetkinliğe ulaşamazsa, her türlü teknik ve fiziki kapasite hiçbir anlam ifade etmeyeceği belirtilmektedir “Bu nedenle, vizyonumuzun ana aktörü, Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün de işaret ettiği gibi öğretmendir” (MEB, 2018c, s. 9) denilmektedir. Eğitim Vizyonu’nda, haftalık ders sayısının azaltılması ve müfredatın sadeleştirilmesi ve derslerin yükseköğretime hazırlık teşkil edecek şekilde olması hedeflenmiş bulunmaktadır (MEB, 2018c, s. 94).

2.5.8.2023 Eğitim Vizyonu’nun Değerler Eğitimine Bakışı

2023 Eğitim Vizyon belgesinde, eğitim sistemleri, içerisinde bulunduğu medeniyetlere ait değerlerle birlikte evrensel olan insanlık değerleriyle yoğrularak uygulandığı belirtilmektedir. Öğrenciler, maddi, manevi, ahlaki, millî ve evrensel insani değerleri kapsayan ve kuşatan değerler manzumesi ile mesleki, olgunlaşma, gelişme, ilerleme, değişim ve ahlak güzelliğine sahip olması gerektiği ifade edilmektedir (MEB, 2018c, s. 14-15). Eğitim Vizyon belgesinde, milli, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri öğrencilerin yaşam tarzı haline getirmeleri bu yaklaşımın temel unsuru olarak kabul edilmektedir. Eğitimin temel esasının, merhamet ve şefkat duygusuna sahip insanlar yetiştirmek olduğu asla göz ardı edilmeyeceği belirtilmektedir (MEB, 2018c, s. 84-110).

2.5.9.2023 Eğitim Vizyonu’nun Ölçme Değerlendirmeye Bakışı

2023 Eğitim Vizyonu’nda, eğitim kalitesinin artırılması amacıyla, yeterlilik temelli ölçme ve değerlendirme sistemi uygulanarak, değerlendirme sisteminin etkinleştirileceği belirtilmektedir. Eğitim sistemi üzerindeki kademeler arası geçiş ve sınav baskısının azaltılacağı belirtilmektedir. Uygulanacak ölçme ve değerlendirme sistemi ile, eğitim sisteminin, öğrenci gelişim değerlendirme sonuçları üzerinden, bütünsel olarak öğretmen ve okul yöneticilerinin değerlendirilebileceği, anlamlı verilerin elde edilebileceği bir ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulması hedeflenmiştir (MEB, 2018c, s. 33-35).

2.5.10. 2023 Eğitim Vizyonu’nun Teknolojiye Bakışı

2023 Eğitim Vizyonu belgesinde bilgi toplumu ve teknoloji diyerek tüketimi körükleyen, aşırı rekabetçi, insanlık denince kendi milleti dışında, herkesi hor gören bir uygarlık anlayışını kabul edilemeyeceği belirtilmektedir (MEB, 2018c, s. 7). Bunun yanında, bilişim teknolojileri konusunda, içerik niteliğine dikkat eden bir anlayışla, öğrencilerin dijital teknolojilerini, sorunlara çözüm bulma, hayallerini hayata geçirebilmek ve üretim aracı olarak kullanabilmeleri için gerekli bilgi birikimi ve donanımlara sahip olarak yetişmeleri hedeflenmiştir (MEB, 2018c, s. 72).

3.BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, materyale, verilerin toplanmasına ve analizine, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına yönelik açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma modelinde tasarlanmıştır. Nitel araştırma modeli, ulaşılan bilgilerin tasnif edildiği, fark edilemeyen bilgilerin keşfedildiği ve tüm bu verilerin, çalışmaların raporlaştırıldığı etkinlikler toplamıdır. Araştırmanın asıl hedefi, toplanan verilerle oluşan bilgiyi yorumlayarak ortaya çıkartmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 45).

3.2. Materyal

Araştırmada kullanılan kaynaklar amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemi, bilginin yoğun olduğu durumlarda araştırmacıya derinlemesine inceleme yapma imkânı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.107). Amaçlı örneklemenin yanında Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışına yönelik veriler, kendi yazdığı kaynaklardan; Milli Eğitim Sisteminin mevcut durumuna ve hedeflerine yönelik veriler ise devletin resmi olarak yayımladığı kaynaklardan elde edildiğinden yoğunluk örnekleme de kullanılmıştır. Araştırma materyali için, 2018-2019 akademik yılında Türkçe e-kitap Veri Tabanı, Directory of Open Access Books, EBRARY (Proquest Ebook Central) Elektronik Kitap Veri Tabanı, Elsevier Electronic Books, Proquest ebook Central DDA, Springer Ebook Collection, World e-book library veri tabanları taranmıştır. Tarama sonucunda elde edilen kaynakların geniş bir dağılım göstermemesi nedeniyle Nurettin Topçu'nun eğitime ilişkin yazdığı tüm kaynaklar araştırmaya dahil edilmiştir. Ayrıca eğitim sistemindeki mevcut durumu ve geleceğe yönelik hedefleri ortaya koymak için mevcut durumu yansıtan ve Türk Eğitim Sisteminin vizyonunu ortaya koyan resmi kaynaklardan faydalanılmıştır. Nurettin Topçu'nun eğitimle ilgili yazdığı araştırma kapsamındaki kitaplar ve Türk Eğitim Sisteminin mevcut durumunu ve vizyonunu ortaya koyan araştırma kapsamındaki kaynaklar Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Araştırma Kapsamındaki Kaynaklar

Nurettin Topçu'nun Yazdığı Kaynaklar
Topçu, N. (2016). <i>İsyân Ahlakı</i>. İstanbul: Dergâh. Topçu, N. (2017a). <i>Yarınki Türkiye</i>. İstanbul: Dergâh. Topçu, N. (2017b). <i>Ahlâk Nizamı</i>. İstanbul: Dergâh. Topçu, N. (2017d). <i>Maarîf Davası</i>. İstanbul: Dergâh. Topçu, N. (2017f). <i>İslâm ve İnsan Mevlâna ve Tasavvuf</i>. İstanbul: Dergâh. Topçu, N. (2018a). <i>Kültür ve Medeniyet</i>. İstanbul: Dergâh. Topçu, N. (2018c). <i>Felsefe</i>. İstanbul: Dergâh.
Türk Eğitim Sisteminin Mevcut Durumunu Ortaya Koyan Kaynaklar
MEB.(1973). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Kanun Numarası, (1975, 24 Haziran) Resmî Gazete Sayı: 14574 MEB. (2010). <i>18. Millî Eğitim Şûrası Kararları</i> http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf 11.6.2019 tarihinde erişilmiştir Kalkınma Bakanlığı (2014). <i>10. Kalkınma Planı, (2014-2018) Eğitim Sisteminin Kalitesinin Artırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporu</i>. Ankara: Kalkınma Bakanlığı. MEB, (2015). <i>2015-2019 Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Planı</i>. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı MEB. (2017a). <i>STEM Eğitimi Öğretmen El Kitabı</i>. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. MEB. (2017b). <i>Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine</i>. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. MEB. (2017c). <i>Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023</i>. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
Türk Eğitim Sisteminin Hedeflerini Ortaya Koyan Kaynaklar
MEB. (2018c). <i>2023 Eğitim Vizyonu</i>. Ankara. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). <i>On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)</i>. Ankara: Strateji ve Bütçe Başkanlığı.

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesinin aşamaları şu şekilde sıralanabilir: 1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliğin kontrol edilmesi, (3) dokümanların anlaşılması, (4) verinin analiz edilmesi ve (5) verinin kullanılması (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224). Nurettin Topçu'nun eğitimle ilişkili kitapları ve Türk Eğitim Sistemi'nin mevcut durumunu ve hedeflerini ortaya koyan kaynaklar bu aşamalar dikkate alınarak incelenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel veri analizlerinden betimsel analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz temelde elde edilen verilerin sistematik ve açık bir biçimde betimlenmesini, yorumlanmasını, neden-sonuç bağlamında ele alınmasını ve verilerden sonuç çıkarılmasını ifade eder. Betimsel analizde sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Betimsel analiz dört aşamada gerçekleşir. Birinci aşamada araştırma sorularından kavramsal çerçeve oluşturulmaktadır. Böylece verilerin hangi temalar altında düzenleneceği belirlenmiştir. İkinci aşamada veriler, oluşturulan çerçeve göre düzenlenir. Üçüncü aşamada veriler tanımlanır ve doğrudan alıntı kullanılarak desteklenir. Son aşamada ise elde edilen bulgular yorumlanır ve ihtiyaç duyulan karşılaştırmalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 256-260).

Betimsel analiz aşamaları dikkate alınarak bu çalışmada eğitim felsefesi, eğitim öğretim, öğretmenlik mesleği, öğrenci, okul, yükseköğretim, müfredat, ölçme değerlendirme, değerler eğitimi ve teknoloji temaları oluşturulmuş ve araştırma kapsamındaki kaynaklar bu temalar çerçevesinde incelenmiş, elde edilen veriler tanımlanarak doğrudan alıntılarla desteklenmiş ve toplanan verilerin özgün haline bağlı kalınarak veriler yorumlanmıştır. Verilerin işlenmesi sürecinde ulaşılan kodlar ve kavramlar, temalar altında sınıflandırılarak tablolastırılmıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın geçerliği iç geçerlik ve dış geçerlik (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 257) olmak üzere iki yönden ele alınmıştır. İç geçerlikte, kavramlar kapsamında oluşturulan temalarla elde edilen sonuçların birbirleriyle ilişkisi ve içerikle bütünlük

oluşturup oluşturmaması dikkate alınır. Araştırmada iç geçerlik sağlamak için kaynaklardan elde edilen verilerin içeriğe uygun olup olmadığı ve bulguların içerikle tutarlılık gösterip göstermediği incelenmiş ve temaların araştırma sorularıyla ilişkili olarak oluşturulması sağlanmıştır. Dış geçerlik, araştırma örnekleminin araştırma evrenini temsil edip etmediğini; araştırmaya uygun olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırmada dış geçerliği sağlamak için Nurettin Topçu'nun eğitimle ilgili kendi yazdığı kaynaklardan ve eğitime ilişkin resmi kaynaklardan faydalanılmıştır.

Araştırmanın güvenirliği ise iç güvenirlik ve dış güvenirlik (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 260) olmak üzere iki yönden ele alınmıştır. Araştırmada iç güvenirliği sağlamak için veriler birden fazla araştırmacı tarafından toplanıp analiz edilerek ortak bir uzlaşma noktası sağlanmıştır. Ayrıca elde edilen veriler doğrudan alıntılama yoluyla herhangi bir yorum katılmadan hedef kitleye sunulmuş ve araştırma verilerinin açıklanması ve yorumlanması daha sonraya bırakılmıştır. Dış güvenirliği sağlamak içinse araştırma süreci açık ve ayrıntılı bir biçimde açıklanmış ve araştırmadan elde edilen sonuçların verilere bağlı olduğu ortaya koyulmuştur.

4.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde doküman analizi ve içerik analizi ile ulaşılan kodlar ve kavramlar belirlenen temalar çerçevesinde tablolar halinde gösterilmektedir. Tablolarda Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışı mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile ilgili karşılaştırmalar yer almaktadır. Yapılan karşılaştırmalar sonucu ulaşılan bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir.

4.1. Topçu'nun Felsefi Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, ahlâk temelli bir felsefi anlayışa sahiptir. Sorumluluğa pozitif anlam yükleyip hareketlerin merkezine koymuştur. Topçu'nun felsefi anlayışı mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu'nun karşılaştırılması Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Topçu'nun Felsefi Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Topçu	
Kodlar	Felsefi Anlayış- Örnek Cümle
-İdeal	“...Felsefi kültür, mektebin temel taşıdır....Asır mektebinin kapısına felsefesi olmayan milletin mektebi olamaz cümlesini yazmak gerektir” (Topçu, 2017d, s. 15).
İnsan	“Hareketi evrensel ölçüye vurarak ve kendi hareketiyle evreni kucaklayarak orada kendi bilgisini araması, işte insanın ahlaki davranışı bu şekilde olmalıdır” (Topçu, 2016, s. 31).
-Ahlak	
-Felsefe	“Bize...daha çok idealist insanlar yetiştirici mektepler lazımdır” (Topçu, 2017d, s. 198).
	“İlim de felsefe de bütün menfaat endişelerini bertaraf eden, menfaat gözetmeyici ruh hareketidir” (Topçu, 2018c, s. 18).
	Topçu, “pragmatizminin mutlak hakikati reddeden...doğru olan, faydalı olandır, diyen iddiasını kabul etmiyoruz” (Topçu, 2017d, s. 154) diye ifade etmektedir.

Mevcut Durum	
Kodlar	Felsefi Anlayış- Örnek Cümle
Pragmatik Yaklaşım	2003 yılında, yapılandırmacılık ve çoklu zekâ kuramı gibi yaklaşımlara geçilmesi kararlaştırılmıştır. Bu yaklaşımla, öğrenen merkezli, birey tabanlı bir eğitim felsefesine geçilmesi hedeflenmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 12). “Türk toplumunun bilgiyle olan pragmatik ilişkisini yeniden düşünmesi ve varlık-bilgi dengesini yeniden yapılandırması önemlidir” (MEB, 2018c, s. 17).
2023 Eğitim Vizyonu	
Kodlar	Felsefi Anlayış- Örnek Cümle
-İdeal İnsan	“Yetiştirmek istediğimiz insan profilini ortaya koymadan ve Türkiye’nin eğitimde ihtiyacı olan paradigmayı belirlemeden ruhu, istikameti, gaye ve felsefesi olan bir evrensel pedagoji yaratmamız güçtür. Bu bakımdan insan, 2023 Eğitim Vizyonu’nun odak noktasıdır” (MEB, 2018c, s. 15).
-Felsefe	“Bilgiyi yalnızca uygulanabilirliği ve işe yaradığı ölçüde doğru kabul eden pragmatizm, varlığın birliğini parçalayarak sadece ontolojiden uzaklaşmakla kalmamakta aynı zamanda epistemolojiyi de kısırlaştırmaktadır...” denilmektedir. “...Türk eğitim sistemi için felsefi temelli sistematik bir paradigmaya ne kanunlar ne bütçe ne de alt yapı engeldir. Temel sorunumuz bir zihniyet meselesidir” (MEB, 2018c, s. 16-17).

Tablo 2 incelendiğinde, Topçu’nun, ahlâk temelli bir felsefi anlayış taşıdığı görülmektedir. İdeal insan arayışı ve anlayışı içerisinde, sorumluluğu hareketlerin merkezine koyan evrensel bir ahlaki anlayışa sahiptir. Bu düşünce yapısı ile her zaman pozitivizme, pragmatizme, hazcılığa ve sosyolojizme karşı çıkmaktadır. Bütün bunlar Topçu’nun felsefe anlayışının temel çerçevesini oluşturmaktadır. Topçu, milletlerin ve eğitim sisteminin bir felsefesi olması gerektiğini vurgulamaktadır. Eğitimin temel

taşlarının felsefe ile atılacağını ve felsefesiz eğitimin olmayacağını belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 15).

Türkiye’de 2004-2005 yılından itibaren, eğitim felsefesinde öğretmen merkezli davranışçı eğitim anlayışından, öğrenci merkezli yapılandırmacı eğitim anlayışına geçilmiştir. Yapılandırmacılık, eğitim felsefesi açısından pragmatizm ile ilişkili bir yaklaşımdır. Pragmatizmde ise gerçek ve hakikat gibi kavramlar pragmatik bir anlayışla ele alınarak tek gerçek ve hakikatin öznel olduğu, nesnel olmadığı düşüncesi savunulmaktadır. Bu felsefeye göre gerçek, insan için fayda, menfaat ve haz sağlayan şeylerden oluşmaktadır. Topçu ise pragmatizmin, “hakikati”, menfaat ve faydalı kelimesi içerisine sığdırarak, insanlık değerlerini tahrip edeceği düşüncesi ile bu anlayışa karşı çıkmaktadır (Topçu, 2017d, s. 154). Bu açıklamalardan yola çıkarak Topçu’nun bu konudaki itirazının, öğrenci merkezli eğitim metoduna değil, yapılandırmacılık yaklaşımının ilişkilendirildiği felsefeye olduğu söylenebilir.

Tablo 2’de karşılaştırma sonuçlarına göre, 2023 Eğitim Vizyon belgesinde de pragmatizmin yararlı (faydalı) olan doğru olandır anlayışının eleştirildiği, Topçu’nun felsefi anlayışında olduğu gibi ahlâk telakkisine dayalı, duyarlı, nitelikli, insanı merkeze alan bir anlayışının benimsendiği ortaya konulmaktadır (MEB, 2018c, s.15-16). Topçu’nun eğitim felsefesinin yıllar sonrasına ilham kaynağı olduğu, ilim ve hakikat ışıklarının yılları aşarak geleceği aydınlattığı anlaşılmaktadır.

4.2. Topçu’nun Eğitim Öğretim Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, eğitim ve öğretimin, ilmi zihniyete dayalı olması görüşündedir. Topçu’ya göre, eğitim öğretim ile toplumun sahip olduğu kültürü, ortak düşünme tarzı ve gelecek hedefleri birleştirilip harekete geçirilmektedir. Topçu’nun eğitim öğretim anlayışı, mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılarak Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Topçu'nun Eğitim Öğretim Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Kodlar	Topçu
-Ahlak	Eğitim Öğretim- Örnek Cümle
-Şahsiyet	Okul bir milletin ruhundaki kuvvetli yönleri yaşatabilmelidir. Eğer bu zihniyete sahip kurulmuş okullar olsaydı çağ açıp, çağ kapatılan devirlerde olduğu gibi yeni yüzyılda da ilim ve sanat dallarında büyük ilim adamı, sanatçı ve dâhiler yetişir, bugün dünyanın kabul ettiği ilmi görüşler, bir Türk felsefesi ve sanatı olurdu. Şüphesiz, insanın sahip olduğu bütün yetenekleri işleyip değerlendirecek olan eğitimidir. Eğitim sadece okullarda okumak ve okuyanlara bilgi aktarmak değildir (Topçu, 2017d, s. 88). İlmi zihniyetin en temel unsuru, “şuurla eşya arasında her türlü menfaatle alakasız olan bir münasebetin kurulmasıdır” bu anlayış okullarda verilmelidir (Topçu, 2018a, s.38). “Biz, sizin birtakım dersleri öğrenen zekâ makinaları olduğunuzu hiç düşünmedik... Bizim vazifemiz karakter yapmaktır. Şahsiyet yaratmaktır” (Topçu, 2017d, s. 212). “...onu şahsiyet sahibi olmaya hazırlayacağız. Bunun için ruhî şahsiyetini işleyeceğiz. Ruhî şahsiyetin, insanın insan olan yapısını, ...kalbine uygun olarak işlenmesine ahlâk eğitimi diyoruz” (Topçu, 2017d, s. 124). “Her hadisenin sebeplerini araştırma bizde karakter olmalıydı...Gençliğimize vereceğimiz bu zekâ terbiyesi sayesinde...ilim araştırmalarına alışmış nesiller yetiştirmek mümkün olacaktır. Dayandığımız felsefe, bir elde, ilmin hakikati tanıtmaya metotları öbür elde olarak, dördüncü basamakta sanatın bahçesidir. Edebi sanatlarla resim, heykel ve mimarlığın rönesansını orada arayacağız” (Topçu, 2017a, s. 107-110).

	“İlk ve ortaöğretim on bir sene aynı fabrikadan çıkan klişeleri her zihinde tekrarlatan cihazlardır. Yükseköğretim, bu ezberciliği düşünme hürriyetine kavuşturmayan, yaratıcılıktan mahrum metotları mahdut bir sahaya tatbik ediyor” (Topçu, 2017a, s. 114).
	Mevcut Durum
Kodlar	Eğitim Öğretim- Örnek Cümle
-Öğrenen Merkezli	Modern eğitim kurucuları olarak bilinen Dewey, Pestalozzi, Fröbel, Rousseau, Spencer, gibi isimlerin eğitim konusunda farklı yaklaşımları olsa da öğrenen, öğrenci merkezli, daha nitelikli işgücü için, eğitim programlarının güncellenmesi ortak paydasında buluşmaktadırlar (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 3). Türkiye’de bu çerçevede, 2003 yılında müfredat güncellenerek yapılandırmacılık ve çoklu zekâ kuramı gibi yaklaşımlarla yenilenerek öğrenen, öğrenci merkezli bir yaklaşım uygulanmaya başlanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 12). Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır (MEB, 1973).
	2023 Eğitim Vizyonu
Kodlar	Eğitim Öğretim- Örnek Cümle
-İnsan Merkezli	Öğrencileri öğrenme ortamı içerisinde çağın yetkinlikleri ile donatarak, geleceğe hazırlayacak nitelikte bir bilinç oluşturmak ve odaklanabilmeyi geliştirmek, talim, terbiyenin esası olacaktır.
-Bütünsel	Çocukların zihinsel, duyuşsal, bedensel olarak bütünsel gelişimi sağlanacaktır. Bütün öğrencilerin, öğrenme ekosistemi içerisinde başladığı üretebilme düşüncesi geliştirilecek, çevrenin, tabiatın ve kültürel değerlerin farkındalığı ve korunması konusundaki duyarlılığı artırılacaktır. Tüm öğrencilerin, eğitim seviyesi ve yaşına uygun olarak bilimsel zihniyet, davranış ve değerleri kavrayabilecekleri, bilgiden ziyade yaparak yaşayarak öğrendiği

uygulama temelli bir müfredat anlayışına geçilecektir (MEB, 2018c, s. 84).

“2023 Eğitim Vizyonu’nun temel hedefi, ahlak telakkisine dayalı ve insanı merkeze konumlandıran bir varlık ve bilgi anlayışına hayat vermektir” (MEB, 2018c, s. 18).

Tablo 3 incelendiğinde, Topçu düşüncesinde eğitim, toplumun oluşturmuş olduğu kültürü ile ortak düşünme tarzı ve gelecek hedeflerinin birleştirilip harekete geçirilmesi halidir. Eğitim ve öğretimin bilgi aktarma işi olarak değil, ahlak temelli ve şahsiyet geliştirme hedefi olan bir özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Toplumları ayakta tutan değerlerin başında ahlaki değerler gelmektedir. Maarif gençliğe idealler aşılayan, şahsiyet yapıcı, menfaat endişesi olmayan nesiller yetiştiren bir eğitim sistemi olmalıdır. Topçu’nun eğitim anlayışına göre, çocukların gelişmeye başlayan duygusal ve zihinsel nitelikleri izlenerek gelişmesine rehberlik yapılması gerekirken, onların kavrayamayacağı ölçüde aşırı bilgi yükleyip ezberletilerek zihinleri katledilmektedir (Topçu, 2017b, s. 59-60). Tekrar, taklit ve ezbere dayalı olan; sorgulama yapılmayan, yaratıcı ve özgün olmayan eğitim anlayışı bulunmaktadır. Topçu’nun eğitim düşüncesi, araştırarak, yaparak, yaşayarak öğrenmelerin sonucunda şahsiyet ve kişilik oluşumu sağlayan, usta-çırak ilişkisi içerisinde öğretmen ve öğrencilerin karşılıklı etkileşimi bulunmaktadır. Onun eğitim düşüncesinin merkezinde, bilimsel düşüncenin temelini oluşturan neden-sonuç ilişkisine dayalı, sorgulama, tartışma, eleştirme, analiz, sentez, yorumlama, farklılık ve yaratıcılık konuları yer almaktadır. Yeni fikirler üretebilen nesiller yetiştirilmesi önem taşımaktadır. Gençlere hazır olan düşüncelerin aktarılması ile eğitim olmayacağını “düşünme”nin öğretilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Düşünmeyen, yeni bir şey üretmeyen, buluş yapamayan sürekli taklit halinde bulunan bireylerin düşünce yetenekleri gelişmemekte, her zaman uydu gibi hareket etmektedir. Topçu, bireye önem veren, aklın ve zihnin yeteneklerini harekete geçiren bir eğitim öğretim anlayışını benimsemektedir. Topçu’nun eğitim anlayışı, insanın her şeyden değerli olduğu anlayışı, sevgi ve merhamete dayanan, her türlü baskıdan uzak ve ahlak temeli üzerine bina edilmektedir (Topçu, 2017d, s. 88).

Mevcut uygulanan eğitim öğretim anlayışı olan yapılandırmacılık yaklaşımında, bilgi öğrenene aktarılmamaktadır. Öğrenenin ön bilgileri, deneyimleri, birikimleri kullanılarak, karşılaşılan problemlerin çözümleri araştırılarak, kendine özgü bir şekilde yapılandırılmasıyla yeni bilgi oluşmaktadır. Yeni yaklaşıma göre eğitim sistemi ezbere dayalı değildir, etkinlik temelli ve uygulamaya dayalıdır. Öğrenci zamanla anlayarak, keşfederek öğrenmektedir. Eğitim anlayışı, genel olarak, okul, öğretmen, öğrenci, müfredat ve eğitim felsefesini de kapsamaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 12).

Tablo 3'te karşılaştırmalara göre, Topçu'nun eğitim anlayışı ile mevcut eğitim anlayışındaki öğrencinin öğrenme yöntemleri konusunda benzerlikler bulunduğu söylenebilir. Ancak, Topçu'nun eğitim anlayışı ile mevcut eğitim anlayışının dayandığı felsefe itibarıyla farklı olduğu görülmektedir. 2023 Eğitim Vizyonu'nda, eğitim öğretimin Türk milletinin toplumsal olarak ortak kültür ve düşünceye dayalı, şimdi ve gelecek hayalinin inşasına öncülük etmek olduğu belirtilerek (MEB, 2018c, s. 8) öğrencilerin bütünsel gelişiminin sağlanması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda öğrendiğini yorumlayabilen, tasarlayan ve üreten; ahlak telakkisine dayalı, insanı merkeze alan ve görgü temelli müfredat içeren bir eğitim anlayışı hedeflenmiştir. Bu hedeflerin Topçu'nun eğitim anlayışı ile örtüştüğü söylenebilir

4.3. Topçu'nun Öğrenci Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, okul öncesi döneminden itibaren çocuk eğitimine büyük önem vermektedir. Çocukların yaşam alanlarından başlayarak, iletişim ve davranışlara kadar her yönden özen göstermenin önemine işaret etmektedir. Topçu'nun öğrenci anlayışı, mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılarak Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Topçu'nun Öğrenci Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Topçu	
Kodlar	Öğrenci- Örnek Cümle
-Hakikat Peşinde Koşan	“Talebe, hakikatler peşinde koşmayı meslek edinen insandır” “O sade talebelik mesleğinin adamıdır. Ancak zihin yetilerinin inkişafına çalışan bir atlettir” (Topçu, 2017d, s.106-114).

-Şahsiyet	“Muallim, onların ayrı ayrı şahsiyetlerine çevrilmezse hepimiz büyük sanayi usuliyle seri halinde talebe çıkarmaktan ileri gidemeyiz. Biz kalabalık içinde ferdiyetler, şahsiyetler yetiştirmek mecburiyetindeyiz” (Topçu, 2017d, s. 207).
-İlgi, Yetenek	
-Olgunlaştırma	
Atölyesi	“Mektep gence bilgileri yükleyici bir fikir antreposu değil, aklın yetilerini ayrı ayrı işletmeyi öğretici bir maharet kazandırma ve olgunlaştırma atölyesidir” (Topçu, 2017b, s. 59).
-Öğrenme Çabası	
Olan	“Medenî dünyada bir şehir yapılır veya canlandırılırken, projeye konacak ilk işaretler, çocukların ihtiyaçlarını bilen pedagogların direktifi oluyor” (Topçu, 2017d, s. 110).
	“Öğretimde ihtisasa değer verilmeyiş, maarifimizin üzerinde hiç durmadığı bir hatadır. Asrımızın, ihtisas asrı olduğu realite iken...dersleri birbiri üzerine yığıyor ve herbirini döne döne tekrar ediyoruz” (Topçu, 2017d, s. 99).
Mevcut Durum	
Kodlar	Öğrenci- Örnek Cümle
-İlgi, Yetenek	“...ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak...” (MEB, 1973).
Yapılandırımcılık	
-Öğrenme Çabası	“...müfredat, yapılandırımcılık ve çoklu zeka kuramı gibi yaklaşımlarla yenilenmiştir” (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 12).
Olan	
2023 Eğitim Vizyonu	
Kodlar	Öğrenci- Örnek Cümle
-İlgi, Yetenek	“Ortaöğretimde öğrencilerin ilgi, yetenek ve mizaçlarına uygun, esnek modüler bir program ve ders çizelgesi yapısına geçilecek” (MEB, 2018c, s. 94).
-Şahsiyet	
-Beceri Atölyesi	“Okul birimi şartlar dâhilinde olabildiğince özerkleştirilerek şahsiyet bulmalıdır” (MEB, 2018c, s. 22).

-Bütünsel Yaklaşım	“İlkokuldan başlanarak tüm öğretim kademelerinde, çocukların sahip oldukları yetenek kümeleriyle ilişkilendirilmiş becerilerin uygulama düzeyinde kazandırılabilmesi için okullarda “Tasarım-Öğrenme Çabası Olan
-Öğrenme Çabası	Beceri Atölyeleri” kurulacaktır. “...öğrencilerin akademik verileriyle birlikte ilgi, yetenek ve mizacına yönelik verilerinin de birlikte değerlendirildiği “Öğrenme Analitiği Platformu” kurulacaktır (MEB, 2018c, s. 25-30)

Tablo 4 incelendiğinde, öğrenci anlayışı konusunda Topçu, yetişkin insanlardan farklı bir dünyası olan çocuklara okula başlamadan önce yaşam alanlarından başlayarak, çocuklarla iletişim ve davranışlara kadar her yönden özen göstermenin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Gelişmiş toplumlarda şehirler kurulurken pedagoglar eşliğinde planlandığını belirten Topçu, çocuğa insan olarak gerekli değer verilerek, hür düşünen bir birey olarak yetişmesinin sağlanmasının önemine değinmektedir. Topçu’ya göre çocukluğunu yaşamadan yetişen nesillerden filozoflar ve dehalar yetişmesi mümkün olmayacaktır (Topçu, 2017d, s. 109-110). Topçu’ya göre okul, öğrencilere bilgi yükleyen, aktaran, fikir antreposu değildir. Öğrencinin zihninde bulunan farklı ilgi ve yeteneklerin ortaya çıkmasını ve işletilmesini sağlayan, bir beceri kazandırma, geliştirme ve tasarım atölyesidir (Topçu, 2017b, s. 59-60). Topçu’ya göre öğrenci, usta-çırak ilişkisi içerisinde öğrenmektedir. Öğrenen zihnine aldığı bilgileri, benimsemesi ve özümsemesi gerekmektedir. Öğrenci, neden-sonuç ilişkisi kurma, sorgulama, eleştirme vb. şekilde sürece aktif katılır. Öğrenci derslerden değişik kazanımlar elde etmektedir. Bu kazanımlar, öğrenende, karakter özelliği, tasavvur veya beceri olarak ortaya çıkmaktadır. O’na göre öğrenci, hakikatleri bulma yolunda enerjisini harcayan bir “atlet” tir. Öğrencilere küçük yaşta ilmî zihniyet verilmelidir. İlim, sanat ve ahlakla yoğrularak, şahsiyetlerinin oluşması sağlanmalıdır (Topçu, 2017d, s. 52).

Mevcut eğitim sisteminde, öğrencilerin sağlıklı bir kişiliğe sahip, ahlaklı, evrensel insan haklarına saygılı, hür düşünen, toplumsal sorumluluğa sahip, bilgili ve becerili bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır (MEB, 1973). Bu doğrultuda gelişen ve değişen çağın yeterliliklerine sahip birey yetiştirmek için öğretmen merkezli davranışçı anlayıştan vazgeçilmiştir. Öğrenen merkezli, yapılandırmacılık anlayışına geçilmiştir. Yapılandırmacılık yaklaşımına göre, yeni karşılaşılan bilgilerin önceki bilgilerle

ilişkilendirerek öğrenilmesi sağlanmakta, böylece daha önceden bilinen konulara bağlı olarak yeni öğrenmeler oluşmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 12).

Tablo 4'te karşılaştırma sonuçlarına göre, Topçu, anlayışında öğrenci öğrenme sürecine aktif bir şekilde katılmakta, usta-çırak ilişkisi içerisinde öğrenmektedir. Mevcut uygulanan sistemde ise öğretmen rehberliğinde, öğrenenin sorgulama, tartışma vb. şekilde öğrenme sürecine aktif olarak katılarak yeni karşılaşılan bilgilerin önceki bilgilerle ilişkilendirilip yapılandırılarak öğrenme sağlanmaktadır. Bu bağlamda mevcut uygulamanın Topçu'nun anlayışı ile benzer olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Tablo 4'te belirtildiği gibi Topçu'nun eğitim anlayışında, öğrenci hakikatin bilgisine ulaşma gayreti içerisinde. Mevcut uygulanan, pragmatizmle ilişkili olan yapılandırmacılık yaklaşımında ise doğru insanlara faydalı olandır. Doğru değişebilir anlayışı hakimdir (MEB, 2018c, s. 16-17). Karşılaştırma sonuçlarına göre, Topçu ile yapılandırmacılık yaklaşımı öğrenci anlayışı arasında, felsefi anlayıştan kaynaklanan fark olduğunu söylemek mümkündür.

2023 Eğitim Vizyonu'nda, okullarda kurulması öngörülen Tasarım-Beceri Atölyeleri ile çocukların sahip oldukları yeteneklerinin ortaya çıkarılıp becerilerin kazandırılması sağlanacaktır. Bu atölyelerde öğrencilerin analiz, sentez, tasarım ve keşfetme özelliklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Topçu'nun öğrenci anlayışındaki okulların fonksiyonun da olduğu gibi, öğrenci zihinde bulunan farklı ilgi ve yeteneklerin ortaya çıkarılması ve işletilmesini sağlayan, beceri kazandırma ve olgunlaştırma "tasarım" atölyesi fikri, 2023 Eğitim Vizyonu'nda benzer bir şekilde karşılık bulduğu görülmektedir.

4.4. Topçu'nun Öğretmenlik Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, bireylerin, geliştirilmesi ve yetiştirilmesi için yapılan eğitimin faaliyetlerdeki en önemli görevin öğretmene ait olduğunu belirtmektedir. Topçu'ya göre öğretmen, öğrenciyi geleceğe hazırlayan sanatkardır. Onun ruhuna şekil verendir. Tablo 5'te Topçu'nun öğretmenlik anlayışının mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılması verilmektedir.

Tablo 5. Topçu'nun Öğretmenlik Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Topçu	
Kodlar	Öğretmen- Örnek Cümle
-Sanatkâr	“Ruhumuzun sanatkârı, hayatımızın nâzımı olan muallim.... gençlere bilmediklerini öğreten bir nakledici değildir” (Topçu,2017d, s. 65-67).
-Meslek	
-Mesleki Yeterlilik	“Kitap, program, imtihan ve bütün öğretim meselelerini çözümleyecek olan bir milletin muallim ordusudur” (Topçu,2017d, s.81).
-Rehber	“Bugünkü neslin zaafları varsa, bunlar neslin mürebbilerine aittir” (Topçu, 2017a, s. 84).
-Yönlendiren	
-Bilgi Aktaran	“...Öğrenme, her şeyden evvel bir çıraklıktır. Mektep çıraklık yeridir, diyebiliriz ki bir tezgâhtır. O tezgâhta usta yapar, çıraklar tekrarlar. Usta verir, çırak alır. Alınmamış, benimsenmemiş, benliğe mal edilmemiş bir ders, iyi bir ders sayılmaz” (Topçu, 2017d, s.135).
Değil	
-Usta Çırak İlişkisi	“Evvelâ muallimin meslek adamı olması, muallimliğin bir meslek haline gelmesi lâzımdır...Az zamanda çok mektep açma iştihasına kapılarak ölçüsüz şekilde kabartılan muallim kadrosu, altmış çeşit meslek ve menşeden insanları içerisine aldı. Bu durum, feci neticeler doğurdu” (Topçu, 2017d, s. 107).
Mevcut Durum	
Kodlar	Öğretmen- Örnek Cümle
-Meslek	1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre, öğretmenlik, özellikle eğitim, öğretim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir (MEB, 1973).
-Rehber	
-Yönlendirici	“Öğrencilere rehberlik edecek öğretmenlerin...öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bu çok yönlü yeterlikleri kazanabilmek

-Mesleki Yeterlilik	için şüphesiz yüksek nitelikte bir eğitim sürecinden geçmek gerekmektedir” (MEB, 2017c, s. 11-12). “Öğretmenliğin bir ihtisas mesleği olduğu gerçeğinden hareketle, uzaktan veya açıköğretim yoluyla okul öncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği vb. alanlarda öğretmen yetiştirilmesine izin verilmemelidir” (MEB, 2010).
2023 Eğitim Vizyonu	
Kodlar	Öğretmen- Örnek Cümle
-Sanatkâr	“İyi yetişmiş öğretmenlerin olduğu bir sistemde çerçeve müfredat yeterlidir...O fert çocuktur, öğrencidir, onun içinde saklı olan cevherdir. Bu cevheri, mücevher yapacak oyunculara
-Mesleki Yeterlilik	öğretmenlerdir. Biz bu sahnede ancak rehber olabiliriz....” (MEB, 2018c, s.9).
-Rehber	“Öğretmen ve diğer yetişkinler, bilgi transferi yerine hissetme, düşünme ve yapmayı tetikleyen yöntemlerle rehberlik ettiği sürece
-Yönlendiren	doğal öğrenme ekosistemi korunur. Öğretmen yönetmez, gütmeyiz; rehberlik ve ustalığını konuşturur” (MEB, 2018c, s. 21).
-Bilgi Aktaran	“Öğretmen ve okul yöneticilerimizin atanmaları...ve benzeri
Değil	diğer hususları dikkate alan Öğretmenlik Meslek Kanunu
-Ustalık	çıkartılmasına ilişkin hazırlık çalışmaları yürütülecektir” (MEB, 2018c, s. 44).

Tablo 5 incelendiğinde, eğitimle bireylerin, bütünsel olarak yetiştirilmesi ve geliştirilmesi amaçlandığı görülmektedir. Bu amaçla yapılan faaliyetlerdeki en önemli görev öğretmene düşmektedir. Topçu, öğretmeni iyi alışkanlıkları ortaya çıkarıp harekete geçiren, kötü alışkanlıkları da sonlandıran bir ruh heykeltıraş sanatçısı olarak tasvir etmektedir. Topçu, öğretmenlik mesleğini diğer mesleklerden ayıran en büyük özelliğin, bireyin yaşantısında etkisi hayat boyu hissedilen bir meslek olduğunu belirtmektedir. Topçu, toplumda görülen birçok aksaklığın ve sorunun temel nedeninin öğretmenlerden kaynaklandığını düşünmektedir. Öğretmenlerin mesleki yeterliliğine büyük önem veren Topçu, lisans eğitimini tamamlayan öğretmen adaylarının mesleğe atanmadan önce alan ve yabancı dil yeterliliği dahil ciddi bir imtihana tabi tutulması

görüşündedir. Öğretmenlik mesleğinin değeri ancak bu şekilde ciddi bir imtihanla ölçülebilir. Topçuya göre, öğretmen sorunu, eğitim sisteminin temel sorunudur. Maarifin bütün sorunlarını çözümleyecek muallimdir. Eğitimin içerisinde bulunduğu düzey ile doğrudan ilişkilidir. Öncelikle öğretmen meslek adamı olması, öğretmenliğin bir meslek haline gelmesi büyük önem taşımaktadır. Büyük önemine rağmen, kendi mesleğini yapamayanların öğretmen yapılmasına ilişkin uygulamaları, öğretmenin yapacağı her hatanın neslin geleceğini etkileyeceği düşüncesi ile endişeyle karşılamaktadır. Topçu, öğretmenlerin bir meslek adamı olması ve öğretmenliğin bir meslek haline gelmesinin önem taşıdığına vurgu yapmaktadır (Topçu, 2017d, s. 70-115).

Mevcut uygulamalarda öğretmenliğinin bir ihtisas mesleği olduğuna vurgu yapılarak öğrencilere rehberlik edecek öğretmenlerin mesleğinin gerektirdiği çok yönlü yeterlikleri kazanabilmesi için yüksek nitelikte bir eğitim sürecinden geçmek gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Ancak MEB başta olmak üzere ulusal ve uluslararası düzeyde eğitim sistemi ile ilgili hazırlanan raporlarda, Türkiye’de öğretmenlerin mesleki yetersizliklerinin olduğu belirtilmektedir (MEB, 2017c, s. 6-7). Öğretmenlik mesleğine ilişkin yaşanan başta nitelik sorunları ve yetersizliklerin giderilmesine yönelik çözüm arayışları devam etmektedir.

Topçu’nun öğretmenlik anlayışı ile mevcut öğretmenlik mesleği ile ilgili uygulamalar karşılaştırıldığında, uygulanmakta olan yeni eğitim yaklaşımında, öğretmenin rolü, öğrenciye yol gösterendir. Bilgiyi aktaran değil, öğrenciye rehberlik yaparak destek verendir. Öğrenci düşünür, tasarlar, üretir, geliştirir, iş birliği içerisinde öğrenmelerini oluşturur. Bu bağlamda, mevcut öğretmen anlayışı ile Topçu’nun öğretmen anlayışının benzer olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, Topçu’nun eleştirdiği mesleki yetersizlik sorunu ve öğretmenlik mesleği dışındakilerin öğretmen olarak istihdamına yönelik uygulamaların devam ettiği görülmektedir.

Topçu’nun anlayışında olduğu gibi 2023 Eğitim Vizyonu’nda da Maarifin bütün sorunlarını çözümleyecek baş aktörün muallim olduğu görülmektedir. Öğretmen, aynı zamanda çocukların zihninde saklı olan cevheri mücevher yapacak nitelikte bir sanatkardır. Topçu’nun hassasiyetle üzerinde durduğu öğretmenlerin bilgi birikimi, mesleki formasyona sahip olması ve bütün bunların bir “öğretmenlik mesleği” çerçevesinde düzenlenmesine ilişkin görüşleri mevcut durumda uygulanma imkânı bulamamıştır. 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde öğretmenlik mesleğiyle ilgili bütün

aşamaları kapsayan bir öğretmenlik meslek kanunu çıkarılması, Topçu'nun görüşleri ile örtüşecek şekilde hedefler arasında yer aldığı görülmektedir (MEB, 2018c, s. 44).

4.5. Topçu'nun Okul Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu'ya göre, bütün okullar milli ideallerin verilmesi ve millet karakterinin yaşatılması gereken yerlerdir. Bu okullar devlet tarafından kurulması gereken büyük aile ocağıdır. Topçu'nun okul anlayışı, mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılması Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Topçu'nun Okul Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Kodlar	Topçu Okul -Örnek Cümle
-Hayat Boyu Öğrenme	“Mektep hayatı zannettiğimizden daha yaygındır. Belki her tarafta mektep var ve bütün ömür sürekli bir talebelik veya çıraklıktır” (Topçu, 2017d, s. 57).“Mektep her genci belli gayelere doğru adım adım ilerleten bir ihtisas ustasıdır...o nispette derinleştiren mektebe ihtiyaç vardır” (Topçu, 2017b, s. 59).
-Fırsat Eşitliği	
-Medeniyetlerin Temeli	“Zenginler çocuğunu deniz aşırı kıtaların güzide mekteplerinde okutuyor. Onlardan ziyade alını terleyen fukara ise...sokak kaldırımlarının yanı sıra süründürüyor” (Topçu, 2017b, s. 43)
-Nitelikli Okul	
-Yapı Tarzı	“...büyük medeniyetleri hep kültür ve maarif temeli üzerine kurulmuştur...Nizâmülmülk'ün Bağdat'ta açtığı Nizamiye medresesi, Türk-İslâm dünyasının bütün büyük ruhlarını kendi etrafında topladı. Bundan sonraki yayılışın dimağı oldular...Fatih in, fethinden daha büyük eseri Fatih külliyesi, Kanuni nin Mohaç ve Hind seferlerinden daha büyük eseri Süleymaniye külliyesi olmuştur” (Topçu, 2017d, s. 210-211).

	Yabancı okullarla birlikte özel okullarında milli eğitimin amaçlarına hizmet etmediğini düşünen Topçu'ya göre, eğitim devletin işidir (Topçu, 2017b, s. 61).
	“Öğretime, keyfiyet değil, kemiyet değeri verildi. Çok sayıda mektep açmak, diploma dağıtmak yarışı, öğretimi cansız ve kansız bıraktı” (Topçu, 2017d, s. 99). Topçuya göre “Millî mektep, zihniyet ve örflerde, metotları ve müfredat ile terbiye prensipleri ve psikolojik temellerde, hatta binasının yapı tarzıyla kendini başka milletlerinkinden ayırır” (Topçu, 2017d, s. 14).
	Mevcut Durum
Kodlar	Okul -Örnek Cümle
-Hayat Boyu Öğrenme	“Eğitim ve öğretime erişimin adil şartlar altında sağlanmasının yanı sıra eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması da öncelikli alanlardan birisi haline gelmiştir” (MEB, 2015, s. 39).
-Fırsat Eşitliği	10. Kalkınma Planında, özel eğitim kurumlarının teşvik edilmesi ve özendirilmesi ile ilgili yasal ve idari tedbirler alınması
-Nitelikli Okul	gerektiği belirtilmektedir (Kalkınma Bakanlığı,2014, s.34).
	2023 Eğitim Vizyonu
Kodlar	Okul -Örnek Cümle
-Nitelikli Okul	“Hayat boyu öğrenme programlarına yönelik nitelik ve erişim artırılacak” (MEB, 2018c, s. 127). “Tüm eğitim kademelerinde okulların niteliği ve imkânları artırılarak okullar arası başarı farkı
-Hayat Boyu Öğrenme	azaltılacaktır” (SSB, 2019, s. 136).
-Fırsat Eşitliği	“...öğrenci ve öğretmenlerin eşit öğrenme ve öğretme fırsatlarına kavuşması ve öğrenmenin sınıf duvarlarını aşmasıdır” (MEB,2018c, s. 73).

Tablo 6 incelendiğinde, Topçu'nun eğitim anlayışında bütün okullar, milli ideallerin verilmesi ve millet karakterinin yaşatılması gereken ve devlet tarafından kurulan yerler

olarak nitelendirildiği görülmektedir. Okul, öğrencilerin elde edeceği bilgilerin seçildiği, kalıcı kabiliyetlerin oluşturulduğu, zihinsel alışverişlerin yapıldığı, olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmanın ve yaratıcı düşünmenin öğrenildiği mekânlardır. Okul, insanlığın aydınlığa açılan kapısıdır. Topçu düşüncesinde okul, insan hayatında maddi menfaat sağlamak amacıyla eğitim, öğretim yapılarak sonunda müşterilerine diploma dağıtılan yerler değildir. Okullar, ilmi zihniyetle, merhametli, gerçeğe hayran gönüllerin yetiştirildiği, bilim, sanat, felsefe ve hakikat aşkının yer aldığı medeniyetlerin inşa edildiği yerlerdir. Topçu'nun eğitim düşüncesinde, okulların niteliği büyük önem taşımaktadır. Topçu, nitelikli eğitim kurumu olarak örnek gösterdiği Fatih Külliyesi'nin, İstanbul'un fethinden daha büyük değer taşıdığına işaret etmektedir. Topçu, bu nitelikli okullara erişimde zengin- fakir ayrımı yapılmaksızın bütün öğrencilere fırsat eşitliği içerisinde erişim imkânı sağlanmasının devletin asli görevi olduğunu belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 111).

Topçu'ya göre, mühendisliğin zirvesine çıkmış bir milletin, planlı ve estetik olmayan şehirlerde yaşamak zorunda kalmasının asıl sebebinin her alanda zihinlere bilgi yüklenmesine rağmen yaratıcı düşünmenin sağlanamamasıdır (Topçu, 2017f, s. 46-47). Topçu, yeterli fiziki standart ve özgün mimari tarzdan yoksun okul açmakla ilgili olarak, kasap dükkânının, sadrazam konağının, vergi dairesinin birer yapı tarzı olmasına rağmen, karakterlerin oluşturulduğu yerler olan okulların yapı tarzının olmamasını eleştirmektedir (Topçu, 2017d, s. 99-111).

Türk eğitim sistemi içerisinde mevcut okul sayılarının artırılması, insan kaynakları ve fiziki alt yapının iyileştirilmesi, öğrencilere fırsat ve imkân eşitliği içerisinde eğitim imkânı sunulmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Ancak özellikle okulların niteliği ve kaliteli okullara erişim imkânı konusunda ciddi sorunlar olduğu, istenilen hedeflere ulaşamadığı belirtilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 30-32). Aynı şekilde mevcut eğitim yaklaşımının dayandığı felsefe itibarıyla, okulların genellikle sosyal hayatta fayda sağlamak amacıyla öğrenim gören öğrencilere sahip kurumlar olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumda mevcut okulların, Topçu'nun ilmi zihniyete sahip nesil yetiştirme düşüncesiyle örtüşmediği söylenebilir.

Mevcut okullarda nicelik olarak önemli artış sağlandığını, fakat okulların niteliği ve kaliteli okullara fırsat eşitliği içerisinde erişim, konusunda ciddi çalışmalara ihtiyaç olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda Topçu, okul binalarının da bu millete özgü mimari üslup ve tarza sahip bir şekilde yapılmasının önemini vurgulamaktadır.

Mevcut okul mimari tarzlarının büyük ölçüde örtüşmediği görülmektedir. 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde okulların niteliğinin iyileştirilmesine yönelik çalışmaların artırılarak bütün öğrencilerin fırsat eşitliği içerisinde nitelikli okullara erişim imkanına kavuşturmasının hedeflendiği görülmektedir (MEB, 2018c, s. 89). Bu bağlamda, 2023 Eğitim Vizyonu’nda belirtilen hedefler, Topçu’nun bütün öğrencilere nitelikli okullar konusunda fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik görüşü ile örtüştüğü söylenebilir.

4.6. Topçu’nun Yükseköğretim Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, üniversiteleri, milletlerin beynine benzetmektedir. Beyin bir insanı nasıl koordine ediyorsa, milletin beyni ve vicdanı mahiyetinde olan üniversitelerin de aynı görevi yapması gerektiğini işaret etmektedir. Topçu’nun yükseköğretim anlayışının mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılması Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Topçu’nun Yükseköğretim Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Kodlar	Topçu Yükseköğretim- Örnek Cümle
-İlmi Zihniyet	“Milli vücudun beyini olarak söylediğimiz üniversite ...millet eğitim ve öğretiminin kurucusu ve düzenleyicisidir” (Topçu, 2017b, s. 66). İlmi zihniyet, tenkitçilik, şüphecilik ve hiçbir
-Dünya Görüşü	menfaat gözetmeyen hakikat aşkından ibarettir” (Topçu, 2017d, s. 92). “Biz aynı zamanda rönesansımızda yapacağız...hukuk
-Eğitimin	doktrini, dünya görüşü, millet anlayışı, sanat sistemi ortaya koyan...üniversiteler” kuracağız (Topçu, 2018a, s. 67).
-Düzenleyicisi	“....kendiliğinden bir hayat değeri ortaya koyamayan, bir ekonomik dâvanın...tenkidini yapmaktan korkan şahsî bir sanat ve din anlayışına sahip olmayan, kafasının işleyişi bakımından mektebe girdiği gibi çıkan gençleri hayat sahasında bulduk” (Topçu, 2017d, s. 96).
-Nitelik	
-Mesuliyet	

	“Dicle kıyılarında bir kurdun kuzuyu parçalamasından Hz. Ömer nasıl mesul oluyorduydu, Anadolu çocuklarının geriliğinden de üniversite öyle mesul olacaktır...” (Topçu, 2018a, s. 67).
	Mevcut Durum
Kodlar	Yükseköğretim- Örnek Cümle
-Dünya Başarı Sıralaması	Onuncu Kalkınma Planı (2018 Yılı) hedefleri arasında, üniversiteler ile okullar arasındaki ilişkiler güçlendirilmesi ve özellikle eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme modelleri desteklenmesi yer almaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 32-33).
-Eğitim Fakülteleri	Nitelikli insan kaynağı ve gereksinim duyulan alanlarda öğretim elemanı ihtiyacının karşılanması için lisansüstü öğrenim görmek üzere yurt dışına öğrenci gönderilmektedir (MEB, 2015, s. 51).
	(University ranking by academic performance [URAP], 2019). Üniversite akademik performans sıralama raporuna göre, uluslararası farklı bilim kurumlarınca yapılan 2018 Dünya üniversite genel sıralamasında, ilk 500 üniversitesi arasına girebilen 9 Türk Üniversitesi olduğu görülmektedir. Türkiye’de bilim dünyasınca üretilen makalelerin yalnız %21,2’si bilimsel etki değeri yüksek dergilerde yayınlanması ve bu makalelere atıf yapılma oranının düşük olması, Dünya üniversite akademik performans sıralaması itibarıyla, Türkiye’den ilk 500’e girebilen üniversite sayısının az olmasına neden olmaktadır (URAP, 2019).
	2023 Eğitim Vizyonu
Kodlar	Yükseköğretim- Örnek Cümle
-Dünya Başarı Sıralaması	Ortaöğretim kurumlarının başta Fen ve Sosyal Bilimler Liseleri olmak üzere, üniversitelerle iş birliği içerisinde eğitim öğretim faaliyetlerinin artırılması sağlanacaktır (MEB, 2018c, s. 101). YÖK ile iş birliği içerisinde yüksek öğretim kurumları giriş sınavında, başarı ortalaması yüksek olan öğrencilerin eğitim

-Mesleki Gelişim	fakültelerini tercih edebilmesi için iyileştirme yapılması
-Eğitim Fakültesi	hedeflenmiştir. Öğretmen ve eğitim yöneticilerinin alan ve
-İşbirliği	mesleki gelişimlerini, uluslararası standartlara uygun bir
-Nitelik	yaklaşım, lisansüstü eğitim derecesine bağlı olacak şekilde
	yeniden düzenlemesi 2023 Eğitim Vizyonu'nda yer almaktadır
	(MEB, 2018c, s. 41-42)
	11. Kalkınma Planında dünya akademik başarı sıralamalarında,
	Türkiye'deki üniversitelerden en az 2 üniversitenin 2023 yılına
	kadar ilk 100'e girmesi hedeflenmektedir (SBB, 2019, s. 140).

Tablo 7 incelendiğinde, Topçu, Batı'nın kalkınmasının temelinde “İlmi zihniyet” olduğunun altını çizmektedir. İlimde en temel esasın “hakikat aşkı” ve “hür düşünüş” olduğuna işaret eden Topçu, üniversitelerin ilmi zihniyetin hâkim olduğu bir anlayışla, hukuk doktrini, sanat, mimari, musiki ve pedagojiye kadar birçok alanda, kabul görmüş bir dünya görüşü ortaya koyması gerektiğini düşünmektedir (Topçu, 2018a, s. 38-68). Bu nedenle üniversitelerin sayısından ziyade niteliğine önem verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Üniversiteleri milletin beyni ve vicdanı gibi olduğunu düşünen Topçu, üniversiteleri, öğretmen yetiştirmeden başlayarak, eğitim ve öğretim programlarına kadar bütün eğitim kademelerinin kurucusu ve düzenleyicisi olarak görmektedir (Topçu, 2017b, s. 65- 66). Topçu, yükseköğrenimini tamamlayan bir gencin alanıyla ilgili tenkit, analiz ve sentez yapamamasını, kendine ait özgün bir düşünce ortaya koyamamasını, eleştirmektedir. Bu okullarda, yıllarca emek, zaman ve kaynak sarf ederek mezun olan bu öğrencileri, kafa yapısı itibariyle, okula girdiği gibi çıkan olarak betimleyerek, ülke için büyük kayıp olduğunu düşünmektedir (Topçu, 2017d, s. 96).

Tablo 7’de görülen, Topçu’nun yükseköğretim anlayışı, mevcut durumla değerlendirildiğinde, (URAP) Üniversite Akademik Performans Sıralama Raporuna göre, 2018 Dünya üniversite genel sıralamasında, ilk 100’e giren Türk üniversitesi bulunmamaktadır (URAP, 2019). Yükseköğrenimini tamamlayan gençlerin önemli bölümünün alanıyla ilgili analiz, sentez yapamaması ve özgün bir düşünce ortaya koyamadığına ilişkin eleştiriler günümüzde de bulunmaktadır. Üniversiteler mevcut yasalara göre, bütün eğitim kademelerinin düzenlenmesinden sorumlu ve yetkili

olmadığından, bu konularda Topçu'nun üniversitelere yüklediği misyonla örtüşmediği görülmektedir.

11. Kalkınma Planında belirtildiği gibi üniversitelerden en az 2 üniversitenin 2023 yılı itibariyle akademik başarı sıralamasında, dünyadaki ilk 100 üniversite arasına girmesi, akademisyen istihdam kriterlerinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. Bu üniversitelerin niteliklerini artırmaya yönelik hedeflerin Topçu'nun görüşleriyle örtüştüğü görülmektedir. Üniversite giriş sınavında, başarı gösteren öğrencilerin eğitim fakültelerini tercihine yönelik iyileştirme yapılması ile ilgili çalışmalar, 2023 Eğitim Vizyonu hedefleri arasında yer almaktadır. Topçu'nun, başarılı öğrencilerin pragmatik bir anlayışla öğretmenlik mesleğini seçmemelerine ilişkin ciddi eleştirileri bulunmaktadır. Bu durum Topçu'nun eleştirilerinin 2023 Eğitim Vizyonu'nda karşılık bulduğunu göstermektedir.

4.7. Topçu'nun Müfredat Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, müfredatın öğrencinin araştırma, eleştirme, keşfetme, bulma, düşünme vb. gibi zihnini çalıştıracak şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Müfredatın ilköğretimde değerlerin benimsetilmesi, ortaöğretimde akıl yeteneklerini geliştirecek, yükseköğretim de ise ihtisaslaşmayı sağlayacak içerikte olması görüşündedir. Topçu'nun müfredat anlayışının mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılması Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Topçu'nun Müfredat Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Topçu	
Kodlar	Müfredat- Örnek Cümle
-Ders Yüğü	“Bir asırdır mektepte bu ders yükünün ağırlığını çekmekteyiz. Zekâlarımızın beli büküldü. Doğuruculuk ihtiyacımızın tatminini, mektep dışında arıyoruz ve mektebe ilim ve fikir dışı çalışmalar dolduruyoruz” (Topçu, 2017d, s. 95).
-Tekrar	

-Ezbercilik	“Son iki asırda birçok yeni müesseseler ve mektepler açıldı. Ancak bu mekteplerde eskinin taklidi yerine moda kelimesiyle ifade olunan yeninin taklidi yer aldı” (Topçu, 2017d, s, 13).
-Metot	
-Taklit	“...Avrupa’dan alınan programları kopya etmeyip kendimiz için ders programı yapmadıkça ruhlarımızda devrim hareketi kabil olmayacaktır”.((Topçu, 2017a, s, 182).
	“Programlar, kavranamayacak kadar yüklüdür. Çok mikyasta ezbercilikle işleri halletmek zorunda bırakıyor...bütün sınıflarda, her dersin aşağı yukarı aynı önemle okutularak, hepsinin müfredatına, birbirine pek yakın yer ayrılması, birçok derslerin lüzumsuz yere tekrarını teminden başka şeye yaramıyor” (Topçu, 2017d, s, 134-135).
	“...eser yaratabilen kuvvetli ruhlar yetiştirebilmesi için temel olan iş, derslerin bugünkünden başka metotlarla ve başka ruh ve gayelerle okutulmasını temine çalışmaktır” (Topçu, 2017d, s, 137).
	Mevcut Durum
Kodlar	Müfredat- Örnek Cümle
-Sadeleştirme	Müfredatların yenilenmesi ile içerik yoğunluğunun azaltılması ve sadeleştirilmesine önem verilmiştir. Öğrenmenin anlamlı ve kalıcı olması amacıyla soyut kavramlar olabildiğince günlük yaşamla ilişkilendirilmeye ve uygulama yapılmaya
-Öğrenmenin Anlamlı Olması	yönlendirilmiştir. Öğrenilenlerin diğer disiplin alanları ve önceki bilgilerle ilişkilendirilmesine çalışılmıştır. Farklı derslerde tekrar eden konu, ünite veya kazanımlar en fazla ilişkili olduğu disiplin alanına alınmıştır. Öğrencilerin anlamlı ve kalıcı öğrenebilmesini sağlamak için, edinilen bilgilerin yaş seviyelerine uygun günlük yaşamla ilişkilendirilebilecek nitelikte olmasına ve ihtisaslaşma düşünülen meslek alanında kullanılabilir olmasına önem verilmiştir (MEB, 2017b, s. 9-11).
-Tekrar	

2023 Eğitim Vizyonu	
Kodlar	Müfredat- Örnek Cümle
-Beceri	“...paket müfredatların zorunlu olarak bir kutuya bir şeylerin zorla, zorlayarak tıktırılmasına benzer şekilde çocuğa yüklendiği bir çağı yaşıyoruz” (MEB, 2018c, s. 21).
-Ders Çeşitliliği	2023 Eğitim Vizyonu’nda müfredatla, bilgiyi beceriye, beceriyi ise tutum ve davranışa dönüştürmek amaçlanmıştır. Ayrıca, eğitimin ana kahramanı öğretmenlerin iyi yetişmesi, okullar arasındaki nitelik farkının en aza indirilmesi ve dolayısıyla sınav baskısının düşürülmesi hedeflenmektedir. Gerekli niteliklere sahip öğretmenlerin bulunduğu eğitim ekosisteminde “çerçeve müfredat yeterlidir”. Müfredat kelimesi fert kökünden çoğalmış bir kelimedir. Burada fert olarak bahsedilen öğrenci ve içerisinde çıkarılmayı bekleyen cevher tarafıdır. Öğretmenler bir sanatkâr inceliğiyle cevher olan öğrenciyi mücevhere dönüştürebilir. “Şahsiyeti şahsiyet yapar”. Öğretmen, mesleğinin icap ettirdiği şahsiyet ve yetkinliğe ulaşamazsa, her türlü teknik ve fiziki kapasite hiçbir anlam ifade etmez. “Bu nedenle, vizyonu’muzun ana aktörü, Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün de işaret ettiği gibi öğretmendir” (MEB, 2018c, s. 9). “Haftalık ders çizelgesinde yer alan ders çeşitliliği azaltılacak ve dersler yükseköğretimle uyumlu hâle getirilecektir” (MEB, 2018c, s. 94).
-Çerçeve	
Müfredat	

Tablo 8 incelendiğinde, Topçu’ya göre, ilköğretimde hakikat aşkı, sevgi, merhamet gibi değerlerin kalbe yerleştirilmesi gerekmektedir. Ortaöğretimde zihinsel yetenekleri geliştirecek ve yükseköğretim de ise ihtisaslaşmayı sağlayacak tarzda olmalıdır. Müfredatın öğrencinin araştırma, eleştirme, keşfetme, bulma, düşünme vb. gibi zihnini çalıştıracak şekilde olması gerektiğinin altını çizmektedir. Eleştirdiği konuların başında ezbercilik ve taklitçilik yer almaktadır. Ayrıca ilerleyen bütün sınıflarda, derslerde benzer konulara yer verilmesinin, zekânın sönükleşmesine sebep olacağından gereksiz tekrarlardan kaçınılmasını önermektedir. Topçu, ders yükü ve

içeriklerinin öğrencilerin kavrama kapasitesinin üzerinde olmasını ve zihnin yetilerinin inkişafını sağlamayan metotları eleştirmektedir. Öğrencinin kavrayabilme gücünü aşan yüklü müfredatın azaltılıp ve sadeleştirilmesi ve lise müfredatının yükseköğretime hazırlayacak içerikte olması gerektiğini belirtmektedir (Topçu, 2017d, s. 113-134).

Topçu, derslerin işleniş metodu ile ilgili önerilerde bulunmaktadır. Örneğin, edebiyat dersi genç dimağlara edebi kültür ve sanat zevki verecek ve onlardaki ulvi duyguları ortaya çıkaracak tarzda işlenmelidir. Kültürel değerlerden beslenerek gençlere heyecan katmalıdır. Tarih dersleri, tarihte yaşanmış olayların sebep ve sonuç bağlantıları ortaya konacak bir metotla, sonuçlarından ders çıkarılan, karşılaştırma yapılabilen ve zihni çalıştıran bir ders olarak işlenmelidir. Matematik dersinde, öğrencilerin düşünme, zihnin yetilerini çalıştırma ve anlamayı amaçlayan bir yöntem izlenmesinin önemine değinmektedir. Ona göre, matematik dersinde verilen bilgilerin sosyal hayatta karşılığının olması gerekmektedir. Bu durum öğrencilerin daha etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlayacaktır. Topçu, müfredat ve ders işleme yöntemlerinin, öğrenci zekâsının en fonksiyonel bir şekilde kullanılabilir hale getirmesi görüşünü taşımaktadır. Öğrenciyi bilgi hamalı yapmaktan ziyade öğrendiği bilgiyi en iyi şekilde kullanabilmesi ve uygulayabilmesi sağlanmalıdır. Ona göre, derslerin uygun içeriklerden oluşması ve uygun öğrenme metotlarının uygulanması, öğrencinin derse olan ilgisini artıracak gibi zihinsel yeteneği de geliştirecektir (Topçu, 2017d, s. 130-144).

Türkiye’de, 2017-2018 eğitim öğretim yılında yeni müfredat uygulanmaya başlanmıştır. Yeni müfredat programı ile ders içeriklerinin yoğunluğunun azaltılması ve sadeleştirilmesi çalışmalarına önem verilmiştir. Aynı zamanda öğrenmelerin daha kalıcı olmasını sağlamak için soyut kavramlar günlük yaşamla ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte uygulanan yapılandırmacılık yaklaşımı gereği öğretmen bilgiyi öğrenene yükleyen değildir. Eğitim öğretim, öğrenen merkezli olup, bireyin çevresindeki olaylarla etkileşime girmek suretiyle, kendi zihninde yeniden yapılandırarak bilgiyi öğrendiği süreç olarak görülmektedir (MEB, 2017b, s. 3-10).

Yeni eğitim öğretim yaklaşımı gereği yenilenen müfredatla ortaya konulan anlayışın önemli bölümünün, Topçu’nun müfredata ilişkin öneri ve düşünceleri ile önemli ölçüde örtüştüğü görülmektedir. 2023 Eğitim Vizyonu’nda ders sayısının azaltılması müfredatın sadeleştirilmesi ve lisedeki derslerin yükseköğretime hazırlık teşkil edecek

şekilde yeniden düzenlenmesi hedeflenmiştir. 2023 Eğitim Vizyonu’ndaki bu hedeflerin Topçu’nun müfredat konusundaki fikirleri ile örtüştüğü söylenebilir.

4.8. Topçu’nun Değerler Eğitimi Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, çocuklara ilkokuldan başlayarak sevgi, merhamet, adalet, vatanseverlik, hürmet, hür düşünce, ilmi zihniyet ve sorumluluk duygusu gibi evrensel insanlık değerlerinin okullarda verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Topçu gençliğin, evrensel insani değerler etrafında yetişmesinin büyük önem taşıdığı görüşündedir. Topçu’nun değerler eğitimi anlayışının mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılması Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Topçu’nun Değerler Eğitimi Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Topçu	
Kodlar	Değerler- Örnek Cümle
-Ahlak	“Duygular sahasında eğitim en küçük yaşta başlayacaktır. Kalbe yapılan ilk aşı, merhamet aşısıdır. Sonra, hemcinsini sevmek ve sevdiği için aldatmamak, ihmâl etmemek aşıları yapılır” (Topçu, 2017d, s. 77).
-İnsan	
-Merhamet	” Ahlaklılığın ilk şartı, temeli, insanın her şeyden ve dünyalardan değerli, hürmete layık olduğunu kabul etmektir” (Topçu, 2018a, s. 48).
-Adalet	
-Sevgi	“Bize bir insan mektebi lâzım... her hareketimizin ahlâkî değeri olduğunu tanıtsın, hayâyâ hayran gönüller, insanlığı seven temiz yürekler yetiştirsın; her ferdimizi milletimizin tarihi içinde aratsın” (Topçu, 2017d, s. 47).
	“Merhamet, âlemşümul bir ruh hareketi, sonsuz bir sevgidir”(Topçu,2017a, s.53).
	“Anadolu’nun kapısını Malazgirt’te açarak bu ülkeyi bahtiyar İslam beldesi yapan kuvvet, Alpaslan’ın ruhundaki merhametten taşan alicenaplık hamlesi idi.

	Asıl fetih bu kalp ve ruh hamlesinindir...Büyük fethi ebedi yapan kuvvet kılıçla tankın değil, atomdan daha kuvvetli olan ulu ecdadın ruhundaki adalet kuvveti idi” (Topçu, 2017f, s. 110).
	“İlk mekteplerin kitaplarıyla müfredatı, çocuğa toprak sevgisini ve tarihinin bütün mefahiriyle her sahadaki oluşunun sevgi ve acılarını duyurmalıdır” (Topçu, 2017d, s. 118).
	Mevcut Durum
Kodlar	Değerler- Örnek Cümle
-Sevgi -Adalet, -Dostluk, -Dürüstlük, -Saygı,	“Müfredatlar ile öğrencilere aktarılması hedeflenen kök değerler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” (MEB, 2017b, s. 8). “Değer eğitiminin bütün eğitimin nihai gayesi ve ruhu olduğu....okullar ve öğretmenlerin değerleri müfredatların bütünleyici bir parçası (mütemmim cüzü) olarak ele alması ve uygun yaklaşımları kullanarak öğrencilerine kazandırması” (MEB, 2017b, s. 7) gerektiği ifade edilmektedir.
	2023 Eğitim Vizyonu
Kodlar	Değerler - Örnek Cümle
-İnsan -Evrensel -Ahlak -Kültür	“Eğitim sistemleri, içinden çıktığı medeniyetler kadar, evrensel insanlık değerleriyle de harmanlanırlar....gerekli olan insana ait evrensel, yerel, maddî, manevi, mesleki, ahlaki ve millî tüm değerleri kapsayan ve kuşatan bir olgunlaşma, gelişme, ilerleme, değişim ve ahlak güzelliğidir”(MEB, 2018c, s. 14-15). “Millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerimizi çocukların yaşantılarında inşa etmelerini sağlamayı bu yaklaşımımızın özü olarak değerlendiriyoruz” (MEB, 2018c, s. 110).

Tablo 9 incelendiğinde, Topçu’nun, eğitim anlayışında, erdemli nesiller yetiştirmek için merhamet, adalet, vatanseverlik, sevgi, hürmet, ilmi zihniyet, hür düşünce ve

sorumluluk duygusunun okullarda öğrenciye ilk olarak verilmesi gereken temel değerler olduğu anlaşılmaktadır. Topçu'ya göre bir milletin mazisinin övünülecek değerlerini yaşatmak bir millete yapılacak en büyük hizmettir. Topçu, gençliğin, toplumların geçmişten günümüze taşıdığı evrensel, insani değerler ekseninde yetişmesinin sağlanması görüşünü taşımaktadır. Bu insani değerler verilmeksizin yapılan bir eğitimle sadece kendi menfaatini bilen bir gençliğin yetiştirilebileceğine işaret etmektedir (Topçu, 2017d, s. 77-78). Topçu, bütün büyük medeniyetlerin toplumun temel değerleri üzerinde kurulduğunu, büyük fetihleri ebedi yapan asıl kuvvetin, ulu ecdadın sahip olduğu ruhundaki merhamet ve adalet duygusu gibi değerler olduğuna dikkat çekmektedir (Topçu, 2017f, s. 110). Ona göre eğitim, en küçük yaşta kalbe yapılan ilk merhamet aşısı ile başlayacak olup, temel insani değerlerin mutlaka ilkokuldan itibaren kavranması gerekmektedir.

Tablo 9'da verilen karşılaştırmalardan yola çıkıldığında, Topçu'nun eğitim felsefesinin temelini oluşturan değerler eğitiminin, 2023 Eğitim Vizyonu'nda, şefkatle insan yetiştirmenin eğitimin temeli olduğu vurgusu ile karşılık bulduğu anlaşılmaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu ile birlikte, 2017-2018 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan, değerler eğitiminin ana temasını oluşturduğu yeni müfredat programı çerçevesinde, değerler eğitiminin aynı milli, manevi ve evrensel insani değerler ekseninde karşılık bulduğu ve aynı amacı taşıdığı görülmektedir.

4.9. Topçu'nun Ölçme Değerlendirme Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, öğretmenlerin, kendi dersinde verdiği bilgiler çerçevesinde öğrencilerini sınav yaparak değerlendirdiğini belirtmektedir. Bu imtihan usulünün, öğrenciler ve öğretmenlerin kendilerini değerlendirilmesine ve geliştirmesine çok fazla bir şey katmadığını belirtmektedir. Topçu'nun ölçme değerlendirme anlayışının mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılması Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Topçu'nun Ölçme Değerlendirme Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Topçu	
Kodlar	Ölçme Değerlendirme- Örnek Cümle
-Muallim	“İlk ve ortaöğretimde lüzumsuz bir merasim halinde tatbik edilen bu imtihan sistemi, bu şekliyle bilhassa ortaöğretimde aşikâr bir adaletsizlik doğurmaktadır” (Topçu, 2017d, s. 107).
-İyi Yetişme	
-İlerleme	
-Adalet,	
-Yabancı Heyetler	
	“Ortaöğretimde imtihanların...yabancı heyetlere verilmesi hem ortaöğretimin ciddileşmesine sebep olacak hem de muallimlerin daima okuyup ilimde ilerlemeğe mecbur olduklarını kendilerine hatırlatacak ve onları daha iyi yetişmeğe zorlayacaktır” (Topçu, 2017d, s. 114).
Mevcut Durum	
Kodlar	Ölçme Değerlendirme- Örnek Cümle
-Öğrenci,	Sınav sistemindeki sık değişiklikler, eğitim sisteminin performansını ölçme ve değerlendirmesini güçleştirmektedir. Türkiye’nin eğitim kalitesini yükseltilememesinin en temel unsurlarından biri, ölçme ve değerlendirme sisteminin yeterince kullanılmamasıdır. Bu nedenle ölçme araçlarına dayalı olarak özellikle öğrencilerin bireysel eksikliklerini ve öğretmen ve okulların performanslarını tespit etme konusunda etkin bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 27).
Öğretmen, Okul	
-Performans	
-Etkin	
2023 Eğitim Vizyonu	
Kodlar	Ölçme Değerlendirme- Örnek Cümle
-Öğrenci Gelişim	“Eğitim kalitesinin artırılması için ölçme ve değerlendirme yöntemleri etkinleştirilecek, ...yeterlilik temelli ölçme değerlendirme yapılacak” (MEB, 2018c, s. 35)tır. “Öğrenci gelişim değerlendirmeleri üzerinden, eğitim sisteminin, öğretmen ve okul yöneticisinin değerlendirilebileceği bir ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır” (MEB, 2018c, s. 33).
-Öğretmen	
-Değerlendirme	

Tablo 10 incelendiğinde, Topçu'ya göre sınavlar öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini değerlendirilmesine çok fazla bir şey katmamaktadır. Öğretmenlerin anlattığı dersler çerçevesinde sınav yapılmakta ve öğrencilere bir puan takdir edilmektedir. Ancak bu öğrencilerin büyük bir kısmının, farklı okullarda okuyan aynı seviyedeki öğrencilerle birlikte katıldığı okul dışındaki değerlendirme sınavlarında, aynı başarıyı gösteremeyip, başarısız oldukları görülmektedir. Bu nedenle değerlendirme sonuçlarının objektif başarı değerlendirme ölçütü olmadığı anlaşılmaktadır (Topçu, 2017d, s. 107).

Topçu'ya göre, bu sistemde, okullarından ve öğretmenlerinden yüksek not alan öğrenciler kendilerini başarılı hissetmektedir. Aynı duyguyu taşıyan öğretmenlerin önemli bölümü, emekli oluncaya kadar kendini yenileme ve geliştirme gereği duymadan, derslerinde aynı bilgileri tekrar edebilmektedirler. Bu sınav sistemi ile öğrenci, öğretmen ve okulun başarısının objektif verilerle değerlendirme imkânı bulunmadığını belirtmektedir. Topçu, daha objektif ölçme ve değerlendirme yapılabilmesi için imtihanların derse giren öğretmenlerin dışında farklı öğretmenlerden oluşan komisyon tarafından yapılmasının uygun olacağını düşünmektedir. Bunun dışında, Topçu, öğrencilere kendi okulunu ve öğretmenini seçebilme fırsatının verilmesini de önermektedir. Öğrencilerin daha yeterli olduğunu düşündüğü öğretmenleri seçebilme hakkı verilmesiyle başarının artacağını düşünmektedir (Topçu, 2017d, s. 114-116). Ona göre, etkin ölçme değerlendirme sistemiyle öğrencilerle birlikte, eğitimcilerde kendilerini geliştirip yenileme gereği duyacaklardır. Böylelikle bir disiplin içerisinde eğitim sisteminin başarısına katkı sağlanacaktır.

Mevcut uygulamalarda, eğitim alanında yaşanan gelişme ve değişmelerle birlikte sınav sisteminin değişimine ihtiyaç duyulmuş bu doğrultuda, ölçme değerlendirme sisteminde kısa aralıklarla değişiklikler yapılmıştır. Bu hızlı değişim sonucu, eğitim sistemi ile ilgili elde edilen veriler ışığında dönemler arası anlamlı karşılaştırabilme ve değerlendirme zorluğu yaşanmaktadır. Bu gelişmeler, mevcut ölçme değerlendirme sistemi ile eğitim sisteminin bütünsel olarak ne ölçüde değerlendirilebildiğine ilişkin sorularla birlikte, yeterince etkili olup-olmadığına ilişkin eleştirileri de beraberinde getirmektedir. Mevcut ölçme değerlendirme sistemine getirilen eleştirilerin, Topçu tarafından dönemin ölçme değerlendirme sistemine getirilen eleştirilerle benzer olduğu söylenebilir.

MEB 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde, kurgulanması hedeflenen yeni ölçme değerlendirme sistemi ile eğitim sisteminin, öğrenci, öğretmen ve okulu bütünsel olarak etkili bir şekilde değerlendirmesi hedeflenmiştir. MEB 2023 Eğitim Vizyon belgesindeki hedeflerin amaç olarak Topçu'nun ideal ölçme değerlendirme sisteminden beklentisiyle örtüştüğü söylenebilir.

4.10. Topçu'nun Teknoloji Anlayışının Mevcut Uygulamalar Ve 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Topçu, ilmi gelişmelerin bir sonucu olan teknik ve teknolojik gelişmelerin insanlık için bir araç olduğunu, insanlığın faydalanması gerektiğini belirtmektedir. Topçu, araç olan tekniğin, amaç haline gelmesini, ilmin yerine konulmasını eleştirmektedir. Topçu'nun teknoloji anlayışının mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile karşılaştırılması Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Topçu'nun Teknoloji Anlayışının Mevcut Uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu ile Karşılaştırılması

Kodlar	Topçu Teknoloji- Örnek Cümle
-İlim	“Teknik, ilimlerin tatbikatı demektir. Ancak gayesi değil, sadece tatbikatı, zira biliyorsunuz ki ilmin gayesi hakikati tanıtmaktır” (Topçu, 2018a, s. 19).
-Teknik	“Biz ilme değil, teknik ihtirasının ilmi, pençesi altında yaşatmasına karşıyız. Evet, teknik, ilimlerden zaruri olarak çıkar ve insanlık kendisine kolaylıklar sağlayan teknikten faydalanır” (Topçu, 2017d, s. 153).
-İhtiras	“İnsan makineleşiyor. Dizginler elimizde, lakin şaha kalkan atlar bizide sürüklüyor. Tehlikeye uçuruma gitmek mukadderdir. Onu frenleyecek bir kuvvete ihtiyaç var. Bu kuvvet kültürdür”. (Topçu, 2018a, s. 20).

Mevcut Durum	
Kodlar	Teknoloji- Örnek Cümle
-Beceri, -Teknoloji,	21. yüzyılda ihtiyaç duyulan yeni bilgi ve beceriler okullar tarafından sunulmaktadır. Bu nedenle, öğretim programları, yeni bilgi, beceri ve teknolojileri etkin bir şekilde öğrencilere kazandırabilmek için güncellenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 26). “Çağın gereklilikleri ve teknolojiadaki gelişmelerle birlikte düşünen, sorgulayan, araştıran ve buluş yapabilen öğrencilere olan ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır” (MEB, 2017a, s.44).
2023 Eğitim Vizyonu	
Kodlar	Teknoloji- Örnek Cümle
-Teknoloji, -Uygarlık, -Bilişim,	“Bilgi toplumu diyerek rekabeti aşırı kutsayan, teknoloji diyerek tüketimi körükleyen, insanlık denince kendi toplumu hariç, herkesi dışlayan bir uygarlık anlayışını kabul etmemiz mümkün değildir... Bizim tekilliğimiz, insan ve makinenin birlikteliğinden ziyade akıl ve kalbin birlikteliğidir.” (MEB, 2018c, s. 7) İçerik ve niteliğe önem veren bir yaklaşımla, çocukların bilişim teknolojileri ile hayallerini hayata geçirmesi, üretim ve sorunlara çözüm geliştirmesi hedeflenmektedir (MEB, 2018c, s. 72).

Tablo 11 incelendiğinde, Topçu, teknoloji ve teknik gelişmeleri ele alırken bunların insan hayatındaki yeri itibarıyla çeşitli eleştirilerde bulunmaktadır. Topçu’nun bu konudaki yaklaşımı, ilmi gelişmelerin bir tezahürü olan teknik ve teknolojik gelişmelerin insanlık için bir araç olarak, insanlık hayrına kullanılmasıdır. Her zaman bir disiplin içerisinde ilmi çalışmaların önemini belirterek ortaöğretimde aklın gelişmesi ve ihtisaslaşmaya hazırlık yapılmasını, üniversitede ise derin ihtisaslaşmanın önemine vurgu yapmaktadır. İlmi gelişmelerin sonucu olan teknik ve teknolojik gelişmeler, insan hayatının kolaylaşmasını sağlayacağından, bu yolda sürekli gelişmeye çalışmanın bir vazife olduğunu ifade etmektedir. Topçu bunlarla birlikte

teknolojik gelişmelerin insan hayatı için araç olması, amaç olmaması gerektiğini ve insan hayatına hâkim olacak teknolojik gelişmelerin, insanlık zararına kullanılarak insanlığı ezmesinin karşısında durmaktadır. Teknolojinin amaç haline getirilerek insanlık zararına kullanmanın insanlığın felaketine yol açacağı endişesini taşımaktadır (Topçu, 2017d, s. 151).

Küreselleşen dünya ile beraber insan hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelen teknoloji her alanda olduğu gibi, eğitim öğretim alanında da büyük bir önem kazanmış bulunmaktadır. Bilgi toplumu denilen bu çağda, teknolojik gelişmelerden uzak kalmak bir ülke için geri kalmışlığın göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda, Türkiye’de de bilgi toplumu gereklerinin yerine getirilmesi amacıyla, 2010 yılında FATİH projesi uygulanmaya başlanmıştır. MEB 2016-2017 yıllarında disiplinler arası bütünleşik bir eğitim olan STEM yaklaşımı eylem planı yayınlanmıştır. Bu doğrultuda, öğrenci ve öğretmenlerin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanımının sağlanacağı belirtilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 12). 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde öğrencilerin dijital teknolojileri hayallerini hayata geçirme ve üretim aracı olarak kullanabilmesi için gerekli donanımlara sahip olması hedeflenmiş bulunmaktadır (MEB, 2018c, s. 72).

Tablo 11’de yer aldığı gibi, Topçu’nun esas itibarıyla ilmi çalışmaların bir sonucu olan, teknolojik gelişmelerin insan hayatını kolaylaştırmasına karşı olmadığı görülmektedir. Bir eğitimci ve entelektüel bir şahsiyet olarak kendi döneminde, çağın gelişmelerini en iyi şekilde anlayıp sentez yapanlar arasındadır. Bütün öğrencilerin, fırsat eşitliği içerisinde, çağın gelişmelerine uygun, nitelikli eğitim imkanlarından faydalanmasını savunmuştur. Ancak Topçu’nun felsefi anlayışı göz önüne alındığında “ahlaki” sorumluluğunu unutmamak gerekmektedir. O her zaman her hareketin odağına “insan ve evrensel insanlık değerlerini” alarak sorumluluk içerisinde hareket etmektedir. Tekniğin verdiği kontrolsüz ve amansız gücü eline geçiren birtakım insanların, hırs ile hükmetme duygularına kapılması halinde, insanlığın ezilerek sefalet içerisinde kalacağı endişesini taşımaktadır. Nitekim Topçu’nun bu konuda duyduğu endişelerde ne kadar haklı olduğunu 1. ve 2. Dünya savaşlarında olduğu gibi, çağımızda da dünyanın muhtelif yerlerinde ve Türkiye’nin etrafında yaşanan, vicdanları sızlatan, insanlık dramları ile kendisini göstermektedir.

Bütün bunlara rağmen, Topçu’nun teknoloji konusundaki düşüncelerinin mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde değerlendirildiğinde, insan

yaşamının her alanında olduğu gibi, eğitim alanında da teknoloji hakimiyetinin önemli ölçüde kendini gösterdiği, Topçu'nun teknoloji konusundaki düşüncelerinin, bu gelişmeler karşısında uygulanma imkanının olmadığını söylemek mümkün görölmektedir.

5.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın problemi çerçevesinde elde edilen verilerden hareketle ulaşılan sonuçlar sunulmuştur. Yapılan bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Nurettin Topçu'nun eğitim düşüncesi, Türk eğitim sistemi açısından önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Bu nedenle, Topçu'nun eğitim düşüncesi hakkında çok sayıda araştırma ve inceleme yapılmıştır. Ancak araştırmalar arasında özellikle Nurettin Topçu'nun eğitim düşüncesinin gelecek vizyonu çerçevesinde incelenip değerlendirilmesine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan Nurettin Topçu'nun eğitim düşüncesinin mevcut uygulamalarla birlikte gelecek vizyonu çerçevesinde kabul görüp, görmediğinin ortaya konulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada, içerik analizinden elde edilen verilerden hareketle, Topçu'nun Felsefi, Eğitim Öğretim, Öğrenci, Öğretmen, Okul, Yükseköğretim, Müfredat, Değerler Eğitimi, Ölçme Değerlendirme ve Teknoloji konusundaki anlayışı ile mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyon belgesinde yer alan hedeflerle, arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmak üzere 10 tema oluşturulmuştur. Çalışmanın sonuçları elde edilen bilgiler ışığında genel olarak değerlendirildiğinde, Topçu'ya ait birçok öneri ve düşüncenin geçerliliğini koruduğu, benzer düşüncelerin mevcut uygulamalar ve gelecek hedefleri içerisinde karşılığının bulunduğu görülmektedir. Bu anlamda, eğitim sisteminde yapılacak yeni düzenleme çalışmalarında bu ve benzeri araştırmalarla ortaya konulan, geçerliliğini koruduğu tespit edilen görüşlerin değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Türkiye'nin, 1999 yılında başlayan AB üyelik süreci ile eğitim sisteminde köklü değişikliğe ihtiyaç duyulmuştur. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığınca 2004–2005 öğretim yılında uygulanmakta olan davranışçı, öğretmen merkezli eğitim yaklaşımı yerine, öğrenen merkezli yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiştir. Yeni yaklaşımda, öğrenen eğitimin odağı haline gelmiştir. Ancak yapılan araştırmalarda, yapılandırmacı

yaklaşımın uygulanmasında önemli sorunlarla karşılaşıldığı tespit edilmiştir. Eğitimde yapılan köklü değişikliklere rağmen, istenilen düzeyde hedeflere ulaşılamaması, eğitim sistemindeki sorunların çözümü için önemli araştırma ve çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Ahlak temelli bir felsefi anlayışa sahip olan Topçu'ya göre, felsefe, aklın kullanma kılavuzudur. Topçu'ya göre değişmez olan kutsallar dışında her şey sorgulanabilmelidir. Çünkü ilmi zihniyetin temel esaslarından olan tekâmül prensibi gereği insanlık sürekli gelişmektedir. Eski çağdaki filozofların, kendi döneminde son derece değerli ve çığır açan fikirleri, bugünkü insanlığın geldiği nokta ve şartlarda geçerliliğini önemli ölçüde yitirmiş olsalar da temel olarak tarihsel bir değere sahip olmaktadır. Bu bağlamda Topçu'nun fikirlerini, kendi koyduğu prensipler çerçevesinde ele alınıp değerlendirilmesi uygun olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle Topçu'nun özellikle eğitime ilişkin, içinde yaşadığı dönemde son derece aydınlatıcı olan fikirlerinden bir bölümü mevcut uygulamalara ve geleceğe ışık tutarken, bazı görüşlerinin ise günümüz şartlarında tartışmalı olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye'de, eğitim-öğretimle ilgili önemli çalışmaların yapılmasına rağmen, istenilen hedeflere ulaşılamamasının nedenleri arasında, Türk eğitim sisteminde milletin kendine özgü bir felsefesinin bulunmamasına yönelik görüşler ağırlık kazanmaktadır. Topçu, milletlerin ve eğitim sisteminin bir felsefesi olması gerektiğini, eğitimin temel taşının felsefe ile atılacağını ve felsefesiz eğitimin olmayacağını belirtmektedir. Topçu'nun eğitim anlayışının dayandığı felsefe idealizmdir. Türkiye'de uygulanan yapılandırmacılık yaklaşımının ilişkili olduğu pragmatizm felsefesi ile Topçu'nun felsefi anlayışı farklıdır. Ancak, etkili bir eğitim sistemi ortaya konulabilmesi için, Türk toplumunun kendi kültürü ve sahip olduğu değerleri ile uyumlu, özgün bir felsefi temele dayanılması gerektiği 2023 Eğitim Vizyon belgesinde ifade edilmektedir. 2023 Eğitim Vizyon belgesinde, pragmatizmin faydalı olan doğru olandır anlayışı eleştirilmekte olup, felsefi olarak, ahlak düşüncesine dayalı, insan merkezli bir anlayış esas alınmıştır. Bu bağlamda Nurettin Topçu'nun Türk eğitim sistemi için kendine özgü bir milli felsefe ortaya konulmasına yönelik düşüncelerinin karşılık bulduğu görülmektedir.

Topçu'ya göre, eğitim ve öğretimin asıl amacı, insanda ve toplumda inkişafın sağlanmasıdır. Topçu'nun eğitim anlayışının, ahlak temelli ve şahsiyet yapıcılık esasına dayalı olduğu görülmektedir. Ona göre, ihtiyaç duyulan teorik bilgiye her

yerde ve kitaplarda ulaşma imkânı bulunmaktadır. Ancak şahsiyet geliştirilmesi, istenilen davranışın kazandırılması, görenek haline getirebilmesi ve ahlak sahibi erdemli birey yetiştirilmesi, maarifin en önemli unsurunu oluşturmaktadır.

Topçu'nun eğitim düşüncesinin merkezinde, bilimsel düşüncenin temelini oluşturan neden-sonuç ilişkisine dayalı, sorgulama, tartışma, eleştirme, analiz, sentez, yorumlama, farklılık ve yaratıcılık konuları yer almaktadır. Yeni fikirler üretebilen nesiller yetiştirilmesi önem taşımaktadır. Gençlere hazır olan düşüncelerin aktarılması ile eğitim olmayacağını ve düşünmenin öğretilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Düşünmeyen, yeni bir şey üretmeyen, buluş yapamayan sürekli taklit halinde bulunan bireylerin düşünce yetenekleri gelişmemekte ve her zaman uydu gibi hareket etmektedir. Topçu, bireye önem veren, aklın ve zihnin yeteneklerini harekete geçiren bir eğitim-öğretim anlayışını benimsemektedir. Topçu'nun eğitim anlayışı, insanın her şeyden değerli olduğu anlayışı, sevgi ve merhamete dayanan, her türlü baskıdan uzak ve ahlak temeli üzerine bina edilmektedir.

Mevcut uygulanan eğitim-öğretim yaklaşımı öğrenen merkezli olup, bilgi öğrenciye aktarılmamaktadır. Yeni yaklaşıma göre eğitim sistemi ezbere dayalı değildir, etkinlik temelli ve uygulamaya dayalıdır. Öğrenci zamanla anlayarak, keşfederek öğrenmektedir. Topçu'nun eğitim anlayışı ile mevcut eğitim anlayışındaki öğrencinin öğrenme yöntemleri konusunda benzerlikler bulunduğu söylenebilir. Ancak, Topçu'nun eğitim anlayışı ile mevcut eğitim anlayışının dayandığı felsefe itibarıyla farklı olduğu görülmektedir. 2023 Eğitim Vizyonu'nda, öğrencilerin her yönüyle gelişiminin sağlanması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda üreten tasarlayan ve öğrendiğini yorumlayabilecek tarzda aktif yetiştirilmeleri ile birlikte kültür ve görgü temelli müfredat anlayışı hedeflenmiştir. Bu hedeflerin Topçu'nun eğitim anlayışı ile örtüştüğü söylenebilir.

Topçu anlayışında öğrenci, öğrenme sürecine aktif bir şekilde katılmakta ve usta-çırak ilişkisi içerisinde öğrenmeler gerçekleşmektedir. Mevcut uygulanan sistemde de öğrenenin öğrenme sürecine aktif olarak katılmasıyla öğrenmeler sağlanmaktadır. Bu bağlamda mevcut uygulamanın Topçu anlayışı ile benzer olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Topçu ile felsefi anlayıştan kaynaklanan fark olduğunu söylemek mümkündür. Topçu'nun öğrenci anlayışı 2023 Eğitim Vizyonu bağlamında değerlendirildiğinde, 2023 Eğitim Vizyonu gereğince okullarda kurulması öngörülen

Tasarım-Beceri Atölyeleri ile Topçu'nun beceri kazandırma ve olgunlaştırma "tasarım" atölyesi fikrinin karşılık bulduğu görülmektedir.

Topçu'nu eğitim anlayışında, eğitim ve öğretimin ana karakteri olan öğretmen, öğrenciye bilmediği şeyleri nakleden kişi değil, öğrenci için bir rehber ve yol göstericidir. Öğretmen, bilgi ve davranışlarıyla öğrencilerin hem zihinsel hem karakter gelişiminde etkili olan bir sanatkardır. Öğretmenlik mesleğini diğer mesleklerden ayıran en büyük özelliği, bireyin yaşantısını etkilemesi ve bunu tüm yaşantısı boyunca hissettirmesidir. Bu nedenle öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği tüm yetkinliklere sahip olmalıdır. Topçu'nun öğretmenlik anlayışı ve mevcut öğretmenlik mesleği ile ilgili uygulamalar karşılaştırıldığında, mevcut uygulamada öğretmenin rolü, öğrenciye yol gösterendir. Bilgiyi aktaran değil, öğrenciye rehberlik yaparak destek verendir. Öğrenci düşünür, tasarlar, üretir, geliştirir ve iş birliği içerisinde öğrenmelerini oluşturur. Bu bağlamda, mevcut öğretmen anlayışı ile Topçu'nun öğretmen anlayışının benzer olduğunu söylemek mümkündür. Topçu'nun özellikle üzerinde durduğu öğretmenlerin bilgi birikimi, mesleki formasyona sahip olması ve bütün bunların bir "öğretmenlik mesleği" çerçevesinde düzenlenmesine ilişkin görüşleri hali hazırda uygulanma imkânı bulamamıştır. Ancak Topçu'nun görüşleri ile örtüşecek şekilde 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde öğretmenlik mesleğiyle ilgili bütün aşamaları kapsayan bir öğretmenlik meslek kanunu çıkarılması hedefler arasında yer aldığı görülmektedir.

Topçu'nun anlayışında, bütün okullar milli ideallerin verilmesi ve millet karakterinin yaşatılması gereken, devletin asli fonksiyonlarından olan büyük aile ocağıdır. Topçu'ya göre okullar, medeniyetlerin inşa edildiği ve insanlığın aydınlığa açılan kapısıdır. Topçu'ya göre Rönesans'ı başlatma ve yaşatma gibi önemli bir görevi olan okullar, eleştirme, sorgulama ve hür düşüncenin olduğu, ilim sevgisi olan, karakter yapıcı, ahlak ve sorumluluk sahibi bireylerin yetiştirildiği yerlerdir. Okulların niteliğinin artırılması yanında, öğrencilere zengin-fakir ayrımı yapılmadan, erişimde fırsat eşitliği sağlanması devletin asli görevleri arasında bulunmaktadır.

Topçu'nun okullara ilişkin düşünceleri, mevcut uygulamalar çerçevesinde değerlendirildiğinde, öğrencilerin öğrenim gördüğü okulları (Yükseköğrenim) tercih nedeninin çoğunlukla sosyal hayatta fayda sağlamaya yönelik (pragmatik) bir anlayışla olduğu görülmektedir. Ayrıca mevcut okullarda nicelik olarak önemli artış sağlandığını, fakat bu artışın aynı oranda niteliğe yansımadığı görülmektedir. Bu

durumda, okulların niteliği konusu ve mevcut okullardaki eğitim-öğretim anlayışı ile Topçu'nun anlayışı arasında örtüşmeyen hususların bulunduğu söylenebilir. 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde okulların niteliğinin iyileştirilmesine yönelik çalışmaların artırılarak, bütün öğrencilerin fırsat eşitliği içerisinde nitelikli okullara erişim imkanına kavuşturmasının hedeflendiği görülmektedir. Bu bağlamda, 2023 Eğitim Vizyonu'nda belirtilen hedefler, Topçu'nun bütün öğrencilere nitelikli okullar konusunda fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik görüşü ile örtüştüğü söylenebilir.

Topçu'ya göre, nitelikli eğitimin tüm öğrencilere fırsat eşitliği içerisinde sunulması devletin görevidir. Ona göre, özel okullar kâr güdüsü ile hareket ettiğinden eğitimin özel okullar vasıtası ile verilmesi uygun bulunmamaktadır. Ancak eğitimde kalitenin artırılmasına katkı sağladığı düşüncesi ile dünyadaki gelişmelerle birlikte, Türkiye'de de teşvik edilen, özel okullar konusundaki Topçu'nun düşüncesinin, mevcut uygulamalarla örtüşmediği görülmektedir. Ayrıca Topçu, milli eğitimin temel amaçlarına uygun olmadığı düşüncesiyle yabancı okulların faaliyetlerine karşı çıkmaktadır. Topçu'nun bu düşüncesinin mevcut uygulamalarda karşılık bulmadığı görülmektedir.

Topçu, üniversitelerin milletin beyni ve vicdanı olduğuna işaret etmektedir. Üniversitelere, eğitim sistemi üzerinde, bütün eğitim kademelerinin, öğretmen yetiştirmeden başlayarak, eğitim-öğretim programlarına kadar düzenleme, yenileme görevi ve fonksiyonu yüklemektedir. Üniversiteleri, nicelikten çok niteliğe önem verilen, yaratıcı, eleştirel ve özgün düşünen bireylerin yetiştiği yerler olarak tasavvur etmektedir. Topçu, üniversiteleri ilmi zihniyetin hâkim olduğu, kabul gören dünya görüşü ortaya koyabilen yerler olarak nitelendirmektedir. Bu nedenle üniversitelerin sayısından ziyade kalitesine önem verilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Topçu'nun yükseköğretim anlayışı mevcut uygulamalarla birlikte değerlendirildiğinde, mevcut uygulamada, mevzuata göre üniversitelerin bütün eğitim kademelerinin düzenlenmesinden sorumlu ve yetkili olmadığından, bu konuda Topçu'nun üniversitelere yüklediği misyonla örtüşmediği görülmektedir. 2019 yılında açıklanan 11. Kalkınma Planında, üniversitelerin niteliğinin artırılması için en az 2 üniversitenin 2023 yılı itibariyle akademik başarı sıralamasında, dünyadaki ilk 100 üniversite arasına girmesi ve akademisyen istihdam kriterlerinin yükseltilmesine yönelik hedeflerin, Topçu'nun görüşleriyle örtüştüğü söylenebilir.

Topçu, müfredatın öğrencinin araştırma, eleştirme, keşfetme, bulma, düşünme vb. gibi zihnin yeteneklerini çalıştıracak şekilde olması gerektiğini düşünmektedir. Ders yükü ve içeriklerinin öğrencilerin kavrama kapasitesinin üzerinde olmasını eleştirmektedir. Derslerin uygun içeriklerden oluşması ve derslerde verilen bilgilerin sosyal hayattaki karşılığının bulunmasının öğrencilerin daha etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlayacağını belirtmektedir. Öğrenci zekasının en fonksiyonel bir şekilde çalışılmasını sağlayacak öğrenme metotlarını uygun görmektedir.

Yeni eğitim yaklaşımı gereği yenilenen müfredatla ortaya konulan anlayışın, müfredatın sadeleştirilmesi, derslerin sosyal hayatla ilişkilendirilmesine önem verildiği görülmektedir. Bu durumda mevcut uygulamalarla, Topçu'nun müfredata ilişkin öneri ve düşüncelerinin önemli ölçüde örtüştüğü söylenebilir. 2023 Eğitim Vizyonu'nda ders sayısının azaltılması müfredatın sadeleştirilmesi ve lisedeki derslerin yükseköğretime hazırlık teşkil edecek şekilde yeniden düzenlenmesi hedeflenmiştir. 2023 Eğitim Vizyonu'ndaki bu hedefler Topçu'nun müfredat konusundaki fikirleri ile örtüştüğü görülmektedir.

Topçu'nun eğitim felsefesinin temelini oluşturan değerler eğitiminin, mevcut, 2017-2018 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan, değerler eğitiminin ana temaları ile, milli, manevi ve evrensel insani değerler ekseninde karşılık bulduğu görülmektedir. Aynı şekilde 2023 Eğitim Vizyonu'nda, şefkatle insan yetiştirmenin eğitimin temeli olduğu vurgusu ile Topçu'nun değerler eğitimi anlayışının karşılık bulduğu söylenebilir.

Topçu, kendi döneminde uygulanan sınavların objektif başarı değerlendirme ölçütü olmadığı gibi öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini değerlendirip, geliştirmesine fazla bir şey katmadığını düşünmektedir. Mevcut uygulanan sınav sisteminde sık aralıklarla yapılan değişiklikler nedeniyle, eğitim sistemine ilişkin periyodik aralıklarla kıyaslanabilir anlamlı performans değerlendirilmesi yapılamadığı görülmektedir. Mevcut ölçme değerlendirme sistemi ile eğitim sisteminin bütünsel olarak ne ölçüde değerlendirilebildiğine ilişkin yapılan eleştirilerin, Topçu'nun ölçme değerlendirme sistemine yönelik yaptığı eleştirilerle benzer olduğu söylemek mümkündür. Ancak, 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde, hedeflenen yeni ölçme değerlendirme sistemi ile eğitim sisteminin, öğrenci, öğretmen ve okulları bütünsel olarak etkili bir şekilde değerlendirilebilmesi hedeflenmektedir. 2023 Eğitim Vizyon belgesindeki amaçların,

Topçu'nun ideal ölçme değerlendirme sisteminden beklentisiyle örtüştüğü söylenebilir.

Topçu'nun, özellikle teknolojinin amaç değil, araç olması, insan hayatına hâkim olmaması konusundaki görüşleri ve taşıdığı endişeleri önemlidir. Bununla birlikte Bilgi toplumu denilen XXI. yüzyılda teknoloji, insan hayatının bütün aşamalarına nüfus ederek, ihtiyaç haline gelmiştir. Dünyadaki hızlı değişim ve dönüşüm, Endüstri 4.0 sanayi devrimi, nesnelerin interneti, yapay zekâ gibi gelişmelerle birlikte teknoloji, insanın sosyal yaşamında zaruret haline gelmiştir. Eğitimde STEM ve STEAM gibi yaklaşımların önemli boyut kazandığı dünyada teknolojiden uzak bir toplum ve eğitim modelinin düşünülemeyeceğini ortaya koymaktadır. Topçu'nun ilmi çalışmaların bir sonucu olan, teknolojik gelişmelerin insan hayatını kolaylaştırmasına karşı olmadığı, tekniğin verdiği kontrolsüz ve amansız güç ile insanlığın ezilerek sefalet içerisinde kalacağı endişesini taşıdığı görülmektedir. Bütün bunlara rağmen, Topçu'nun teknoloji konusundaki düşüncelerinin mevcut uygulamalar ve 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde değerlendirildiğinde, insan yaşamının her alanında olduğu gibi, eğitim alanında da teknoloji hakimiyetinin önemli ölçüde kendini gösterdiği, Topçu'nun teknoloji konusundaki düşüncelerinin, bu gelişmeler karşısında uygulanma imkanının olmadığını söylemek mümkün görülmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bulguları doğrultusunda,

- Topçu'nun her zaman eleştirdiği, mevcut uygulanan, yapılandırmacılık yaklaşımı ile ilişkili olan pragmatist felsefeye göre “Doğru, nesnel değil, öznel”dir. Yani pratik fayda güden birey yetiştirme anlayışı yerine, Topçu'nun önerdiği gibi eğitimde “doğrunun nesnel olduğu anlayışının” yerleştirilmesi,
- Topçu'nun, eğitimde önerdiği evrensel nitelikli değerlerin, mevcut müfredatta yer aldığı, ancak bu değerlerin öğrencilerde davranış haline getirilebilmesi amacıyla, Topçu'nun önerdiği gibi Milli Şair Akif'in “Safahat” adlı eserinin nesirleştirilip sadeleştirilerek, ilköğretim ders kitaplarına aktararak, gençliğe evrensel değerlerin kazandırılması,
- Öğretmenlik mesleğine gerek yeni atamalarda gerekse ücretli görevlendirmelerde, yeterli pedagojik formasyon ve alan bilgisine sahip öğretmenlere görev verilmesi hususuna özen gösterilmesi,

- Öğretmenlik mesleğine ilişkin, alan bilgisi, formasyon, yabancı dil yeterliliği, öğretmenlerin yetişmesi ve atanması gibi bütün gereksinimlerini etraflı bir şekilde ortaya koyan ve düzenleyen bir meslek kanunun çıkarılması,
- Topçu tarafından büyük önem verilen felsefe, sanat, edebiyat ve müzik derslerine müfredatta daha geniş bir kapsamda yer verilmesi,
- Topçu'nun önerilerinden yola çıkarak, yeni okul projelerinin millete özgü mimari tarz ve karaktere sahip bir şekilde yapılması,
- Topçu'nun önerileri arasında bulunan ve 2023 Eğitim Vizyon belgesinde de yer alan eğitim sistemini, öğrenci, öğretmen ve okulları bütünsel olarak, periyodik aralıklarla kıyaslanabilir performans değerlendirilmesine imkân sağlayacak bir ölçme değerlendirme sisteminin oluşturulması,
- Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışına yönelik farkındalığı artırmak için bütün eserlerinden oluşan sınıf kitaplıklarının oluşturulması; öğrencilerle birlikte öğretmenler tarafından okunmasının sağlanması,
- Türk eğitim sistemi için köklü çözüm arayışlarının olduğu günümüzde, eğitim sistemine ilişkin özgün düşünce ve çözüm önerileri bulunan Topçu'nun eserleri gibi önemli eserlerin üniversite gençliği tarafından incelenip tanınabilmesi için ders içeriklerinde yeterince yer verilmesi,
- Türk eğitim sistemine katkı sağlayacağı düşünülen Nurettin Topçu'nun, eğitim anlayışına yönelik araştırma yapılmamış alanlarda çalışmalar yapılmasının önem taşıdığı, örneğin: "Eğitim sistemi sorunlarına çözüm arayışında, Nurettin Topçu'nun öğretmenlik anlayışının rolü ve önemi", "Nurettin Topçu'nun felsefi anlayışının, Türk eğitim sistemi sorunlarına çözüm arayışı çerçevesinde değerlendirilmesi" ve "Topçu'nun eğitim anlayışı çerçevesinde, ideal gençlik ve ideal toplum" gibi konularda çalışmalar yapılması düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AB Bakanlığı (2016). *Avrupa Birliği'ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı, 2016-2019 Fasıl 26- Eğitim ve Kültür*. Ankara: Avrupa Birliği Bakanlığı.
- Acar, F. (2011). *Nurettin Topçu ve Mümtaz Turhan'ın eğitim düşünceleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Ağırman, F. ve Türkmecin, A. (2012). Bilginin İmkânı Problemi: Gazali Örneği. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, (18), 197-208.
- Akdemir, C. (2010). *Nurettin Topçu-Necip Fazıl Kısakürek-Sezai Karakoç'ta ideal gençlik tasavvuru*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akinoğlu, O. (2005). Türkiye'de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (22), 36-37.
- Akyüz, Ü. (2015). Türkiye Eğitim Politikalarında Uluslararası Kuruluşların, Raporların ve Yabancı Uzmanların Yeri (1. bs.). A. Gümüş (Ed.). *Türkiye'de Eğitim Politikaları*. Ankara: Nobel.
- Akyüz, Y. (2007). *Türk Eğitim Tarihi (M. Ö 1000-M.S.2007)* (11. bs.). Ankara: Pegem.
- Altun, S. A. (2017). Unesco 2030 Eğitim Hedeflerinin Türk Eğitimi Hedefleri Açısından Analizi. S. Akbaba Altun, D. Örucü ve diğerleri (Ed.). *Eğitim Yönetimi Araştırmaları, (e-kitap)*. Ankara: Pegem A.
- Aristoteles. (1996). *Metafizik*. (A. Arslan, Çev.) İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Arslan, A. (2002) *Felsefeye Giriş*, Ankara: Vadi.
- Arslan, M. (2000). Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, Milli Eğitim Bakanlığı: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/146/aslan.htm adresinden 28/03/2019 tarihinde alınmıştır.
- Arslan, M. (2007). Eğitimde Yapılandırmacı Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 46.
- Aydoğan, İ. (2016). *Kültür Temelli Eğitim* (1. bs.). Ankara: Harf.
- Aydoğdu, H. (2009). Ahlâk Filozofu ve Hareket Adamı Olarak Nurettin Topçu. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 16(40), 442-448.
- Azamat, N. (1992). Abdülaziz Bekkine (Cilt 5). *TDV. İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: İSAM.
- Bakış, R. (2011). Dini Tecrübe Bağlamında Hallac'ın Ene'l Hakk İfadesinin Tahlili. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(2), 72-73.

- Baldock, J. (2007). *Mevlâna Gizli Öğretisi* (4. bs.). İstanbul: Sınır ötesi.
- Batı, K., Çalışkan, İ. ve Yetişir, M.İ., (2017). Fen Eğitiminde Bilgi İşlemsel Düşünme ve Bütünleştirilmiş Alanlar Yaklaşımı (STEAM). *PAU Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 96-97.
- Battal, E. (2006). Bir Ütopya ve Tasarım Olarak “Yarımkı Türkiye” *Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı*, (109), 123.
- Baysen, E. ve Silman, F. (2012). Yapılandırmacı Yaklaşım, *Öğrenme ve Öğretme Kuramlar, Yaklaşımlar, Modeller* (Ed. Zeki Kaya). Ankara: Pegem A.
- Best, E. (1994) “Eğitim Kuramında Yaygın Karıştırmalar”, (H. Ünder, Çev.) *Ankara Üniversitesi E.B.F. Dergisi*, 27(1), 269.
- Bilici, F. (2003). Louis Massignon (Cilt 28). *TDV. İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: İSAM.
- Binbaşoğlu, C. (2009). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Anı.
- Birgül, F. (2016). İlk Dönem Hareket’in Çağdaş Türk Düşüncesi Açısından Önemi. C. Gündoğdu, M. Z. İşcan ve M. Cengiz (Ed.). *Nurettin Topçu Sempozyumu*. Erzurum: Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü.
- Bora, Y. (2007). *Nurettin Topçu ve Erol Güngör'ün eğitim anlayışları* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bülbül, Ö. (2016). Remzi Oğuz Arık ve Anadolu Milliyetçilik. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 80-83.
- Civelek, M. (2009). Reha. İ. Kara (Ed.) *Nurettin Topçu içinde*, (s. 343-344). Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Civelek, M. (2009). Yadımda Kalanlar. İ. Kara (Ed.). *Nurettin Topçu içinde*, (s. 381). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Civelek, M. (2016). *Kırk Yıl Sonra Dün Gibi Nurettin Topçu*. İstanbul: Dergâh.
- Çağ, G. (2016). Mefkûresiyle Edebiyatını Birleştiren Bir Mûnzevi: Nurettin Topçu “Taşralı” ve “Reha”. C. Gündoğdu, M. Z. İşcan ve M. Cengiz (Ed.). *Nurettin Topçu Sempozyumu*. Erzurum: Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü.
- Çağlayan, S. (2007). *Türk eğitim sistemi üzerinde etkili olan felsefi akımlar* (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Sivas.
- Çelikkol, S. (2010). *Farabi'de ahlak ve ahlak eğitimi* (Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Çeliköz, M. (2017). *Eğitim programları ve öğretim alanındaki eğitim bilimcilerin yapılandırmacılıkla ilgili görüşlerinin analizi* (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Demir, M. N. (2018). Henri Bergson'un Metafizik ve Sezgi Boyutlu Epistemolojisinin Yapı Taşları. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 1(2), 109-119.
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya* (24. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Descartes. (1998). *Felsefenin İlkeleri*. (M. Karasan, Çev.) İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.
- Doğan, D.M. (2006). Nurettin Topçu ve Mehmet Akif: İki Şahsiyet, Tek Karakter, *Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı*, (109), 123.
- Doğan, R. (1997). Osmanlı Eğitim Kurumları ve Eğitimde İlk Yenileşme Hareketlerinin Batılılaşma Açısından Tahlili. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37(1), 422.
- Doğanay, V. (2019). *Gazali ve Henri Bergson Felsefesinde Sezgi* (Yüksek Lisans Tezi). Felsefe Anabilim Dalı Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dönmez, C. (2006). Atatürk'ün Eğitim İle İlgili Görüş ve Uygulamalarına Toplu Bir Bakış. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 101.
- Dural, A. B. (2010). *Türk Muhafazakarlığı ve Nurettin Topçu ve Başkaldırı ve Uyum*. İstanbul: Kriter.
- Dursun, D. (2019). Ali Fuad Başgil'in Hür Fikirler Mecmuasındaki Yazıları *Sakarya Üniversitesi Liberal Düşünce Dergisi*, (94), 146.
- Dünya Bankası. (2011). *Türkiye'de Temel Eğitimde Kalite ve Eşitliğin Geliştirilmesi Zorluklar ve Seçenekler*. Dünya Bankası İnsani Kalkınma Departmanı Avrupa ve Orta Asya Bölgesi.
- Elverdi, E. (2009). Bir İzin Peşinde, İ. Kara (Ed.) *Nurettin Topçu içinde*, (s. 89). Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Emer, Y. (2006). Nurettin Topçu'nun Din ve Devlet Anlayışı *Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı*, (109), 309.
- Enginertan, T. (2009). Çağdaş Bir Mistiğin Hayatına Dair Bazı Notlar. İ. Kara (Ed.). *Nurettin Topçu içinde* (s. 95-96). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Erdoğan, İ. (2009). "2023 için 1923'e Bakmak Gerekir" Türkiye'nin 2023 Vizyonu. İstanbul: VIII. Antalya Sempozyumu-Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği.
- Erkek, G. (2008). *Mevlâna'nın Mesnevi'sinden İlköğretim Okulları İçin Seçilen Öykülerin Eğitsel Yönünün İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programı. İzmir.
- Erkek, M. (2009). *II. Meşrutiyet Döneminde Türk eğitim sistemindeki gelişmeler ve Ethem Nejat Bey* (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Tarih Öğretmenliği Programı, İzmir.

- Eroğlu, A. (2012). Henri Bergson'da Bilinç-Sezgi İlişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (27), 92.
- Fer, S. (2005). 1923 Yılından Günümüze Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları Üzerine Bir İnceleme. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi.
- Gazali. (1974). *Kimya-yı Saadet*. (A. F. Meyan, Çev.) İstanbul: Bedir.
- Gündoğan, A.O. (2006). Topçu ve Hareket Felsefesi, *Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı*, (109), 19.
- Gündoğan, A. O. (2014). Ahlak Filozofu Olarak Nurettin Topçu. *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi Gönül Sultanları*. Eskişehir: Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı (TDKB).
- Gür, S. ve Çelik, Z. (2009, Ekim). *Türkiye'de Millî Eğitim Sistemi Yapısal Sorunlar ve Öneriler*. Ankara: SETA.
- Gürol, M. ve Bavlı B. (2015). Eğitim Politikaları Bağlamında Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi. A. Gümüş (Ed.). *Türkiye'de Eğitim Politikaları*. Ankara: Nobel A.
- Hesapçıoğlu, M. (2009). Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (29), 121-138.
- İdin, Ş. (2019). STEM Yaklaşımı ve Türkiye'nin Geleceğine Yansımaları. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, (621).65-67.
- İhtiyaroğlu, N. (2010). *Öğretmen ve Öğrencilere Göre Kaliteli Eğitim* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı. (2014). *10. Kalkınma Planı, (2014-2018) Eğitim Sisteminin Kalitesinin Artırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- Kara, İ. (2009). Nurettin Topçu'nun Hayatı. İ.Kara (Ed.). *Nurettin Topçu içinde* (s. 14-15). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Kara, İ. (2009). Nurettin Topçu'nun Bibliyografyası. İ.Kara (Ed.). *Nurettin Topçu içinde* (s. 164-165). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Kara, İ. (2016). Ahlâk Davaına Adanmış Bir Ömür: Nurettin Topçu. C. Gündoğdu, M. Z. İşcan ve M. Cengiz (Ed.). *Nurettin Topçu Sempozyumu* Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü.
- Karabağ Köse, E., Taş, A., Küçükçene, M. ve Karataş, E. (2018). Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Faktörlere İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri

Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 255.

Karaman, H. (2009). Nurettin Topçu'nun Düşünce Dünyasında Mevlânâ. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(15), 80.

Karaman, H. (2010). *Nurettin Topçu*. İzmir: Kaynak.

Karaman, H. (2018). Nurettin Topçu'nun Felsefesinde İsyan Ahlâkı. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi* (19-20), 82.

Karip, E. (Ed.). (2018). *TEDMEM 2017 Eğitim Değerlendirme Raporu* Ankara: TED.

Karip, E. (Ed.). (2019). *TEDMEM 2018 Eğitim Değerlendirme Raporu*, Ankara: TED

Kaya, M. (2011). Tehâfütü'l-Felâsife (Cilt 40). *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: İSAM.

Kayışlı, B. (2012). *Nurettin Topçu ve Hilmi Ziya Ülken'in eğitim düşünceleri ve eğitim felsefeleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Keskin, İ. ve Yazar, T. (2018). Milli Eğitim Şuralarında Değer, Ahlak Ve Karakter Eğitimi İle İlgili Alınan Kararların Değerlendirilmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Hakemli Araştırma*, (8), 398.

Kılıç, Z. ve Güven, S. (2017). Türk Milli Eğitim Şuralarında Alınan Kararların İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(53), 597.

Kök, M. (1990). *Nurettin Topçu'da din felsefesi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kök, M. (1992) Nurettin Topçu ve Rönesansımız. *Nurettin Topçuya Armağan*, (s. 97-102). İstanbul: Dergah.

Kök, M. (2006). Nurettin Topçu'nun Felsefesi Bağlamında İsyan Ahlâkı. *Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı*, (109), 131.

Kök, M. (2016). Nurettin Topçu'nun İdealizmi. *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, (4), 37-48.

Kurt, H. (2014). *Nurettin Topçu'nun düşüncesinde temel felsefi ve ahlaki kavramlar*. (Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.

Kutlu, M. (2009). Taşralı. İ.Kara (Ed.). *Nurettin Topçu içinde* (s. 338-341). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma Armağan Kitapları Dizisi.

Milli Eğitim Bakanlığı (1973). *1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu*. Kanun Numarası, (1975,24 Haziran) *Resmi Gazete* Sayı: 14574
<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf> 11.6.2019 tarihinde erişilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2010). 18. Millî Eğitim Şûrası Kararları
http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf
11.6.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). 2015-2019 Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Planı.
Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). STEM Eğitimi Raporu. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017a). STEM Eğitimi Öğretmen El Kitabı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017b). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017c). Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018a). Teknoloji ve Tasarım Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 7 ve 8. Sınıflar). Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018b). 2018 Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Merkezi Sınavla Yerleşen Öğrencilerin Performansı, Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018c). 2023 Eğitim Vizyonu. Ankara.
- Mollaer, F. (2009). Nurettin Topçu İçin Entelektüel Biyografi Denemesi. İ. Kara (Ed.) Nurettin Topçu içinde (s. 31-34-51). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Mollaer, F. (2009). İsyân Ahlakı'nın Etik ve Felsefî Temelleri. İ. Kara (Ed.). Nurettin Topçu içinde (s. 189). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Odacıoğlu, M. C., Köktürk, Ş. ve Uysal, N. M. (2015). 1940 Türkiye'sinde Çeviri, Eğitim ve Kültür Alanında Kurumsallaşmanın Gerekliği: Çeviri Bilimde Kurumsallaşmanın Konumu Üzerine Bir Model Kitap Önerisi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3(3), 117.
- Okay, M.O. (2009). Güzel Sanatlar ve Edebiyat. İ.Kara (Ed.). Nurettin Topçu içinde (s.328-332). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.
- Okay, M.O. ve Düzdağ, M.E. (2003). Mehmet Akif Ersoy (Cilt 28). TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: İSAM.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2019). Yükseköğretimleri Kurumları Sınavı YKS Sayısal Bilgiler. Ankara: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı.
- Öksüz, B. D. (2018). Fatih projesi bileşenlerinin öğretmen, idareci ve öğrenci bakış açısıyla yeniliğin yayılımı kuramı temelinde incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi).

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Trabzon.

- Öngören, R. (2004). Mevlânâ Celâleddîn-İ Rûmî (Cilt 29). *TDV. İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: İSAM.
- Özdemir, A. (2017). Bütün Öğrencilerin Okulu Finlandiya Okulları. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 62,63.
- Özpolat, A. (1998). *Nurettin Topçu'nun sosyolojik görüşlerinde 'milli mektep' ve sosyo-kültürel fonksiyonları* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Pilav, S. (2018). Nurettin Topçu'nun Eğitim Tasavvuru ve Öğretmenlik Mesleğine Bakışı. *International Journal of Language Academy*, 39-48.
- Polat, M. A. (2015). "Emrullah Efendi ve Satı Bey'den Günümüze: Eğitimde Yenileşme" Sorunsalı. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 37-38.
- Rousseau, J. J. (2015). *Emile ya da çocuk eğitimi üzerine*. (M. Baştürk ve Y. Kızılçim Çev.) Ankara: Kilit.
- Sarioğlu, H. (2011). Tehâfütü Tehâfütü'ı-Felâsife (Cilt 40). *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: İSAM.
- Saygılı, S. (2019). Doğu ve Batı Düalizminde İslam Medeniyet Tarihinin Oksidentalist Düşünürü Fuat Sezgin ve Bilim Tarihi Anlayışı. *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 17-23.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem A.
- Sezgin, F. (2017). *Bilim Tarihi Sohbetleri*, Söyleşi: Sefer Turan, İstanbul: Timaş.
- Shook, R.C. (t.y). *James, W., Dewey, J. ve Peirce Amerikan Pragmatizminin Öncüleri*. (Çev. C. Türer). İstanbul: Üniversite Kitabevi.
- Sılay, M. (2006). İsyân Kitabı Safahat. *Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı*, (109), 470.
- Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (2017). 2017'de Türkiye, Ankara: SETA
- Sönmez, V. (2002). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Arı.
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). Strateji ve Bütçe Başkanlığı*. Ankara.
- Süslü, H. (2006). *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din ve Ahlak İlişkisine Sosyolojik Bir Yaklaşım -İncesu Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Kayseri.
- Şahin, S. (2011). *Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışında öne çıkan değerler* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Şeker, F. M. (2016). Bir Türk Felsefesi Mümkin Müdür? C.Gündoğd, M. Z. İşcan ve M. Cengiz (Ed.). *Nurettin Topçu Sempozyumu*. Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü.
- Şişman, M. (2015). *Eğitim Bilimine Giriş* (15. bs.). Ankara: Pegem A.
- Taşdelen, V. (2015). Nurettin Topçu'nun Türkiye'nin Maarif Davası İsimli Eserinde Eğitimin Güncel Sorunları. N.Tozlu (Ed.). *TYB Türkiye de Eğitim Felsefesi ve Sorunları Dergisi*, 39-54.
- Taşdöven, Z. (2013). *Demokrat parti dönemi eğitim anlayışı (1950-1960)* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Aydın.
- Taylan, N. (1992). Bilgi. *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 6, 160.
- Topçu, N. (1978). *Milliyetçiliğimizin Esasları*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (1998a). *Büyük Fetih*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (1998b). *Mehmet Akif*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (1999). *Varoluş Felsefesi*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2001a). *Sosyoloji*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2001b). *Mantık*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2001c). *Millet Mistikleri*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2004). *Amerikan Mektupları-Düşünen Adam Aramızda*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2005). *Ahlak*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2016). *İsyân Ahlakı*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2017a). *Yarınki Türkiye*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2017b). *Ahlâk Nizamı*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2017c). *Bergson*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2017d). *Maarif Davası*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2017e). *Var Olmak*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2017f). *İslâm ve İnsan Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2017g). *Taşralı*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2017h). *Psikoloji*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2018a). *Kültür ve Medeniyet*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2018b). *İrâdenin Davası, Devlet ve Demokrasi*. İstanbul: Dergâh.
- Topçu, N. (2018c). *Felsefe*. İstanbul: Dergâh.

- Tosun, N. (2006). Nurettin Topçu ve Sezai Karakoç'ta Mevlana, Yunus Emre, Mehmet Akif Algisı ve Karşılaştırılması *Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı*, (109), 207.
- Tuna, S. (2016). *Hadis, tarih ve edebiyat kaynaklarına göre veda hutbesinin yeniden inşası* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Hadis Bilim Dalı, Kayseri.
- Tunç, B.(2009). *Hilmi Ziya Ülken 'de Aşk Ahlakı Ve Onun Diğer Ahlak Nazariyelerine Yönelttiği Eleştiriler* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Felsefesi Bilim Dalı, Konya.
- Tuzcu, G. (2006). *Eğitimde Vizyon 2023 ve Avrupa Birliği'ne Giriş Süreci*. TED: <http://ted.org.tr/yayinlar/EgitimdeVizyon2023veAvrupaBirligineGirisSureci> adresinden 18/03/2019 tarihinde alınmıştır.
- Türk Dil Kurumu (2018). *Türk Dil Kurumu*. TDK. (Erişim) <http://www.tdk.gov.tr/index> adresinden 21 /03 /2018 tarihinde alınmıştır.
- Uludağ, S. (1997). Hallâc-I Mansûr (Cilt 15). *TDV. İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: İSAM.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2015). *Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim*. <http://www.unesco.org.tr/Pages/14/52/Sürdürülebilir-Kalkınma-İçin-Eğitim> adresinden 01/08/2019 tarihinde alınmıştır.
- United Nations Development Program (2016). Birleşmiş Milletler 2016 İnsani Gelişme Raporu. <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/presscenter/articles/2018/09/tu-erkiye-insani-gelime-endeksinde-64--oldu0.html> adresinden 13/03/ 2019 tarihinde alınmıştır.
- United Nations Children's Fund (2018). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. <https://www.unicef.org/turkey> adresinden 04/ 06/ 2018 tarihinde alınmıştır.
- University Ranking By Academic Performance (2019). *University ranking by academic performance*. (Erişim) http://tr.urapcenter.org/2018/2019_Etkilesimli_Siralamalar.php adresinden 04/07/2019 tarihinde alınmıştır.
- Uslukaya, A. (2018). *Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışının felsefi yaklaşımlar açısından bir değerlendirmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Ünder, H. (2010). Yapılandırmacılığın Epistemolojik Savlarının Türkiye'de İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Programlarında Görünümleri. *Eğitim ve Bilim*,35(158).<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/519/231> adresinden erişildi.
- Varış, F. (1991). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını.

- Yeşiltaş, N. K. (2009). John Dewey'nin Eğitim Anlayışı ve Sosyal Bilgiler eğitime Yönelik Bazı Uygulamalar. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 230.
- Yıldırım, A. (2013) Günümüz Türk Toplumunda Felsefeye Yönelik Olumsuz Bakışın Tarihsel Arka Planı Üzerine Bir İnceleme. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 203-204.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş* (5. bs.). Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma Yöntemleri. (7. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, (s 113).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Geliştirilmiş* (9. bs.). Ankara: Seçkin
- Yıldırım, E. (2016). Modernite Sorunu Karşısında Nurettin Topçu: Niçin Modernite?. C. Gündoğdu, M. Z. İşcan ve M. Cengiz (Ed.). *Nurettin Topçu Sempozyumu*. Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü.
- Yıldırım, G. G. (2015). *Nurettin Topçu'nun eğitim anlayışı ve ideal öğretmen modeli* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz, A. (2019). *Bilimler Tarihi Dostu Prof. Dr. Fuat Sezgin* (2.bs). Ankara: NG.
- Yürük, T. (2011). *Cumhuriyet dönemi din öğretimi program anlayışları* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri (Din Eğitimi) Anabilim Dalı, Ankara.
- Zelyurt, H. ve Özel, E. (2015). İlkokul Birinci Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Eğitimde 4+4+4 Düzenlemesine İlişkin Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(3), 1-18.